TRACTATVS
AD FORMVLAM CAMERALIS OBLIGATIONIS.

IN QVO OMNIA; QVAE AD HOC GENVS *pertinent, doctè & eleganter diſcutiuntur & explicantur,*

ANTONIO MASSA GALLESIO CIVE Romano, Authre

CVM INDICE.

ROMAE
Apud Antonium Bladum Impreſſorem cameralem
1561.

ANTONIVS MASSA IOANNI BAPTISTAE CICADAE TITVLO S. CLEMENTIS PRESBYTERO CARDINALI, VIRO AMPLISSIMO S. D.

MVLTOS mihi vſu audire, Antiſtes ampliſsime, qui mirarentur, quid eſſet, ꝙ ex tam multis doctis atq; exercitatis Romanæ Curiæ pragmaticis nemo adhuc de facultate forenſium diſceptationum, quibus ſacerdotiorum controuerſiæ ac iudicia continentur, id eſt, de beneficiaria praxi quæ alibi quàm in hoc Pontificio foro, ſeu Romana Curia parum eſt nota, iuſtum aliquem & quaſi proprium librum conſcripſerit: &, id quod magis admirādum eſſe dicebant, ea, quæ hac de re ſcripta extant, omnia nullo ordine ſint, ita cōfuſa, & cōciſa, vt raptim ſcripta, & quaſi temerè (vt ſic dicā) cōſarcinata eſſe videantur: cum tñ nemo dubitet, quin illi fuerint viri alioquin docti, qui eam rem attigerunt. Quis enim aliter exiſtimaret de Aegidio Bellamero, cuius cū in oēs Pontificii iuris libros extent ꝓclari Cōmentarii artis & ordinis pleni, quas lecturas vocant: iudicia tñ, pronunciata, & ſñriæ Auditorii Rotæ, quas deciſiones appellamus, ab eodē Bellamero collectæ, maiori ex parte ſunt obſcuræ, conciſæ, & plerūq; nullis legib aut rōnib. munitæ, & confirmatæ: quaſi caſu & temerè coaceruatæ & proiectæ: quales etiam, quas antiquas, ac paulò minus quas nouas appellant Rotæ deciſiones eſt videre. Cum vero illi eius rei cām à me requirerent, & ego quam putabam illis explicarem, & facti rōnem redderē, viſi ſunt acquieſcere & deſinere mirari: dicebam enim homines quantūuis licet iuris peritos, anteꝗ̃ ſint in ipſo foro ſatis exercitati, non poſſe iis de reb. quas nō bñ cognitas habeāt, rectè ſcribere: Exercitatos verò occupationib impediri, cum eis nō ſupſit tempus, vt ꝗ̄ velint, ordinatè, ac diſtinctè conſcribāt. Et ea, ꝗ̄ extant, ab illis magis memoriæ cā, cum animaduerterentur, notarenturq;, in commentariola, id eſt, breuiaria quædam congeſta fuiſſe, ꝙ̃ vt ea quaſi perfecta opera edi & permulgari vellent. Hoc veriſimilius fit ex iis, ꝗ̄ temporibus noſtris vidimus accidiſſe. Nam quæ circunferuntur Felini in Cancellariæ regulas notæ, nihil minus ꝙ̃ Felini copiam & concinnam diſpoſitionem hñtes, Caſſadori deciſiones, Caccialupi de penſionib & vnionibus, Staphilei de literis apoſtolicis, Falconis de reſeruationib. opuſcula illa, rudia ꝓrſus, & inordinata, non ſunt ab ipſis autorib. dum viuerent, edita, ſed illis fato functis cū in eorum quaſi ſupellectile reperirētur, ob autorum excellentiam, qualiacunq; eſſent, ab hæredib. & amicis ſunt ꝓmulgata. Quāobrem nulla in eos culpa ex librorum vitiis eſt conferenda, qui nō vt ederentur, ſed vt ſuis ſtudiis & rōnib. inſeruirent, ea priuatim ſibi comparauerant. Hæc autem mihi ſæde ac multum cogitanti cā fuit, cur tandiu diſtulerim tempus edendi & peruulgandi eiuſmodi illas meas ad formulam obligationis cameralis (vt hoc verbo vtar, quo ſæpius vtēdū ē) obſeruationes memoriæ, minuēdiq; laboris cā comparatas, quas olim tibi eā iuriſdictionem exercenti, amplam quidem & maxima cū dignitate coniunctam, cui qui præſit, eum Auditorē Cameræ appellamus, neſcio per quē enūtiatas & patefactas, vtpote ad tuā illā iuriſdictionē maximè ſpectantes, edere ſum pollicitus. Sēper enim veritus ſū, [illegible] res eiuſmodi mea ſponte exire, atq; in vulgus emanare paterer, ne nō di-

gnus ea viderer excuſatione, qua, vt ſupra dixi, excellentium virorum memoria ab omni repħenſione vindicatur. Nã mihi M. Catonis in mentem veniebat, a quo A. Albinus iuſtè repħenſus eſſet, q cum res Romanos orõne græca ſcripſiſſet, veniamq̃, ſi quid eſſet erratum, poſtulaſſet, homo ſum (inquiens) Romanus, nat⁹ in Latio: græca orõ a nobis alieniſsima eſt. Næ tu (inquit Cato) Aule nimiũ nugator es, cum maluiſti culpã depcari, q̃ culpa vacare. Nam petere veniã ſolemus, aut cum imprudentes errauimus, aut cum compulſi peccauim⁹: Te (inquit) oro quis ppulit, vt id cõmitteres, quod prius q̃ faceres, peteres vt ignoſceretur? Quã quidem ipſe repħenſionem eo magis exiſtimui, q viderem Ludouicum Gometium a multis vituperari, q librum illum ſuum de certis Cãcellariæ regulis inſcriptum, vt glorioſa ſua frueretur, viuens in lucem ptulit: effecitq; vt nõnulli, q neſciunt eum hominẽ hic præcipui fuiſſe exiſtimatione, egregiã quãdam ſibi laudem q̃rere videãtur, cum in libris, quos in dies pariunt multos & emittunt: Gometiũ, atq; adeo eminentiſsimum illud Rotæ Auditorium modò in hac, mõ in illa qõne malè ſenſiſſe arguunt. Ego quidem non diffitebor Gometium multas de ſuis in eo libro ineptias inſeruiſſe, quinimo addam (id quod mihi conſtat) in referendis collegii argumẽtis & deciſionib. eũ plerũq; falſum eſſe: ſed qualiſcũq; ſim, ſi liberet & vacaret in minimis reb. atq; tenuiſsimis operã cõſumere, facilè oñdero poſſem, glorioſos iſtos milites, qui Gometium inſectando ſuam virtutem atq; adeò ferocitatem oñtare non ceſſant, cum aliis in locis, tum in eiſdem ſæpius, in q̃bus Gometium repħendunt: & veritatis expertes, & lapſos turpiter fuiſſe. Sed ad me ipſum animum referens, cœpi nõ deſpare veniã, vel Catone ipſo iudice, quã mihi certè æqu⁹ Lector dabit: cum hoc nõ mea ſponte, ſed efflagitatione cõpulſus fciã. Quæſierãt.n. a me pbi aliquot iuuenes agendarum cãrum ſtudioſi, nũquid haberem obſeruatum, quod eis impertiri poſſem de Camerali obligatione, re q̃dem frequentiſsima, ſed de qua nemo adhuc data opa, & quaſi ex pposito aliq̃d cõſcripſerit, ingenuè faſſus ſum habere me nõnulla, q̃ memoriæ cã in Cõmentariolum retuliſſem, vt, vbi opus foret, mihi pſto eſſent: quemadmodum feci aliis quoq; in reb. fere omnib. q̃ ſunt in iudiciaria exercitatione freq̃ntiores: qualia etiã pleroſq; alios collecta & ad manum parata habere certò ſcio. Quo.n. alio pacto poſſemus vnius diei, aut alterius ſpatio ex Rotæ pſcriptio, de quatuor ſex, octo, decẽ, & interdũ plurib. cãis Iudices edocere, ſi hmõi quaſi ſupellectilẽ in memoriæ ſubſidium paratã nõ haberemus, & ſi omnia tanq̃ noua de integro ex libris repetenda eſſent & ediſcenda? oblatã autem occaſionem iuuenes illi tenentes ſummopere petierunt, vt eis illa legendi facerem ptãtem. Adhuc non videor mihi vlla eſſe accuſatione dignus, ſed aliqua potius laude, ſi iuuenib. diſcẽdi ſtudioſis, mei amãtiſsimis, honeſtã rem petentib. nõ denegaui. Cum plegiſſent vt lecta liceret exſcribere, maiorem in modum contenderunt. Hic ſubſtiti, monẽs eos, & rogãs, vt petitioni modum facerent, & ignoſcerent recuſanti: cum eſſet res informis, impfecta, in compendium congeſta magis, q̃ compoſita, eo conſilio cõparata, non vt in forum exiret, ſed vt domi permaneret, q̃ propterea ignorantiæ mihi & imprudentiæ notam inurere poſſet. pſertim apud nõnullos me longe doctiores & magis exercitatos, qui, vt de ipſis compertum habebam, multo plura, & meliora in eandem ſñtiam obſeruaſſent & notauiſſent. His non acquieuerunt illi: ſed quaſi theſaurum inueniſſent, aiebãt nolle ſe, quod inuentum haberent, alibi q̃rere, ſi pgerem negare, ſuperbiæ & inhumanitati tribui poſſe hominis eorum ſtudio inuidentis, omniaq; ſua ſibi priuatim retinentis & ſupprimentis. Quid facerem, homo pſertim natus, inſtitutus, paratus ad bñ pmerendum, qui nulla ex re maiorem capio voluptatem, q̃ ex oblata occaſione non amicis ſolum, ſed alienis etiam gratificãdi? Itaq; cum in alterutram partem peccãdum eſſet, in eã peccare malui, q̃ aliqua bonitatis excuſatione minus periculoſa videretur: & eorum voluntati, ac potius efflagitationi ſum obſecutus: ea tñ conditione lata, vt expectarent tantiſper, dum libellum doctioribus aliquibus oſtenderem, a quibus ad-

moneri

moneri poſſem, ſi quid non diço minus ornatè, aut elegãter, cum ornatui aut elegãtiæ nihil ſit inſeruitum, ſed minus vere ac recte poſitum eſſet. Q d' cum feciſſem nec amplius differre liceret, librum tuo nomini, Vir ampliſsime, dicatum illis edendum cõceſsi. Inter eos autem, quib. legẽdum librum obtuli, fuerunt, quos honoris cã nomino, Iacob. Puteus, & Sebaſtianus Pighinus pſbyteri Cardinal. viri ſapientia & dignitate ampliſsimi; ac Ioãnes Baptiſta Guidobonus Rotæ Auditor, vir omni gradu honoris dignus, q eum mihi nõ mõ viſum, ac lectum, ſed multis ẽt locis auctum remiſit. Hos tres potiſsimum hac in re rogãdos & conſulendos duxi, pp ſummam cum in cæteris, tum in hoc gñe prudentiam, quã con ſecuti ſunt in eo tribunali, diu alius poſt alium locum Auditoris obtinentes, donec eos ſpectata virtus in altiori dignitatis & honoris gradu collocauit. Hæc mihi fuit, Antiſtes Ampliſſ. edendi libri cã ppe neceſſaria: hoc in ea re cõſilio vſus hãc ſum rõnem ſecutus. Tu vero p tua ſingulari humanitate, quemadmodũ me in tua fide & clientula iampridem eſſe meminiſti, ita huius libri, quem tuo nomini inſcripſi & dedicaui, patrocinium ſuſcipere ne graueris: vt tuæ dignitatis quaſi clypeo a maledicorum telis & voculis tutus in forum, ſi modo foro dignus eſt prodire poſsit. Vale.

VLYSSES BASSIANVS AD LECTOREM.

SI liber eſt quiſpiam, candide Lector, qui commendatione non egeat, hic certe in primis eſt, qui ea, quã præ ſe fert inſcriptione, & Autoris nomen, & rei argumentum declarat: ex quibus quanta poteſt maxima libri commendatio, non obſcure colligitur. Itaq; Autoris optimi præſtantia, non huius modo forenſis exercitationis, ſed omni plane literarum, & liberalium artium genere excellentis, libriq; argumento maxime illuſtri prætermiſsis, quæſtionum capita toto libro copioſe, & eleganter tractata ordine ſubijcientur: vt totius operis ſumma, atq; in ſuas quaſq; partes diſtributione propoſita, præclaram quoq; ſcribendi rationem, & ordinem, quem Autor hic noſter perſecutus eſt, vno aſpectu percipere poſsis: id quod ex ſola inſcriptione non poteras.

Totius Libri diuiſio, & Summa.

HIC igitur aureus ad Cameralis obligationis formulam liber, ſiue tractatus, in tres partes variis diſtinctas quæſtionibus diuiditur.

Prima pars quæſtiones continet ad rei, de qua agitur, præcognitionem pertinentes.

Secunda quæſtiones ad vnamquanque particulam formulæ obligationis Cameralis explicandam.

Tertia vero pars in plures quaſi articulos diducta eſt, quæſtiones proceſſum ipſum executionis Cameralis explicantes continens. Poſtremò, vt nihil deſiderari poſsit, adſcripta eſt noua, & omnibus plane vinculis obſtringens obligationis formula, quàm plurimis clauſulis, & cautionibus ad veterem illam ab autore adiectis, quam (ſi libet) Galleſij formulam appellare poſsis.

Quæſtiones primæ partis.

Propoſita ipſius obligationis definitione, ſeu deſcriptione, q̃rit.

1 DEceat ne inter bonos viros arctiori b⁹ obligationũ vinculis vti. pag.4
2 Quæ fuerit cã cõponendi obligationis Cameralis formulã, q̃q; ſit eius vis, et quid differat à guarentigia, & confeſſionato inſtrumento. pag.8.
3 An obligatio cameralis cõtractui nullo adiecta, poſſit aliq̃d opari. pag.15.

Quæſtiones ſecundæ partis.

Ad Primã obligationis particulam.

1 AN & quatenus vis obligationis Cameralis tráſeat ad hæredes creditoris, & cõtra hæredes debitoris. pa.18.
2 An huius obligationis efficacia tráſeat cõtra particulares ſucceſſores debitoris, bonorumq; obligatorũ tertios poſſeſſores, & ad ceſſionatios creditoris, ac nominatos ab eo. pag.21.
3 Quid operentur illa verba: Ac omnia & ſingula ſua, & ſuorum prædictorũ bona mobilia, & immobilia quæcũq; præſentia & futura. pag.22.

Ad ſecundam.

1 AN id, quod ẽ in vſu, vt vigore ſubmiſsionis debitoris procedi poſsit contra obligatũ ẽt in loco, vbi ꝓcedi tur, nõ reptũ, & extra locũ deſtinatæ ſolutionis, ſuſtineri poſsit de iure, an verò conſtet ex ſolo vſu. pag.23.
2 An virtute ſubmiſsionis poſsit clericus cõueniri in foro ſeculari, ſaltẽ vt deſ executio realis cõtra ipſius clerici bona temporalia. pag.25.
3 An vigore ſubmiſsionis procedi poſsit in quibuſcunq; locis, prout gñalis eſt ipſa ſubmiſsio, etiã ſi ſint loca diſtantiora expreſsis. pag.26.
4 An ſubmiſsio obliget hẽdes, vt ipſi quoque nõ poſsint declinare forũ. p.26.

Ad Tertiam.

1 QVid ſignificent illa verba: Et earũ dẽ curiarũ quãlibet in ſolidum tã coniunctim, quàm diuiſim. pag.26.
2 An vna ex pluribus viis in obligatione poſitis intẽtata, illa admiſſa, poſsit alia via procedi. pag.27.
3 Quomodo intelligenda ſint verba, per q̃ debitor paciſcitur, & vult poſſe moneri, & excommunicari, aggrauari, reaggrauari, & ad brachium ſeculare deponi. pag.29.
4 Quomodo intelligantur verba, per quæ debitor conſentit, & vult ſe, & ſuos ꝑdictos poſſe cogi, compelli, conſtringi arreſtari, capi, incarcerari, & detineri. pag.31.
5 Quare in obligatione Camerali nõ adpoſitum eſt etiam pactum, per quod poſsit haberi executio, etiam ſuper tẽporalibus, ad quæ non deuenitur niſi in ſubſidium. pag.31.
6 An pactum appoſitum ꝙ perſona poſſit carcerari, iure valeat. pag.33.
7 An pactum valeret, quòd clerici etiam incurrerent pœnam priuationis beneficiorum. pag.33.

Ad Quartam.

1 AN ſit abſolute verũ, ꝙ contra obligationẽ Cam. opponi non poſſint aliæ exceptiones, præterq̃ falſitatis, quietationis, & ſolutionis: & ſi nõ: quæ iã aliæ opponi poſsint. pag.35.
2 Quid dicendum de exceptione ſimulationis, compenſationis, retentionis, & mutuæ petitionis. pag.38.
3 An executio obligationis Cameralis retardetur propter nonnulla ſuperuenientia, quæ non opponuntur contra ipſum inſtrumentum, & in eo contentã obligationem, ſed ſolummodo ad executionem aliquo modo limitandam, ſeu impediendam. pag.40.
4 Quid agendum, vbi opponitur aliquid ex iis, quæ non ſunt recipienda, & an recepta, admiſſaq; aliquem pariant effectum. pag.43.

Ad Quintam.

Quo

Quo iure ſuſtineri poſsit cõſtitutio procuratorum, vt poſita eſt in obligatione Camerali. pag.45.
An mandatum poſitum in obligatione Camerali, per conſtituentem reuocari poſsit: & ſi non poſsit reuocari per eum viuentem, an finiatur morte ipſius conſtituentis: & ſi nõ finitur morte, an ꝑ hæredẽ reuocari poſsit. p.47.
An qui promiſit notari ſtipulanti ꝑ abſente, is poſsit promiſsionem, & cum ea mandatum in obligatione Cameralis factum reuocare, ſaltem antequàm per illũ abſentem facta ſit acceptatio. pag.48.

Ad Sextam.

An pactum promittẽtis nõ reuocare ꝑcuratores, addito ẽt iuramẽto, valeat: ita vt promittẽs teneatur illud inuiolabiliter obſeruare. pag.50.
An in forma Cameræ obligato iuramenti relaxatio ſit concedenda. pag.52.

Quæſtiones Tertiæ partis.

De Præambulis ipſius Proceſſus: Hoc eſt, De Inſtrumento.

Quale debet eſſe inſtrumẽtum exequendum. pag.54.
An pro obligationis Cameralis habẽda executione, de neceſsitate debeat produci publicum inſtrumẽtũ. pag.56.
An debitor cogi poſsit, vt faciat inſtrumentum cum obligatione Camerali ſuo creditori. pag.59.
Si quis ꝑ inſtrumentũ ꝑmiſit alteri obligaturũ ſe illi ad ſoluendã certã ſummã, vel aliquid faciendum, adiecta camerali obligatione, poterit ne contra illũ peti dictæ obligationis executio, vt cogatur ad ſoluendũ ſummam, vel faciendum rem promiſſam. pag.60.
DE vi, & efficacia inſtrumenti obligationis Cameralis. pag.62.
DE pſona petẽte executionẽ. pag.67.
DE iudice exequente. pag.69.
DE perſona obligata. pag.69.
Quæ circa vnum quodq; horũ conſideranda ſint, cum variis quæſtionum diuerſarum definitionibus. pag.69.

De Proceſſu ipſo.

1 AN, & quando extenſio inſtrumenti obligationis Cameralis faciẽda ſit. pag.69.
2 Quo pacto intelligatur inſtrumentum eſſe liquidum. pag.73.
3 Quomodo faciẽda ſit liqdatio. pag.73.
4 Quando, & intra quantum tempus liqdatio facienda ſit. pag.73.
5 An ſuper liquidatione ꝓferẽda ſit iudicis ſententia, antequàm inſtrumẽti, vt liquidi, executio peti poſsit. pag.74.
6 An, ſi cõtingat eſſe ꝓceſſum ad executionẽ, liquidatione priùs non facta, ex eo reddatur proceſſus nullus. pag.74.
7 Qui modus obſeruandus ſit in executionis proſecutione. pag.78.
8 An ꝓcedi poſsit ad excommunicandum, quem non conſtet habuiſſe vnq̃ notitiam obligationis de ſe per procuratorem factæ. pag.78.
9 An proferenda ſit excommunicatio, & an valeat prolata in eum, quem certũ ſit non eſſe pariturum. pag.81.
10 Cur eo cõfeſſo ſtatuat̃ ad ſatisfaciendũ terminus triũ dierũ. Itẽ aliarũ incidẽtium qõnum reſolutiones. pag.82.
11 Modus & ratio procedẽdi vſq; ad finẽ in obligatione Camerali. ibidem.

Quæſtiones variæ poſt proceſſum incidentes.

1 AN ſi obligatio non habeat ſolutioni faciendæ diem adiectum, & proceſſum ſit contra obligatum aliter nõ monitum, confeſſato debito per ꝓcuratorem, ita obligatus teneatur actori ſoluere expenſas. pag 87.
2 An, ſi fuerit proceſſum contra debitorẽ abſentem vigore inſtrumenti obligationis aliunde adlati, & nõ recogniti, ꝓpea ꝓceſſus ſit inualidus. pag.ibidẽ.
3 An ſponte ſoluẽti, & exceptionẽ releuãtẽ hñti, quæ tamen contra obligationem Cameralem admitti nõ debeat, detur poſteà repetitio. pag.ibidem.
4 An ab obligationis Cameralis executione interpoſita appellatio aliquid operetur. pag.89.
5 An excõmunicatus ob nõ implementũ obliga-

obligationis Cameralis audiatur opponens nullitatem excommunicationis,& proceſſus. pag 89.

6 An quis per ſolum lapſum temporis cõceſsi reincidat in excommunicationẽ priſtinam, vel de nouo ſit excommunicandus. pag.90.

7 An immiſsio creditore in poſſeſsionem bonorũ debitoris abſentis vigore obligationis Cameralis,debitor poſteà petens ſibi reſtitui poſſeſsionem,reficiendo expenſas, & cauendo de iudicio ſiſti,ſit audiendus. ibidem.

8 An immiſſus in poceſsionem bonorum debitoris ob cameralem obligationẽ, efficiatur poſſeſſor,vt lucretur fruct⁹, & ei competant interdicta poſſeſſoria. pag.91.

9 An creditor qui nulliter immiſſus eſt in poſſeſsionem bonorũ debitoris,ob minus ſolennem immiſsionem,poſsit vt iure retentionis. pag.92.

10 An ſequeſtrum,antequam inſtaretur ꝑ executione obligationis Cameralis, factum,ſit poſteà data ſatisdatione relaxandum,inſtante creditore pro prædicta executione. pag.93.

11 Quo pacto obtineatur executio immediate ſuper bonis vel iuribus hypothecatis iuxta pactum in noua Autoris formula adiectum. pag.93.

FINIS INDICIS.

ANTONII MASSAE GALLESII CIVIS ROM.

AD FORMVLAM Cameralis obligatio nis liber.

Summa Proœmij.

1 *Deſcriptio formulæ obligationis Cameralis continens formalem, & finalem cauſam ipſius.*
2 *Incertus eſt autor obligationis, in forma Cameræ.*
3 *Obligatio in forma Cameræ diuerſis temporibus compoſita fuit, & perfecta.*
4 *Tenor ipſius formulæ obligationis Cameralis, qua nunc uulgo utuntur, diuiſus in in ſex partes, ſiue clauſulas.*

CV M obligatiouis eius, quæ vulgo
appellatur in forma Cameræ, vſus
iam fit fere vbiq; frequentiſſimus, &
Doctorum (quos quidem ego vide-
rim) nemo haſtenus de illa, eiuſq;
virtute, & efficacia, data opera tra-
ctauerit, operæ pretium facturum me
eſſe arbitratus ſum, ſi q̃ de ipſa obli-
gatione, eiuſq; vſu mihi occurrebant
q̃ breuiſſime expoſuerem. Vt aũt cla-
rius intelligi poſſint quæ dicentur,
fortaſſe non erit ab re, ſi figura qua-
1 dam deſcribamus: ✝ Eam obligatio
nem eſſe formulam quãdam, ex mul-
tis iuridicis cautionibus, incerto auto
re, diuturno vſu Romanæ Curiæ cõ
poſitam: quæ cõtractuum inſtrumen
tis adiecta, facit, vt ceſſatores per iudicem faciliùs cogi poſſint ad complendum
2 pmiſſa. Dixi incerto ✝ autore, & diuturno vſu Romanæ Curiæ compoſitã, quia,
præterquàm quod non eſt eius certus autor, inſuper certum eſt eam, qualis nũc
3 eſt in vſu, ✝ non fuiſſe vno, & eodem tempore ordinatam, ſed per varia addita-
menta, & (quemadmodum veriſimile eſt) prout diuerſarum cauſarum experi-
entia docuit, in hãc formam eſſe redactam. Quod ex infra dicendis clariùs ap-
parebit.

Ne autem extra propoſitum vagemur, ne've quiſquam a me, præter ea, quæ ſint ad rem, de qua agitur, neceſſaria, expectet, illud proponendum eſſe cenſui: me nihil de ipſis contractibus, quibus forma hæc adiici ſolet, eſſe dicturum. Sed

ſuppoſita pcognitione naturæ, validitateq́; , vel inualiditate cuiuslibet contractus, cui obligatio ipſa ſit adiecta: conabor exponere quid iuxta illos poſita obligatio hæc efficiat: ſimiliter facturus & de iuramento, & renuntiationibus, necnō conſtitutione procuratorum, & alijs clauſulis, quæ huic formulæ inſeruntur, de quibus cum plerisq; alij, non minus doctè, quam abundanter tractauerint, nihil attingam, niſi quatenus concernant effectus, quos talia huic obligationi inſerta, & prout in ipſa obligatione continentur, de iure patiant.

4 Vt autem omnia dicenda ſint euidentiora, melius erit, ſi quo nūc vtūtur, ipſius formulæ ✝ tenorem deſcript um proponamus. Eſt autem huiuſmodi.

Formula obligationis, quæ nunc eſt in uſu, ſex partibus, ſeu articulis conſtans.

PARS I.

I PRO quibus omnibus & ſingulis tenendis, complendi & inuiolabiliter obſeruandis, idem A. debitor ſe ipſum & ſuos in poſterum hæredes, & ſucceſſores, ac omnia & ſingula ſua, & ſuorum prædictorum bona, mobilia & immobilia quæcunq;, præſentia & futura dicto B. præſenti, vt ſupra, pro ſe, ſuiſq; hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcunq; ſtipulanti & recipiēti obligauit & hypothecauit.

II Ac etiam Curiæ cauſarū Cameræ. D.N. Papæ eiuſq; Camerarij, Vicecamerarij, Auditoris, Viceauditoris, Regentis, Locumtenentis, & Commiſſarij, ac omnium & ſingularum aliarum Curiarum Eccleſiaſticarum & ſecularium vbilibet conſtitutarum iuriſdictionibus, & coërcionibus, compulſionibus, iuribus, rigoribus ſtylis, & meris examinibus ſuppoſuit, & ſubmiſit,

III Per quas quidem curias, & earum quamlibet inſolidum, tam coniunctim ꝗ diuiſim. voluit, & expreſsè conſenſit, ſe & ſuos prædictos poſſe, & debere cogi, compelli, conſtringi, moneri, & excommunicari, aggrauari, reaggrauari, & ad brachium ſeculare deponi, arreſtari, capi, incarcerari, & detineri, vno & eodem tempore, vel diuerſis temporibus, & per diuerſorum temporum interualla, vſq; ad plenariam, & integram ſolutionem prædictorum mille ducatorum auri, ac omnium & ſingulorum damnorum, intereſſe, & expenſarum prædictarum, occaſione præmiſſorum forſan, vt ſupra, faciendorum, patiendorum, & ſuſtineudorum refectionem, & reſtitutionem. ita tamen quod executio vnius Curiæ executionē alterius non impediat, nec retardet, iure dicente quod vbi iudicium incœptum eſt, ibidem finem accipere debet, & qualibet alia iuris, & facti exceptione contrarium faciente non obſtante.

IIII Renuntiauit inſuper idem A. omni & cuilibet exceptioni doli mali, vis, metus, fraudis, læſionis, & machinationis, & mille ducatorū auri de camera, ex cauſa præmiſſa ſibi, vt præmittitur, non mutuatorum, & per ipſum non habitorum, non receptorum, & non numeratorum, ſpeiq; futuræ habitionis & receptionis, & numerationis eorundem, præſentis contractus non ſic, vt præmittitur facti, celebrati, & initi, & aliter, aut plus vel minus fuiſſe factum, vel dictum, ꝗ recitatū, &, econtra, omnibuſque alijs, & ſingulis exceptionibus, cauillationibus, & cautelis, quibus mediantibus contra præmiſſa vel eorum aliqua, ipſe A. debitor facere, dicere, venire, aut ſe tueri quouis modo poſſet: Et ſpecialiter iuri dicenti generalem renuntiationem non valere, niſi præceſſerit ſpecialis & expreſſa.

V Et ibidem ſtatim, & incontenti idem A. debitor pro maiori cautela, & tutiori ſecuritate dicti N. creditoris, gratis, & ſponte omnibus melioribus modo, via, iure, cauſa

re, cauſa

re,cã,& forma,qb,meli⁹,& efficati⁹ potuit,& debuit,fecit,cōſtituit,creauit,& ſo
lēniter ordinauit ſuos veros,certos,legitimos,& indubitatos Procuratores, Acto
res,factores,negotiorūq; ſuoꝝ infraſcriptoꝝ geſtores,ac nūtios ſpāles, & gñā-
les,ita tñ ꝙ ſpālitas gñalitati nō deroget,neq; cōtra,vcz ꝓuidos,& diſcretos vi
ros dños N.& N.Ro.curiæ Cāꝝ ꝓcuratores,& N.& N.eiuſdē Curiæ Ca.apo
ſtolicæ Notarios,oēſq; alios,& ſingulos dños Procuratores,& Notarios,q̄ nunc
ſunt,& p tpe futuro erūt,in Ro.Cur.quoꝝ nomina,& cognomina hr̄e voluit ꝑ
exp̄ſſis,abſentes tanq̄ pñtes,& quēlibet eoꝝ in ſolidū,ita tñ, ꝙ nō ſit melior cō
ditio primitus occupātis,nec deterior ſubſequētis,ſed qđ vnus eoꝝ incepit, al-
ter eoꝝ ꝓſeq̄,terminare,mediare valeat,& finire,ac ad effectū debitū,& finē ꝑ-
ducere,ſcʒ ſpāliter & exp̄ſſe ac ipſius Dñi cōſtituentis nomine,& p eo omni tpe
& dieb.feriatis,& nō feriatis,in termino ſolutionis p̄dictoꝝ mille ducatoꝝ au
ri,& poſt ipſum terminū,& quotiēs p̄dicto N.creditori ac ſuis videbitur,& pla
cuerit corā p̄dicto Camerario,Vicecamerario,Auditore,Viceauditore,Regente,
Locūtenenre,Cōmiſſario eiuſdē,& aliaꝝ Curiaꝝ p̄dictaꝝ officialib.Iudicib.
ſeu eoꝝ Locūten.cōparendum,ac ipſum debitū mille ducatoꝝ auri vel partē
ipſius,ſemel & pluries cōfitendum,& recognoſcendū,& ad petendū,audiendū
& accipiendū dicti dñi cōſtituentis nomine oē p̄ceptū, oēmq; monitionem,con
demnationem,ſñtiam,atq; mādatum,q̄,quod, & quas præfati dñi Camerarius,
Vicecamerarius,Auditor,& alij Iudices,& officiales ſeu ipſoꝝ locumtenen. &
eorum q̄libet cōtra p̄dictum dñm cōſtituentem eiuſq; hæredes & ſucceſſores,
ac bona p̄dicta facer̄,& ꝓmulgare voluerint,ſeu voluerit, & eis ſpōte acq̄eſcen
dum necnō ſubmittendum,& reſubmittendum ꝓpea,ipm dñm cōſtituentem ꝑ
p̄miſſis firmiter obſeruandis,Iuriſdictioni Curiaꝝ p̄dictaꝝ, & cuiuslibet eaꝝ,
ac ad volendum,cōſentiendum ꝙ ipſi dñi Camerarius,Vicecamerarius, Audi-
tor,Viceauditor,Regens,locumten̄.Commiſſarius,& alij Iudices, Officiales p̄-
dicti in ipm A.debitorem conſtitutum excommunic. ſñtiam ferāt,ꝓferāt,ꝓmul
gent,aggrauent,reaggrauent,alioſq; proceſſus reales,& ꝑſonales gerāt,& faciāt
quos voluerint,& dicto N.creditori placuerit,& viſum fuerit expedire,quoſque
de dicto debito mille ducatoꝝ,& expenſaꝝ p̄dictaꝝ ſibi fuerit plenarie & in-
tegre ac realiter ſatisfactum,iuxta pñtis publici Inſtrumēti ſeriē & tenorē.Et ge
neraliter omnia,& ſingula faciendum,dicendum,gerendum,exercēdum,& ꝓcu
rādum,q̄ in p̄miſſis,& circa ea neceſſaria fuerint,ſeu etiā quomodolibet oppor-
tuna.Promittens mihi Notario publico infraſcripto,vt cōmuni & publicæ pſo
næ pñti,ſtipulāti,& recipienti,vice,& nomine omnium,& ſingulorum, quorum
intereſt,intererit,aut intereſſe poterit quomodolibet in futurum,ſe omni tempo-
re ratum,gratum,& firmum perpetuo habiturum totum id , & quicquid per di-
ctos procuratores ſuos cōſtitutos,& eorum quemlibet,actum,dictum,factum,ge
ſtumue fuerit in præmiſſis,ſeu alias quomodolibet ꝓcuratum , releuans nihilo-
minus,& releuatos eſſe volens eoſdem Procuratores,& quemlibet ipſoꝝ ab om
ni onere ſatisdādi,iudicio ſiſti,& iudicatum ſolui,cum ſuis clauſulis neceſſarijs
& opportunis,ſub exp̄ſſa hypotheca,ac obligatione omnium, & ſingulorum bo
norum mobilium,& immobilium pñtium, & futurorum quorumcunq; , ac ſub
omni Iuris,& facti renuntiatione ad hæc neceſſaria pariter & cautela.

VI Et præmiſſa omnia & ſingula pñti publico Inſtrumento contenta tenere,at-
tendere cōplere,& inuiolabiliter obſeruare,cōtraq; ea ſeu eorum aliqua,non fa
cere,dicere,vel venire de iur̄,vel de facto,quouis q̄ſito colore:dictoſq; Procura
tores ſuos,vt p̄mittitur,cōſtitutos,aut eorum aliquem , quouſq; p̄fato B credi-
tori de dicta ſumma mille ducatorum auri vnà cum dānis,expenſis, & intereſſe
prædictis,realiter,plenarie,& integre ſatisfecerit, & præmiſſa omnia & ſingula
obſeruauerit,& adimpleuerit,nō reuocare,ſeu reuocari facere ꝓmiſit, & cōue-
nit,ac ad & ſuper ſancta Dei Euāgelia ſcripturis ſacroſanctis, per eundem cor-
poraliter ſponte tactis iurauit,De & ſuper quibus &c.

TRACTATVS PARS PRIMA.

Quæſtionis Primæ.

SVMMARIVM.

1 *Deceátne inter bonos uiros arctioribus obligationum uinculis uti.*
2 *Creditoris exacta diligentia in pactis, illiberale eſt quiddam, ex Ariſtotelis ſen tentia, & Horatij.*
3 *Improbitas creditoris Horatiano carmine pulchrè deſcripta.*
4 *Debitoris, qui arctiùs obligatur, fides ſuſpecta eſt.*
5 *A malis tantùm exigendum eſt iuramentum, ex Sophocle.*
6 *Iniuria quadam afficitur, à quo arctiores obligationes poſtulantur.*
7 *Abiecti animi eſt, perpeti ſe arctis obligationum uinculis illigari.*
8 *Perſei credentis pecuniam elegans dictum ex Plutarcho.*
9 *Negligentia in cauendo, amicorum iactura ſæpe cauſa eſt.*
10 *Cautio, ut creditum plenè conſtet, & ut obligata nobis bona ſint debitoris, hone ſtè adhibetur, & quare.*
11 *Exactio iuramenti, & obligationis in forma cameræ eſt hominis nimium ca uentis.*
12 *Obligatio in forma Cameræ non ligat hæredes ſuis uinculis.*
13 *Diligentia uel nimium cauentis ſæpe uana eſt.*
14 *Bonorum promiſsio ſimplex, iuramenti eſt inſtar, ex Sophocle.*
15 *Debitoris effugientis improbitas Horatiano carmine efficta.*
16 *Nimis cautè cum amicis agere, malorum amicorum eſt, ex Euripide.*
17 *Vitioſæ conſuetudinis uis à Saluſtio, & Terentio notata.*
18 *Obligationes habentes paratam executionem Baldo fauorabiles ſunt, & bonæ: quod autori non placet, & qua cauſa, Senecæ autoritate.*

SED antequàm ipſius obligationis verba declarare incipia-
mus, conueniens videtur, vt nonnullas quæ ad rei euidentiã
pertinere videntur, quæſtiones explicemus, ac primum, ¶ De-
1 ceatne inter bonos viros tam arctæ obligationis vinculo vti,
quæ tot adhibitis cautelis, & demum etiam iureiurando ſit
confirmata? nam ſiue conſideres illum, qui talem flagitat à
debitore obligationem, ſiue illum, qui ita ſe obligat, in vtroq;
2 videtur argui poſſe malitia. ¶ Quãdoquidem ex ipſius credi-
toris.

toris parte(vt libro methaphyſ.inq̄t Ariſtoteles)adeò exacta diligētia in pactis,
atq; in cōtractib.illiberale quiddā eſſe videtur,eiuſmodi autē virū illiberalē ſi-
gnificat Horatius,ſub nomine Cicuræ,q̄ ſermo.iij.li.ij.ſub pſona patris,q̄ diſpa
ris naturæ filios admoneret,ait,Extimui,tu Nomentanū,tu ne ſeq̄rerere Cicutā.
Cum anteà ſignificauiſſet eundem Cicutam ſolitum eſſe debitores ſuos arctiſſi-
mis obligationibus innodare,illis verſibus:

3 † *Scribe decem Nerio, non eſt ſatis, adde Cicuta Nodoſi tabulas centum,mille*
le adde catenas.

† Et ex parte illius,q̄ ita ſe obligat,ſignificari videtur eū ſuſpectū eſſe, ne alioq̄
4 non ſit fidem ſeruaturus. † Quod vel ex illo Sophoclis verſu poteſt intelligi,a-
5 pud quē Oedipus inquit Theſeo: Nō te ſub iuramēto,vt malum,fidē adhibere
iubebo.Quid.n.aliud eſt petere ab homine,vt medio iureiurādo, ꝓmittat hæc:
& hæc ſe facturū,renuntietq; illis,& illis legib.quàm dubitare,ne ille ꝑ ea diuer
ticula contra datam fidē,quærat elabi?Quod bene ſenſit Iuſtinianus in autent.
de Inſtrumento. & caut. §. ſi tñ quiſq;.ibi:Hmōi ſubtilitatem addidimus,non vt
credētes priuemus fiducia ſua circa amicos,ſed vt quantum poſſibile eſt,& pfi-
diā & negationē multis recōuincamus modis. Adpoſitèq; ſignificauit Syrus ille
Terētianus,qūn dixit,Neq; tu ſcilicet eo nūc cōfugies,q̄d mea?nū mihi datū ē?
nū iuſſi? num illa oppignerare filiā meā me inuito potuit?verum illud Chreme
dicūt,ius ſummū ſūma malitia ē.Quib. ſic ſe hñtib.in ꝓpoſita q̄ſtione conclu
do(remota cōſuetudine publica)poſſe dici,Eum,qui tali vult ſibi debitorē obli
gatione eſſe obnoxiū,primū in ſe ipſo illiberalem eſſe. † Deinde illius,quem ita
6 vincere vult fidem ſuſpectā hñdo,iniuria quadā eū afficere, non aliter q̄ is, qui
adprobatum fideiuſſorem,quaſi minus idoneum recuſat.l.ſi vero. §. qui ꝓ ei.ff.
qui ſatiſd. † Et eū,qui tā arcto vinculo ſe vinciri patiatur,aut abiecti,& ſeruilis
7 animi,aut omnino deploratæ fidei hominem eſſe,& tāquam talem vt ſui conſci
um iniuria nō affici. † Neq; hoc excuſari pōt illo Perſei exēplo qui(vt ē apud
8 Plutarchū in li.de vitioſa verecūdia)cum noto quidam daret pecuniā,apud fo
rum,& menſam,fecit cautionem,memor videlicet illius Heſiodi verſus.

Et fratri teſtem ridens adhibere memento.

Et cū ille admirās dixiſſet,adeone Perſeu legaliter?ſcilicet inquit,vt amāter reci
9 piā,nec legaliter repoſcam. † Multi ſiquidem ob immodicā verecundiā initio
nō cauentes ne fallātur,poſteà cū amicitiæ detrimento cogūtur legib.experiri.
10 † Nā proſpicere nobis,vt creditum legitimè ac plenè probari poſſit,ne interce-
dente morte,aliove humano caſu,pecuniæ creditæ iacturā faciamus:atq; etiam
illud,vt de ſoluendo credito ꝓmiſſionem atq; obligationem, cū bonorū ēt ſup-
poſitione habere velimus,pōt citra illiberalitatis,alienæ ve iniuriæ notā admit
ti,ꝑſertim vt caueamus nobis aduerſus debitoris hæredes ,qui plerūq; ſimulata
etiā ignorantia ꝑtextu.l.qui in alterius.ff.de reg iur.defunctorū volūtates,quas
religioſiſſimè cuſtodire debent,fruſtrari conantur, & aduerſus alios creditores.l.
ſcripturas.cū autent.ſeq.C.qui pot.in pig.hab. † Sed exigere etiam iuramentū,
11 iuxta ſacrū Euangelium,Matthæi cap.v.relatum in cap.& ſi Chriſtus.de iure-
iuran.& cap.ita ergo 22.q.j.nō niſi à malo eſt.c.ſup hoc.de renūtiat. Ac velle
ꝑtereà obligationem in forma Cameræ;niſi ob dubiā obligati fidem,& credito-
12 ris incredulitatem eſſe non poteſt: † Præſertim cùm eius obligationis priuile-
gium,& efficacia (quod ex dicendis apparebit) hæredes non liget. Quæ tan
13 tò magis conſideranda ſunt, † quia experientia docuit plerūq; eam diligen-
tiam eſſe quodammodo vanam:ſiquidem à bonis (vt Oedipo reſpondit The-
14 ſeus) † non vltra quicquam iureiurando adhibito, quàm ſimplici ſermone fe
res,& à malis omnino nihil accipies. Nam etiam ſi ad Cicutæ tabulas, vel ad
hanc,de qua loquimur,obligationem mille addas catenas, vt ſubiungit Horatia
15 nus ille interloquutor: †

Effugiet tamen hæc ſceleratus uincula Proteus.
Cum rapies in iura malis gaudentem alienis.
Fiet aper, modò auis, modò ſaxum, & cum uolet, arbor.

Quale ſignificare viſus eſt etiam Platinus Euclio, vbi ait: Scio quo vos pacto
ſoleatis perplexarier. Pactum non pactum eſt: non pactum: pactum eſt, quod
vobis lubet. Quòd ſi hæc ita ſe habent in ſimplici obligatione, quid dicemus
de illis, qui vltra ipſam obligationem volunt etiam, ꝙ debitores ſuſcipiant in ſe
omnes cenſuras, & mandatum executiuũ, qua de re inferiùs tractabimus? nihil
16 certè aliud, niſi quod nimis cautè agunt. † Quod cum amicis faciunt mali a-
mici: vt in Oreſte, apud Euripidem habetur. His accedit ſanctiſſimi viri Sene
cæ moralis autoritas, cuius (quoniam elegantiſſima ſunt) verba hîc adſcribe-
re volui. is enim lib. de beneficiis ſecundo, ita inquit:

Vtinam quidem perſuadere poſſemus, vt pecunias creditas tantùm à volenti
bus acciperent. Vtinam nulla ſtipulatio emptorem venditori obligaret: ne pa-
cta, conuentaꝗ impreſſis ſignis cuſtodirentur: fides potius illa ſeruaret, & æquũ
colens animus. Sed neceſſaria optimis prætulerunt, & cogere fidem quam ſpe
ctare malunt. adhibentur ab vtraꝗ parte teſtes, ille per tabulas plurium nomi-
na interpoſitis parariis facit. Ille non eſt interrogatione contentus, niſi rem ma
nu ſua tenuerit. O turpem humani generis, & fraudis, ac nequitiæ publicæ con
feſſionem? anulis noſtris, pluſquàm animis creditur, Iſti (inquit) viri ornati ad
hibiti ſunt, hi (inquit) anuli imprimũtur. nẽpe ne ille neget accepiſſe ſe quod
accepit, hos incorruptos viros, & indices veritatis exiſtimas? at iſtis ipſis ſtatim
non aliter pecuniæ committentur. Itaꝗ num honeſtius erat à quibuſdam fidẽ
falli, quàm ab omnibus perfidiam timeri? Plures (inquit) ingrati erunt, ſi nul
la aduerſus ingratum datur actio, imò pauciores: quia maiore delectu dabũtur
beneficia, deinde non expedit notum omnibus fieri, quàm multi ingrati ſint, pu-
dorem enim rei tollet multitudo peccantium, & deſinet eſſe probri loco cõmu-
ne maledictum. Hæc (inquam) ita eſſe arbitror, conſuetudine remota: cuius
17 tanta vis eſt, vt illud C. Memmius apud Salluſtium præclarè vſurpauerit. †
Quæ quanquam grauia ſunt: tamen conſuetudine iam pro nihilo habentur.
Et illud Terentianus ille Chremes: Quàm multa iniuſta ac praua fiunt mori-
bus? Sed hæc in huius tractatus initio pro quodam quaſi procemio dicta ſunt.
18 † Cæterùm conſuetudo hæc introducta, vt contractuum inſtrumentis obliga-
tiones huiuſmodi adiiciantur, quæ paratam habeant executionem (quando nõ
ſemper cum amicis ineuntur contractus, & vſu compertum eſt plures improbos
fidem fallere) Baldo fauorabilis viſa eſt, & bona, tanquam commune bonum
concernens, vt dixit ille in. l. de quibus. in. 2. col. ff. de legi. refert & ſequitur poſt
And. Siculum, Rocchus Curtius in c. fin. extrà de conſuet. ſuper glo. verbi ra-
tionabilis in principio: quod tamen mihi aliter videtur ex antè ſcripta Senecæ
autoritate: magis enim vtile eſſet in commune, ſi maior eſſet infa-
miæ, ac cenſurarum pudor, & reuerẽtia, quæ mul-
titudine ac frequentia peccantium
vileſcit.

Quæ-

Quæſtionis ſecundæ.

SVMMARIVM.

1 Cauſa inueniendi & componendi obligationem in forma Cameræ.
2 Obligatio in forma Cameræ, cur ita uocetur.
3 Exempla antiquarum obligationum in forma Cameræ.
4 Forma obligationis poſita per ſpeculatorem.
5 Forma mandati de obligando principalem in forma Cameræ poſita per Speculatorem.
6 Obligationis Cameralis formula diuerſis temporibus facta, & completa.
7 Formula antiqua obligationis Cameralis non continebat procuratorum conſtitutionem.
8 Cur per obligationem in forma Cameræ facilius conſequimur debita, uel promiſſa.
9 Per obligationem Cameralem in omnia bonorum genera nobis paratur executio contra debitorem.
10 Executio obligationis in forma Cameræ in primis ſpectat bona animi.
11 Quæ ſit ratio paratæ executionis in obligationibus in forma Cameræ.
12 Confeſsio de iure communi paratam habet executionem.
13 Differentia inter obligationem in forma Cameræ, & inſtrumentum confeſſionatum, vel guarentigiæ.
14 Formula obligationis Cameralis, qua nunc utuntur, longè diſsimilis eſt antiquæ.
15 In procuratorum conſtitutione conſiſtit tota uis, & myſterium obligationis Cameralis.
16 Obligationis ſimilis obligationi Camerali meminit Baldus.
17 Ex contractu facto per procuratorem ex pecunia ſua, non acquiritur domino perſonalis actio ſine ceſsione.
18 Ex inſtrumento guarentigiato, uel confeſsionato utilis actio acquiritur domino abſque ceſsione.
19 Inſtrumenta confeſsionata, uel guarentigiata uim habent ſententiæ, uel præcepti iudicis.
20 Ex actis iudicialibus acquiritur actio ſine ceſsione.
21 Ex obligatione in forma Cameræ non acquiritur actio ſine ceſsione, niſi & ſuſceptæ fuerint cenſuræ, & mandatum executiuum, & quare.
22 Si in obligatione in forma Cameræ intercedat iuramentum, actio acquiritur ſine ceſsione.
23 Ex contractu cuiuſcunque iurato nobis acquiritur actio ſine ceſsione.
24 Quanuis iuramentum extra iudicium delatum fuerit.
25 Iuramentum habet uim litis conteſtationis.

26 *Hypotheca per obligationem in forma Cameræ conſtituta ſine ſuſceptione cen ſurarum, non habet uim pignoris iudicialis.*

Quæſtio Secunda.

1 QVAE fuerit cauſa componendi huius obligationis formu-
lam: quæq; ſit eius vis, & efficacia, & quid differat à guaren
tigia, & confeſſionato inſtrumento? ✝ Cauſam, quamobrem
huius introducẽdæ obligationis vſus inualuerit, ab antiquis
Curialibus ita traditam eſſe accepi, ꝙ cùm perſonæ, quibus
per Sedem apoſtolicam de Epiſcopatibus, Monaſterijs, &
aliis Sacerdotiis, beneficijſve eccleſiaſticis erat ꝓuiſum, rece
dentes, ꝓmitterent ãnatas, & alia Cameræ Apoſt. ꝓpeà debita iura, intra certum
tempus ꝑſoluere, ſæpe cõtingebat, ꝙ pleriq; datæ fidei obliti, non ſoluebant: ne-
que vt ſoluerent, iure cogi poterãt, niſi citati, & trinis ſñtiis iudicati: quæ res Ca
meræ ipſius procuratoribus labori, tædiòq; erat, & diſpendio, maximè, vbi citan
di in longinquis degebant regionibus. Ideòque conati ſunt excogitare formã, ſe
cundum quam parata eſſet executio ſine mora faciendi proceſſum ordinarium,
2 & ſine diſpendio mittendæ ad debitores citationis. ✝ Atque inde ſumptum eſt
nomen, vt diceretur forma Cameræ: quaſi propter ipſius Cameræ credita, & per
illius procuratores excogitata. Eius autem exempla, quæ in antiquis dictæ Ca
meræ libris inueni, ſunt huiuſmodi.

Exempla antiquarum obligationum.

3 VOS Domine N. Patriarcha, N. Archiep̃e, N. Ep̃e, vel N. Electe de licen
tia & autoritate apoſt. Vobis in hac parte cõceſſa gratis, & ſpõte of
fertis, dare ꝓmittitis, & donatis ꝓ veſtro cõmuni ſeruitio Cameræ Sãctiſſimi in
Chriſto patris, & Dñi noſtri D. G. Papæ xj. & ſacro Collegio Reuerendiſſimo-
rum in Chriſto Patrum Dñorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, vi-
delicet Florenos tot auri de Camera boni & legitimi põderis: & quinq; ſeruitia
conſueta ꝓ familiaribus, & officialibus Dñi Noſtri Papæ, & Dñorum Cardina
lium prædictorum. Item recognoſcitis eidem Cameræ & Collegio ac Familia-
ribus, & officialibus omnes illas pecuniarum quantitates, in quibus prædicta ve
ſtra Eccleſia repetietur in libris ipſorum Cameræ & Collegij pro aliquorum p̃-
deceſſorum veſtrorum perſonis obligata. Quos quidem Florenorũ tot, cũ quinq;
ſeruitijs & recognitis ſupradictis ꝓmittitis reddere & ſoluere realiter cum effe-
ctu in Ro. Curia, vbicunq; fuerit, videlicet Reuerendiſſimis in Chriſto Patrib.
& dominis, Dominis miſeratione diuina Hẽrico Epiſcopo Sabineñ. & Amedeo
Sãctæ Mariæ nouæ, Diacono Neapolitañ & de Salutiis vulgariter nũcupatis,
& Franciſco eadem miſeratione Archiep̃o Narboneñ. Dñi noſtri Papæ, & ſacri
Collegii dñorum Cardinalium Camerariis, vel eorum ſucceſſoribus aut deputa
tis ab eis, medietatem. ſ. in feſto N. & aliam medietatem in feſto N. recognita ve
rò in alio N. feſto ſimili. Quòd ſi dictis loco & terminis dictam florenorum ſum
mam & quinq; ſeruitia conſueta & recognita ſuprà dicta non ſoluatis, vt eſt di-
ctũ: ꝓmittitis redire ad Ro. Cu. infra quatuor menſes poſt elapſos terminos hu-
iuſmodi, vel alterum eorundem immediatè ſequen. & coram dictis Dñis Came
rariis, ſeu eorum ſucceſſoribus, ſeu deputatis ab eis pſonaliter comparere, & inde
non recedere, donec per vos fuerit de prædictis integraliter ſatisfactum. Super
hoc obligatis vos & Eccleſiam veſtrã, & ſucceſſores veſtros, ac omnia bona Ec-

cleſiæ veſtræ mobilia & immobilia, præſentia & futura vbicunque ſint, & conſi ſtant: Et vt ſitis vinculo fortioris obligationis aſtricti, ſubmittitis vos, & ſucceſſores veſtros iuriſdictioni & coërtioni dictorum dominorum Camerariorum, & cuiuslibet eorundem inſolidum, ac etiam ſucceſſorum ſuorum, & deputandorū ab eis: Et de voluntate veſtra, qui hoc vultis & petitis, & hanc iuriſdictionē in eos progatis, præfati dñi Camerarii & quilibet eoꝝ eandem iuriſdictionem in ſe ſuſcipień. & ſuſcipiens in vos mandatum faciunt, & præceptum, vt de re con feſſa, de ſoluendo dictam Florenorum ſummam & quinq; ſeruitia ac recognita ſuprà dicta: & de reueniendo ad Romanam Curiam, & de non recedendo ab ea abſq; ſatisfactione. Et qđ omnia & ſingula ſuprà dicta efficaciter cōpleatis, & attendatis, Quòd ſi non feceritis, ſuſpenſionem ab adminiſtratione ſpirituali um, & temporalium dictæ Eccleſiæ, & ab executione pōtificalium, & maioris ex cōmunicationis ſñtias ex nūc, prout ex tūc in vos Canonica monitione ꝑmiſſa ꝓferunt in his ſcriptis. Comminantes nihilominus dicti domini Camerarii, & quilibet eorū ſe contra vos dictum dñm Patriarcham, Archieꝑm, Eꝑm, vel electum proceſſuros abſq; alia vocatione ſeu monitione ad grauiores pœnas, & ſen tentias ſpirituales, & temporales, & aggrauationes earum, prout eis ſeu eorum alteri placuerit, & viſum fuerit expedire. Et quod vos denuntiabunt ſeu denun tiari facient p ſe, vel alium, ſeu alios excommunicatum, ſuſpenſum, periurum, & aliis pœnis & ſñtiis aſtrictū, quas propter hoc in vos duxerint ꝓferēdas. Et vos Dñe Patriarcha, Archieꝑe, Eꝑe, vel Electe, renuntiatis ſuper hoc omnibus li teris, priuilegiis, Indulgentiis Apoſtolicis impetratis, vel impetrandis, conceſſis & cōcedendis quibuſcūq;, & bñficio applicationis, & reſtitutionis in integrum, ac omni foro, vſui, præſcriptioni, & iuri reuocandi domū, & omni auxilio iuris Canonici, & Ciuilis, per quod contra præmiſſa de iure vel de facto venire poſſe tis, vel aliquod ꝑmiſſorum. Et omnia præmiſſa & ſingula iuratis ad ſancta Dei euangelia tenere, ſeruare, approbare, & in cōtrariū nō venire directè, vel indire ctè p vos, aut alium, ſeu alios: Si verò ante ſatisfactionem hmōi contingat mori, cedere vel transferri: & ille, vel illi, qui ad regimen ipſius Eccleſiæ vobis ſubſti tutus, vel ſubſtituti fuerint, infra quatuor menſes poſt ſubſtitutionem, & dictæ ec cleſiæ poſſeſſionem adeptam, de prædictis Florenis & ſeruitiis, ac recognitis ſa tisfacere nō curauerint, ex nūc prout ex tunc eaſdem pœnas & ſententias in eoſ dem ſubſtitutos, & eorum quemlibet proferunt, & infligunt in his ſcriptis.

PROVT dictum eſt & narratum autoritate dictorum Dñorum Cardina lium & noſtra proferimus in his ſcriptis. Et vos dñm Patriarcham, Archiepiſco pum, Epiſcopum, vel Electum, petentem & requirentem ad prædicta recitata cō demnamus. Et nihilominus monemus vos ſemel & ſecundò, tertiò, & perempto riè, & ſub excommunicationis pœna, vt prædicta adimpleatis, attendatis, & obſeruetis. Alioquin excommunicationis ſententiam in vos proferimus in his ſcriptis.

ET vos Domine Patriarcha, Archiepiſcope, Epiſcope, vel Electe vultis, q per nos Clericos, vel Notarios Cameræ, qui ſumus hic præſentes, de præmiſſis omnibus, & ſingulis fiant vnum, vel plura publica Inſtrumenta.

Altera forma antiquæ obligationis per procuratorem.

VOS Domine, vel Magiſter talis, Procurator Dñi N. Patriarchæ, Archiepi ſcopi, Epi, vel Electi, in pſonam D. veſtri: à quo plenam poteſtatem, & ſpeciale mandatum ad omnia, & ſingula infraſcripta peragenda habetis, prout legitimè cōſtat, de licentia & autoritate Apoſtolica ipſi D. veſtro, & vobis in pſonā ſui, & p eo in hac parte cōceſſa, gratis & ſponte nomine dicti D. Epiſcopi offertis date, ꝓmittitis, & donatis pro cōmuni ſeruitio dicti D. veſtri, & pro Eccleſia ſua

Cameræ

Cameræ Sanctiſſimi in Chriſto Patris & D. noſtri, D. N. diuina prouidētia PP.
V. & ſacro Collegio Reuerendiſſimorum in Chriſto Patrum Dñorum S. R. Ec.
Card. videlicet tot Florenorum auri de Camera boni & legitimi ponderis. Et
quinq; ſeruitia conſueta pro familiaribus & officialibus D. noſtri PP. & domi-
norum Cardinalium prædictorum.

ITEM, recognoſcitis eiſdē Cameræ & Collegio familiarib. & officialibus
oēs illas pecuniarū sūmas, in quibus Eccleſia p̄dicti D. veſtri in libris Cameræ
& Collegii ꝑ aliquorum p̄deceſſorum ſuorū perſonis obligata reperietur. Quos
quidem Florenos cum quinq; ſeruitiis, & recognitis ſuprà dictis dicto nomine
ꝓmittitis reddere, & ſoluere realiter & cum effectu in Romana Curia: vbicunq;
fuerit, videlicet Reuerendiſſimis in Chriſto Patribus & dominis, dominis miſe
ratione diuina Hērico, Epiſcopo Sabineñ. & Amedeo Sāctæ Mariæ Nouæ Dia
cono Neapolitañ. & de Salutiis vulgariter nuncupatis, Sāctæ Romanæ Eccle
ſiæ Cardinalibus, & Frāciſco eadem miſeratione Archiep̄o Narboneñ. Dñi no
ſtri Papæ, & ſacri Collegii Dominorum Cardinalium Camerariis, vel eorū ſuc
ceſſoribus, aut deputatis ab eis, Medietatem videlicet in feſto N. & aliam me-
dietatē in feſto N. ac recognita in alio feſto N. Quòd ſi dictis loco, & terminis
dictam Florenorum ſummam, & quinq; ſeruitia cōſueta, & recognita ſupradicta
ipſe dominus Patriarcha, Archiepiſcopus, Epiſcop⁹, vel Electus nō ſoluat, vt eſt
dictum, promittitis dicto nomine, ꝙ Dñs Archiepiſcopus, Epiſcopus. vel Electus
perſonaliter veniet ad Romanā Curiam infra quatuor menſes poſt elapſos ter-
minos hmōi, vel alterum eorūdem immediatè ſequen. & coram dictis Dñis Ca
merariis, ſeu eorum ſucceſſoribus, aut deputatis ab eis perſonaliter comparebat:
& quod de ipſa Curia non recedet, donec per eum fuerit de prædictis integrali-
ter ſatisfactum, ſuper hoc obligans ipſum dominum Patriarcham, Archiepiſco-
pum, Epiſcopum vel Electum, & Eccleſiam ſuā, ac ſucceſſores ipſius, & omnia
bona Eccleſiæ ſuæ mobilia, & immobilia, p̄ſentia & futura vbicūq; ſint, & con-
ſiſtant. Et vt ipſe Dñs Patriarcha, Archiepiſcop⁹, Epiſcopus, vel Electus ſit vin
culo fortioris obligationis aſtrictus, ſubmittitis ipſum, & ſuos ſucceſſores iuriſdi
ctioni & coërcioni dictorum dñorum Camerariorum, & cuiuslibet eorum in ſo-
lidum, & etiam ſucceſſorum ſuorum, & deputandorū ab eis. Et de voluntate ve
ſtra, qui hoc nomine ipſius dñi Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, vel Electi
vultis & petitis, & hanc iuriſdictionem in eos progatis, præfati dñi Camerarij,
& quilibet eorū eandē iuriſdictionē in ſe ſuſcipien. & ſuſcipiēs in vos dicto no-
mine, & ipſum Dñm Patriarcham, Archiepiſcopū, Epiſcopum, vel Electum in
pſonam veſtri mandatum faciunt, & præceptum, vt de re confeſſa, de ſoluendo
dictam Florenorum ſummā, & quinq; ſeruitia cōſueta ac recognita ſuprà dicta,
& de veniendo ad Romanā Curiā, & nō recedendo ab eadem abſq; ſatisfactio-
ne. Et ꝙ omnia alia & ſingula ſuprà dicta efficaciter ipſe Domin⁹ Patriarcha,
Archiepiſcopus, Epiſcopus, vel Electus cōpleat, vel attendat. Quod ſi non fece
rit, ſuſpenſionem ab adminiſtratione ſpūalium, & temporaliū dictæ Eccleſiæ, &
ab executione pontificalium, & maioris excōmunicationis ſententias ex nūc, p
ut ex tunc in vos dicto nomine, & in ipſo Dominum Patriarcham, Archiepiſco
pū, Epiſcopum, vel Electum in perſonam veſtram Canonica præmiſſa monitio-
ne proferunt in his ſcriptis. Cōminantes nihilominus dicti domini Camerarii, &
quilibet eorum ſe contra dictum Dominum Patriarchā, Archiepiſcopum, Epi-
ſcopum, vel Electū magiſtrū veſtrum proceſſuros, & proceſſurum abſq; alia vo-
catione, ſeu monitione, ad grauiores pœnas & ſñtias ſpirituales, & temporales:
& aggrauationes earum, prout eis placuerit, & viſum fuerit expedire: & quod
ipſum Dñm Patriarcham, Archiepiſcopum, Epiſcopum, vel Electum denuntia-
bunt, & denūtiari facient per vos, vel alium, ſeu alios excōmunicatum, ſuſpen-
ſum & periurum: ac aliis pœnis, & ſententiis aſtrictū, quas ꝓpter hoc in eum du
xerint p̄ferēdas. Et vos D. Procurator dicto nomine renūtiatis ſuper hoc omni-

bus

bus literis,priuilegiis,& Indulgẽtiis apoſtolicis impetratis,vel impetrãdis,cõceſſis,& concedendis quibuſcũq;,& bñficio appellationis, & reſtitutionis in integrũ,& omni foro,vſui,pſcriptioni,& iuri reuocãdi domum , & omni auxilio iuris canonici & ciuilis,per quod cõtra pmiſſa de iure vel de facto ipſe D.Patriarcha,Archiepiſcopus,Epſ,vel Electus venire poſſet,vel aliquod pmiſſorum. Et omnia pmiſſa,& ſingula dicto nomine iuratis ad ſancta Dei Euãgelia tenere,ſeruare,approbare,& in contrarium nõ venire directè,vel indirectè p vos,vel aliũ,vel alios:& q ipſe D.Patriarcha,Archiepſ,Epſ,vl Electus omnia & ſingula tenebit,ſeruabit,approbabit,& in contrarium non veniet directè vel indirectè p ſe, vel alium ſeu alios,publicè vel occultè. Si verò ante ſatisfactionem hmõi ipm D.Patriarcham,Archiepiſcopum,Epiſcopum, vel Electum contingat mori,cedere vel trãsferri:& ille,vel illi,qui ad regimen ipſius Eccleſiæ ſibi ſubſtitutus, vel ſubſtituti fuerint,infra quatuor menſes poſt ſubſtitutionem,& dictæ Eccleſiæ adeptam poſſeſſionem,de prædictis Florenis,& ſeruitiis, ac recognitis ſatiſfacere non curauerint,ex nunc prout ex tunc eaſdem pœnas,& ſententias in eoſdem ſubſtitutos proferunt,& infligunt in his ſcriptis.

PROVT dictum eſt,& narratum autoritate dictorum dñorum Cardinalium,& noſtra pferimus in his ſcriptis.Et vos D.Procuratorẽ pdicto nomine volentem,petentem, & requirentem in perſonã dicti D.Patriarchæ, Archiepi,Epi, vel Electi,ac ipſum D.Patriarcham,Archiepiſcopum,Epiſcopum,vel Electum in pſonam veſtri ad prædicta recitata condemnamus.Et nihilominus monemus vos nomine,quo ſuprà,ac ipſum dñm veſtrum in veſtri perſonam ſemel, ſecundò,& tertiò,peremptoriè,ac ſub excommunicationis pœna, vt pdicta adimpleat,attendat,& obſeruet.Alioquin ſñtiam excõmunicationis in vos nomine procuratorio,& in ipſum dñm veſtrum in pſonam veſtri proferimus in his ſcriptis. Et vos dictus Procurator prædicto nomine,vultis,q per nos Clericos,vel Notarios Cameræ,qui ſumus hìc præſentes, de prædictis omnibus & ſingulis, fiant vnum vel plura publica Inſtrumenta.

CONTRA eas formas(quæ tñ eo tempore in vſu eſſe deſierant) multa conatus eſt obiicere quidam Nicolaus à Clamẽgiis,in bello, cui titulũ fecit de annatis non ſoluendis,quo tpe Conſtantienſe Concilium celebrabatur, de quo & eius dictis,nihil videtur aliud eſſe dicendum,& quia non ſit hic locus,& quia ipſius libelli per ſe lectio demonſtrat,eum indoctum ſimul,atq; ineptum, impudentẽmque hominem fuiſſe,cuius non expediat librum legere.

De Formula quæ eſt in Speculo.

ALIAM & quodãmodo ab his diuerſã formã,ponit Specul.in tit.de renũciat.& concluſi.verſ.fi. per hæc verba. Vltimò not.illud,qđ in Romana Cu
4 frequentatur:nã aliquo Prælato,ſeu alio,mutuò pecuniã recipiente, fit ſup hoc cõtractu publicum Inſtrumentum: poſtmodum vero cõtrahẽtes accedũt ad aliquẽ Auditorẽ,corã quo creditor petit ſibi ſatisfieri de debito, prout in ipſo Inſtrumento cõtinetur,& is,qui recipit mutuum,cõfitetur id coram eo,ſupponens ſe iuriſdictioni ipſius,ita q niſi ſtatuto tẽpore ſoluerit,in eum ſententiam excõmunicationis ferat,& aliter pcedat,prout conuentum fuerit inter partes.Quæ ſubmiſſio vř approbari à iure,vel extrà de officio deleg.c.P.& G.extrà de ele
6 ctio.cũm dilecti.ad fin & 1.& 7.quotiẽs.tñ vř reprobari extrà de foro cõpet.c, ſignificaſti.licet poſſit defendi:qa exiſtẽtes in Curia ſubſunt iuriſdictioni Auditorũ,quare ſe eis ſubmittere poſſunt. Sup hoc ergo ſic conficitur Inſtrumẽtum, VNIVERSIS &c. Talis Auditor ſalutẽ in Dño.Nouerit Vniuerſitas veſtra,q cõſtitutis in præſentia noſtra P.& G.idẽ P.petit ſibi ſentẽtialiter condemnari

nari dictũ G.in.c.libris,in quibus tenebatur eidem,ꝓut patet ꝑ publicũ Inſtru
mentũ manu talis Notarii cõfectũ,preſtãs etiã de expenſis,damnis, & intereſſe,
vel die eidem G.petitionem obtulit in hæc verba:corã &c.dictus vero G.volẽs
bonã fidem agnoſcere,& nolens sũptibus & litib.inaniter ſe grauare,litem cõte
ſtãdo,cõfeſſus fuit in iudicio corã nobis petita vera eſſe, & ſe ad ꝓmiſſa teneri:
ſed cũ tũc ſoluere nõ poſſe,obtulit,& promiſit ſe talibus loco & tpe dicto P.vel
eius nũtio integrè dictum debitum ſoluturum.Nos igitur,auditis, & intellectis
cõfeſſione & proteſtatione ꝓdictis in iudicio habitis corã nobis,viſo quoq; ipius
debiti publico Inſtrumẽto,Chriſti nomine inuocato,de cõſenſu & volũtate ex
ꝓſſa dictorum P.& G qui ſe ſponte noſtro iudicio ſubmiſerũt,& pñtem sñten
tiam poſtulãtib.in his ſcriptis dictum G.ad ſolutionẽ dictæ pecuniæ faciendam
eidem P.vel eius nũtio sñtialiter cõdemnamus,ꝓcipientes eidem G. vt ipſi P.
ſeu eius nũtio hoc pñs Inſtrumẽtum reſtituenti dictis loco, & termino integrè
ſatisfaciat de pecunia memorata:nos.n.ex nũc trina monitione ꝓmiſſa in ipm
G.eius accedẽte cõſenſu expreſſo,in his ſcriptis excõmunicationis sñtiam ꝓfe
rimus,ſi dictis & loco & termino ceſſauerit in ſolutione præfata,vel aliquo præ
miſſorum:& ſi in dicta ſolutione ceſſauerit,damus de conſenſu,& volũtate dicti
G.liberã ptãtem eidem P.ꝙ ex tunc ſua autoritate ſine alia monitione,vel alte
rius licentia,eum poſſit vbi,& qñ ſibi videbitur,tam diu facere excommunica
tum publicè nuntiari,quouſq; dictus G.plenè ſatisfecerit eidẽ P.Quæ omnia &
ſingula dictus G.acceptauit,& approbauit,& ꝓmiſit ſolenniter ſe ea obſeruatu
rum,& in nullo contrauenturum ſub debito corporaliter præſtiti ſacramẽti:ꝓ
mittens,quod non appellabit,nec vllam except.proponet. Item,ꝙ nõ opponet
dictam ſententiam ante terminum ſolutioni præſtitum fore prolatam,in cuius
rei teſtimonium &c.

ET ſi contingebat id eſſe faciendũ per Procuratorem, eius mãdati formam
5 poſuit idẽ Speculator in tit.de Procur.§.de formis. col.penul.¶ Vniuerſis &c.
Talis Epiſcopus ſalutem in Domino. Vniuerſitati veſtræ pñtibus innoteſcat,ꝙ
nos talem facimus,conſtituimus,creamus & ordinamus noſtrum Procuratorem
generalem,& ſpecialem pro noſtris & Eccleſiæ noſtræ negotiis apud Sedẽ Apo
ſtolicam promouendis,explicandis,gerendis,& expediendis ſibi per hãc paten
tem literam mandantes,& ſpecialem,plenam,liberam,& abſolutam poteſtatem
dantes,& concedentes vſque ad ſummam centum Marcharum argenti coniun
ctim vel diuiſim ſimul,ſeu particulariter vno vel diuerſis temporibus, noſtro &
Eccleſiæ noſtræ nomine mutuum contrahendi,& mutuò ſuſcipiendi,ac ſuſce
ptum pro prædictis,& in prædictis negotiis exponendi: à quocunq; ſeu quibuſ
cunque creditore,ſeu creditoribus vndecunq; & cuiuſcunq; conditionis fuerint,
ac etiam nos,& ſucceſſores noſtros, ac ipſam Eccleſiam noſtram bonaq; omnia
ad nos,& dictam Eccleſiam quocunq; modo pertinẽtia, præſentia & futura mo
bilia & immobilia,illi vel illis,à quo vel quibus præfatam pecuniã receperit, ꝑ
ſolennem ſtipulationem,vel aliter obligandi pro ea, noſque eis ipſa inpræſen
tiarum etiam obligamus,iurandi etiam in animam noſtram, ꝙ loco tempore,&
termino à dicto Procuratore vnà cũ creditore,ſeu creditoribus ſtatuendis ꝓfatũ
creditũ cũ omnibus expenſis,dãnis,& intereſſe,cambio,& acceſſionibus de pla
no reſtituemus,ac integraliter ꝑſoluemus, & contractum ipſum aliàs quolibet,
& in animam noſtram iureiurando vallandi: Inſuper etiam renuntiandi nomi
ne nr̃o exceptioni nõ habitæ,ſeu non receptæ pecuniæ:vel in vtilitatẽ Eccleſiæ
nõ conuerſæ,exceptioni doli,cõdictioni ſine cã,& indebiti,& in factũ ſubſidia
riæ:& gñaliter omni bñficio,& priuilegio fori,reſtitutionis in integrum,conſti
tutionis de duabus dietis editæ in Concilio gñali,lr̃arum etiam apoſtolicarum,
& Indulgẽtiarum impetrãdarum,ſeu impetratarum cuiuſcũq; tenoris,ſeu for
mæ exiſtãt,cõſtitutionum etiam omnium,& quarumlibet exceptionum de iure
ſibi competentium,& priuilegio Cruce ſignatis indulto,ac generaliter iuris Ca

nonici

nonici, vel Ciuilis, dantes eidem liberam poteſtatẽ recognoſcendi in iudicio vel extra ꝑdictum debitum, & ſubmittẽdi nos iuriſdictioni cuiuſcunq; Auditoris, vel Iudicis gñalis, vel ſpãlis ordinarij, ſeu etiam delegati, in quem ex nunc ſcienter tanq̃ in noſtrum Iudicem conſentimus, ꝙ poſſit, ſi neceſſe fuerit, ſuper præfato mutuo nobis præcipere, & nos condemnare, multare, & excommunicare: & in nos quãlibet iuriſdictionis ſpeciem libere exercere, faciendi quoque omnia alia ſup ꝑmiſſis, & quolibet præmiſſorum, quæ nos ipſi, ſi pñtes eſſemus, facere poſſemus: ꝑmittentes ſub hypotheca rerum noſtrarum, & Eccleſiæ noſtræ, nos ratum, gratum, & firmum perpetuo habituros, quicquid per dictum Procuratorẽ promotum, explicatum, geſtum, expeditum, contractum, receptum, expenſum, obligatum, iuratum, & renuntiatum, ſeu alias actum, ſeu procuratum fuerit quo modolibet in præmiſſis, vel aliquo ꝑmiſſorum, & de iure, vel de facto in aliquo non contrauenire. In cuius rei teſtimonium & memoriam præmiſſorum, pñtem literam Sigilli noſtri munimine duximus roborandã. Datum &c.

6 ✝ EX hmõi exemplis verificatur id quod dixi, obligationem per additamenta diuerſis temporibus facta, in hanc, quæ nũc in vſu eſt, formam fuiſſe redactam:

7 ✝ Carent.n. antiqua illa exempla conſtitutione Procuratorum, & alijs quibuſdam clauſulis, in moderna forma ſupius deſcripta poſitis: ꝑ quam Procuratorũ cõſtitutionem tollitur difficultas ſignata ꝑ Aegid. Bellam. decif. 305. & Paulũ Caſtreñ. in. l. ſi quis in cõſcribendo. C. de pact. quorũ tempore ſecundum eorum dicta non ponebatur Procuratorum cõſtitutio, ſicut ꝑ alias clauſulas aliæ tolluntur difficultates, de qbus dicetur inferiũs.

8 ✝ Sicq; apparet, quæ ſit ea facilitas, quam ab initio dixi, per hanc obligationem præſtari, vt ceſſatores per Iudicem faciliũs cogi poſſint ad complendum ꝑmiſſa: nempe quia cõtra eos etiam abſentes, nec aliter citatos parata ſit omnis gñis executio.

9 ✝ Nam quemadmodum tria ſunt gña bonorum homini Natura data, animi, corporis, & fortunæ,

10 ita per hanc obligationem in omnia dicta bona trina paratur executio. ✝ Quanquàm in ea, quæ sũt animi bona, magis ꝑmatur, ſcilicet vt res eo ſit formidabilior, quo bonorum hmõi, q̃ corporis & fortunæ bonorum iactura magis eſt æſtimanda. Itaq; huius obligationis executio ſecundum Romanæ Curiæ vſum, eo potiſſimũm tendit, vt debitores communione ſacrorum priuati, & infami illa publicatione notati, ſi non aliam ob cauſam, tædio ſaltim vitæ affecti, quandoque ſatisfacere curent, quanq̃ poſtremo & ad bonorum, & ad perſonæ capturam deueniatur.

11 ✝ Fũdatur autem huius executionis priuilegium in confeſſione potiſſimũm iudiciali, quam ipſo ſtatim initio proceſſus (vt loco ſuo inferius dicetur) facere ſolet vnus quilibet ex ꝓcuratoribus ad id faciendum in ipſa obligatione cõſtitutis.

12 ✝ Quæ cõfeſſio de iure communi paratam habet executionem, quia habet vim ſententiæ, & rei iudicatæ. l. proinde. ꝗ. notandum. ff. ad legem Aquil. C. de confeſſion. l. j. ff. de re iudic. l. ſi debitoris, & l. poſt rem.

13 ✝ Vnde apparet differentia, quæ eſt inter hanc formulam, & inter inſtrumentum ſimpliciter confeſſionatum, aut etiam guarentigiatum: de quibus tractant B. de Barzis in tractatu guarentigiæ, & Antonius Canarius in tractatu executionis inſtrumentorum: nempe quia illa ſecum ab initio habent retinentq; confeſſionis, & iudicialis præcepti vim & efficaciã, noſtra vero hæc formula, qua nũc vtimur (niſi habeat adiectam cẽſurarum & mãdati executiui ſuſceptionem) in ſe nõ hẽt iudicialem cõfeſſionem, neq; Iudicis ꝑceptum, donec inſtrumento producto, fiat in Iudicio cõfeſſio ſolito, & illa præcedẽte, Iudicis ꝑceptum, put inferius loco ſuo dicetur. Apparet ẽt parum cõſiderate locutum eſſe Petrum Andream Gammarum in Commẽto Cõſtitutionis Iulianæ de Simoniaca Papæ electione, ſup ver. in ampliori forma Cameræ, vbi dixit hãc formã ſimilem eſſe Guarentigiæ, & Hieronymum Gratum, q in Cõſ. 12. col. 1. verſ. 3. q2, dixit ꝙ obligatio in forma Cameræ, cõtinet pactum Guarentigiæ.

14 ✝ Nam etſi antiqua forma ex ꝑſcriptis exemplis apparens, ſimilitudinẽ habeat Guarentigiæ: moderna tamen forma, qua

Quæſtionis Tertiæ.

SVMMARIVM.

1 AN *obligatio Cameralis contractui nullo appoſita, aliquid operetur.*
2 *Aliud eſt contractus, aliud inſtrumentum.*
3 *Nullitas obligationis Cameralis oppoſita, qñ impediat executionem, & qñ non.*
4 *Quando intelligitur nihil eſſe probandum ab opponente nullitatem.*
5 *Si appareat nullitas inſtrumenti obligationis, executio impeditur: ſecus aliquando, ſi appareat nullitas ipſius obligationis.*
6 *Oppoſita nullitas contractus, non impedit executionem, ubi in ipſo contractu promiſſum eſt de ipſa non opponenda. quod tamen limitatur.*
8 *Obligatio Cameralis adiecta ualido contractui, acceſſorio tamen ad contractum nullum, non perdit uires ſuas ſimpliciter.*
9 *Refert, an per modum exceptionis nullitas obligationis opponatur corãm exequente, an per modum actionis coram alio iudice.*

Quæſtio Tertia.

1 TERTIO quæritur, † An hæc obligatio contractui
nullo adiecta, poſſit aliquid operari? Pro cuius quæſtio
2 nis determinatione conſiderandum eſt, quod † licet aliud
ſit contractus, aliud inſtrumentum, prædictiq; & alij
doc. de inſtrumentorum executione vigore ſtatutorum
paratam executionem habentium tractantes, multas faciant diſtinctiones, examinãdo ipſorum ſtatutorum verba, & diſtinguendo inter contractum & inſtrumentum, vt Bar. in. l. j. §. ſi quis ita. & ibi Aret. ff. de verb. oblig. Roma. Conſ. 42 & alij plerique. nobis tñ eas difficultates ingredi non eſt opus: quia non arctamur verbis alicuius ſtatuti, ſed duntaxat ipſius obligationis verbis, ſecundum iuris communis diſpoſitionem interpretandis. Ideoq; hic vſus
inualuit, † quòd ſi pro parte opponentis nullitatem nihil eſt probandum, ſiue
3 ea ſit nullitas inſtrumenti, vt quia non eſt publicum, vel caret anno domini, teſtibus &c. ſiue ſit nullitas contractus & obligationis principalis, talis exceptio
abſolute impediat executionem, † & dicitur nihil eſſe probandum, quando nul
4 litas apparet ex inſpectione inſtrumenti. Si vero aliquid ſit probandum, & aliquid ſit probandum, & nihilominus ſit tale, quod incontinenti probari poſſit, tunc etiam illud impediat executionem, aliter non: hæc abunde probantur per ſupra nominatos Doct. & per Bal. in. l. abſentis. ad fin. C. ſi cert. pet. & in. l. ſi ex teſtamento. C. de fideic. Iaſ. & Ripam in d. §. ſi quis ita. Decium in c. præterea. col. penul. de offic. deleg. & eundem Iaſ. Conſ. 170. col. 7. verſ. & ſi diceretur. lib. 2. Fel. in rub. de except. col. 1. & in. c. ex parte. ſecundo. de offic. deleg. Colliguntur que ſub eleganti compendio per præfatum Canarium. q. xj. & per Ioan. Baptiſtam in tract. de arbitris. libro 7. cap. xj. verſ. ſecunda regula, vſque ad finem. quibus in locis etiam habentur omnium exempla, & rationes, & quando dicatur probari incontinenti. Hæc autem ita ſimpliciter

TRACTATVS PARS SECVNDA.

Quæſtiones ad primam partem formulæ obligationis Cameralis.

Quæſtionis primæ.

SVMMARIVM.

1 *AN, & quatenus uis obligationis cameralis tranſeat ad hæredes creditoris contra hæredes debitoris.*

2 *Sine iuramento, obligationis cameralis ſubſtantia conſiſtit.*

3 *Quod dicitur iuramentum ex parte iurantis eſſe perſonale, non ſimpliciter eſt intelligendum, & quo pacto.*

3 *Etiam effectus incurrendi periurum, tranſit ad hæredem: & qua de cauſa.*

4 *Iuramentum defuncti, reputatur factum hæredis.*

5 *Hæres adeundo hæreditatem, non tantùm facto defuncti ligatur, ſed etiã ſuo.*

6 *Quamuis iuramentum requirat formam uerborum: ſatis eſt tamen, ſi per relationem ad aliud iuretur.*

7 *Vbi requiritur notabilis expreſſio, ſatis eſt eam fieri per relationem ad aliud.*

8 *Iuramentum præſtitum à procuratore conſtituto ad iurandum, ligat dominum, ac ſi ipſemet iuraſſet.*

9 *Non reuocans tacitè, uel expreſſè poſitiones contrarias etiam per alium ſuo nomine iuratas, eſt periurus.*

10 *In maleficijs locum habet ratificatio expreſſa & tacita.*

11 *Hæres adita hæreditate compelli poteſt per excommunicationem ad uotum reddendum per defunctum factum.*

12 *Omnes effectus obligationis cameralis tranſeunt ad hæredes creditoris, dummodo appareat eos eſſe hæredes.*

13 *Defuncto debitore, contra quem proceſſum fuerat ad confeſſionem debiti, & excommunicationem, quo pacto procedendum ſit contra hæredem.*

14 *Defuncto debitore, qui neque debitum adhuc confeſſus fuerat, nec cenſuras ſuſceperat, quomodo procedendum ſit contra hæredem.*

15 *Hæres non minus tenetur ſeruare pacta inita cum defuncto, quàm ipſe defunctus*

ctus tenebatur.

16 *Contra hæredem defuncti procedi non poteſt ad executionem obligationis Cameralis, niſi prius facta illi fide obligationis eiuſmodi.*

17 *Mora non contrahitur, niſi quis ſciat, aut ſcire debeat.*

18 *Ante executionem contra aliquem ut hæredem fiendam, prius probandum eſt illum eſſe hæredem.*

HINC aggrediendo ipſius obligationis per ſingulas partes expoſitionem, quoniam in prima ipſius obligationis parte dicitur, quòd debitor obligat ſe ipſum, & ſuos in poſterum hæredes & ſucceſſores, creditori pro ſe ſuiſq; hæredibus & ſucceſſoribus recipienti.

1 † Quæritur primò, an, & quatenus vis huius obligationis tranſeat ad hæredes creditoris, & contra hæredes debitoris? Scio pleroſque tanquam ſuper re clara, ſi interrogarentur, eſſe abſolute reſponſuros, quòd ad hæredes creditoris tranſit quo ad omnes effectus: contra hæredes autem debitoris tranſit limitate, videlicet excepto effectu periurii, & cenſurarum, quæ illaqueant animam: per ea, quæ dicunt Doct. poſt Innoc. c. veritatis. de iureiur. & in aliis vulgatis locis. Sed quia videtur hæc vna eſſe de illis quæſtionibus, quæ cum primo aſpectu vniuſmodi eſſe appareãt: ſubtili⁹ cõſideratæ diuerſimode ſe hñe inueniũtur, & confert non modicũ ad ꝓpoſitũ noſtri tractatus, haud inutile fore arbitror, ſi eã diligẽtius pſcrutemur. Superius dixi nolle me tractare de iuramẽto,
2 & eius virib. niſi quatenus concernat hãc obligationẽ, vbi ſit in eo poſitũ: † qm̃ & ſine iuramẽto conſiſtere põt huius obligationis ſubſtãtia: & de iuramẽto multi viri docti plene tractauerũt: attñ pro dicẽdoꝝ euidentia, nõ videt̃ pteriti poſ-
3 ſe, qn hoc ſaltim ad memoriã reducã, † ꝙ doctrina Innocentii in d. c. veritatis. dicentis, Iuramentum ex parte iurantis eſſe perſonale, non ita ſimpliciter eſt intelligenda, ita vt inde inferatur propterea iuramentum non trãſire ad hæredes. Sed conſiderãdum eſſe, an iuratum ſit ſup aliquo trãſitorio ad hæredes, an non. Si actus non eſt trãſitorius ad hæredes, nec iuramentum confirmat actum, ſed tm̃mõ lege iubente iuramentum debet ſeruari, vt in caſu. c. debitores. de iureiur. & Bar. in. ſiqs pro eo ꝟſ. 4. dixi. ff. de fideiuſſ. tũc ſit locus doctrinæ Innocentii. Sed ſi cõtractus ſit ad hæredes trãſitorius: ac ſiue p ſe licit⁹ & validus, ſiue ex ipſo iuramento robur & confirmationẽ accipiens, iuxta tex. cñ contingat. de iureiuran. & cap. licet eod. tit. li. 6. & auth. ſacramẽta puberũ. C. ſi aduerſus vẽdi. cum ſimilib. tũc proculdubio, ſicut ipſe contractus trãſit cõtra hæredes, ita & effectus ipſius iuramenti, tanq̃ ſequela contractus; & ceſſat doctrina Innocentii. Sed in hoc quoq; differentes ſunt opiniones: nonnulli. n. cum quibus viſum eſt ſenſiſſe Conciliũ Neapolitanũ in deciſ. Afflicti 383. in fi. voluerũt excepto reatu periurii, quoad oẽs alios effectus obſeruantiæ contractus, iuramentũ afficere etiam ipſos hæres, maxime ſi defunctus, q iurauit, promiſit etiam pro hæredibus: ita vt hæres poſſit etiam ciuiliter accuſari de incurſu pœnæ propter inobſeruantiã eius quod defunctus iurauit, nõ tñ criminaliter de periurio, ſicut accuſari poſſet is, q iurauit. Quod etiã habetur in deciſ. Rotæ 334. Nota, ꝙ in pceſſu in anti-
3 quis. † Alii (quorum mihi ſñia magis probatur) voluerũt etiã effectũ incurrendi periuriũ tranſire ad hæredes: nempe Angelus de Peruſio, Conſ. 326. ex themate & actis. col. 1. Paul. Caſtr. conſ. 67. in antiquis incipien. viſis & cõſideratis. Bar. Soz. Conſ. 38 in cã dominorũ, in prin. lib. 3. & Marc. Ant. Baucrius de vir-

tutute

tute iuramenti verſ.45.Qm̃(inq̃ũt hi Doctores) hæredes fungũtur vice defun
4 ctorum,& † iuramentum defuncti reputatur factum hæredis,hæreſq; adeundo
hæreditatem quaſi contrahit cum creditorib.hæreditarijs, & quodammodo vr̃
ſe obligaſſe ad omnia,ad quæ obligatus erat defunctus,& per eundem modum,
ſcilicet cum iuramento,neq; pœna hæc incutiitur ex iuramẽto defuncti, ſed ex
proprio facto ipſius hæredis venientis contra illum cõtractum. Nec quicquam
me mouent rõnes Parpaleæ in rep.l.ſiquis maior.C.de traſ.in 5.q. & Hierony-
mi Cagnoli ibidem nu.299.& ſeq.dicentium rõnes Angeli & Pauli eſſe minus
validas,eo q̃ hæredem fungi vice defuncti,& factum hæredis reputari factũ de
functi,fit per fictionem quandam:& lex ligans animã,debeat eſſe fundata in ve-
ritate,non in fictione,vt declarat Ioan.Andreas,in cap.quanquam ſecundo.de
vſur lib.6 & Soc.in lege,Gallus.§.idem credendũ.col.2 ff.de liber. & poſthu
mis. Et q̃ tranſire in hæredem,tanquam ſequelam contractus, iuxta leg.ſi hæ-
redi.in principio.ff.de ſtatu lib.non poſſit habere locum in iuramento requiren
te formalitatem verborum,& ſpecificam expreſſionem eius, qui ligari debet, vt
declarant Ant.& Abb.in ca.pen.per illum tex.de iureiuran.& Soc.in d.§.idẽ
5 credendum,& Dec.in.l.ſemper in ſtipulationib.circa finem.de reg.iur. † Hæc
(inquam)nihil me mouent,quia primum nulla interuenit fictio,ſed pura veri-
tas,qñ hæres adeũdo hæreditatẽ ſponte ſupponit ſe omnib. hæreditariis obliga
tionib.& vbi de illis certificatus non obſeruat, ſponte ẽt ſua dr̃ contrauenire, &
ſic eius anima non ex ſolo facto defuncti,ſed etiam ex ſuo ligatur: vt bñ ſenſerũt
6 prææallegati Doct.hanc partem tenentes. † Deinde etſi iuramẽtum requirat for
malitatem verborum:tñ,vt inquit Abb.in cap.clericus.col.2.de iureiuran.ſuf-
ficit,ſi iuretur per relationem ad aliud,& ſubiungit hæc verba,video.n. (inq̃t)
7 quod etiam,† vbi requiritur notabilis expreſſio,non refert,an exprimatur nomi
natim,an per relationem ad aliud,vt quando Iudex dicit in ſñtia: Condemno,
vel abſoluo,prout in actis continetur:vel quando refert ſe ad certum inſtrumen
8 tum.† Addo quod dicit Bar.in.l.qui bona §.ſi alieno ff de dam.infect. in.3.q:
iuramentum p̃ſtitum per procuratorem conſtitutum ad iurandum ligat dñm, ac
ſi ipſe iuraſſet:& fortius Alex.in l.ſolutum.§.vlt.in apoſtil.ad Barto. tenet eſſe
idem etiam nõ exp̃ſſa in mandato facultate iurandi,ita quod ſi mãdatum ſit, ge
ri contractum,poſſit etiam pro obſeruantia cõtractus iurari,idq; iuramentum li-
9 get principalem,vbi in ſimilibus contractibus ſolitum erat ita iurari.† Præter-
ea,habemus textum in ca.vlt.de iureiurand.lib 6. quod ſi in poſitionibus nõ ſo
lum per procuratorem p̃cedente mandato,ſed etiam per alium tuo nomine iura
tis reperiatur cõtrarietas,ſi poſtea ſciens expreſſe vel tacite,nõ reuocãdo, ratum
habueris,periurus eſſe diceris:& not.ibi glo.in verſ.ratum habente gñaliter. †
10 q̃ etiam in maleficiis locum habet ratificatio expreſſa & tacita,allegat.ca.cum
quis.de ſenten.excommu.eod.lib.vbi habetur,q̃ per ratihabitionem iniectionis
violentarum manuum in Clericum,incurritur excommunicatio,ſicq; tam in per
iurio,q̃ in excommunicatione ligantibus animam,iure determinatum habemus
ligari animam eius,qui tacite vel expreſſe ratum habet factum alienum: prout
gñaliter ratificatio operatur in omnibus ſpeciale mandatum requirentibus, te-
nent Bal.& Salic.in.l.ſi maritus.C.mãd.& idem Bal.in.l.multum. col. 3.ſi qs
alteri vel ſibi. vbi ẽt Salic.p l.q̃ ſi de ſpeciali.ff.de minor. Nihil ergo incõueni
entis hẽr,dicere,quod qui ſcit ſe adeũdo hæreditatem quaſi cõtrahere cũ omni
bus creditorib.& ſe obligare ad omnia,ad q̃ obligatus erat defunctus, poſtea de
obligatione ſub hac forma p defunctum p ſe & hæredib. facta certificatus non
adimplendo ea,ad q̃ tenet,dicatur per eam inobſeruantiam iniicere vinculũ vel
11 periurii,vel excõmunicationis animæ ſuæ ppriæ.† Quãobrem bñ Abbas in.c.
licet.de voto & voti red.& añ eũ Butr.ibi in ſecũda oppoſ.dixerũt, qđ hæres,
poſtq̃ adiuit hæreditatẽ,cõpelli põt p excõmunicationem, vt votum per defun
ctum factum reddat,ea ratione,quia adeundo quaſi contraxit. & in hanc ſentea

12 tiam eſt dicta deciſio Rotæ 338.in antiq. His ſic expoſitis,ad ppoſitam p nos
qõnem ita rñdendum eſſe exiſtimo,ꝙ mortuo creditore omnes huius obligatio-
nis effectus tranſeant ad eius hæredem,nihilq; intereſt inter defunctum & hære
dem,niſi quod hæres ante omnia tenetur probare ſe eſſe hæredem, vt dicemus
13 inferius in tertia parte huius tracta. Defuncto autem debitore,tũc conſideran
dum,ſi forte poſt eius motã,& añ mortem fuiſſet cõtra eum pceſſum ad cõfeſ-
ſionem debiti,& excommunicationem,tũc eius quidem excommunicationis vis
ad hæredem non tranſit: ſed alii obligationis effectus, p ea,q̃ dicentur in ſecun-
da q.ſequentis particulæ, & hr in ſupra allegata deciſ. 338.in antiq.& ideo vſu
receptum eſt.ꝙ obmiſſa excommunicatione,loco illius & reliquarũ cenſurarum
citatur hæres ad vidẽdum decerni mãdatum executiuũ,itaq; decernit:ſimiliter
ſi in ipſa obligatione p defunctũ ſuſceptæ ſint cenſuræ cũ mãdato executiuo,da
tur executiuũ illud mãdatũ citato hærede:& talis practica vltra loca ſuperius
citata,trahitur ẽt ex iis,q̃ late ponit Alex.in l.poſtulante.ff.ad Treb. col.3.atq;
his caſibus locum ſibi vendicat ſupra dicta Inn.doctrina in d.c.veritatis.quia ex
cõmunicatio iam p defunctum incurſa vel ſuſcepta nõ ligat animã hæredis,ſi-
14 cut & periurium eiuſdem defuncti non afficit hæredis animã. Sed ipſo debi-
tore decedẽte re integra,id eſt,non facta contra eũ in iudicio debiti confeſſione,
& excommunicatione,nec ſuſceptis p eũ ab initio cenſuris,& mãdato executiuo
qui eſt pprius ppoſitæ qõnis ſtatus: Conſiderandum,ꝙ prout regulariter omnis
obligatio trãſit ad hæredes,& in hæredes,exceptis caſib. quos diligenter & do-
cte collegiſſe mihi vr Albertus Brunus in tract.de interitu & peremptione.xi.&
xii.concluſionib.& habetur ex locis ſuperius citatis, ita etiam trãſit hæc noſtra
obligatio cum omnibus ſuis qualitatib.ad hæredem trãſitoriis,ita ꝙ excepta ex-
communicatione & pœna periurii,& aliis concernentib.perſonam ipſius princi
palis obligati (q̃ pculdubio non ſunt in hæredes trãſitoria) poterit contra hære
dem,vel (vt ita dicam) tpaliter dirigendo immediate executionem in bona,ita
vez niſi hæres ſub pœna mandati executiui monitus ſatisfecerit ſecũdum dictã
deciſ. Afflicti.381.& deciſ,Rotæ 338.& alios ſuperius citatos,vel ſpũaliter,ip-
ſo hærede(iuxta doctr. Antonii & Abbat.in d.ca.licet,de voto & voti redẽpt.)
monito ſub pœna excommunicationis,vt ſatisfaciat,& ſi non pareat, contra eũ
ad excommunicationem,& alias cenſuras pcedendo.Nec poterit hæres hoc ca
ſu declinare forum,iuxta tradita p Io. And.& alios in dict.cap.veritatis. Quia
quicquid ſit de illius deciſionis veritate,aut falſitate, caſus noſter eſt indubitabi
lis:ibi.n.tm̃modo pp iuramentum arguitur cãm eſſe,vel non eſſe fori eccleſiaſti
15 ci: Sed in caſu noſtro adſunt pacta expreſſa in ſecunda,& tertia obligationis
particula,q̃ pculdubio hæres tenetur ſeruare,non minus, q̃ teneret defunctus,
16 iuxta ea,quæ ſunt ſuperius allegata. Illud tãtummodo eſt animaduertẽdum,
ꝙ qm̃ hæres iuſtam ignorantiæ cãm habere præſumitur. d. l. qui in alterius.ff.
de regu.iur.capit,cum quis.eo.tit.lib.6.non poterit hæres dici eſſe moroſus,ne-
que contra eum vigore huius obligationis aliquo ex antedictis modis procedi,
niſi pri⁹ facta ſibi fide obligationis eiuſdem,arg.l.ſi quis inficiatus.& not.ibi per
Bart.ff.depoſi.Intellige aũt de fide per inſtrumenti oñſionem,aut alia,cui cre-
dere teneatur:iuxta glo.in d.l.qui in alterius.& ibi Bar.& glo l.qui in ius.§.ne
mo.eod.tit.de reg.iur.& Bal.in.l.ſed ſi ex ſtipulat.ff.de vb oblig.vbi reddit rõ
17 nem,qa mora requirit, aut ſcire,aut ſcire debere:vt ẽ tex.not.in.l. quod te.ff.
ſi cert.peta.& idem Bal.in Conſ.461.ſuper primo pũcto.in 4.dubio.li.2.vbi di
cit,non conſtitui quempiã in mora per interpellationẽ,niſi ſciat,aut ſcire debeat
ſe eſſe obligatũ:ad quod citat etiã alia,q̃ ibi videri poſſunt.Quo aũt pacto certi
ficatio hæc ſit in vſu Ro.Curiæ,ponetur loco ſuo in tertia parte. Inſuper eo
ſic in mora conſtituto,non datur contra eũ executio, niſi per actorem prius illo
citato probetur illum eſſe hæredem,& ſic de quocunque, cuius nomen non ſit
in inſtrumento expreſſum,vt dicetur in quæſtione ſequenti. Præterea,attendendum

dum

dum erit,an præterierit tempus a iure datum hæredi ad conficiendum inuentarium,vt dicetur loco ſuo in tertia parte. Hæc autem ita ſe habent, vbi ꝓcedendum eſſet ex mora ipſius hæredis. Sed quia etiam ſine eius mora puto immediate ꝓcedi poſſe ad executionē cõtra bona debitoris defuncti:ideo hæc de relegãtur,quæ poſita ſunt infra, vbi de vi mãdati in hac obligatione inſerti tractatur.

Quæſtionis Secundæ.

SVMMARIVM.

1 *Effectus obligationis Cameralis ad ceſſionarium creditoris tranſit.*

2 *Si quis non nominatus in inſtrumento obligationis uelit agere ad executionem, prius probare debet, ſe talem eſſe, cuius uigore executionem petit.*

3 *Obligationis Cameralis efficacia non competit contra particularem ſucceſſorem debitoris, nec contra tertium poſſeſſorem bonorum obligatorum, quo ad uiam executiuam.*

4 *An efficacia obligationis in forma Cameræ tranſeat ad nominandos.*

SECVNDO quæritur, an huius obligationis ef
ficacia tranſeat contra particulares ſucceſſores debito
res,bonorumq; obligationum tertios poſſeſſores,& ad
ceſſionarios creditoris,ac nominatos ab eo? ✝ Et qui-
1 dem ceſſionario creditoris proculdubio competit om
nis effectus huius obligationis : vſus tamen habet, ꝙ
non admittitur ad illius proſecutionem,niſi prius cita
2 to debitore verificet ſe eſſe talem. ✝ Quod locum ha
bet,ſicut in ceſſionario, ita & in quolibet volente vi-
gore huius obligationis habere executionem:cum ei⁹
nomen in inſtrumento non expreſſum,vt ſæpe contingit ſociis, veluti vbi N.
contraxit pro ſe & ſociis,ſi aliquis tanquam ſocius audiri velit,& habere pro ꝑ
tione ſua executionem,debet ante omnia citato debitore, probare ſe eſſe talem,
& ita eſt de iure,vt paret ex dictis per Alexan.Conſil.115.viſa ſcriptura,in fine,
3 lib.7 & latius ꝑ Nicolaũ Boëtij deciſ.x.vbi multas cumulat autoritates.✝ Sed
cõtra particularem debitoris ſucceſſorem, & quẽlibet tertiũ poſſeſſorem etiã vi
gore hypothecæ in obligatione cõprehenſæ nõ datur via executiua,per ea,quæ
ponit B.de Barzis in tract.guarentigiæ.q.9.col.3.verſ aliqñ occurrit. & Alex.
in.l.a Diuo Pio.§.ſi ſup.col penul verſ.& ꝑ hoc bñ.ff.de re iudic. & Felin qui
plures antiquorum autoritates citat in cap.cũ ſup.col.penul verſ.amplius dixit.
de re iudic.& Iaſ.in.l.q̃dã.§.1 verſ.3.nota.ff.de eden.vbi refert Bal.dicentē eē
notandum cõtra ignorãtes Procuratores,& Aduocatos.Et ꝓpea in noua forma
4 putaui eſſe addēda pacta,de quib.dicetur infra in 5.quæſt.tertiæ particulæ. ✝
Et hæc eadem quõ.poſita de ceſſionariis,& particularib.ſucceſſorib. poni poteſt
etiam de nominatis & declaratis,vbi factus eſt contractus per contrahentem ꝓ
ſe & perſonis nominandis,ſeu ſimpliciter pro perſona vel perſonis nominandis,
vel declarãdis,de quib.ac quale ius,& quando acquiratur ꝑſonis poſtea nomi-
natis,videri poterit cõſilium Pet.de Ancha.127.ad dubia elicita. & Alexan.cõ
ſil 232.lib.6.& Deci.cõſ.543.& Iaſ.in.l.ita ſtipulatus.nu.6. de verb.oblig.

26 *Hypotheca per obligationem in forma Cameræ conſtituta ſine ſuſceptione cen-
ſurarum, non habet vim pignoris iudicialis.*

Quæſtio Secunda.

1 QVAE fuerit cauſa componendi huius obligationis formu-
lam: quæq; ſit eius vis, & efficacia, & quid differat à guaren-
tigia, & confeſſionato inſtrumento? ✝ Cauſam, quamobrem
huius introducẽdæ obligationis vſus inualuerit, ab antiquis
Curialibus ita traditam eſſe accepi, ꝙ cùm perſonæ, quibus
per Sedem apoſtolicam de Epiſcopatibus, Monaſterijs, &
aliis Sacerdotiis, beneficijſve eccleſiaſticis erat ꝓuiſum, rece-
dentes, ꝓmitterent ãnatas, & alia Cameræ Apoſt. ꝑpetuò debita iura, intra certum
tempus ꝑſoluere, ſæpe cõtingebat, ꝙ pleriq; datæ fidei obliti, non ſoluebant: ne-
que vt ſoluerent, iure cogi poterãt, niſi citati, & trinis ſñtiis iudicati: quæ res Ca-
meræ ipſius procuratoribus labori, tædioq; erat, & diſpendio, maximè, vbi citan-
di in longinquis degebant regionibus. Ideòque conati ſunt excogitare formã, ſe-
cundum quam parata eſſet executio ſine mora faciendi proceſſum ordinarium,
2 & ſine diſpendio mittendæ ad debitores citationis. ✝ Atque inde ſumptum eſt
nomen, vt diceretur forma Cameræ: quaſi propter ipſius Cameræ credita, & per
illius procuratores excogitata. Eius autem exempla, quæ in antiquis dictæ Ca-
meræ libris inueni, ſunt huiuſmodi.

Exempla antiquarum obligationum.

3 VOS Domine N. Patriarcha, N. Archiepĩe, N. Epĩe, vel N. Electe de licen-
tia & autoritate apoſt. Vobis in hac parte cõceſſa gratis, & ſpõte of-
fertis, dare ꝓmittitis, & donatis ꝓ veſtro cõmuni ſeruitio Cameræ Sãctiſſimi in
Chriſto patris, & Dñi noſtri D. G. Papæ xj & ſacro Collegio Reuerendiſſimo-
rum in Chriſto Patrum Dñorum Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, vi-
delicet Florenos tot auri de Camera boni & legitimi põderis: & quinq; ſeruitia
conſueta ꝓ familiaribus, & officialibus Dñi Noſtri Papæ, & Dñorum Cardina-
lium prædictorum. Item recognoſcitis eidem Cameræ & Collegio ac Familia-
ribus, & officialibus omnes illas pecuniarum quantitates, in quibus prædicta ve-
ſtra Eccleſia repetietur in libris ipſorum Cameræ & Collegij pro aliquorum ꝓ-
deceſſorum veſtrorum perſonis obligata. Quos quidem Florenorũ tot, cũ quinq;
ſeruitijs & recognitis ſupradictis ꝓmittitis reddere & ſoluere realiter cum effe-
ctu in Ro. Curia, vbicunq; fuerit, videlicet Reuerendiſſimis in Chriſto Patrib.
& dominis, Dominis miſeratione diuina Hẽrico Epiſcopo Sabineñ. & Amedeo
Sãctæ Mariæ nouæ, Diacono Neapolitañ & de Salutiis vulgariter nũcupatis,
& Franciſco eadem miſeratione Archiepĩo Narboneñ. Dñi noſtri Papæ, & ſacri
Collegii dñorum Cardinalium Camerariis, vel eorum ſucceſſoribus aut deputa-
tis ab eis, medietatem. ſ. in feſto N. & aliam medietatem in feſto N. recognita ve-
rò in alio N. feſto ſimili. Quòd ſi dictis loco & terminis dictam florenorum ſum-
mam & quinq; ſeruitia conſueta & recognita ſuprà dicta non ſoluatis, vt eſt di-
ctũ: ꝓmittitis redire ad Ro. Cu. infra quatuor menſes poſt elapſos terminos hu-
iuſmodi, vel alterum eorundem immediatè ſequen. & coram dictis Dñis Came-
rariis, ſeu eorum ſucceſſoribus, ſeu deputatis ab eis ꝑſonaliter comparere, & inde
non recedere, donec per vos fuerit de prædictis integraliter ſatisfactum. Super
hoc obligatis vos & Eccleſiam veſtrã, & ſucceſſores veſtros, ac omnia bona Ec-

cleſiæ

cleſiæ veſtræ mobilia & immobilia, præſentia & futura vbicunque ſint, & conſiſtant: Et vt ſitis vinculo fortioris obligationis aſtricti, ſubmittitis vos, & ſucceſſores veſtros iuriſdictioni & coertioni dictorum dominorum Camerariorum, & cuiuslibet eorundem inſolidum, ac etiam ſucceſſorum ſuorum, & deputandorũ ab eis: Et de voluntate veſtra, qui hoc vultis & petitis, & hanc iuriſdictionẽ in eos ꝓrogatis, præfati dñi Camerarii & quilibet eoꝝ eandem iuriſdictionem in ſe ſuſcipieñ. & ſuſcipiens in vos mandatum faciunt, & præceptum, vt de re confeſſa, de ſoluendo dictam Florenorum ſummam & quinq; ſeruitia ac recognita ſuprà dicta: & de reueniendo ad Romanam Curiam, & de non recedendo ab ea abſq; ſatisfactione. Et qđ omnia & ſingula ſuprà dicta efficaciter cõpleatis, & attendatis. Quòd ſi non feceritis, ſuſpenſionem ab adminiſtratione ſpiritualium, & temporalium dictæ Eccleſiæ, & ab executione põtificalium, & maioris excõmunicationis ſñtias ex nũc, prout ex tũc in vos Canonica monitione ꝓmiſſa ꝓferunt in his ſcriptis. Comminantes nihilominus dicti domini Camerarii, & quilibet eorũ ſe contra vos dictum dñm Patriarcham, Archiepꝑm, Epꝑm, vel electum proceſſuros abſq; alia vocatione ſeu monitione ad grauiores pœnas, & ſententias ſpirituales, & temporales, & aggrauationes earum, prout eis ſeu eorum alteri placuerit, & viſum fuerit expedire. Et quod vos denuntiabunt ſeu denuntiari facient p ſe, vel alium, ſeu alios excommunicatum, ſuſpenſum, periurum, & aliis pœnis & ſñtiis aſtrictũ, quas propter hoc in vos duxerint ꝓferẽdas. Et vos Dñe Patriarcha, Archiepꝑe, Epꝑe, vel Electe, renuntiatis ſuper hoc omnibus literis, priuilegiis, Indulgentiis Apoſtolicis impetratis, vel impetrandis, conceſſis & cõcedendis quibuſcũq;, & bñficio applicationis, & reſtitutionis in integrum, ac omni foro, vſui, præſcriptioni, & iuri reuocandi domũ, & omni auxilio iuris Canonici, & Ciuilis, per quod contra præmiſſa de iure vel de facto venire poſſetis, vel aliquod ꝓmiſſorum. Et omnia præmiſſa & ſingula iuratis ad ſancta Dei euangelia tenere, ſeruare, approbare, & in cõtrariũ nõ venire directè, vel indirectè p vos, aut alium, ſeu alios: Si verò ante ſatisfactionem hmõi contingat mori, cedere vel transferri: & ille, vel illi, qui ad regimen ipſius Eccleſiæ vobis ſubſtitutus, vel ſubſtituti fuerint, infra quatuor menſes poſt ſubſtitutionem, & dictæ eccleſiæ poſſeſſionem adeptam, de prædictis Florenis & ſeruitiis, ac recognitis ſatisfacere nõ curauerint, ex nũc prout ex tunc eaſdem pœnas & ſententias in eoſdem ſubſtitutos, & eorum quemlibet proferunt, & infligunt in his ſcriptis.

PROVT dictum eſt & narratum autoritate dictorum Dñorum Cardinalium & noſtra proferimus in his ſcriptis. Et vos dñm Patriarcham, Archiepiſcopum, Epiſcopum, vel Electum, petentem & requirentem ad prædicta recitata cõdemnamus. Et nihilominus monemus vos ſemel & ſecundò, tertiò, & peremptoriè, & ſub excommunicationis pœna, vt prædicta adimpleatis, attendatis, & obſeruetis. Alioquin excommunicationis ſententiam in vos proferimus in his ſcriptis.

ET vos Domine Patriarcha, Archiepiſcope, Epiſcope, vel Electe vultis, ꝙ per nos Clericos, vel Notarios Cameræ, qui ſumus hìc præſentes, de præmiſſis omnibus, & ſingulis fiant vnum, vel plura publica Inſtrumenta.

Altera forma antiquæ obligationis per procuratorem.

VOS Domine, vel Magiſter talis, Procurator Dñi N. Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epi, vel Electi, in ꝑſonam D. veſtri: à quo plenam poteſtatem, & ſpeciale mandatum ad omnia, & ſingula infraſcripta peragenda habetis, prout legitimè cõſtat, de licentia & autoritate Apoſtolica ipſi D. veſtro, & vobis in ꝑſonã ſui, & p eo in hac parte cõceſſa, gratis & ſponte nomine dicti D. Epiſcopi offertis dare, ꝓmittitis, & donatis pro cõmuni ſeruitio dicti D. veſtri, & pro Eccleſia ſua

Cameræ

Cameræ Sanctiſſimi in Chriſto Patris & D. noſtri, D. N. diuina prouidētia PP.
V. & ſacro Collegio Reuerendiſſimorum in Chriſto Patrum Dñorum S. R. Ec.
Card. videlicet tot Florenorum auri de Camera boni & legitimi ponderis. Et
quinq; ſeruitia conſueta pro familiaribus & officialibus D. noſtri PP. & domi-
norum Cardinalium prædictorum.

ITEM, recognoſcitis eiſdē Cameræ & Collegio familiarib. & officialibus
oēs illas pecuniarū ſūmas, in quibus Eccleſia ꝑdicti D. veſtri in libris Cameræ
& Collegii ꝑ aliquorum ꝑdeceſſorum ſuorū perſonis obligata reperietur. Quos
quidem Florenos cum quinq; ſeruitiis, & recognitis ſuprà dictis dicto nomine
ꝓmittitis reddere, & ſoluere realiter & cum effectu in Romana Curia: vbicunq;
fuerit, videlicet Reuerendiſſimis in Chriſto Patribus & dominis, dominis miſe
ratione diuina Hērico, Epiſcopo Sabineñ. & Amedeo Sāctæ Mariæ Nouæ Dia
cono Neapolitañ. & de Salutiis vulgariter nuncupatis, Sāctæ Romanæ Eccle
ſiæ Cardinalibus, & Frāciſco eadem miſeratione Archiepō Narboneñ. Dñi no
ſtri Papæ, & ſacri Collegii Dominorum Cardinalium Camerariis, vel eorū ſuc
ceſſoribus, aut deputatis ab eis, Medietatem videlicet in feſto N. & aliam me-
dietatē in feſto N. ac recognita in alio feſto N. Quòd ſi dictis loco, & terminis
dictam Florenorum ſummam, & quinq; ſeruitia cōſueta, & recognita ſuptadicta
Ipſe dominus Patriarcha, Archiepiſcopus, Epiſcop9, vel Electus nō ſoluat, vt eſt
dictum, promittitis dicto nomine, ꝙ Dñs Archiepiſcopus, Epiſcopus. vel Electus
perſonaliter veniet ad Romanā Curiam infra quatuor menſes poſt elapſos ter-
minos hmōi, vel alterum eorūdem immediatè ſequen. & coram dictis Dñis Ca
merariis, ſeu eorum ſucceſſoribus, aut deputatis ab eis perſonaliter comparebat:
& quod de ipſa Curia non recedet, donec per eum fuerit de prædictis integrali-
ter ſatisfactum, ſuper hoc obligans ipſum dominum Patriarcham, Archiepiſco-
pum, Epiſcopum vel Electum, & Eccleſiam ſuā, ac ſucceſſores ipſius, & omnia
bona Eccleſiæ ſuæ mobilia, & immobilia, ꝑſentia & futura vbicūq; ſint, & con-
ſiſtant. Et vt ipſe Dñs Patriarcha, Archiepiſcop9, Epiſcopus, vel Electus ſit vin
culo fortioris obligationis aſtrictus, ſubmittitis ipſum, & ſuos ſucceſſores iuriſdi
ctioni & coërcioni dictorum dñorum Camerariorum, & cuiuslibet eorum in ſo-
lidum, & etiam ſucceſſorum ſuorum, & deputandorū ab eis. Et de voluntate ve
ſtra, qui hoc nomine ipſius dñi Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi, vel Electi
vultis & petitis, & hanc iuriſdictionem in eos ꝓrogatis, præfati dñi Camerarij,
& quilibet eorū eandē iuriſdictionē in ſe ſuſcipien. & ſuſcipiēs in vos dicto no-
mine, & ipſum Dñm Patriarcham, Archiepiſcopū, Epiſcopum, vel Electum in
ꝑſonam veſtri mandatum faciunt, & præceptum, vt de re confeſſa, de ſoluendo
dictam Florenorum ſummā, & quinq; ſeruitia cōſueta ac recognita ſuprà dicta,
& de veniendo ad Romanā Curiā, & nō recedendo ab eadem abſq; ſatisfactio-
ne. Et ꝙ omnia alia & ſingula ſuprà dicta efficaciter ipſe Domin9 Patriarcha,
Archiepiſcopus, Epiſcopus, vel Electus cōpleat, vel attendat. Quod ſi non fece
rit, ſuſpenſionem ab adminiſtratione ſpūalium, & temporaliū dictæ Eccleſiæ, &
ab executione pontificalium, & maioris excōmunicationis ſententias ex nūc, ꝓ
ut ex tunc in vos dicto nomine, & in ipſo Dominum Patriarcham, Archiepiſco
pū, Epiſcopum, vel Electum in perſonam veſtram Canonica præmiſſa monitio-
ne proferunt in his ſcriptis. Cōminantes nihilominus dicti domini Camerarii, &
quilibet eorum ſe contra dictum Dominum Patriarchā, Archiepiſcopum, Epi-
ſcopum, vel Electū magiſtrū veſtrum proceſſuros, & proceſſurum abſq; alia vo-
catione, ſeu monitione, ad grauiores pœnas & ſñtias ſpirituales, & temporales;
& aggrauationes earum, prout eis placuerit, & viſum fuerit expedire: & quod
ipſum Dñm Patriarcham, Archiepiſcopum, Epiſcopum, vel Electum denuntia-
bunt, & denūtiari facient per vos, vel alium, ſeu alios excōmunicatum, ſuſpen-
ſum & periurum: ac aliis pœnis, & ſententiis aſtrictū, quas ꝓpter hoc in eum du
xerint ꝑferēdas. Et vos D. Procurator dicto nomine renūtiatis ſuper hoc omni-

bus

bus literis,priuilegiis,& Indulgẽtiis apoſtolicis impetratis,vel impetrãdis,cõceſ ſis,& concedendis quibuſcũq;,& bñficio appellationis, & reſtitutionis in integrũ,& omni foro,vſui,pſcriptioni,& iuri reuocãdi domum , & omni auxilio iuris canonici & ciuilis,per quod cõtra pmiſſa de iure vel de facto ipſe D.Patriarcha, Archiepiſcopus,Epſ,vel Electus venire poſſet,vel aliquod pmiſſorum. Et omnia pmiſſa,& ſingula dicto nomine iuratis ad ſancta Dei Euãgelia tenere,ſeruare,approbare,& in contrarium nõ venire directè,vel indirectè p vos,vel aliũ, vel alios:& q ipſe D.Patriarcha,Archiepſ,Epſ,vl Electus omnia & ſingula tenebit,ſeruabit,approbabit,& in contrarium non veniet directè vel indirectè p ſe, vel alium ſeu alios,publicè vel occultè. Si verò ante ſatisfactionem hmõi ipm D.Patriarcham, Archiepiſcopum,Epiſcopum, vel Electum contingat mori,cedere vel trãsferri:& ille,vel illi,qui ad regimen ipſius Eccleſiæ ſibi ſubſtitutus , vel ſubſtituti fuerint,infrà quatuor menſes poſt ſubſtitutionem, & dictæ Eccleſiæ adeptam poſſeſſionem,de prædictis Florenis,& ſeruitiis, ac recognitis ſatiſfacere non curauerint,ex nunc prout ex tunc eaſdem pœnas,& ſententias in eoſdem ſubſtitutos proferunt,& infligunt in his ſcriptis.

PROVT dictum eſt,& narratum autoritate dictorum dñorum Cardinalium,& noſtra pferimus in his ſcriptis.Et vos D.Procuratorẽ pdicto nomine volentem,petentem, & requirentem in perſonã dicti D.Patriarchæ, Archiepi,Epi, vel Electi,ac ipſum D.Patriarcham, Archiepiſcopum,Epiſcopum,vel Electum in pſonam veſtri ad prædicta recitata condemnamus.Et nihilominus monemus vos nomine,quo ſuprà,ac ipſum dñm veſtrum in veſtri perſonam ſemel, ſecundò,& tertiò,peremptoriè,ac ſub excommunicationis pœna, vt pdicta adimpleat,attendat,& obſeruet. Alioquin ſñiam excõmunicationis in vos nomine pcuratorio,& in ipſum dñn veſtrum in pſonam veſtri proferimus in his ſcriptis. Et vos dictus Procurator prædicto nomine,vultis,q per nos Clericos,vel Notarios Cameræ,qui ſumus hîc præſentes, de prædictis omnibus & ſingulis, fiant vnum vel plura publica Inſtrumenta.

CONTRA eas formas(quæ tñ eo tempore in vſu eſſe deſierant) multa conatus eſt obiicere quidam Nicolaus à Clamẽglis,in bello, cui titulũ fecit de annatis non ſoluendis,quo rpe Conſtantienſe Concilium celebrabatur, de quo & eius dictis,nihil videtur aliud eſſe dicendum,& quia non ſit hic locus,& quia ipſius libelli per ſe lectio demonſtrat,eum indoctum ſimul,atq; ineptum, imprudentẽmque hominem fuiſſe,cuius non expediat librum legere.

De Formula quæ eſt in Speculo.

ALIAM & quodãmodo ab his diuerſã formã,ponit Specul.in tit.de re
4 nũtiat.& concluſi.verſ.fi.per hæc verba. Vltimò not.illud,qđ in Romana Cu. frequentatur:nã aliquo Prælato,ſeu alio,mutuò pecuniã recipiente, fit ſup hoc cõtractu publicum Inſtrumentum: poſtmodum vero cõtrahẽtes accedũt ad aliquẽ Auditorẽ,corã quo creditor petit ſibi ſatiſfieri de debito, prout in ipſo Inſtrumento cõtinetur,& is,qui recipit mutuum,cõfitetur id coram eo,ſupponens ſe iuriſdictioni ipſius,ita q niſi ſtatuto tẽpore ſoluerit,in eum ſententiam excõmunicationis ferat,& aliter pcedat,prout conuentum fuerit inter partes. Quæ ſubmiſſio vr̃ approbari à iure,vel extrà de officio deleg. c.P & G.extrà de electio.cũm dilecti.ad fin & 1.& 7.quoties.tñ vr̃ reprobari extrà de foro cõpet.c. ſignificaſti.licet poſſit defendi:qa exiſtẽtes in Cũria ſubſunt iuriſdictioni Auditorũ,quare ſe eis ſubmittere poſſunt. Sup hoc ergo ſic conficitur Inſtrumẽtum, VNIVERSIS &c. Talis Auditor ſalutẽ in Dño.Nouerit Vniuerſitas veſtra,q cõſtitutis in præſentia noſtra P.& G.idẽ P.petit ſibi ſentẽtialiter condemnari

nari dictũ G.in.c.libris,in quibus tenebatur eidem,ꝓut patet ꝑ publicũ Inſtrumentũ manu talis Notarii cõfectũ,ꝓteſtãs etiã de expenſis,damnis, & intereſſe, vel dic eidem G.petitionem obtulit in hæc verba:corã &c.dictus vero G. volẽs bonã fidem agnoſcere,& nolens sũptibus & litib.inaniter ſe grauare,litem cõteſtãdo,cõfeſſus fuit iu iudicio corã nobis petita vera eſſe, & ſe ad ꝓmiſſa teneri: ſed cũ tũc ſoluere nõ poſſe,obtulit,& promiſit ſe talibus loco & tpe dicto P.vel eius nũtio integrẽ dictum debitum ſoluturum.Nos igitur,auditis, & intellectis cõfeſſione & proteſtatione ꝓdictis in iudicio habitis corã nobis,viſo quoq; ipius debiti publico Inſtrumẽto,Chriſti nomine inuocato,de cõſenſu & volũtate ex ꝓſſa dictorum P.& G qui ſe ſponte noſtro iudicio ſubmiſerũt,& pñtem sñtentiam poſtulãtib.in his ſcriptis dictum G.ad ſolutionẽ dictæ pecuniæ faciendam eidem P.vel eius nũtio sñtialiter cõdemnamus,ꝑcipientes eidem G. vt ipſi P. ſeu eius nũtio hoc pñs Inſtrumẽtum reſtituenti dictis loco & termino integrẽ ſatisfaciat de pecunia memorata:nos.n.ex nũc trina monitione ꝓmiſſa in ipm G.eius accedẽte cõſenſu expreſſo,in his ſcriptis excõmunicationis sñtiam ꝓferimus,ſi dictis & loco & termino ceſſauerit in ſolutione præfata,vel aliquo præmiſſorum:& ſi in dicta ſolutione ceſſauerit,damus de conſenſu,& volũtate dicti G.liberã ꝑtãtem eidem P.ꝙ ex tunc ſua autoritate ſine alia monitione,vel alterius licentia,eum poſſit vbi,& qñ ſibi videbitur,tam diu facere excommunicatum publicẽ nuntiari,quouſq; dictus G.plenẽ ſatisfecerit eidẽ P.Quæ omnia & ſingula dictus G.acceptauit,& approbauit,& ꝓmiſit ſolenniter ſe ea obſeruaturum,& in nullo contrauenturum ſub debito corporaliter præſtiti ſacramẽti:promittens,quod non appellabit,nec vllam except. proponet. Item,ꝙ nõ opponet dictam ſententiam ante terminum ſolutioni præſtitum fore prolatam, in cuius rei teſtimonium &c.

ET ſi contingebat id eſſe faciendũ per Procuratorem, eius mãdati formam
5 poſuit idẽ Speculator in tit.de Procur.§.de formis. col.penul. Vniuerſis &c. Talis Epiſcopus ſalutem in Domino. Vniuerſitati veſtræ pñtibus innoteſcat, ꝙ nos talem facimus,conſtituimus,creamus & ordinamus noſtrum Procuratorem generalem,& ſpecialem pro noſtris & Eccleſiæ noſtræ negotiis apud Sedẽ Apoſtolicam promouendis,explicandis,gerendis,& expediendis ſibi per hãc patentem literam mandantes,& ſpecialem,plenam,liberam,& abſolutam poteſtatem dantes,& concedentes vſque ad ſummam centum Marcharum argenti coniunctim vel diuiſim,ſimul,ſeu particulariter vno vel diuerſis temporibus, noſtro & Eccleſiæ noſtræ nomine mutuum contrahendi,& mutuo ſuſcipiendi,ac ſuſceptum pro prædictis,& in prædictis negotiis exponendi: à quocunq; ſeu quibuſcunque creditore,ſeu creditoribus vndecunq; & cuiuſcunq; conditionis fuerint, ac etiam nos,& ſucceſſores noſtros, ac ipſam Eccleſiam noſtram bonaq; omnia ad nos,& dictam Eccleſiam quocunq; modo pertinẽtia, præſentia & futura mobilia & immobilia,illi vel illis,à quo vel quibus præfatam pecuniã receperit, ꝑ ſolennem ſtipulationem,vel aliter obligandi pro ea, noſque eis ipſa impræſentiarum etiam obligamus,iurandi etiam in animam noſtram, ꝙ loco tempore,& termino à dicto Procuratore vnã cũ creditore,ſeu creditoribus ſtatuendis ꝑfatũ creditũ cũ omnibus expenſis,dãnis,& intereſſe,cambio,& acceſſionibus de plano reſtituemus,ac integraliter ꝑſoluemus, & contractum ipſum aliãs quolibet, & in animam noſtram iureiurando vallandi: Inſuper etiam renuntiandi nomine nr̃o exceptioni nõ habitæ,ſeu non receptæ pecuniæ:vel in vtilitatẽ Eccleſiæ nõ conuerſæ,exceptioni doli,cõdictioni ſine cã,& indebiti,& in factũ ſubſidiariæ:& gñaliter omni bñficio,& priuilegio fori,reſtitutionis in integrum,conſtitutionis de duabus dietis editæ in Concilio gñali,lr̃arum etiam apoſtolicarum, & Indulgẽtiarum impetrãdarum,ſeu impetratarum cuiuſcũq; tenoris,ſeu formæ exiſtat,cõſtitutionum etiam omnium,& quarumlibet exceptionum de iure ſibi competentium,& priuilegio Cruce ſignatis indulto,ac generaliter iuris Canonici

nonici,vel Ciuilis,dantes eidem liberam poteſtatē recognoſcendi in iudicio vel extra ꝓdictum debitum,& ſubmittēdi nos iuriſdictioni cuiuſcūq; Auditoris,vel Iudicis gn̄alis,vel ſpālis ordinarij,ſeu etiam delegati, in quem ex nunc ſcienter tanq̄ in noſtrum Iudicem conſentimus,ꝙ poſſit,ſi neceſſe fuerit, ſuper præfato mutuo nobis præcipere,& nos condemnare,multare, & excommunicare : & in nos quālibet iuriſdictionis ſpeciem libere exercere, faciendi quoque omnia alia ſup ꝑmiſſis,& quolibet præmiſſorum,quæ nos ipſi,ſi p̄ntes eſſemus, facere poſſemus: ꝓmittentes ſub hypotheca rerum noſtrarum,& Eccleſiæ noſtræ,nos ratum,gratum,& firmum perpetuo habituros, quicquid per dictum Procuratorē promotum,explicatum,geſtum, expeditum, contractum, receptum, expenſum, obligatum,iuratum,& renuntiatum,ſeu alias actum,ſeu procuratum fuerit quomodolibet in præmiſſis,vel aliquo ꝑmiſſorum, & de iure, vel de facto in aliquo non contrauenire. In cuius rei teſtimonium & memoriam præmiſſorum,p̄ntem literam Sigilli noſtri muniimine duximus roborandā. Datum &c.

6 † EX hm̄oi exemplis verificatur id quod dixi,obligationem per additamenta diuerſis temporibus facta,in hanc,quæ nūc in vſu eſt, formam fuiſſe redactam:
7 † Carent.n.antiqua illa exempla conſtitutione Procuratorum, & alijs quibuſdam clauſulis,in moderna forma ſupius deſcripta poſitis:ꝑ quam Procuratorū cōſtitutionem tollitur difficultas ſignata ꝑ Aegid. Bellam.deciſ.305.& Paulū Caſtreñ.in.l.ſi quis in cōſcribendo.C.de pact.quorū tempore ſecundum eorum dicta non ponebatur Procuratorum cōſtitutio, ſicut ꝑ alias clauſulas aliæ tolluntur difficultates,de q̄bus dicetur inferiùs.
8 † Sicq; apparet, quæ ſit ea facilitas,quam ab initio dixi,per hanc obligationem præſtari, vt ceſſatores per Iudicem faciliùs cogi poſſint ad complendum ꝓmiſſa:nempe quia cōtra eos etiam abſentes,nec aliter citatos parata ſit omnis gn̄is executio.
9 † Nam quemadmodum tria ſunt gn̄a bonorum homini Natura data, animi, corporis, & fortunæ,
10 ita per hanc obligationem in omnia dicta bona trina paratur executio.† Quanquàm in ea,quæ ſūt animi bona,magis ꝑmatur,ſcilicet vt res eo ſit formidabilior,quo bonorum hm̄oi, q̄ corporis & fortunæ bonorum iactura magis eſt æſtimanda.Itaq; huius obligationis executio ſecundum Romanæ Curiæ vſum,eo potiſſimùm tendit,vt debitores communione ſacrorum priuati,& infami illa publicatione notati,ſi non aliam ob cauſam,tædio ſaltim vitæ affecti, quandoque ſatisfacere curent,quanq̄ poſtremo & ad bonorum,& ad perſonæ capturam de-
11 ueniatur. † Fūdatur autem huius executionis priuilegium in confeſſione potiſſimùm iudiciali, quam ipſo ſtatim initio proceſſus (vt loco ſuo inferius dicetur) facere ſolet vnus quilibet ex ꝓcuratoribus ad id faciendum in ipſa obliga
12 tione cōſtitutis.† Quæ cōfeſſio de iure communi paratam habet executionem, quia habet vim ſententiæ,& rei iudicatæ.l.proinde.§.notandum.ff. ad legem
13 Aquil.C.de confeſſion.l.j.ff.de re iudic.l.ſi debitoris,&.l.poſt rem. † Vnde apparet differentia, quæ eſt inter hanc formulam, & inter inſtrumentum ſimpliciter confeſſionatum,aut etiam guarentigiatum : de quibus tractant B. de Barzis in tractatu guarentigiæ,& Antonius Canarius in tractatu executionis inſtrumentorum:nempe quia illa ſecum ab initio habent retinentq; confeſſionis, & iudicialis præcepti vim & efficaciā,noſtra vero hæc formula,qua nūc vtimur (niſi habeat adiectam cēſurarum & mādati executiui ſuſceptionem) in ſe nō hēt iudicialem cōfeſſionem,neq; Iudicis ꝓceptum,donec inſtrumento producto, fiat in Iudicio cōfeſſio ſolito,& illa præcedēte,Iudicis ꝓceptum, ꝓut inferius loco ſuo dicetur. Apparet ēt parum cōſiderate locutum eſſe Petrum Andream Gammarum in Commēto Cōſtitutionis Iulianæ de Simoniaca Papæ electione, ſup ver.in ampliori forma Cameræ,vbi dixit hāc formā ſimilem eſſe Guarentigiæ, & Hieronymum Gratum,q in Cōſ.12.col.1.verſ.3.q2,dixit ꝙ obligatio in for
14 ma Cameræ,cōtinet pactum Guarentigiæ.† Nam etſi antiqua forma ex ꝓſcriptis exemplis apparens,ſimilitudinē habeat Guarentigiæ: moderna tamen for-

ma,qua

Quæſtionis Tertiæ,

SVMMARIVM.

1 AN *obligatio Cameralis contractui nullo appoſita, aliquid operetur.*
2 *Aliud eſt contractus, aliud inſtrumentum.*
3 *Nullitas obligationis Cameralis oppoſita, q̄n impediat executionem, & q̄n non.*
4 *Quando intelligitur nihil eſſe probandum ab opponente nullitatem.*
5 *Si appareat nullitas inſtrumenti obligationis, executio impeditur: ſecus aliquan-do, ſi appareat nullitas ipſius obligationis.*
6 *Oppoſita nullitas contractus, non impedit executionem, ubi in ipſo contractu promiſſum eſt de ipſa non opponenda. quod tamen limitatur.*
8 *Obligatio Cameralis adiecta ualido contractui, acceſſorio tamen ad contractum nullum, non perdit uires ſuas ſimpliciter.*
9 *Refert, an per modum exceptionis nullitas obligationis opponatur coràm exe-quente, an per modum actionis coram alio iudice.*

Quæſtio Tertia.

1 TERTIO quæritur, † Ac hæc obligatio contractui
nullo adiecta, poſſit aliquid operari? Pro cuius quæſtio-
2 nis determinatione conſiderandum eſt, q; † licet aliud
ſit contractus, aliud inſtrumentum, prædictiq;, & alij
doc. de inſtrumentorum executione vigore ſtatutorum
paratam executionem habentium tractantes, multas fa-
ciant diſtinctiones, examinãdo ipſorum ſtatutorum ver-
ba, & diſtinguendo inter contractum & inſtrumentum,
vt Bar. in. l. j. §. ſi quis ita. & ibi Aret. ff. de verb. oblig.
Roma. Conſ. 42 & alij plerią;. nobis tñ eas difficultates ingredi non eſt opus:
quia non arctamur verbis alicuius ſtatuti, ſed duntaxat ipſius obligationis ver-
bis, ſecundum iuris communis diſpoſitionem interpretandis. Ideoq; hic vſus
3 inualuit, † quòd ſi pro parte opponentis nullitatem nihil eſt probandum, ſiue
ea ſit nullitas inſtrumenti, vt quia non eſt publicum, vel caret anno domini, te-
ſtibus &c. ſiue ſit nullitas contractus & obligationis principalis, talis exceptio
4 abſolute impediat executionem, † & dicitur nihil eſſe probandum, quando nul-
litas apparet ex inſpectione inſtrumenti. Si vero aliquid ſit probandum, &
aliquid ſit probandum, & nihilominus ſit tale, quod incontinenti probari poſ-
ſit, tunc etiam illud impediat executionem, aliter non: hæc abunde proban-
tur per ſupra nominatos Doct. & per Bal. in. l. abſentis. ad fin. C. ſi cert. pet. &
in. l. ſi ex teſtamento. C. de fideic. Iaſ. & Ripam in d. §. ſi quis ita. Decium in
c. præterea. col. penul. de offic. deleg. & eundem Iaſ. Conſ. 170. col. 7. verſ. & ſi
diceretur. lib. 2. Fel. in rub. de except. col. 1. & in. c. ex parte. ſecundo. de offic.
deleg. Colliguntur que ſub eleganti compendio per præfatum Canarium. q.
xj. & per Ioan. Baptiſtam in tract. de arbitris. libro 7. cap. xj. verſ. ſe-
cunda regula, vſque ad finem. quibus in locis etiam habentur omnium exem-
pla, & rationes, & quando dicatur probari incontinenti. Hæc autem ita ſim-

plicites

5 plicitet dicta recipiunt eam diſtinctionem, quia † ſi opponatur & appareat nullitas ipſius inſtrumenti, tunc prædicta indiſtinctè ſunt vera, quia vt dicunt præallegati Docto. redditur nulla probatio, quæ per inſtrumentum erat facienda, & ſublata probatione, non poteſt dici conſtare de obligatione exequenda. Sed ſi nullitas opponatur ſolummodo contractus, & principalis obligationis, adhuc ea nullitate non obſtante in pleriſque caſibus procedere poterit executio, veluti in omnibus illis caſibus, in quibus propter iuramentum adiectũ ſuſtinetur contractus alias inualidus: exemplum, in donatione inter virum & vxorem, de qua deciſio Tholoſana 261. & Bartolus, & Alexan. in. l. Seius & Augerius. ff. ad legem Falcidiam. Abb. in. c. donatio. de donatio. inter virum & vxo. Paulus de Caſt. Conſ. 75. libro ij. colum. 2. & in contractu prodigi, cui ſit bonis interdictũ & pupilli pubertati proximi, eadem Capella Tholoſ. deciſ. 498. habetur in auten. ſacramenta puberum. C. ſi aduerſus vendit. & in capit. cum contingat. de iureiuran. vbi latè Imola, qui multa exempla ponit, & Bartol. in lege, ſi quis pro eo. ff. de fideiuſſ. And. Iſer. capit. § 9. item ſacramenta. de pace iuram. firman. & demum Bauerius in tract. de virtute iuramenti. verſic. 30. & verſic. 72. per totũ.
6 † Item procedere poſſet executio non obſtante nullitate, vbi in ipſo contractu promiſſum eſſet non opponere eius nullitatem, dummodo nullitas non proueniat ex defectu conſenſus, & habilitatis perſonæ contrahentis. Ita tenuit Alex.
7 Conſil. 32. lib. ij. † Inſuper prædicta intelligenda ſunt in obligatione acceſſoria contractui nullo. Secus dicendum in obligatione alterius contractus ſeparati, licet primo acceſſorij, vt eſt promiſſio eius, qui accedit promittendo factum alienum, & obligat ſe vt principalis: in eo enim & ſimilibus caſibus diſtinguendum eſt, ſicut facit Cardinalis Patiſius Conſ. 16. libri ſecundi numeris 110. 11. 12. & 13. & 117. 18. videlicet, quod ſi contractus principalis irritatur, aut tollitur aliquo iure ſpeciali, & propter aliquem particularem fauorem, vt erat in caſu ſuo contractus minoris abſque certa ſolemnitate, tunc ſuſtinetur & remanet cõtractus illi acceſſorius, pro quo non ſtet idem fauor, atque idẽ ius ſpeciale, quod eo magis verum eſſe aſſumat, ſi accedens promittat nõ ſimpliciter, vt accedẽs, & fideiuſſor quilibet, ſed etiam vt principalis, & animo nouandi, promittendo
8 factum alienum. † Adhuc intelligenda ſunt prædicta, vbi nullitas per modum exceptionis opponitur coram Iudice exequente, ſecus ſi ſuper ea per modum actionis inſtitutum eſſet iudicium coram alio Iudice, vt inferius loco aptiori dicetur.

TRA-

TRACTATVS PARS SECVNDA.

Quæſtiones ad primam partem formulæ obligationis Cameralis.

Quæſtionis primæ.

SVMMARIVM.

1 AN, *& quatenus uis obligationis cameralis tranſeat ad hæredes creditoris contra hæredes debitoris.*

2 *Sine iuramento, obligationis cameralis ſubſtantia conſiſtit.*

3 *Quod dicitur iuramentum ex parte iurantis eſſe perſonale, non ſimpliciter eſt intelligendum, & quo pacto.*

3 *Etiam effectus incurrendi periurum, tranſit ad hæredem: & qua de cauſa.*

4 *Iuramentum defuncti, reputatur factum hæredis.*

5 *Hæres adeundo hæreditatem, non tantùm facto defuncti ligatur, ſed etiã ſuo.*

6 *Quanuis iuramentum requirat formam uerborum: ſatis eſt tamen, ſi per relationem ad aliud iuretur.*

7 *Vbi requiritur notabilis expreſsio, ſatis eſt eam fieri per relationem ad aliud.*

8 *Iuramentum præſtitum à procuratore conſtituto ad iurandum, ligat dominum, ac ſi ipſemet iuraſſet.*

9 *Non reuocans tacitè, uel expreſsè poſitiones contrarias etiam per alium ſuo nomine iuratas, eſt periurus.*

10 *In maleficijs locum habet ratificatio expreſſa & tacita.*

11 *Hæres adita hæreditate compelli poteſt per excommunicationem ad uotum reddendum per defunctum factum.*

12 *Omnes effectus obligationis cameralis transeunt ad hæredes creditoris, dummodo appareat eos eſſe hæredes.*

13 *Defuncto debitore, contra quem proceſſum fuerat ad confeſsionem debiti, & excommunicationem, quo pacto procedendum ſit contra hæredem.*

14 *Defuncto debitore, qui neque debitum adhuc confeſſus fuerat, nec cenſuras ſuſceperat, quomodo procedendum ſit contra hæredem.*

15 *Hæres non minus tenetur ſeruare pacta inita cum defuncto, quàm ipſe defunctus*

ctus tenebatur.

16 *Contra hæredem defuncti procedi non poteſt ad executionem obligationis Cameralis, niſi prius facta illi fide obligationis eiuſmodi.*

17 *Mora non contrahitur, niſi quis ſciat, aut ſcire debeat.*

18 *Ante executionem contra aliquem ut hæredem fiendam, prius probandum eſt illum eſſe hæredem.*

HINC aggrediendo ipſius obligationis per ſingulas partes expoſitionem, quoniam in prima ipſius obligationis parte dicitur, quòd debitor obligat ſe ipſum, & ſuos in poſterum hæredes & ſucceſſores, creditori pro ſe ſuiſq; hæredibus & ſucceſſoribus recipienti.

1 ✝ Quæritur primò, an, & quatenus vis huius obligationis transeat ad hæredes creditoris, & contra hæredes debitoris? Scio pleroſque tanquam ſuper re clara, ſi interrogarentur, eſſe abſolute reſponſuros, quòd ad hæredes creditoris tranſit quo ad omnes effectus: contra hæredes autem debitoris tranſit limitate, videlicet excepto effectu periurii, & cenſurarum, quæ illaqueant animam: per ea, quæ dicunt Doct. poſt Innoc. c. veritatis. de iureiur. & in aliis vulgatis locis. Sed quia videtur hæc vna eſſe de illis quæſtionibus, quæ cum primo aſpectu vniuſmodi eſſe appareāt: ſubtili⁹ cōſideratæ diuerſimode ſe hr̄e inueniūtur, & confert non modicū ad ꝓpoſitū noſtri tractatus, haud inutile fore arbitror, ſi eā diligētius pſcrutemur. Superius dixi nolle me tractare de iuramēto,

2 & eius virib. niſi quatenus concernat hāc obligationē, vbi ſit in eo poſitū: ✝ qm̄ & ſine iuramēto conſiſtere pōt huius obligationis ſubſtātia: & de iuramēto multi viri docti plene tractauerūt: attn̄ pro dicēdoꝝ euidentia, nō videt̄ pteriti poſ-

3 ſe, qn hoc ſaltim ad memoriā reducā, ✝ ꝙ doctrina Innocentii in d. c. veritatis. dicentis, Iuramentum ex parte iurantis eſſe perſonale, non ita ſimpliciter eſt intelligenda, ita vt inde inferatur propterea iuramentum non trāſire ad hæredes. Sed conſiderādum eſſe, an iuratum ſit ſup. aliquo trāſitorio ad hæredes, an non. Si actus non eſt trāſitorius ad hæredes, nec iuramentum confirmat actum, ſed tm̄mō lege iubente iuramentum debet ſeruari, vt in caſu. c. debitores. de iureiur. & Bar. in. ſi q̄s pro eo ✝ſ. 4. dixi. ff. de fideiuſſ. tūc ſit locus doctrinæ Innocentii. Sed ſi cōtractus ſit ad hæredes trāſitorius: ac ſiue p ſe licit⁹ & validus, ſiue ex ipſo iuramento robur & confirmationē accipiens, iuxta tex. cū contingat. de iureiuran. & cap. licet eod. tit. li. 6. & authen. ſacramēta puberū. C. ſi aduerſus vēdi. cum ſimilib. tūc proculdubio, ſicut ipſe contractus trāſit cōtra hæredes, ita & effectus ipſius iuramenti, tanq̄ ſequela contractus, & ceſſat doctrina Innocentii. Sed in hoc quoq; differentes ſunt opiniones: nonnulli. n. cum quibus viſum eſt ſenſiſſe Conciliū Neapolitanū in deciſ. Afflicti 383. in fi. voluerūt excepto reatu periurii, quoad oēs alios effectus obſeruantiæ contractus, iuramentū afficere etiam ipſos hæres, maxime ſi defunctus, q iurauit, promiſit etiam pro hæredibus: ita vt hæres poſſit etiam ciuiliter accuſari de incurſu pœnæ propter inobſeruantiā eius quod defunctus iurauit, nō tn̄ criminaliter de periurio, ſicut accuſari poſſet is, q iurauit. Quod etiā habetur in deciſ. Rotæ 335. Nota, ꝙ in pceſſu in anti-

3 quis. ✝ Alii (quorum mihi ſnīa magis probatur) voluerūt etiā effectū incurrendi periuriū tranſire ad hæredes: nempe Angelus de Peruſio, Conſ. 326. ex themate & actis. col. 1. Paul. Caſtr. conſ. 67. in antiquis incipien. viſis & cōſideratis. Bar. Soz. Conſ. 38 in cā domuuorū, in prin. lib. 3. & Marc. Ant. Baueiius de vita

tuture

tute iuramenti verſ.45. Q̃m(inq̃ũt hi Doctores) hæredes funguntur vice defun

4 ctorum,& iuramentum defuncti reputatur factum hæredis, hæreſq; adeundo hæreditatem quaſi contrahit cum creditorib. hæreditarijs, & quodammodo vi ſe obligaſſe ad omnia,ad quæ obligatus erat defunctus,& per eundem modum, ſcilicet cum iuramento,neq; pœna hæc incurritur ex iuramẽto defuncti, ſed ex proprio facto ipſius hæredis venientis contra illum cõtractum. Nec quicquam me mouent rõnes Parpaleæ in rep.l.ſi quis maior.C.de tráſ.in 5.q. & Hieronymi Cagnoli ibidem nu.299.& ſeq.dicentium rõnes Angeli & Pauli eſſe minus validas,eo q̃ hæredem fungi vice defuncti,& factum hæredis reputari factũ defuncti,fit per fictionem quandam:& lex ligans animã,debeat eſſe fundata in veritate,non in fictione,vt declarat Ioan. Andreas,in cap.quanquam ſecundo.de vſur lib.6.& Soc.in lege,Gallus.§.idem credendũ.col.2 ff.de liber. & poſthumis. Et q̃ tranſire in hæredem,tanquam ſequelam contractus, iuxta leg.ſi hæredi.in principio.ff.de ſtatu lib.non poſſit habere locum in iuramento requirente formalitatem verborum,& ſpecificam expreſſionem eius, qui ligari debet, vt declarant Ant.& Abb.in ca.pen.per illum tex.de iureiuran.& Soc.in d.§.idẽ

5 credendum,& Dec.in.l.ſemper in ſtipulationib.circa finem.de reg.iur. Hæc (inquam)nihil me mouent,quia primum nulla interuenit fictio,ſed pura veritas,q̃n hæres adeũdo hæreditatẽ ſponte ſupponit ſe omnib. hæreditariis obligationib.& vbi de illis certificatus non obſeruat, ſponte & ſua dr̃ contrauenire, & ſic eius anima non ex ſolo facto defuncti,ſed etiam ex ſuo ligatur: vt bñ ſenſerũt

6 præallegati Doct.hanc partem tenentes. Deinde etſi iuramẽtum requirat formalitatem verborum:tñ,vt inquit Abb.in cap.clericus.col.2.de iureiuran.ſufficit,ſi iuretur per relationem ad aliud,& ſubiungit hæc verba,video.n. (inq̃t)

7 quod etiam, vbi requiritur notabilis expreſſio,non refert,an exprimatur nominatim,an per relationem ad aliud,vt quando Iudex dicit in ſñia: Condemno, vel abſoluo,prout in actis continetur:vel quando refert ſe ad certum inſtrumen

8 tum. Addo quod dicit Bar.in.l.qui bona.§.ſi alieno ff de dam.infect. in.3.q: iuramentum pſtitum per procuratorem conſtitutum ad iurandum ligat dñm, ac ſi ipſe iuraſſet:& fortius Alex.in l.ſolutum.§.vlt.in apoſtil.ad Barto. tenet eſſe idem etiam nõ expſſa in mandato facultate iurandi,ita quod ſi mãdatum ſit, geri contractum,poſſit etiam pro obſeruantia cõtractus iurari,idq; iuramentum li

9 get principalem,vbi in ſimilibus contractibus ſolitum erat ita iurari. Præterea,habemus textum in ca.vlt.de iureiurand.lib 6. quod ſi in poſitionibus nõ ſolum per procuratorem pcedente mandato,ſed etiam per alium ſuo nomine iuratis reperiatur cõtrarietas,ſi poſtea ſciens expreſſe vel tacite,nõ reuocãdo, ratum habueris,periurus eſſe diceris:& not.ibi glo.in verſ.ratum habente gñaliter.

10 q̃ etiam in maleficiis locum habet ratificatio expreſſa & tacita,allegat.ca.cum quis.de ſenten.excommu.eod.lib.vbi habetur,q̃ per ratihabitionem iniectionis violentarum manuum in Clericum,incurritur excommunicatio,ſicq; tam in periurio,q̃ in excommunicatione ligantibus animam,iure determinatum habemus ligari animam eius,qui tacite vel expreſſe ratum habet factum alienum : prout gñaliter ratificatio operatur in omnibus ſpeciale mandatum requirentibus, tenent Bal.& Salic.in.l.ſi maritus.C.mãd.& idem Bal.in.l.multum. col. 3.ſi qs alteri vel ſibi.vbi & Salic.p l.q̃ ſi de ſpeciali.ff.de minor. Nihil ergo incõuenientis hẽt,dicere,quod qui ſcit ſe adeũdo hæreditatem quaſi cõtrahere cũ omnibus creditorib.& ſe obligare ad omnia,ad q̃ obligatus erat defunctus, poſtea de obligatione ſub hac forma p defunctum p ſe & hæredib. facta certificatus non adimplendo ea,ad q̃ tenet,dicatur per eam inobſeruantiam iniicere vinculũ vel

11 periurii,vel excõmunicationis animæ ſuæ ppriæ. Quãobrem bñ Abbas in.c. licet.de voto & voti red.& añ eũ Butr.ibi in ſecũda oppoſ.dixerũt, q̃d hæres, poſtq̃ adiuit hæreditatẽ,cõpelli põt p excõmunicationem, vt votum per defunctum factum reddat,ea ratione,quia adeundo quaſi contraxit. & in hanc ſenten

 tiam

dum erit, an prӕterierit tempus a iure datum hӕredi ad conficiendum inuentarium, vt dicetur loco ſuo in tertia parte. Hӕc autem ita ſe habent, vbi ꝓcedendum eſſet ex mora ipſius hӕredis. Sed quia etiam ſine eius mora puto immediate ꝓcedi poſſe ad executionē cōtra bona debitoris defuncti: ideo hac de relegātur, quӕ poſita ſunt infra, vbi de vi mādati in hac obligatione inſerti tractatur.

Quӕſtionis Secundӕ.

SVMMARIVM.

1 *Effectus obligationis Cameralis ad ceſſionarium creditoris tranſit.*

2 *Si quis non nominatus in inſtrumento obligationis uelit agere ad executionem, prius probare debet, ſe talem eſſe, cuius uigore executionem petit.*

3 *Obligationis Cameralis efficacia non competit contra particularem ſucceſſorem debitoris, nec contra tertium poſſeſſorem bonorum obligatorum, quo ad uiam executiuam.*

4 *An efficacia obligationis in forma Camerӕ tranſeat ad nominandos.*

SECVNDO quӕritur, an huius obligationis efficacia tranſeat contra particulares ſucceſſores debitores, bonorumq; obligationum tertios poſſeſſores, & ad ceſſionarios creditoris, ac nominatos ab eo? ✝ Et qui-
1 dem ceſſionario creditoris proculdubio competit omnis effectus huius obligationis: vſus tamen habet, ꝙ non admittitur ad illius proſecutionem, niſi prius cita-
2 to debitore verificet ſe eſſe talem. ✝ Quod locum habet, ſicut in ceſſionario, ita & in quolibet volente vigore huius obligationis habere executionem: cum eius nomen in inſtrumento non expreſſum, vt ſӕpe contingit ſociis, veluti vbi N. contraxit pro ſe & ſociis, ſi aliquis tanquam ſocius audiri velit, & habere pro ꝑtione ſua executionem, debet ante omnia citato debitore, probare ſe eſſe talem, & ita eſt de iure, vt patet ex dictis per Alexan. Conſil. 115. viſa ſcriptura, in fine,
3 lib. 7 & latius ꝑ Nicolaū Boётij deciſ. x. vbi multas cumulat autoritates. ✝ Sed cōtra particularem debitoris ſucceſſorem, & quēlibet tertiū poſſeſſorem etiā vigore hypothecӕ in obligatione cōprehenſӕ nō datur via executiua, per ea, quӕ ponit B. de Barzis in tract. guarentigiӕ. q. 9. col. 3. verſ aliqn̄ occurrit. & Alex. in. l. a Diuo Pio. §. ſi ſup. col penul verſ. & ꝑ hoc bn̄. ff. de re iudic. & Felin qui plures antiquorum autoritates citat in cap. cū ſup. col. penul verſ. amplius dixit. de re iudic. & Iaſ. in. l. q̄dā. §. 1 verſ. 3. nota. ff. de eden. vbi refert Bal. dicentē cē notandum cōtra ignorātes Procuratores, & Aduocatos. Et ꝓpea in noua forma putaui eſſe addēda pacta, de quib. dicetur infra in 5. quӕſt. tertiӕ particulӕ. ✝
4 Et hӕc eadem qō. poſita de ceſſionariis, & particularib. ſucceſſorib. poni poteſt etiam de nominatis & declaratis, vbi factus eſt contractus per contrahentem ꝓ ſe & perſonis nominandis, ſeu ſimpliciter pro perſona vel perſonis nominandis, vel declarādis, de quib. ac quale ius, & quando acquiratur ꝑſonis poſtea nominatis, videri poterit cōſilium Pet. de Ancha. 127. ad dubia elicita. & Alexan. cōſil 232. lib. 6. & Deci. cōſ. 543. & Iaſ. in. l. ita ſtipulatus. nu. 6. de verb. oblig.

Quæſtionis Tertiæ.

SVMMARIVM.

1 *Effectus clauſulæ obligationis omnium bonorum mobilium, &c.*
2 *Sine clauſula obligationis bonorum, non obligantur bona debitoris creditori.*
3 *Obligans ſimpliciter omnia bona, intelligitur etiam futura obligare.*
4 *Poſt obligationem certæ rei, generaliter omnium facta obligatione, prius creditori debet ſatisfieri in illa re, antequàm recurratur ad alias.*
5 *Nomine bonorum ſimpliciter, continentur iura, & actiones: ſecus nomine bonorum mobilium, & immobilium.*

1 TERTIO, quæritur. † Quid operentur illa verba: Ac
omnia & ſingula ſua & ſuorum prędictorum bona mobilia, & immo
bilia quæcunque, præſentia, & futura? Dicit Spec. in tit.
2 de oblig. & ſolut. §. j. verſ. omnia eorum bona &c. † Quòd
ſine illa conuentione non eſſent creditori obligata bona debi-
3 toris. † Et ſubiungit, quòd ſimpliciter dicendo, obligo tibi
4 omnia bona mea, etiam futura obligantur. † Sed ſi quis ob-
liget aliquam rem certam, & generaliter omnia alia bona ſua, quandiu poteſt
creditori de ſpeciali illo pignore ſatisfieri, ad alia recurrere non poterit. De
ſignificatu dictæ clauſulæ multa (poſt antiquiores quos citant) ponunt Iaſ.
in d. l. a Diuo Pio. §. in venditione. in 4. not. ff. de re iudic. & in. l. ſtipula-
tio hoc modo concepta. col. fin. ff. de verb. oblig. & Deci. conſ. 442. in cau-
5 ſa in qua. in prima & ſecunda col. † Vbi in ſumma concludunt, quòd ſi ſim-
pliciter facta ſit mentio bonorum, comprehenduntur iura & actio-
nes. Sed ſi dicatur, bona mobilia & immobilia, vel bo-
na vbicunque ſita, non comprehenduntur:
quia iura & actiones ſunt tertia ſpe-
cies, & non circunſcri-
buntur.

Quæſt.

Quæſtionis ad ſecundam partem Formulæ obligationis Cameralis.

Quæſtionis Primæ.

SVMMARIVM.

1 *An uſu, uel iure comparatum ſit, ut contra obligatũ in forma Cameræ procedi poſsit etiam in loco, ubi is non repertus ſit.*

2 *Tutum non eſt per regulas generales non conſideratis rei circunſtantijs, occurrentes quæſtiones definire.*

3 *Executio obligationum Cameralium nominatim demandata eſt Auditori Cameræ: & quando alij Iudices eiuſmodi facultatem habeant.*

4 *Delegatus iudex à principe, dicitur ſuus iudex.*

5 *Alij quoque iudices non modò Auditor Cameræ, poſſunt cognoſcere, & definire cauſas obligationum cameralium, sed iudicio tamen ordinario.*

6 *Contra eccleſiaſticas perſonas non poteſt procedi extra curiam uigore obligationis in forma Cameræ, niſi coram earum ordinario.*

7 *Limitationes multæ Doct. ad l. ſi conuenerit. ff. de iuriſd. om. iud.*

8 *In eo loco cenſetur quis reperiri, ubi eius procurator reperitur.*

1 IVXTA ſecundam ipſius obligationis particulam, quæ continet ſubmiſſionem debitoris, ſuorumq́ hæredum & bonorum Curiæ cauſarum Domini Papæ &c. Primo quæritur, † an hoc, quòd (quemadmodum eſt in vſu) vigore talis ſubmiſſionis procedi poſſit contra obligatum etiam in loco, vbi proceditur, non repertum, & extra locum deſtinatæ ſolutionis, ſuſtineri poſſit de iure, an vero conſtet ex ſolo vſu? Et quanq̃ videatur obſtare textus l. ſi cõuenerit ff. de iuriſd. om. iud. & Paulus de Caſtro in d. l. in conſcribendo. C. de pact dixerit, ꝙ Curiales nõ rñdebãt illi legi, cui conſentit etiam Aegid. deciſ. 305 & alij, fortaſſe primo ſtatim con-
2 greſſu reſpondere volentes eodem modo dicerent, id non iure, ſed ſolo vſu Romanæ Curiæ conſtare, tamẽ res aliter ſe habet, verificaturq́, † ſemper eſſe periculoſum in iure, cauſæ circũſtantiis nõ intellectis, ſimpliciter & per regulas gñales velle occurrentes quæſtiones decidere. Videtur ergo in hac quæſtione conſiderãdum eſſe, ꝙ Auditor Cameræ nuncupatus, qñ ad illud officium aſſumitur, inter alia, creatur a Papa, ipſius Papæ, & Camerarii gñalis cauſarum Auditor,
3 † & inter alia cãrum gña, demandatur ei executio obligationum in forma Cameræ, cum prohibitione etiam, ne quiuis alius eiuſdem Cn. Iudex talib. executionib manum adponere poſsit, præterq̃ ſi obligationes receptæ ſint in ipſa Camera apoſtolica per illius Notarios, aut coram aliis Curiæ Iudicib. per eorum

Notarios, in negotiis dependentib. a litib. & cauſis coram eis introductis: ad qua
rum executionem ꝓmiſſum eſt per Cameram & alios ꝑdictos Iudices ꝓcedi. Ea
facultate dicti Auditoris Cameræ ſtāte, vana eſt propoſita qō, quantum attinet
ad ipſum Auditorem: quoniam & tanquàm generalis Auditor Papæ, & tāquàm
expreſſe delegatus ad hanc ſimilium cauſarum generalitatem, omnib. eſt Iudex
4 competens. † Nam vt (in propriis terminis d. l. ſi cōuenerit, loquēdo) dixit Al
bericus in dictionario, in vſ. Promittit ſæpe debitor. §. aliqñ debitor. in fi. ſi Pa-
pa vel Imperator concedit reſcriptum, ꝙ debitor poſſit coram non ſuo Iudice
ordinario conueniri, valet: quia tūc non dř non ſuus Iudex, ex quo delegatus ē
a Papa vel ab Imperatore, qui ſunt omniū ordinarii: extra de priuileg. ātiqua.
quod ſimiliter locum hēt in Camera, & aliis Iudicib ꝑdictis, quo ad obligatio-
5 nes añdictas, quarum eſt illis permiſſa per Papam executio. † Dictū aūt Audi
toris Cameræ priuilegium, intelligendum eſt hēre locum ſolummodo ꝓ via exe
cutiua, ꝓut ipſius priuilegii verba ſonant. Nam quominus ordinario iudicio co
ram quocūꝗ alio Iudice ꝓcedatur, id priuilegium non impedit. Rom. Conſil.
300. in caſu ꝓpoſito, & Canarius. q. 56. Vñcunq; igř deferatur talis obligatio ad
Ro. Curiam, abſq; dubio Auditor Cameræ erit illius legitimus executor, ſicque
6 ꝓpoſita qō non hēt locum in Curia. † Extra ipſam Curiam vero diſtinguen-
dum eſt inter clericor, pſonaſq; Eccleſiaſticas, & laicos: nā cum Eccleſiaſtici ſine
cōſenſu ſui ordinarii nō poſſint alieni Iudicis iuriſdictioni ſe ſupponere, extra
de foro compe. c. ſi diligēti. non poterit cōtra eos vigore hui⁹ obligationis alibi,
quàm coram ſuo ordinario, vel in Ro. Curia coram Auditore Cameræ procedi.
7 † Remanet ergo difficultas ſolummodo, quo ad laicos, quorum reſpectu videri
poterūt limitationes poſitæ per Doct. in d. l. ſi cōuenerit & in. c. 1. vbi potiſſimū
Deci. extra de iudiciis. quib. in locis inter alias limitationes, ponunt diſpoſitionē
d. l. ſi conuenerit. non hēre locum de iure canonico, neq; vbi conuentio ē iurata,
neq; vbi debitor ꝓmiſit vel certo loco ſoluere, & ſe ibi perſonaliter pñtare, vel
certo loco & tempore ſoluere, & renuntiauerit priuilegio fori, nec vbi renuntia-
uerit bñficio d. l. ſi conuenerit, & alias pleraſq;. Ex quib. forſan huic formæ ad-
di poſſent aliquæ clauſulæ, præſertim vt parata eſſet executio etiam per Curias
ſeculares, & cōtra hæredes, & bona: quas addemus in noſtra forma inferius de-
ſcribenda, maximè ad conuincendum ſucceſſores obligati: nam ipſe obligatus
8 ſatis reperiri dicitur in loco, † ſi eius procurator in obligatione conſtitutus de-
bitum ibi confitetur.

Quæſtionis ſecundæ.

SVMMARIVM

1 *An clericus ſubmittens ſe omni foro, poſſit pati executionem in foro ſeculari contra ſe in bonis ſuis temporalibus.*

2 *Clericus in laicum iudicem etiam de Epiſcopi ſui conſenſu conſentire non poteſt.*

3 *Clericus licet laici hæres, gaudet priuilegio fori.*

4 *Limitatio præcedentium.*

5 *Declaratio ſummaria, ubi quis conueniatur, aut reſpondere cogatur.*

6 *Priuilegia propria ſingulorum, quæ dicantur, & quæ communia.*

Secundo

1 SECVNDO † quæritur, an virtute huius ſubmiſſionis
poſſit clericus conueniri in foro ſeculari, ſaltim vt detur execu-
tio realis contra ipſius clerici bona temporalia? Habetur ſi-
milis quæſtio inter Tholoſanas 126. vbi deciditur negatiue,
2 † quia clericus in laicum Iudicem etiam de conſenſu Epiſco
pi ſui, conſentire non poteſt. d. c ſi diligenti, & c. ſignificaſti. de
foro comp. Et hoc adeo eſt verum, quod etiam nõ valet quan
ticunq; temporis contraria conſuetudo, vt ſubiungit in addit. dictæ q. 126. Ste-
phanus Aufre. & hẽ late in deciſ. Rotæ 840. Vtrum valeat conſuetudo in anti-
3 quis. † quod eſt fortius, ſi laicus hoc vel alio quocunq; arcto mõ obligatus dece
dat, ſuperſtite ſibi hærede clerico, agẽdum erit p executione corã Iudice ipſius
clerici, qui etiam in reali, gaudere debet priuilegio, & conueniri in foro eccleſia
ſtico, iuxta not. in auten. vt oẽs obed. Iud. puinc. §. hoc conſiderãdum, vt p Ar-
chid. de cleric. coniug. c. j. lib. vj. & hoc eo maxime, quia (iuxta ſuperius dicta)
vbi contra hæredẽ faciẽda ẽ executio, oportet, q pmittatur citatio, & aliqua cau
ſæ cognitio, quã in clericum iudex ſecularis non põt pmittere. Ita tenet Rota
deciſ. 552. Obligatus eſt laicus Auenione, in aniquis, refert & ſequitur Canari⁹
4 in tract. de execut. inſtrumẽtoꝝ. q. 57. † Hæc aũt, & ea q̃, dicta sũt ſupra in pri
ma q pcedẽtis particulæ, intelligẽda ſunt, quatenus nõ eẽt cœptũ contra defun
ctum pcedi, tunc. n. etiam clerico exiſtẽte hærede laici pcedi poſſet per Iudicẽ
laicum ad vlteriora. Quãobrem notãda eſt diſpoſitio. l. hæres abſens, & l. is qui
Romæ. ff. de Iudic. & quæ ibi not. Doct. & pcipue Paul. Caſtren. cuius in ſum-
5 ma hæc eſt sñtia. † Aut conuenitur hæres ex pſona defuncti, id eſt, p eo, p quo
defunctus poterat conueniri, aut ex perſona ſua, vcz p legatis & fideicommiſſis,
p quibus defunctus non poterat conueniri, licet ab ipſo defuncto proceſſerint:
hoc ſecundo caſu non attenditur domicilium defuncti, & ſic hæres non cõuenit
in loco, in quo defunctus ſortiebatur forum, niſi ibi eſſet maior pars hæreditatis.
In caſu aũt pcedẽti eſt diſtinguendũ, eſſet'ne incœptus contra defunctũ pceſ-
ſus, an non. Nã ſi pceſſus erat cõtra illum incœptus, hæres tenetur ibidẽ pſequi:
licet ſit alterius fori, nec excuſatur vllo priuilegio pprio vel communi: & ẽt ſi
ipſe hæres ibi non reperiatur, quod locũ habet, etiã in clerico hærede laici con-
ueniri coram Iudice laico. Si vero proceſſus non erat inchoatus, & hæres non ſit
eiuſdem fori, nec ibi inueniatur, tunc de iure communi non poteſt ibi contra ip-
ſum hæredem procedi, inuentus autem in loco hæres tenetur ibi rñdere, nec ex-
cuſari põt rõne pprii priuilegii. Hæc de iure communi. Sed vigore hui⁹ obliga
tionis iuxta ſuperius dicta ſemp pcedi poteſt, pteq̃ per Iudicem laicum contra
6 clericum hæredem laici, contra quem pceſſus non erat inchoatus: † priuilegia
aũt ppria ſingulorum dicuntur, q̃ non ſunt clauſa in corpore iuris: communia
vero, q̃ ſunt in corpore iuris clauſa, vt: q legati petere poſſint ſe remitti domum
l. ij. §. legatis. eo. ti. de iudic. & quod hñt viduæ & pupilli. C. quando Imp. int.
vid. & pup. c. ex parte. de foro compe. & quod habent clerici, vt non conuenian
tur coram Iudice ſeculari.

Quæſtionis Tertiæ.

SVMMARIVM.

1 *An ſe ſubmittens omni foro, & loco, poſſit in omnibus omnino locis conueniri, etiam magis diſtantibus, quàm expreſſa ſint.*

2 *Vbi nominata ſunt certa loca, clauſula ſubſequens generalis, non intelligitur,*
de di-

de diſtantioribus quam ſint expreſſa.
3 *Diſtinctio Decij ad præcedentia.*

1 TERTIO quæritur, † An vigore talis ſubmiſſionis p-
cedi poſſit in quibuſcunq; locis, prout generalis eſt ipſa ſub
miſſio, etiam ſi ſint loca diſtantiora expreſſis? Communis eſt
opi. Doct. in d.l. ſi conuenerit. de iuriſdic. om. iudi. & in. c. j.
de iudic. q ſi debitor promiſit ſoluere vbicunq; fuerit inuen
tus, non expreſſo nomine alicuius loci, tunc vbique locorum
2 poſſit conueniri. † Sed diſcrepant in eo, vbi aliqua loca eſ-
ſent nominatim expreſſa, deinde addita clauſula generalis, veluti ſi promiſſum
eſſet ſoluere Florentiæ, Bononiæ, & alibi vbicunque creditori placeret: in quo
communior mihi videtur eſſe opinio, quòd non intelligatur de locis, quæ a loco
vbi facta eſt promiſſio, diſtēt pluſquàm loca expreſſa, vt poſt alios affirmat Iaſ.
in d.l. ſi conuenerit, col. fin. verſ. ſecundo intellige, & Felin. in d. capit. 1. col. 4.
3 verſ. ſecundo declara. † Quāuis Deci. in eod. c. 1. col. 17. verſ 2 pdicta, diſtin-
xerit dicendo, q ſi locus in quo creditor vult procedere, ſit inſolitus, ita q de eo
partes veriſimiliter nō cogitauerit, tūc ibi agi non poſſit, ēt ſi nullo expſſo certo
loco, ſimpliciter pmiſſum eſſet ſolue vbiq; locorum. Sed ſi locus non ſit inſolitus,
quāuis locus, vbi creditor velit pcedere remotior ſit aliis expſſis, ex intentione
partium, vr q poſſit ibi conueniri. Vnde infert, qui Piſis contrahendo pmiſit ſol
uere Florentiæ, Senis, & vbiq; locorum, poterit etiam Romæ, & Venetiis conueni-
ri. Ad euitādam tñ hāc difficultatem, cautius erit, ſi in obligatione ponatur de
locis etiam diſtantioribus.

In hac parte videntur eſſe ſuperfluo inculcata nōnulla vocabula, quæ magis cōue
niebant antiquis temporib. añquam huius formulæ executio ſoli Auditori Ca-
meræ eſſet demandata, q̃ in præſenti, veluti ſunt illa, Eiusq; Camerarii, Viceca
merarii, Viceauditoris, Regentis & Commiſſarii: quæ propterea in noua formu
la non putaui eſſe ponenda.

QVARTO ſi quæratur, an hæc ſummiſſio obliget hæredes: vt ipſi quo-
que nō poſſint declinare forū? Solutio apparet ex dictis ſupius prima q. primæ
particulæ huius ſecūdæ partis principalis, & in ſecunda q. huius particulæ.

Quæſt. ad Tertiam particulam obligationis Cameralis.

Quæſtio Prima.

Quid ſignificent illa uerba in formula: Et earundem curiarum quālibet in
1 *ſolidum tam coniunctim, quàm diuiſim.*

IVXTA tertiam particulam, in qua continetur facultas
data per obligatum procedendi contra ſe, & ſuos in omnibus
Curiis, quarum iuriſdictioni ſe ſubmiſit, ita vt poſſit cogi, mo
neri, excommunicari &c. Quæritur primo, † Quid ſignifi-
1 cent illa verba: & earundem Curiarum quālibet in ſolidum,
tam cōiunctim, q̃ diuiſim. Reſponſio habetur ex cautela Bar
tholomei Veronen. 70. ſæpiſſime in inſtrumentis. in prin. ſci-
licet, q ea verba ponātur ad effectum, ne pter copulā, quæ ponitur inter loca,
intelligatur eſſe facta diuiſio, iuxta. l. 2. §. ſi quis ita. ff. de eo, quod cer. loco. ex
qua cautela comprobantur etiam aliæ clauſulæ, quas præcedenti particulæ pu
taui eſſe addendas, prout apparebit ex nouella forma inferius deſcribenda.

Quæſtionis

Quæſtionis ſecundæ,

SVMMARIVM.

1 *An una uia intentata ad executionem obligationis Cameralis, dimitti poſsit, & alia ſumi.*

2 *Coram eodem, uel diuerſis iudicibus plures executiuæ uiæ ſimul competentes, ſimul, & ſucceſsiuè intentari poſſunt.*

3 *Effectus duarum clauſularum in hac tertia parte poſitarum.*

4 *An poſt iudicium ordinarium intentatum, poſsit extraordinarium intendi.*

5 *Diſtinctio Romani ad præcedentem proximam quæſtionem.*

6 *Vix fieri poteſt, ut ſine cõſenſu actoris appareat cœptũ fuiſſe iudiciũ ordinariũ.*

7 *Debitore exiſtente contumace in iudicio ordinario cœpto, creditor poteſt aliam rationem iudicij inire, uel iudicem alium adire.*

1 SECVNDO quæritur, † An vna ex hic poſitis viis inten
tata, illa dimiſſa, poſsit alia via procedi? Et ſi forte ſit cœ-
ptum procedi via ordinaria, an peti poſſit, vt procedatur exe-
cutiue? Conſiderandum eſt, ſi contingat hanc mutationem
fieri coram vno & eodem Iudice, an coram diuerſis? Et ſi mu
tetur de vna via executiua in alteram executiuam? An vero
2 de ordinaria in executiuam? † Nã coram eodem Iudice plu
res vias executiuas ſimul cõpetentes ſimul vel ſucceſſiue intentari poſſe, ẽt ſi iã
vno mõ facta ſit executio, hr̃ pro indubitato, per doctrinam Bar. in l. conſenta-
neum. in pen. q. C. quomo. & qñ iud. & ita eſt in vſu. Idem quoq; dicendum eſt,
ſi contingat diuerſas hmõi vias executiuas intentari coram diuerſis iudicibus,
tum de iure communi, per ea, q̃ allegat Iaſ. in. l nulli pſus. col. fin. verſ. ſexto
& vltimo. C. de iudic. tũ pcipue vigore pacti in hac particula poſiti p illa ṽba:
3 † Ita tñ ꝙ executio vnius Curiæ, executionem alterius Curiæ nõ impediat, nec
retardet, iure dicente, ꝙ vbi iudicium cœptum eſt, ibi finem accipere debet, &
qualibet alia iuris & facti exceptione in contrarium faciente non obſtantibus,
& p alia ṽba ſuperiora, ibi, vno & eodem tempore vel diuerſis temporibus & p
diuerſorum temporum interualla, vſq; ad integrã ſolutionem &c. pp quas clau
ſulas Card. Pariſius Conſ. 103. verſ. ſecundo, voluit, ꝙ non obſtante l 2. C. de pi-
gnori creditor vigore huius obligationis arbitrio ſuo poſſit eligere viam, quam
velit, & agere tã ad bona ſpecialiter obligata, quàm ad bona hypothecata gña-
liter, ita vt vna electa, non præiudicetur alteri. Quod tñ dictum, quia apud me
non eſt vſquequaq; probabile, cum ſupraſcripta verba (meo quidem ſenſu) id
non videantur ſignificare: idcirco in noua forma putaui addẽda eſſe verba, per
4 quæ difficultas hmõi tollatur † Maior ãt difficultas remanet in eo, an poſt in-
tentatum iudicium ordinarium, liceat aggredi viam executiuã, in qua nõ opitu
lãtur verba ſupraſcripta, q̃ non loquũtur niſi de executione vnius Curiæ nõ im
pediẽda per executionẽ alterius Curiæ &c ſicq; inſpiciẽda eſt ſola iuris diſpoſi
tio: ſecũdum quam vr̃, ꝙ actor, qui elegit prius ordinarie procedere, renuntiaue
rit viæ executiuæ, tãquam electione vnius ex contrarijs facta. c. vt duas. de elect.
li. 6. ca. 1. de poſtul. plat. eo. lib. accedente etiam diſpoſitione autent. qui ſemel.
C. quo. & qñ iud per quam vr̃ pars compelli poſſe in ea actione quam intenta-
uit, vſq; ad finem litis perſiſtere. Idem quoq; vr̃, ſi forſan reo prouocãte actor nõ
contradixerit, ſed conſenſerit proceſſui ordinario, iuxta not. in glo. antepenul.

5 ſupra ver.partib.in clem ſæpe de verb.ſig. Attñ Ludouicus Ro.in Cõſ.133.in pſuppoſito caſu,diſtinguit,† ꝙ ſi Iudex ſine conſenſu partis expſſo incœpit ꝓcedere ordinarie,poterit pars contradicens facere,ꝙ mutetur modus procedendi,& procedatur extraordinarie.Secus,vbi appareret de partium expſſo conſenſu fuiſſe proceſſum ordinarie inchoatum & ad d.auten.qui ſemel, rñdet ꝙ intelligenda eſt de actione proſeqnda, ſed ꝙ nihilominus recedi poſſit a modo agendi.dũmodo in lite perſiſtatur.Et cũ Ludouico facit Bal.in.l.neq; natales.prope fin.vbi,ꝙ etiã ſi merus executor citauerit partem , non tenetur expectare terminũ citationis:quia licet aſſumpſerit partes Iudicis in citãdo , põt recedere ab ea via,& aſſumere partes executoris.Quæ Ludouici diſtinctio,qa nõ põt ſuffragari,niſi in terminis primi membri ſuæ diſtinctionis,& illud ẽt non caret difficul-

6 cultate ſaltum in facto,† cum videatur admodum difficile, ꝙ dici poſſit vigore Inſtrumenti,intentatum iudicium ordinarium,& ꝙ nõ appareat id factum eſſe de conſenſu ipſius actoris,idcirco in nouella forma putaui addẽda eſſe verba, q̃

7 hác etiam difficultatem tollant.† Nolo tñ omittere, ꝙ etiam de iure communi, poſito ꝙ creditor vigore inſtrumenti hac obligatione roborati,intentauiſſet expſſe viam ordinarij iudicij,citato debitore:ſed debitor fuiſſet in eo iudicio contumax,ipſo creditore poſtea iudicium murando,executiuam viam intentante, non poſſet debitor allegare pẽdentiam litis ordinariæ. Ita Abb.diſpoſitionem. l. vbi cœptum.ff.de iudic.in.c.ex tenore.de reſcrip & ſequitur Feli. ibi in 9. col ꝟſ. lex vbi cœptum,& Corſetus in reper.ver.Iudicium,& idem Feli.in.c.cum M. col.13.verſ.extra glo.de conſtitution.qui ex autoritate Abbatis in.c.dilecti.col. pen.de foro comp.dicit,ꝙ data negligentia Iudicis,vel contumacia rei,actor poteſt impune adire alium iudicem,non obſtante diſpoſitione dictæ.l. vbi cœptũ. Et hinc ſumi fortaſſe poteſt ratio , quamobrem in tex.in d.Clem.ſæpe.poſitum fuit vocabulum,partibus,numero plurali.

Quæſtionis Tertiæ.

SVMMARIVM.

1 *Quomodo uerba, per quæ debitor non recuſat poſſe moneri, aggrauari & cet. ſint intelligenda*

2 *An per tale pactum poſſit prorogari iuriſdictio alieni iudicis.*

3 *Extra Rom.Curiam uia excommunicationis & cenſurarum procedi non poteſt niſi per proprium Epiſcopum obligati, aut per alium de ipſius Epiſcopi conſenſu.*

4 *Pactum non ualet quòd quis ſine monitione præcedente excommunicari poſſit.*

5 *Quæ ratio illius uſus ſit, ut in curia abſentes non moniti excommunicentur.*

6 *Non poteſt pactum eſſe immediata cauſa excommunicationis.*

7 *Cur obligatione facta cum ſusceptione cenſurarum, ſine monitione quis in curia excommunicari ſoleat.*

8 *Vſus ſuſcipiendi ab initio cenſuras unde acceptus fuerit.*

9 *Quid ſibi optimè cauere uolenti in obligationibus ſit ſeruandum.*

10 *Qui ſemel conſenſit,in alterius præiudicium diſſentire non poteſt.*

11 Pro

11 *Pro futuris culpis non debet fieri excommunicatio.*
12 *Suſceptio cenſurarum ab initió, non ualet facta coram notario ſolo.*
13 *Excommunicatio à non competenti iudice lata non valet.*

1 TERTIO quæritur, quomodo intelligenda ſint verba
per quæ debito paciſcitur & vult poſſe moneri, & excommuni
cari, aggrauari, reaggrauari, & ab brachium ſeculare deponi.
Pro quorum intelligentia, ſuppoſitis pro notis ijs, quæ habentur
in c. P. & G. de officio delegati. & in c. ſacro. de ſent. excom. &
in c. cordis oculus. 1 q. 7. & in eiſdem locis not. gl. & Doct. Ex
2 illis in ſummam facio hãc cõcluſionem: Quòd ſi quis dubitet, an ꝑ tale pactũ
progari poſſit iuriſdictio alieni iudicis, vt talis iudex hæc facere poſſit, & de cle
rici res eſt clara, ꝙ nõ põt id facere ſine cõſenſu ſui Epiſcopi. Similiter poteſt &
laicus cum conſenſu ſui Epiſcopi. Sed an idem facere laicus poſſit ſine tali cõ
ſenſu? quãuis Ant. Butr. voluerit facere certam diſtinctionem; tamen commu
3 nis Doct. ſententia eſt, ꝙ non poſſit. Vnde ſequitur, ꝙ vigore huius obligatio
nis, via excommunicationis & cenſurarum non poterit extra Ro. Curiam ꝓcedi,
niſi per proprium obligati (ſiue clerici, ſiue laici) Epm, aut eius Vicarium, aut
alienum, in quem de cõſenſu ꝓprii Epi facta ſit prorogatio, & in ipſa Curia per
Auditorem Cameræ, cui hoc genus cauſarum eſt (iuxta ſuperius dicta) præci
4 pue delegatum. Si autem dubitetur, an valeat pactum ꝙ a iudice competenti
poſſit obligatus excommunicari nõ ꝓcedente monitione ſeu citatione & contu
macia? & in hoc quoq; dubio communis eſt omnium ſententia, ꝙ pactum nõ va
let: & ideo prudẽter poſitum fuit in hac formula verbum moneri, añ verbũ ex
5 communicari. Quæ cum ita ſe habeãt, operæprecium eſt videre, qua rõne cõ
ſtet vſus Ro. Curiæ, ſecũdum quem ita obligati, ſi abſint ab ipſa Curia, excõmu
nicãtur, aliter nõ moniti nec citati. Vt reddatur vnicuiq; ſuus honor, hoc bñ de
clarat glo. pragmaticæ ſanctionis, tit. de pignorãtib. cultum diuinum, verſ. abo
6 lentes. vbi in ſumma ex dictis Doct. in d. c. P. & G colligit eſſe verum, ꝙ nemo
põt obligare ſe ad pœnam excommunicationis per viam pacti: ita ꝙ pactum ſit
cauſa immediata excommunicationis. Sed bene poteſt ſe obligare faciendo, nõ
ꝙ pactum ſit cauſa immediata excommunicationis, ſed contumacia vera, vel ꝑ
ſumpta, & ſubſequitur (exemplificando ad vnguem, ſicut hic in Curia vtimur)
videlicet quia debitor confitetur debitum coram Iudice: & Iudex ex tunc con
demnat eum ad ſoluẽdum creditori, & cõſentiente debitore fert excommunica
tionem ſub cõditione, niſi ſatisfaciat in termino: tũc. n. elapſo termino erit excõ
municatus ſine alia monitione, & hoc caſu nõ ipſum pactum, ſed ipſa contuma
cia vera vel præſumpta in non ſoluendo tẽpore debito, eſt cã excommunicatio
7 nis, illaq; comminatio, niſi infra terminum ſoluat, habet vim monitionis. Sed
quo pacto defendemus alteram practicam, q̃ eſt in vſu, vbi obligatio facta eſt ab
initio cum ſuſceptione cenſurarum, cuiuſmodi etiã erant in effectu ſupius poſi
tæ ex antiquis Cameræ libris, & ex Speculatore deſcriptæ formæ? tunc. n. ſi de
obligatione rogatus ſit aliqs ex notariis Curiæ dicti Auditoris, niſi fiat ex vrba
nitate, de cõmuni vſu nõ eſt neceſſaria citatio: & ſi inſtrumẽtum aliunde defera
tur, nõ citatur debitor, vt conſtituatur in contumacia, neq; ad videndum ſe excõ
municari, ſed citatur ſolummodo ꝑ recognitione inſtrumẽti, & extractione cen
ſurarum. Vr̃ primo aſpectu dura practica, ſed intentius conſiderata inuenitur ha
bere eandem rõnem cum præcedenti: nec differunt in alio, niſi ꝙ in præcedenti
fertur excommunicatio præcedente confeſſione, & ſub illa cõditione poſtquàm
venit dies faciẽdæ ſolutionis, aut alius implemẽti: in hac vero ſimul omnia fiũt
tempore cõtractæ obligationis. tũc. n facta ꝑ debitorem cõfeſſione, Iudex eo cõ
ſentiẽte ex tunc ꝓfert in eum ſententiam excommunicationis, & alias cenſuras,

niſi

niſi tempore conuento ſatisfecerit. Itaq; hæc eſt ꝑ omnia ſimilis añcedent ; ex-
cepto ꝙ hic ſñtia ſub illa conditione ꝓfertur ab initio, ibi poſt lapſum diem ꝓ-
ſtitutum faciendæ ſolutioni. Sed hæc differentia non eſt ſubſtantialis in propo-
8 ſito. ✝ Et tam ſuperior, ꝗ̄ hæc practica ſuſcipiendi ab initio cenſuras, accepta fu
it ex cautela, quam ex verbis Innocentii ſumptam docuit Oſtiē. in dicto cap. P.
9 & G. in ſecūda columna, vbi inquit: Ex præmiſſis colligi pōt, ✝ ꝙ ſi quis in hac
materia caute ſibi vult prouidere, debet ſibi cauere, vt nō ſolum fiat iuriſdictio-
nis ꝓrogatio, ſed ſtatim per Iudicem conſentiente & inſtāter petente debitore
feratur in eum excommunicationis ſñtia, niſi infra terminum plene ſatisfecerit,
tunc enim nulla alia monitio neceſſaria eſt, quia dies pro homine interpellat, in
10 fra de locato. cap. 1. in fine, nec valebit appellatio, ſi appellet interim: ✝ quia ex
quo in hoc ſemel conſenſit, in alterius ꝓiudicium diſſentire non pōt. argumen.
infra de ꝓba. ꝑ tuas. §. fin. ad finem. cum ſuis concordan & de re iudica. cū cā,
ꝗ inter vos. §. 1. verſ. & eidem iudic. non enim grauatur, niſi a ſe ipſo. Vnde nec
pōt de iudice conqri, argu. infra de appell. cum ſpirituali. §. porro ſecus ſi ex ꝓ-
ſe non conſenſiſſet, ſed contra inuitum eſſet lata ſñtia, & ſic loquitur, & tollitur
contrarium, infra de appell. Præterea, hæc ſunt verba Hoſtien. cū quo trāſeunt
omnes in d. ca. P. & G. vbi etiam Ant. de Butr. col. 4. verſ. Ex ꝓmiſſis concludit.
Hoſtien. affirmat, ꝙ in practica ſic ſeruatur ſecūdum Io. And. & re vera id di-
cit Io. And. q ibidē in 2. col refert ſupraſcripta ꝟba Hoſtien. Et licet Abb. in ſī.
3. col. ſubiungat, ꝙ de ꝓmiſſis poſſet hodie dubitari per cap. Romana. de ſent.
11 excōmu. lib. 6. vbi dr̄, ✝ ꝙ pro futuris culpis non debet fieri excommunicatio,
etiam ſub cōditione, niſi cā præceſſerit: tñ addit poſſe dici cā præceſſiſſe, ex quo
12 debitor ſponte in ſe ſuſcepit ſententiam, quod dicit eſſe notandum. ✝ Illud no-
lo hic prætermittere, in quo vidi multos etiam doctos viros errare, quòd (ſicuti
ex prædictis colligitur) hmōi ab initio facta cenſurarum ſuſceptio non valet,
facta coram ſolo notario, ſed facienda eſt coram ipſo competenti Iudice (qualē
diximus eſſe extra Curiam proprium Eꝑm, & in Curia Auditorem Cameræ, &
alios Iudices ordinarios, in negotiis, quorum cōtractus ꝑ eorum notarios recipi
poſſunt) qui iudex quiſquis ex prædictis fuerit, etiam ex tunc ꝓferat, fulmineto;
13 actu excōicationem & cenſuras ꝓdictas: ✝ cum niſi a competenti Iudice ꝓlata
excommunicatio non valeat, ſecundum ea, ꝗ̄ ponunt Doct. in locis ſuperius re-
latis. Non ignoro, ꝙ nonnulli ad euitandum hoc abſurdum, vtuntur talib. caute-
lis, videlicet, ꝙ ſi de obligatione & cēſurarum ſuſceptione rogatus ſit ipſe actua-
rius, anteq̄ extrahat & conſignet parti inſtrumentum cenſurarum, idem notari-
us curet habere, vel in calce ipſius obligationis, vel in manuali actorum, Iudicis
manu ſcripta verba hmōi. Niſi infra tempus debitum, dentur literæ de conſen-
ſu. Sed ſi cēſuræ ſuſceptæ ſint coram alio notario, ꝓducto prius inſtrumēto, & ci
tata parte aduerſa ad dicēdum cōtra illud, videndumq; iurare teſtes ſuper illi⁹
recognitione, ac fulminari cēſuras, ſeu mandari illas relaxari, in termino citatio
nis Iudex recognitio inſtrumento in calce illius ſcribit ea ꝟba Cēſuræ, niſi infra
tempus conuentum, dentur literæ de conſenſu. Quæ tñ cautelæ neutro in caſu
videntur ſupplere defectū ſñtiæ excōmunicationis, niſi accederet nouus partis
conſenſus, cum añcedens cenſurarum, ſuſceptio coram ſolo notario facta, re ꝓ-
pterea ab initio nulla, non poſſit per ſubſequentem Iudicis approbationem vali
dari: de electio. capit. audiris. & capit. dudum. Et faciunt ea, quæ
ponit Bart. Brixien. in quæſtionibus venerialibus. 41. &
43. & Ioan. And. in capit. ratum. & in cap. non
firmatur. de reg. iur. in mercurialib.
in quæſtionibus, quas ibi
proponit.

✠

Q ōni

Quæſtionis quartæ,

SVMMARIVM.

1 *Declaratio uerborum, per quæ debitor uult poſſe cogi, compelli &c.*

2 *Propria creditoris autoritate, ut poſſit quis compelli, aut capi, non poteſt pacto conueniri.*

3 *Partes facere non poſſunt earum pacto, ut ordo iudicialis non ſeruetur.*

4 *Quatenus partes conuenire poſſint, ut Iudex procedat ſine ordine iudiciario.*

5 *Valet pactum inter partes, ut Iudex ab executione incipiat.*

1 QVARTO † quæritur conſequenter de intellectu illorum verborum, per quæ debitor conſentit, & vult ſe, & ſuos prædictos poſſe cogi, compelli, conſtringi, arreſtari, capi, incarcerari, & detineri. Hæc quoq; videtur biceps eſſe quæſtio, videlicet, ſi vigore huius pacti, perſonæ captura, & alia prædicta fieri poſſint ſine miniſterio Iudicis propria creditoris autoritate? Et ſolutio eſt expedita, † quòd fieri non poſſint, & quod
2 pactũ, ſi diceretur ea fieri poſſe ꝓpria creditoris autoritate, nõ valeret. Ita Ang. in auten. vt nõ fiãt pignor. in fin. idẽ Ang. in. l. ſi vnus. §. pacta. ff. de pactis. Dyn. Bar Imol. Ang. & Lud. & Alex. in. l. alia. §. elegãter. ff. ſolu. matr. Imol. in ca. cum contingat. de iureiur. Felin. in cap. ex reſcripto. col. 5. verſ. ſimiliter non valet. & in 4. col. verſ. iſta faciũt. Quod procedit, etiam ſi pactum ſit iuramẽto firmatum, vt Alex. in. d. §. elegãter Bal. in autent. ſacramenta puberum. Crot⁹ in rep. l. nemo poteſt. nu. 9. de lega. j. vbi ponit aliquas limitationes. Imò nec deſũt, qui
3 dicant etiam iudicis autoritatẽ talia fieri non poſſe, † quia partes nõ poſſunt earum pacto facere, ꝙ non obſeruetur ordo iudicialis. glo. in Clem. ſæpe. verſ. & neceſſario. de vb. ſig. & ca. fi. de re iudic. in 6. & in cap. de cauſis. de offic. deleg. Bar. in autent. offeratur. C. de libel. obla. Io. And. & Abb. in ca. eo. tit. de obla. Ad arreſtum autem, capturam, & carcerationem pſonæ, & ſimilia, deueniri non põt, niſi ꝓcedat libellus, & litis conteſtatio, cum ab executione non ſit inchoandum. l. cõſentaneum. & ibi Bar. C. qũo & qñ iudex & in l. cum ex eo. ff. ad leg. Iul. pecul. quanquam etiam Ang. & Aret. quos citat Crotus, vbi ſupra, teneant contrarium, ea potiſſimum rõne, quia illud poteſt fieri per legem, ergo & per pactum. Quod an ſit verum, non vr̃ eſſe hic diſputandi locus: ſatiſfit enim noſtræ q̃oni, per not. doctrinam Abbatis in d. cap. de cauſis. de offic. deleg. col. 2. verſ. in glo. in vbo, partium. quem poſteriores communiter ſunt ſequuti, & cõprobatur
4 diuturno vſu: † dicit. n. ꝙ partes poſſunt conuenire, vt Iudex procedat ſine omni ordine iudiciario. Sed tũc illius Iudicis verbum non habebit vim ſñtiæ, ſed cuiuſdã pacti. Nam ſicut poſt factum partes poſſunt approbare ſñtiam nullam, & habebit vim pacti, vt legitur & not. in l. 2. C. de cõmu. vtri. iud. & not. in c. ſignificaſti. de foro compet. ita a principio poſſunt cõſentire, vt Iudex ꝓcedat ſine ordine iudiciario. Sed ſi vellent partes, ꝙ verbum iudicis haberet vim ſñtiæ, non poſſent remittere ordinẽ ſubſtantialẽ a iure inductũ, vt de lit. conteſta. ca. vnico. ꝓperãdum. C. de iudic. & Clem. ſæpe. de verb. ſig. & quod ibi not. in fine, hæc

ſunt

5 ſunt verba Abbatis. ✝ Ex quib. & aliis ſuperius citatis, colligendo in ſummã ꝑpoſitæ quæſtionis ſolutionem, dicere poſſumus, prudenter compoſitã fuiſſe hanc noſtram formulam, valereque dictum pactum, & poſſe illius vigore, cum miniſterio tamen Iudicis, inchoari ab huiuſmodi executione.

Quæſtionis quintæ.

SVMMARIVM.

1 *Cur in formula obligationis Cameræ non inſit pactum ſuper executione bonorum temporalium ipſius obligati.*

2 *Pactorum bona obligati afficientium adſcriptio.*

3 *A quibus eiuſmodi pacta autor ſumpſerit: & à quibus diſtinguantur.*

QVINTO, ✝ cum ex clauſulis ſuperius interpretatis vide
1 rimus per pacta prædicta bene prouiſum eſſe pro habẽda ab
ipſo initio executione, tam in animam & famam via excom
municationis & cenſurarum, illarumq; infamis publicatio-
nis, q; in perſonam via arreſtationis, detentionis, carceratio-
2 nis, &c. ✝ Quam ob rem omiſerunt prudentes adponere pa
ctum, per quod haberi poſſet ſimilis executio etiam ſup tem
poralibus, quæ fortunæ bona appellantur, ad quæ (vt nunc
ſe habet forma) non datur executio, niſi in ſubſidium & poſtremo loco, dum nõ
proficientibus cenſuris, & illarum infami publicatione ad brachii ſecularis in-
uocationem deuenitur? cauſa (niſi me fallit opinio) colligi põt ex añdicti. Nam
ſi forma inuenta fuit ꝑ debitis cameralib. potiſſimum ex annatis bñficiorum in
longinquis regionibus, & ſubextraneis regnis, & iuriſdictionib. conſiſtentium, cõ
ſeq̃nter non erat facile habere executionem in temporalib. obligatorum bonis,
neq; contra ſucceſſores illorum: & propterea prudentes, qui formulam compo-
ſuerunt, neglexerunt ea pacta, & clauſulas, quæ nihil, aut raro poterant ꝑficere.
✝ Nunc autem, qñ eadem forma etiam in priuatorum contractibus paſſim vſur
3 patur, haud inutile fore exiſtimaui, ſi adderẽtur pacta, q̃ afficiãt bona non ſolum
viuo debitore, & eo mortuo contra eius vniuerſales hæredes, ſed ẽt contra quoſ
cunq; particulares ſucceſſores, veluti q liceat creditori ingredi poſſeſſionem bo
norum obligatorũ ꝓpria autoritate, q̃ debitor ex nunc conſtituit ſe eius nomine
poſſidere, & concedat etiam in ſolutum, ꝓmittendo non facere de illis aliũ con-
tractum huic obligationi ꝑiudicialem, &c. prout latius apparebit in noua forma
inferius deſcripta: quæ ſingula pacta hñt paratam executionem contra quoſcun
que etiã tertios poſſeſſores a debitore ipſo cauſam hñtes, & ea ſumpſi ex ii, quæ
ponunt Bar. & Doct. ac potiſſimum Salic. in. l. creditores. C. de pig. vbi qui vo-
let, videre poterit. Quorum ẽt dicta ſi quis ſub compẽdio collecta videre volue-
rit, legat Necuſaurium in tractatu de pign. in 4. parte principali, nu. 8. cũ pluri-
bus ſequentib. vbi elegãter & breuiter omnia reducit ad qndecim concluſiones:
ex qbus congruenter relatis iuſtificãtur ſingulæ partes additionis noſtræ prædi
ctæ. Et de modo, ſecundum quem procedendum ſit ad talium pa-
ctorum executionem, dicemus loco ſuo in tertia parte
huius tractatus.

Quæſtione Sextæ.

SVMMARIVM.

1 *Quomodo pactum de capienda, & detinenda perſona iure ualeat.*

2 *Quot, & quibus rationibus, pactum de carcerando, alienum ſit à iure.*

1 SEXTO, † quæritur de pacto adpoſito, ꝙ perſona poſſit car
cerari & detineri, an iure valeat? Federicus Senen. in conſ. 60.
Quod pactum &c. tenet valere, & ita vbiq; ſeruari dixit Pau.
Caſtren. in l. Titio centum. §. Titio centum. ff. de cond. & de
monſtra. intelligendo tamen, ꝙ captura & carceratio fiat mi
niſterio Iudicis, non propria creditoris autoritate: tractatur ea
2 dem quæſtio per Alex. in l. alia. §. eleganter. ff. ſoluto matri-
mo. & per omnes in l. nemo poteſt. de lega. j. † Eſt autem hoc
pactum à iuris diſpoſitione alienum, non ſolum propterea quia conuenitur, vt
peruerſo ordine iudicij ab executione incipiatur: ſed etiam, quia ipſius executio
nis debitus ordo peruertitur: non enim ſemper carcerari poteſt, qui nō ſoluit, ſed
prius requiritur mobilium immobiliumq; bonorum excuſſio, iuxta not. per glo.
l. iii. §. tutores. ff. de ſuſp. tut. & Bar. in l. j. ff. de ceſsi. bon. & Alex. in d. §. elegā
ter. col. iii. verſ. ex prædictis.

Quæſtionis ſeptimæ.

SVMMARIVM.

1 *An pactum in obligatione Camerali poſitum, quòd clericus incurrat pœnam pri uationis beneficiorum, ualeat.*

2 *Et quatenus ualeat.*

3 *Mentio duarum clauſularum quæ in noua formula obligationis ab autore excogi tata, additæ non ſunt, & quare.*

1

SEPTIMO quæritur, † An ad magis conuincendum cle
ricos, qui innata perfidia omnibus pactis, & dacta fide ſpretis,
2 creditores ſupplantare ſatagunt, valeret, ſi adderetur pactum,
quòd etiam incurrerent pœnam priuationis beneficiorum? † Hæc
quæſtio ponitur per glo. & Doct. in c. P. & G. de offic. deleg. &
concludunt valere pactum, ſed declarandum eſt id dictum procedere ita de-
mum, ſi accedat autoritas ordinarii, vel alterius ſuperioris habentis iuriſdi-
ctionem admittendi reſignationem, vt dicit ibi Felin. colum. 2. verſic. in gloſ.
3 vbi &c. † & propterea in noua forma addi potuiſſent duæ clauſulæ. Vna,
in hac tertia particula, per quam debitor paciſceretur velle incurrere priuatio-
nem: altera, in quinta particula, vt inter alia daretur procuratoribus hæc fa-
cultas, vt poſſent etiam poſt incurſum priuationis ipſa beneficia in manibus

ordinarii vel Papæ,aut alius ad id poteſtatem habentis reſignare. Sed eas non poſui,propterea quòd viſa fuerit res eſſe indecora,& mali exempli, ſi hoc modo beneficia fierent quaſi venalia.

Quæſt. ad Quartam particulã, vel clauſulam obligationis cameralis.

Quæſtionis Primæ.

SVMMARIVM.

1 *Quæ exceptiones opponi poſsint contra obligationem Cameralem.*
2 *Contra inſtrumentum executionem paratam habens,tres tantùm exceptiones opponi poſſunt, falſitatis, quietationis,& ſolutionis.*
3 *Oportet tamen ut coram iudice competenti productum ſit.*
Item,quòd actoris perſona legitimè poſsit conſiſtere in iudicio.
4 *Exceptio excommunicationis,nunquam cenſetur excluſa.*
5 *Excommunicatus,etiam reo uolente,ad iudicium admittendus non eſt.*
6 *Nullitas inſtrumenti obligationis cameralis ſemper opponi poteſt.*
7 *Exceptio, quòd actor ex ſui parte promiſſa non præſtitit, opponi poteſt contra obligationem Cameralem.*
8 *Exceptiones ex ipſo inſtrumento obligationis cameralis apparentes,quæque illi inſunt,opponi poſſunt.*
9 *Non oppugnat inſtrumentum, qui nititur inſtrumento.*
10 *Quæ inſunt ex rei natura,& tacitè colliguntur, opponi poſſunt contra obligationem Cameralem.*
11 *Non eſt neceſſe exceptionem illam proponere, quæ ex rei natura oritur.*
12 *Defectus cauſæ,quamobrem obligatio Cameralis inita eſt,opponi poteſt.*
13 *Cur inſtrumentum guarentigiæ ſine cauſa factum ualeat.*
14 *Oppoſita exceptio contra obligationem Cameralem, quòd ſine cauſa contracta ſit, quatenus admittenda.*
15 *Quando exceptio oppoſita non admittatur, nec opponens eam probaturus audiatur.*
16 *Quando admiſſa exceptio ulteriorem proceſſum impediat.*
17 *Quando admiſſa exceptio proceſſum non retardet.*
18 *Prudens,& rationabilis Curiæ Romanæ ſtylus.*
19 *Termini qui obſeruentur in exequenda obligatione Camerali.*
20 *Terminus trium dierum cenſetur ſufficiens ad probandum ea, quæ incontinenti probanda ſunt.*

PRIMO

1 PRIMO quæritur,† An ſit abſolutè verum,id quod vul
go dr̃, contra hmõi obligationem non poſſe opponi alias
exceptiones,pterq̃ falſitatis,quietationis,& ſolutionis? &
ſi non ſit abſolutè verũ,quænã ſint illa alia,quæ opponi
poſſunt? Puto veram eſſe concluſionem, ꝙ contra peten
tem executionem huius obligationis non poſsit opponi
alia exceptio, quàm falſitatis,quietationis,& ſolutionis.
Quam tamen concluſionem ita intelligendam eſſe duco,
vt executio non petatur, niſi coram iudice competenti,&
data habilitate perſonæ ipſius actoris,adimpletiſque pro eius parte promiſsis,&
alias obligatione exiſtente valida,& ab initio liquida, & pura, aut poſtea liqui-
data,& purificata,eiuſque cauſa,propter quam contracta extitit, perdurante.
Hanc autem expoſitionem his rationib. ductus feci,quia & ſi vera, & in ore om
nium ſit ipſa concluſio,† ꝙ contra inſtrumentum habẽs executionem paratam
2 non poſsint opponi niſi dictæ tres exceptiones, videlicet falſitatis, pacti de non
petendo,ſeu quietationis,& ſolutionis,vt dixit Bar.in l j.§.& parui refert ff.q̃d
vi aut clàm.& ſpãliter de hac obligatione loquẽs,ait Guido.Caſſ. tit. de mutuis
petit.deciſ.vnica.tñ intelligendum eſt ante omnia,† quod inſtrumentum ſit co
3 ram competenti Iudice pductum,iuxta glo.vltimam Clem.j.de ſequeſtr.poſſ.
& tenet Alex.poſt alios,quos citat in d.§.& parui.in apoſtil.magna, circa prin
cip. Intelligendum eſt præterea ꝙ actor habeat legitimam perſonam ſtandi in
iudicio, alioqui ſemper opponi poſſunt exceptiones facientes ad eum repellen-
dum, veluti,vt dicit Barto.in d.§.& parui.ſi ſit minor,bannitus,excommunica
tus,aut aliud tale,quod non repellat inſtrumentum,ſed perſonam actoris,& po-
nit Canarius quæſt.15.& de exceptione excommunicationis,habetur in cap.ſi-
4 cut.2.quæſt j.& ibi Gemin.† eſt enim exceptio,quæ nũquàm cenſetur excluſa,
quin opponi poſsit etiam coram mero executore,arg.gloſæ in d.Clem. j.de ſeq.
poſſeſſ.& fruct.Butri.in cap.licet de elect.Bald.in l.ſi quis filio.§.ſi qs ff.de in
5 iuſt.rupt.& irrit.teſta.adeo † ꝙ etiam reo volente nõ debet iudex admittere ex-
communicatum.c.exceptionem.de except.vbi Doct. & põt opponi etiam corã
Iudice laico.gloſa in l.prima.C.de iur.& fac.ignor.quã ad hoc citat Bal. in c.
cum contingit,de dolo & contu.& in cap intelleximus,de iudic.& facit tex.ca.
fi.de except.lib.6.& in cap.poſtulaſti.de homic.tradit Iaſ.in l.j.num.9.C.de iu
ris & facti ignorantia.& in l.placet.in fin.in lectura Paduana.C.de ſacroſanctis
6 eccleſiis.† Opponitur etiam nullitas inſtrumenti,p ea,q̃ dicta ſunt in 3. quæſt.
7 primæ partis.† Opponitur etiam ꝙ ipſe actor non ſeruauit pro ſui parte pmiſ-
ſa: Non enim tenetur quis ad obſeruantiam contractus,quando per alteram par
tem ſibi non obſeruatur:licetque eo caſu fidem fallere,etiam ſi interuenerit iura
mentum,lege, Iulianus.§.offerri.ff.de acti.empti.l.cũ proponas.la ſecunda.C.
de pactis.& quæ ibi cumulat Iaſ.in 3.& 4 not.ſic ꝙ opponi poteſt de pretio per
actorem non ſoluto:vel re non tradita.Corneus latè conſ.297.per totum,& 291.
colum.finali.libro tertio. Canarius quæſtio.27.Deciſ.conſil.119.in principio.
8 † Item opponi poſſunt omnia illa,quæ patent ex ipſo Inſtrumento,cum illi in-
ſint,& ex illius inſpectione colligantur,per ea, quæ in ſimili dicta ſunt ſuperius,
de nullitatib.in tertia qõ.j.partis.Et ponit eleganter Canarius,quæſtio. 26 qui
omnino ſup hoc videndus eſt,quoniam docte loquitur.R ō potiſsima eſt,† quia
9 non poteſt dici impugnare inſtrumentum, qui nititur inſtrumento.Ponit etiam
Feli.in ca.ex parte.ſecundo.de officio delegati.in 19.limit. & ibi Decius etiam
19.limita. Itaque opponi poteſt,non veniſſe diem, non eſſe purificatam condi-
tionem,ſub qua contractum eſt debitum,& his ſimilia.Bartolus in lege, ſi filius.
ff quod cum eo.Baldus in l.ſi cauſam circa finem. & in l. etiam. columna pri-
ma.& in l.ſecunda.C.de except.rei iudic. Imola in l.finali. colum. 10. ff.qui,
10 & a quibus appell.non lic.Alexan.conſil 20.num.2.libro 6. †Item opponi poſ

ſunt ea,quæ & ſi ex ipſius inſtrumenti litera non legantur : inſunt tamen ex rei
natura, & tacitè colligi poſſunt:vt ſi fideiuſſor conuentus opponat exceptionē
cedēdarum ſibi p creditorem actionum:item ſi emptor cōuentus ad ꝑtium, op-
ponat exceptionem rei nō traditæ,vel non liberè traditæ,& cōtrà venditor con
uētus ad rem tradēdam opponat de ꝑtio non ſoluto,& his ſimilia. Alex.d.conſ.
20.num.2.& 3.poſt antiquiores,quos citat Feli.& Deci in dicto cap ex parte.2.
de officio deleg. fall.x.& idem Decius conſ.507.num.6.Canarius quæſt.27.✝
11 Habent autem hoc genus exceptiones id propiium , quia non eſt neceſſarium,
ꝙ exceptio quæ negotio ineſt,proponatur,ſiquidem producto inſtrumento ſta-
tim patebit.Cardin.poſt Innoc.in ca.paſtoralis.de excep.refert Feli.in rub.eiuſ
dem tit.col.2.verſ.& dicit Innoc.& latè Guid.Caſſad.in tit.de reſcriptis.deciſ.
12 10.& poſuit Feli.in cap.ex parte.ſecundo.ver.decimo fallit.de offic. deleg.
✝ Item opponi pōt de defectu cauſæ,pp quam contracta eſt obligatio,qm̄ ea
deficiente deficit etiam obligatio. Exempli gratia:ſi res conducta auferatur,vel
non ꝑſtetur.l ex conducto.in princ.cum concord.ff.locati. & ſi vniuerſitas vil-
læ ꝑmiſit ſupiori decem annua,vt eam ꝑtegat,deſtructa villa, nō debentur am-
plius illa decem.Rom.conſ.417.in conſultatione.& plura exempla ponit Bru-
nus in tracta.de interitu & perempt.concluſionibus 11.& 16.& Alex. & alii in.
l ſi cum dotem.§.ſi maritus.num.6.ff.ſol.matri. Sed ſi cōtractus fuiſſet ab initio
ſine cauſa initus,putarem eſſe diſtinguendum : Nam ſi obligatio ſit cum ſuſcep
tione cenſuratum : eo caſu,quoniam (vt ſuperius dictum eſt) confeſſio ſit co-
ram Iudice,ꝑcedit id,quod in ſimili dixit Bal.in l.ſicut.quam ad hoc pōderat.
13 C.de repud.hæred.✝ ꝙ inſtrumentum guarentigiæ ſine cā factum tenet:quia cō
tinet illud præceptum carthularii factum in confeſſum. quod videtur factum eſ
ſe in iudicio.Refert & ſequitur Alex.in vltima apoſtil.ad Bar.in l. toties.ff. de
inter.action.& Feli.in c.ſi cautio.de fid.inſtru.in x.limit.licet remittat ad ea , q̄
ſupius dixerat in 6.limit.vbi licet ponat valere cōfeſſionem factam in iudicio ſi
ne cā,allegando multos idem tenentes,tñ poſtremo citat Ioan.And. & Roffre-
dum contrariam partem aſſerentes,cum quibus & ipſe videtur reſidere: prior ta
men eſt communis.Sed ſi obligatio noſtra ſit ſimplex,adhuc puto eſſe cōſideran
14 dum,✝ quod ſi talis oppoſitio fiat poſt factam debiti confeſſionem,non ſit admit
tenda, propter eandem rationem. Sed ſi opponeretur anteꝗ̃ fieret confeſſio de-
biti,tunc puto,quod recurrendum eſſet ad diſpoſitionem iuris communis: q̄ po-
nitur ꝑ Cynum in lege,gñaliter.C.de non numerata pecunia.& per Barto.in le
ge,ſecūda.§.circa.ff.de doli exceptio.vbi etiam Alexan.ponit multas remiſſio-
nes de diuerſis actibus ſine cā factis,videlicet de actu (vt ipſe loquitur) promiſ
ſiuo,de confeſſiuo,de actu adhibitiuo alterius perſonæ,& de pacto nudo , & per
Felin.in d.cap.ſi cautio.Et ꝑ iis,q̄ dicta ſunt de exceptione falſitatis, quietatio-
nis,& ſolutionis, necnon de nullitate,inhabilitate perſonæ agentis, & aliis præ
15 dictis,melius intelligendis,conſiderare oportet,✝ tres eſſe terminos inter ſe dif-
ferentes,vez primo,exceptionem oppoſitam non admitti,& ſuper ea ꝑbanda op
ponentem non audiri,& locum habet in omnibus aliis,præterquàm in ſupra ex-
16 preſſis:✝ Secundo exceptionem admitti, & per eam admiſſam impediri ꝑceſſū
ad vlteriora:quod accidit,vbi alicuius ex ſupraſcriptis admiſſibilib. veritas ap-
paret ex lectura inſtrumenti,& ex rei natura,vel alias eſt notoria , ſeu iuris præ-
17 ſumptione ꝑbata:✝ Tertio exceptionem admitti,ſed ꝑpterea non retardari pro-
ceſſum.quod contingit, vbicunq; propoſita exceptio probanda eſt per extrinſe-
ca,& aliunde ꝗ̃ ex ipſo inſtrumēto,vel ex notorio,aut iuris præſumptione.Ne-
que hoc tertium relinquit cuiquam querelæ cām,ſi quis forte dicere vellet, ini-
quum eſſe,ꝙ non admittantur etiam ad retardandum proceſſum eiuſmodi exce
ptiones,vbi opponens offert ſe incontinenti probaturum, iuxta dicta Bar.in ex-
trauagan.ad reprimendum ſuper ver.ſummariè,& in l.is,à quo.ff. vt in poſſeſſ.
legat.& glo.& ſcriben.in Clemētina,ſæpe.de verborum ſignificationib. & Gui
do Papæ.

do Papæ. deciſio. 132. & Iaſ. in lege, nam & poſtea quam legit cum lege; ait ꝑ-
18 tor. la ſecunda. ff. de iureiurando. & aliorum in aliis pleriſq; locis. † Nam pru-
denter (vt in pleriſq; omnibus habet ſe ſtylus Ro. Curiæ) prouiſum eſt, ſimul,
ne fatigentur partes inanib. diſputationib. q̄ deſuper fieri ſolent, & hñtur apud
Doct. in locis ꝑſcriptis, tum in iure, an exceptio incontinenti ꝓbabilis ſit admit-
tenda, & quatenus intelligendum ſit incontinenti probabile quicquam eſſe, tum
in fauorem: an propoſita exceptio ſit eiuſmodi: ſimul, ne iuſtam hñs exceptionē,
19 iniuſte executionē patiatur: † Nam (vt dicet in tertia parte) citatur debitor ad
confitendum debitum, in cuius citationis termino poteſt, ſi hēt proponere exce-
ptionem vel euidentem: vel incōtinenti probabilem. Quòd ſi non fiat, ꝓceditur
quidem ad confeſſionem debiti, & excommunicationem non tñ ſimpliciter, ſed
ſub illa conditione, niſi infra tres dies ſatisfecerit, aut probauerit quáobrem non
20 teneatur amplius ſatisfacere. † Quem terminum trium dierum arbitrati sūt pru-
dentes ſufficere ad probādum q̄ incōtinenti probari debent, ducti (vt puto) exē-
plo l. fin. C. de errore aduo. vbi triduū ponitur pro termino ex continenti. Ac ꝑ-
terito etiam triduo, citatur iterum reus ad videndū tradi literas publicatorias ex
communicationis antea fulminatæ, quib. (cum ſimili conditione, vcz, Niſi p to-
tam primam diem iuridicam ſatisfactum aut probatum fuerit) traditis & publi
catis, expectatur adhuc aliis decem dieb. anteq̄ procedatur vlterius: itaq; añ re-
laxationem realis executionis intercedunt (vbi minimū) dies quindecim: quem
terminum nemo (vt puto) negabit eſſe conuenientem ad probādum, etiam ea,
quæ altiorem requirunt indaginem, nedum ea, q̄ ſunt incontinenti ꝓbabiliora.

Quæſtionis Secunda.

SVMMARIVM.

1 *An quatuor iſtæ exceptiones, ſimulationis, compenſationis, retentionis, & reconuentionis, & quatenus opponantur contra obligationem Cameralem.*

2 *Exceptio firmat regulam.*

3 *Cum exceptiones omnes præter certas excluduntur, exceptæ tantùm poſſunt opponi.*

4 *Renuntians quis exceptioni ſimulationis, nullo pacto illam poteſt opponere.*

5 *Simulatio uel iuris præſumptione probata, uel ex inſtrumento patens, opponi poteſt, non obſtante renuntiatione huiuſmodi exceptionis.*

6 *Compenſationis exceptio opponi contra obligationem Cameralem non poteſt.*

7 *Aequitatis ratione interdum liquidi debitis compenſatio admittenda eſt.*

8 *Periniquum eſt, quod debeas nolle perſoluere, & quod tibi debeatur, acriter perſequi.*

9 *Debiti poſt contractam obligationem facti compenſatio facilius admitti debet.*

10 *Cautio, qua creditor poſsit euitare exceptionem compenſationis.*

11 *Reconuentio non ſolet retardare executionem obligationis in forma Cameræ.*

12 *Retentionis ius obiectum, remoratur obligationis Cameralis executionem.*

13 *Ampliatio, etiam quantitate retinenda nondum liquidata,*

14 *Si non conſtet ius retentionis ſolo uerbo oppoſitum, nihil prohibet executionem obligationis Cameralis fieri.*

15 *Exceptio retentionis, ad particulares etiam ſucceſſores tranſit.*

1 SECVNDO † quæritur, Quid dicendum ſit de exceptio-
ne ſimulationis, compenſationis, retentionis, & mutuæ petitio-
2 nis, ſeu reconuentionis? Etſi vulgare ſit ab omnibus cõfeſſum:
† quòd exceptio facta de genere ſeu de vniuerſitate firmat di
ſpoſitionem in reliquis: lege, nam quod liquidæ. §. fin. primo
reſponſo. ff. de penu legata. & lege, quæſitum. §. deniq;. ff. de
fund. inſt. & in lege, cum ſimul. & propterea cum diximus
vſu eſſe receptum, non admitti alias exceptiones præter ſupra deſignatas, ſu-
perfluum videatur nunc reuocare in dubium, quid dicendum ſit ſimulatione,
3 & aliis in hac quæſtione propoſitis: maximè cùm dictam regulam particulari-
ter in his terminis exemplificatam habeamus, videlicet, quod † excluſis ex-
ceptionibus præter certas, nullæ aliæ poſſunt opponi; vt Bal. & Salicet. in le-
ge, ita nobis pudor. C. ad leg. Iuliam de adulteriis. Bart. in dicta lege 1. §. &
parui. ff. quod vi aut clàm. Canoniſt. in Capitulo, ex parte. de officio delegati,
& notat Imola in leg. finali. ff. a quibus appellare non licet. Tamen quia qua
tuor in hac quæſtione, propoſitæ non carent difficultate, viſæq; ſunt ſpeciali no
ta dignæ, idcirco de illis quæſtionem propoſui. Simulationis ergo exceptio-
nem admittendam non eſſe, cenſuerunt prudentes, qui vſum hunc introduxe-
runt, quia ei eſt in obligationem non ſolum generaliter per illa verba, omni-
buſque aliis exceptionibus &c. ſed etiam nominatim renuntiatum per illa alia
verba, præſentis contractus non ſic, vt præmittitur facti &c. quibus renuntia
tionibus ſic ſe habentibus addito etiam iuramento, videtur æquior, & commu
4 nior eſſe Doct. ſententia quòd renuntiatio teneat, & exceptio non poſſit oppo-
ni: quam tenuit Bart. in d. §. & parui. latè proſequitur Vitalis in libro clauſu
larum cap. An iuramentum validet contractum ſimulatum? vbi inſerit ſolen
ne conſilium Raph. Fulgoſij, & verba Ioannis Imol. idem tenentis in l. ne-
mo poteſt. de leg. primo. tradit etiam Iaſ. in d. l. nemo poteſt. in prima
lect. colum. 8. verſ. tertio adde. & Bar. Veronen. in tractatu ſimulat. contractu
um. in 7. præſumpt. & Bart. Sozi. Conſ. 82. ſuper quæſtionibus in princ. verſ.
ſecunda ratio. vbi dicit hanc eſſe communem opin. lib. & Conſ. ibi immedia-
tè ſequen. 84. verſic. ſed hanc obiectionem. quibus in locis citat Abb. Anto. &
5 Imolam. † Hæc tamen intelligenda ſunt procedere, niſi ſimulatio vſſet vel
iuris præſumptione probata, vel ex inſpectione inſtrumenti patens, quia tunc
non poteſt dici eſſe aliquid exequendum, & ſine oppoſitione partis iudex po-
teſt agentem repellere, p̃ ea, q̃ dicta sũt ſupra in p̃x. p̃cedenti q. & in 3. q. primæ
partis, vbi de nullitate locuti ſumus, & ponit Canarius in q. 13. & Bar. Sozinus
Conſ. 27. viſis inſtrumentis, col. 6. verſ. ſecũdus ſcrupulus. lib. 4. vbi ẽt immediate
ſupra verſ. ſed hic reſtant, dicit id p̃cedere etiam non obſtãte iuramento in obli
gatione poſito, & piurii incurſu: atq; hoc eadẽ rõne intelligẽdum eſt hĩc locum
in omnib. aliis exceptionib. q̃ alias non eſſent admittẽdæ, vt opentur, ſi ſint vel
6 vel iuris p̃ſumptione p̃batæ, vel ex ipſo inſtrumẽto pateát. † De cõpenſatione
quoq; nõ admittẽda, licet Bar. in l. amplius nõ peti. ff. rẽ rat. hab. In vlt. col. di-
xerit, q̃ & ſi debitor certa die ſoluere p̃miſerit, & iurauerit, nihilominus cõpenſa
re poſſit: eius tñ opinio eſt cõiter reprobata, vt teſtatur Aret. Conſ. 59. longitudo
& c. col. 2. verſ. 3. & Doct. in c. veniẽs. de iureiur. vbi Butr. Imol. & Abb. & Alex.
cõſ. 91. viſis actis. li. 2. & Ancha. cõſ. 238. in auxiliũ veritatis. Sozi. in l. Iulian.
col. pen. ff. de cõdi. & demon. Tyndarus de cõpenſat. in 7. q. col. 4. & Feli. in c.
ad nr̃am. col. pen. de iureiur. vbi dixit cõem opinionẽ eẽ cõtra Bar. qđ ẽt teſtat

Iaſon,

Iaſon,in lege,cum qui.§.ſi iurauero.ff.de iureiurãdo.Iure igitur Roma.Curiæ
vſu receptum eſt,ꝙ contra huius obligationis executionem regulariter non ad
mittatur compenſationis exceptio:quod videmus placuiſſe etiam conſilio Nea-
politano,vt teſtãtur Afflictus deciſione 28 1. q̃dam Hyppolita.& Capicius,de-
7 ciſ.167.in cã Mãfredini.Dixi regulariter,† quia hoc quoq; plerũq; vſitatur,vt
aliqua æquitatis ratione concurrere,debiti liquidi admittatur compenſatio: qđ
pariter ipſis quoq; Neapolitanis videmus placuiſſe,ſecundum dicta eiuſdem Af
flicti deciſio. 136. Die 7.Octobris &c.vbi iudicatum fuit ſecundum opinio-
nem Bartoli, attento,ꝙ debitor erat pauper:& ponitur exemplum, etiam ſi eſſet
grauatus onere filiorum. In ſumma,dicere poſſumus,id eſſe in arbitrio Iudicis,
vt conſideratis circunſtantiis compenſationem admittat vel reiiciat:nec puto iu
8 ſtè reprehendi poſſe Iudicem,qui ſubſiſtente æquitate id faciat:† cũ è contra-
rio non videatur honeſtè agere creditor volens exigere ſibi debitum,nec ſoluere
quod debet:quod faciunt plerũq; iniqui homines,volẽtes quod ſibi debetur hu-
ius obligationis ꝓtextu,executiuè exigere,& viciſſim ipſi nõ eodem mõ obligati
ꝑ moras trium inſtãtiarum ordinariæ litis, añquã ſoluant iis a quibus exege-
rũt,creditores ſuos diſtrahere,quod ego,ſi eſſem Iudex, nũquam ꝑmitterem,ha
bens ꝓſertim pro hac parte Bartolum æquitatis fontem,& alios egregios Docto
9 res,qui eum ſunt imitati:atq; hoc maximè facerem,† vbi debitum,cuius oppo-
neretur compenſatio,contractum eſſet poſt tempus factæ hmõi obligationis:cũ
qua diſtinctione approbauerũt opinionem Bart.etiam Tyndarus & Soci.in lo-
cis ſuperius citatis.& Capicius in dicta deciſ.centeſima ſexageſimaſeptima.ver
ſiculo,mihi viſum eſt,& Afflictus dicta deciſ.trecẽteſima octuageſimaprima ver
10 ſiculo,& ad hoc bñ facit.† Si quis vellet euitare hanc difficultatem, poſſet in
obligatione addere expreſſam renũtiationem huius exceptionis, cum ꝑmiſſione
de non opponendo eam cuiuſcũq; naturæ & modi fuerit debitum compenſabi-
le:ſed quia(vt dixi)nimis iniquum reputo id abſolutè ſtatuere,vt oẽs cõpenſa-
tio reiiciatur:ꝓpteà nolui quicquam hac de re addere in nouella inferius deſcri
11 pta forma:cùm melius videatur id relinq̃re arbitrio Iudicis,ꝓut nũc hẽt vſus.
Mutuæ† vero petitionis & recõuentionis cõcurſus,tãtò minorem hẽt efficaciã
ad retardãdam hãc executionem,quãtò ꝓſupponere põt regulariter quãtitatem
non liquidam,debitumq; eſſe.& ꝓpteà vſus habet,ꝙ non faciat executioni impe
dimentum,quod teſtatur Gui.Caſſ.in ſuperius citata deciſ. de mutuis petitioni
12 bus,& ita etiam de iure eſſe ꝓbat Marianus in tract.de mutuis petit.in 6. princi
pali articulo,in decima fallentia.† Diuerſa rõ,q̃ eſt prohñte ius retentionis,fa-
cit,vt tale ius habenti liceat retinere rem,quam vigore huius obligationis trade
re tenetur,& eo medio executionem retardare.Bar.& Alex.in l.fundo . in fine.
ff.de rei vendic.Iaſ.in l.ſi in area.ff.de con.inde Pau.Caſt.cõſ.17.& Cõſ.134.
13 veteris imꝓſſionis.† In tm̃,ꝙ etiam ſi quantitas,pro qua fit retentio,non ſit liq-
da (puta ꝑꝑ melioramenta in re facta nondum æſtimata) & offeratur per eum,
qui petit executionem,cautio de ſoluendo melioramenta, cum fuerit liquidata,
nihilominus ſubſiſtat retentio,& impediat executionem:per ea, quæ ponit Capi
cius Neapol.deciſ.17.Rui.conſ 84.col.fi.li.primo.non obſtãtibus ijs, quæ par
tem cõtrariam tenens adduxit Neguſantius in tract.pigniorum,parte quinta,mẽ-
bro 4 num.10.& ſic vidi in auditorio Rotæ in cã magni momenti, poſt multas
informationes determinari,ꝙ ille qui fuerat per tres ſententias condemnatus ad
dimittendum rei, de qua agebatur, poſſeſſionem , & opponebat ius retinendi &
inſiſtendi rei propter melioramenta in ea facta , habere dilationem ad illa li-
quidandum , & interim in facienda executione dictæ rei iudicatæ ſuperſedere-
tur,non obſtante ꝙ petẽs executionem offerebat cautionem banchariam de ſol
uendo illa, cum primum eſſent liquidata , & non obſtante etiam quòd actor op
poneret de facienda compenſatione fructuum, in quibus reus erat condẽnatus:
imò dictum fuit,quòd quantitas fructuum condemnatorum diminuenda erat,ita

14 ꝙ illorum pars relinqueretur ipſi reo pro rata melioramentorum, vt deciſum
eſt etiam apud Afflictum decif. 87. † Ne tamen erres, aduerte, ꝙ in dicto caſu
probatum erat ineſſe melioramenta, & reſtabat ſolummodo illorũ valorem pro
15 bare ſeu liquidare. Nam ſi neq; eſſe melioramenta conſtaret, ſola verbalis illorũ
allegatio non eſſet ſufficiens ad retardandum executionem. † Atq; hoc ius reti
nendi, & exceptio faciendæ retentionis huiuſmodi, nedum competit illi, qui fe-
cit meliorationes, aut cui cõſtituta fuit hypoteca, aut aliud ſimile, propter quod
ius tale competere poſſit, ſed etiam tranſit ad ſucceſſores, etiam particulares ab
illo cauſam habentes: per ea, quæ allegat Aymo Conſilio ducenteſimo quadra
geſimooctauo, Nobilis Antonia. in principio. vbi etiam citat plures autorita-
tes, ad probandum id, quod dixi, ius retinendi habere vim etiam contra exe-
cutionem.

Quæſtionis Tertiæ.

SVMMARIVM.

1 *An exceptiones ſolum limitantes ipſam Cameralem obligationem retardent ip-ſius executionem.*

2 *An excommunicationis ſententia contra pauperem, & impotentem lata ualeat.*

3 *Sequeſtri exceptio remoratur executionem obligationis Cameralis.*

4 *Iuxta impedimenti cauſa excuſat à periurio.*

5 *Petitio reductionis laudi ad arbitrium boni uiri, impedit executionem obligatio-nis Cameralis.*

6 *Reductio ad arbitrium boni uiri in certis caſibus nulla cautione impediri poteſt.*

7 *In compromiſsi obligatione ineſt tacita conditio, ut pareatur arbitri ſententiæ, niſi reductio petatur.*

8 *Paria ſunt, dolum re ipſa interueniſſe, quo fieret enormis læſio, & ex propoſi-to interceſiſſe.*

9 *Petens reductionem, in primis relaxationem à iuramento petere debet.*

10 *Præſcriptio temporis quando opponatur contra obligationem Cameralem.*

11 *Statutum præſcribens creditori tempus petendi creditum, non ualet.*

12 *Statutum urbis uigens, quo præſcribitur certum petendi tempus creditori ualet.*

13 *Statuta urbis omnia per Papam ex certa ſcientia ſunt confirmata.*

14 *Exceptionum capita, quæ contra promiſsionem iuratam opponi poſſunt.*

15 *Quõ interdum de obligationibus Cameralibus uſu ueniat, ut in Rota agitentur.*

1 TERTIO quæritur, † An huiuſmodi executio retar-
detur propter nonnulla ſuperuenientia, quæ non opponun
tur contra ipſum inſtrumentum, & in eo contentam obliga
tionem, ſed ſolummodo ad executionem aliquo modo limi
tandam, ſeu impediendam? Canarius in quæſt. 28. hoc du
bium ponit, exemplificatq; in exceptione competenti mari-
to in reſtitutione dotis, ne conueniatur vltra, ꝙ facere poſ-
ſit: & in exceptione inuentarii, Ne hæres teneatur vltra vires hæreditatis, & in

beneficio ceſſionis bonorum, ſi conuentus velit bonis cedere: & tenet, quòd per
ea impediatur executio, quia talia nõ impugnant inſtrumentum, ſed mutãt vel
reſtringunt executionem: & allegat iura, quæ ibi videri poſſunt, cuius dictis nos
per eaſdem rationes addere poſſumus beneficia competentia clericis ex diſpoſi-
tione ca. Odoardus, de ſolut. & cap. peruenit. de fideiuſ. & ſi qua ſunt alia pau-
2 peribus, & impotentibus, ac iuſta cã impeditis a iure concessa. † Et q̃tum atti-
net ad paupertatem, & impotentiam, an ea non obſtãte valeat sñtia excommuni
cationis? Canoniſtæ poſt Innoc. & Hoſtien. in cap. P. & G. de offic. deleg. faciũt
multimembrem diſtinctionem, quam clarius quam alii vr̃ mihi explicauiſſe De
cius ibi. col. 2. verſ. ſ. venio ad ſecundum. per duas col. ſequen. cuius dictis acce
do, additis iis, q̃ dicentur inferius, in 3. parte, in quæſtionibus proceſſus, num. 24.
3 † De gñe huius quæſt. vr̃ eſſe impedimentum ſequeſtri: accidit enim plerumq;,
quod Iudex competens ad inſtantiam alterius, qui ſit creditor creditoris, ſeque-
ſtrat apud debitorem pecunias debitas, & contingit dubitari, an ipſe debitor tali
ſequeſtro impeditus, ſi non ſoluit in termino conuento, ſit excuſandus: & p con
ſeq̃ns debeat executio huius obligationis impediri, donec creditor faciat impe-
dimentum remoueri? Vſus Ro. Curiæ habet, q̃ retardetur executio: & eſt de iu-
re, p tex. l. fin. & ibi not. Doct. ff. de lege commiſſor. & faciũt alia, q̃ allegat ad i-
dem propoſitum Io. Frãciſcus Curtius in tract. ſequeſtrorum. quæſt. 16. † Eſt'q̃
4 omnium hmõi impedimentorum vniuerſalis illa rõ, q̃ iuxta cã impedimentus
non incurrit periurium. l. vlt. ff. qui ſatiſda. cog. Bar. in l. amplius non peti. ff. rẽ
rat. habe. † Eiuſdem gñis vr̃ eſſe, vbi compromiſſo, cũ pacto de parendo laudo,
5 ſub hac obligatione facto, & laudo promulgato, p alterã partium aduerſus illud
6 petit reductio ad arbitrium boni viri. † Cuius petitionem in certis caſibus nul
lo pacto, nullaq; cautela impediri poſſe, defendunt egregiè ſolennes Doct. Ioã.
Baptiſta pronepos Bar. in tracta. Arbitrorum lib. 7. cap. 15. 16 & 17. & Lanfran
cus in ſimili ſuo tract. in 14. quæſt. vltimæ partis, & latiſſimè Vitalis in clauſulis
ſub rubrica, An reductioni ad arbitrium boni viri poſſit renũriari? dubitatũ fuit,
an pendente iudicio reductionis retardãda eſſet executio laudi? & me p vna par
tium interueniente, determinatũ fuit executionem retardari ad euentũ, & finem
dicti iudicij reductionis, ea potiſſimum rõne, † quia in cõpromiſſo, & obligatio-
7 ne deſup adiecta, ineſſe vr̃ tacita conditio, q̃ laudo pareat, niſi interueniat redu
ctio ad arbitrium boni viri. Quod ẽt voluit Lanfrã. in dicta vltima parte ſui tra
cta. q. 30. & latè diſputat & confirmat poſt alios quos allegat Dec. Conſ. 180. Vi
ſa renuntiatione. † vbi etiã ſuſtinet par eſſe, ſi dolus interueniat re ipſa ad facien
8 dum læſionem enormem, ac ſi ex ꝓpoſito interueniret & habet apud Caſſad. de
emptione & venditione. deciſ. vnica. † Illo tñ hoc caſu animaduerſo, quod vo
9 lens petere reductionem hmõi, debet añ omnia obtinere relaxationem a iuramẽ
to. cap. ſi vero. de iureiurando. † Nec diuerſi gñis videtur eſſe præſcriptio tem-
10 poris, ſiue a iure communi, ſiue a ſtatuto municipali determinati; Et contractus
non eſſet iuratus, fortaſſe præſcriptio indifferenter allegari poſſet, & procederet
vt viſus eſt voluiſſe Canarius quæſt. 12. Sed ſi adſit iuramentum, communis om
nium sñtia eſt, quod præſcriptio non procedat, vt dixit Bauerius de virtute iura
11 menti, concl. 29. & latius Hyp. Marſilius ſingulari 141. Audiuiſti fortè, &c. † Et
quãtum attinet ad ꝓſcriptionem ſtatutariam, licet communis sñtia Doct. pari-
ter ſit, q̃ ſtatutum diſponens, q̃ qui non petierit creditum infra certum tempus,
non poſſit aliud amplius petere, tanquam nutrituum peccati, non valeat: vt no-
uiſſimè ſcripſit Thomas Ferra. cautela 38. explorati iuris, &c. & poſuit Alex. in
multis conſiliis, & alij pleriq; etiam per dictum Thomam non citati: atñ hic in
vrbe tãquam validum ſeruatur ſtatutum, † p quod diſponitur, q̃ ſi creditor fue
12 rit negligens in petendo debitum ex cã cuiuſcũq; contractus per ſedecim annos,
non audiatur vlterius, ſed ſibi obſtet efficaciter ꝓſcriptio temporis prædicti, ex
qua extinctam, & ſublatam eſſe actionem ſtatuit, & præſumptionẽ ſolutionis in
duci.

duci, quæ ꝓſumptio iuris eſſe intelligatur, cui ſtetur, niſi contrarium ꝓbetur per
creditorem: cuius obſeruantiæ, q̃tum ego accepi, duo ſunt argumenta: vnum ex
ipſius ſtatuti ꝟbis, non in debitorem, ſed in creditorem negligētem directis, ꝑ ea,
q̄ poſuit dictus Thomas, vbi ſupra, ꝟſ. Tertia cautela. Alterum ex cōfirmatione
13 Papæ: † qm̃ ſtatuta Vrbis omnia ſunt per Papam ex certa ſcientia confirmata:
per quæ duo videntur tolli omnia argumenta adducta per Docto. tenentes, ꝙ ſi
milia ſtatuta non valeāt, & ſic vidi in auditorio Rotæ contra obligationē in for
ma Ca. admitti exceptionem præſcriptionis ſedecim annorum vigore dicti ſtatu
ti oppoſitam. Omnes autem ſuperuenientes hm̃oi cauſæ, quæ aduerſus iuratam
promiſſionem opponi poſſunt, reducit Bald. ad certa capita per eum poſita poſt
14 glo. ibi in lectura † l. fi. C. de non numera. pecun: vbi videri poſſunt, & sūt hæc,
ſi tu mihi fidem ſeruaueris, ſi Iudex non ꝑcipiat contrà: ſi non fuero abſolutꝰ: ſi
Arbiter æquè iudicauerit, ſi cā, ob quam facta eſt ꝓmiſſio, duret: ſi perſonæ qua
15 litas maneat, ſi res in eodem ſtatu perſiſtat. & ſequitur ibi, Sali. † Ne autem quiſ
quam admiretur, ꝙ dicam vidiſſe in auditorio Rotæ agitari cās hm̃oi obligatio
num, cum ſuperius dixerim in curia ſolum auditorem Cameræ eſſe harum obli
gationum competentē executorem, is debet ſcire, ꝙ in Rota non audiuntur cau
ſæ, niſi ꝑ Papam ſingulatim delegatæ. Accidit autem plerūq;, vt de vniuerſita
te ſimilium cauſarum Auditori Cameræ delegatarum aliqua rōne ſpeciali ſua
dente idem Papa excipiat aliquas, & eas Auditoribus Rotæ vel aliis committat
cognoſcendas, & terminādas. Idcirco id, quod dictum eſt de Auditore Ca. in
telligēdum eſt vniuerſaliter & regulariter, excepta videlicet autoritate Papæ, &
ſuarum ſpecialium commiſſionum. De vltima clauſula huius quarti membri
noſtræ obligationis, per quam renuntiatur generaliter omnibus aliis exceptio
nibus, &c. & ſpecialiter iuri dicenti generalem renuntiationem non valere, &c.
non habeo quid dicam: quoniam eſt bene formata: & de illius efficacia ſcribūt
latè Docto. in l. ſed & ſi quis. ꝗ quæſitum. vti potiſſimum Iaſ. in primo no. ff. ſi
quis cautionibus. ad quorum dicta me refero.

Quæſtionis Quartæ.

SVMMARIVM

1 *An non admittendæ exceptiones, admiſſæ tamen aliquid operentur.*

2 *Iuratus allegans exceptionem non numeratæ pecuniæ non eſt audiendus, & quandoque tamen auditur.*

3 *Detecto periurio, non repellitur quis à probando, qui alias poterat non admitti.*

4 *Prudentis procuratoris officium, ne obligationi ſuæ præiudicium fiat.*

5 *Exceptio nō excluditur niſi replicatione, ſicut nec actio niſi exceptione oppoſita.*

6 *An exceptione non admittenda à Iudice admiſſa, ualeat proceſſus.*

7 *Romanæ curiæ uſus circa admiſſas exceptiones, quæ admittendæ non erant.*

8 *Proteſtatio de exceptionibus non admittendis facienda.*

9 *Procuratoris lapſum fatalium permittentis ignauia uulgo notatur.*

10 *Non admittendas exceptiones admittere, ſummæ eſt inſcitiæ, uel ignauiæ.*

Quid

11 *Quid, ſi competentem quis exceptionem non opponens, ulterius procedi patiatur.*

12 *In iudicijs taciturnitas pro conſenſu habetur.*

VIDIMVS quæ poſſint, quæque non poſſint ad impediendum retardandumve huius noſtræ obligationis executionem opponi. Nunc opportunè videtur quæri oportere:
1 ✝ Quid ſit agendum, vbi contingit opponi aliquid ex iis, quæ diximus non eſſe recipienda: & an recepta admiſsique aliquem pariant effectum? Et quidem ſi fuerint conniuente, ac tacente actore admiſſa, proculdubio faciunt præiudicium, non ſecus, ac ſi fuiſſent iure admittēda: tenuit Lapus allegatione 25. at minor certificatus. verſ. ad quartum. & eſt argumento id, quod voluerũt Bald. in l. fin. ad finem. C. de non numera. pecun. & ibidē Salic. in prima quæſt. tenentes,
2 ✝ ꝙ licet is, qui iurauit verè pecuniam numeratam eſſe, non ſit audiendus allegans exceptionem non numeratæ pecuniæ: quia non pōt id allegando detegere ſuum periurium: tñ ſi eſt admiſſus ad probandum negatiuam, & ꝓbauit eam, tunc, quia periurium eſt iam detectum, pōt allegare illud, iuxta id quod legitur in l. aliàs. ff. de iureiurando. & Alexand. in l. nemo poteſt. colum. 4. verſic. quorum dicta. ff. de lega. primo. fretus præſcripta Bald. & Salic. autoritate, dicit,
3 ✝ ꝙ licet vbi iuratum eſt contenta in inſtrumento eſſe vera, non audiatur is qui iurauit, allegando ſimulationem: tamen ſi deſuper eius fuerint probationes receptæ, tunc quia per eas probationes detectum eſt periurium, licitum eſt inſiſtere allegatæ ſimulationi. Eandem Bald. & Salic. doctrinam refert, & ſequitur idem Alexand. conſil. 89. viſo puncto & inſtrumentis. col. fin. lib. 2. & Bar. Sozi. Conſil. 264. viſis inſtrumento, colum. 6. libro 2. & Felin. in cap. ſciſcitatus. colum. 5. verſic. limita. 4 de reſcript. & in capit. inter monaſterium. colum. 14. in 8. limita. de re iudica. vbi recitat multos alios caſus, in quibus præiudicatur illi, qui patitur fieri probationes, ſeu diſputationes, quæ aliàs ipſo contradicente non fuiſſent admiſsibiles; & alios ponit Ripa in commentario. §. nihil commune. l. naturaliter. ff. de acquiren. poſſeſſ. nume. 72. poſt Iaſ. in l. patre furioſo. ff. de his, qui ſunt ſui vel alien. iuris.
4 ✝ Cauti igitur procuratoris ꝑ executione inſtantis officium eſt, intentum habere animum, ne fiat ſuæ obligationi præiudicium admittendi exceptiones, & ſuper illis probationes non admiſsibiles: ſed quo pacto is gerere ſe debeat aliqua tali exceptione propoſita, operæpretium erit ſi doceamus.
5 ✝ Ante omnia non debet tacere: nam tacendo videretẽ cōſentire, & valeret ꝓceſſus, vt not. Bar. in l. ſi duo p̃roni. §. idem Iulian⁹ in vlt. col. ff. de iureiurando. & in l. ſi quis ad ſe fundum. col. 2. C. ad legem Iuliam de vi public. & prima rō eſt illa gñalis, ꝙ in iudiciis taciturnitas habetur pro conſenſu. l. cum oſtendimus. §. finali. ff de fideiuſſ. tut. cap 2. & ibi glo. & Genn. de accuſ. lib. 6. ſpecialis vero ratio eſt, quã ponit Bar. in d. l. ſi quis ad ſe fundũ. q̃a ita ſe hẽt replicatio ad exceptionem, ſicut exceptio ad actionem. l ff. de excepti.
6 ✝ Sed actio nõ excluditur, niſi exceptio proponatur, ergo neq; debet excludi exceptio, nõ ꝓpoſita replicatione. Itaq; oportet contradicere, & ꝓteſtari, ne omnino exceptiones non recipiendæ & ſup illis ꝓbationes recipiãtur:
7 ✝ Sed ſi Iudex nihilominus ꝓcedendo exceptionem recipiat, valeat'ne talis ꝓceſſus an nõ? licet Bal. in l. certi conditio. §. q̃m. in fi. ff. ſi cert. petat. dixerit ꝙ ſi pars proteſtatur, ne fiat probatio, quando ſtatutum illam fieri prohibet, non valebit proceſſus contra ꝓteſtationem factus. quod Baldi dictum refert Alex. ibi in fi. primæ col. verſ. Et iuxta hæc tãgit Bal. adducens Imolam, & Butri in ſimili idem tenentes, ſubiungenſque id eſſe menti tenendum: vt ſis cautus, & proteſteris, ꝙ non admittantur, & ſequitur etiam Feli. in cap. cũ cõtingat. col. 3. verſ. noto ad hæc. de offic.

dcleg.

8 ſ de leg. Romanæ tñ Curiæ vſus, in hoc de quo agimus, & ſimilibus aliis caſibus habet, † q̃ ſi non attenta præcedenti contraria proteſtatione de non recipiendis exceptionibus, & probationibus incompetentib. Iudex illas recipiat, ea receptio valeat, niſi eadem pars, q̃ añ proteſtata fuerat, poſt factum grauamen etiam appellet. Rõ eſt, quia Iudex poſthabita proteſtatione procedens, videtur tacitè illã reiicere, & illi reiectioni actor non appellãs videtur tacitè aqueſcere. Huiꝰ ſñtiæ fuit Lud. Ro. Conſ. 384 in caſu propoſitæ, ver. Quo ad tertium. vbi tenet, q̃ exceptio, q̃ admitti non debuerat, admiſſa operatur, ſi ab admiſſione nõ fuit appellatum: prout ſimiliter valet ſñtia lata vigore reſcripti nulli, ſi ab ea non fuit appellatum. Eãdem opinionem, non habita tñ Ludouici mentione, ſecutus eſt Frãciſcus Aret. in l. naturaliter. §. nihil commune. in 5. col. verſ. ſed ipſe non declarat. ff. de acquir. poſſeſſ. vbi loquẽdo de exceptione dñii obiecta illi, qui agit iudicio poſſeſſorio recuperandæ, & citando Ioan. Mon. & Io. And. in cap. primo, de confeſſio. lib. ſexto. cum quibus tenet etiam Gemin. ibi in fin. concludit valere proceſſum, & q̃ id ſibi ipſi imputare debet pars, q̃ non appellauit, & ipſum Aretinum ad verbum refert Felin. in dicto capit. inter monaſterium. de re iudic. in 16. col. in primo temperamento 8. limitationis. Ergo in caſu noſtræ obligatio-
9 nis, † vbi contingat opponi impertinentem exceptionẽ, ilico proteſtandum erit, ne admittatur, & ſi Iudex illam, & multo magis ſi ſuper ea probationes recipi-
10 at, erit ab ipſa receptione appellandum. † Et ſemper Procuratores ſint memores, q̃ ſicut iuxta illud antiquorum Ro. Curiæ practicorum dicterium, nihil magis detegit ſummam procuratoris ignauiam & ſocordiam, quàm pati tacito fata-
11 lium lapſu appellationem interpoſitam deſeri, ita † nihil magis detegit ignorantiam, aut incuriam eius, q̃ pati hoc, de quo loquimur, parti ſuæ fieri præiudiciũ
12 admittendi probationes de iure, ſi contradicatur, non admittendas. † In caſu autem oppoſito, quid reſponderi oporteat, vbi is, cui competebat aliqua exceptio, paſſus eſt illa non oppoſita procedi ad confeſſionem debiti, & alios actus citra effectualem obligationis executionem? Vidi p̃ bonos Iudices ita obſeruari, vt ſi proceſſum ſit contra reum ad id citatum, ſit locus doctrinæ communi, quam ponũt Doct. potiſſimum Pau. Caſtren. & Iaſ. in l. j. C. de iur. & fact. ignoran. Si vero proceſſum ſit contra abſentem aliter ad hoc nõ citatum, is q̃ñcunq; compareat, integrum ſit ſibi ſuas exceptiones proponere, cum tali non poſsit adſcribi, q̃ neglexerit, aut tacitè conſenſerit. Huic autem, quam præ manibus nunc habemus, quartæ obligationis particulæ, quando ita vt dixi, eſt vſu recepta, nihil addendum eſſe putaui.

Quæſtio. ad Quintam particulam obligationis Cameralis.

Quæſtio Prima.

SVMMARIVM.

1 *Superfluam eſſe quandam dubitationem Aegidij.*

2 *Ibi dominus eſſe cenſetur, ubi procurator inuenitur.*

3 *Qua ratione ſuſtineatur conſtitutio procuratorum incertorum in obligatione Cameræ.*

4 *Procurator debet conſtitui certus.*

Certum

5 *Certum etiam dicitur, ob relationem factam ad aliquid certum.*
6 *Incertitudinis mandatum uitiantis exempla.*
7 *Ratio formæ cuiuſdam nouæ mandati.*
8 *Conſtitutio procuratoris, quem Titius elegerit, ualet.*
9 *Vt prothocolum differat, uel minus contineat, quàm inſtrumentum ipſius, incon-
ueniens eſt.*

1 S EQVITVR † quinta particula, in qua con
tinetur conſtitutio procuratorum ad confitendum de
bitum &c, quæ particula conſtitutionis, cum eſſet in
vſu dudum antequàm Aegidius Bellamera ſcriberet
ſuas deciſiones, non poſſum non admirari, quamobrē
2 idem Aegid. in ſua deciſ. ſuperius citata 305. dubita-
uerit, † ſi is qui exiſtens extra Curiam ſubiecit ſe iuriſ
dict. Cameræ, & promiſit ſoluere in curia: poſſet extra
Curiam citari, vt ibi reſpondeat, nec ne: Nam vt (vt de
ſimili obligatione loquens) dixit Bal. in conſ. 167. Ꝟba
dicūt. lib. 3. vbi inuenitur procur. ad hanc cām, & ad hūc locum conſtitutus, ibi
iuris fictione dr̄ inueniri dn̄s, & poteſt ibi citari & conueniri. Quod autem tunc
eſſet (quēadmodum dixi) in vſu hæc particula, patet ex caſu dubii 43. inter de-
ciſ. Thomæ Faſtoli, vbi recitatur, ꝙ ꝓcurator ſic conſtitutus coram Auditore ca
meræ recognouerat debitum, & condemnationē ſubierat, recepto tẽmino ad ſol
uendum. Qui Thomas ſcripſit eas deciſiones ſub Bn̄dicto xii. Papa, & ſic multis
annis an̄quàm Aegidius, q ſcripſit ſuás ſub Gregorio xj. Niſi qs excusãdo Aegi
dium diceret, ꝙ poterat eſſe in vſu vtraq; forma, & ꝙ ipſe locotus fuerit de anti-
qua illa, in qua procuratores non conſtituebãtur: Quãquàm Aegidius nimio vt
apparet impulſus liuore ſemper aduerſus Auditorem Ca. & illius iuriſdictionem
inuehitur, & plerũq; ſolo ipſius liuoris impetu nulla ratione ductus, vt in deciſ.
210. in cauſa D. Simonis, & 508. cõcluſio ꝙ Auditor. & in aliis locis. Circa hãc
particulam, qua (vt antea ſum teſtatus) de his partibus non ſum diſputaturus,
niſi quatenus in hac obligatione ſunt collocata alia quæ dicenda eſſe videãtur,
non occurrunt, niſi vt declaremus, † quo iure ſuſtineri poſſit hæc cõſtitutio, pro
quanto dr̄, ꝙ conſtituit ſuos veros certos &c. procuratores &c. N. & N. oēſque
alios & ſingulos procuratores & notarios, qui nunc ſunt, & pro tempore futuro
erunt in Rom. Curia: quorum nomina & cognomina habere voluit pro expreſ-
ſis. Illa enim clauſula gn̄alis, omneſq; alios &c. videtur eſſe contraria tam ſupe
rius poſitæ dictioni, certos, quàm diſpoſitioni iuris communis: † ſecundum quã
4 ꝓcurator conſtitui debet certus: & incerti conſtitutio non valet. ff. de procu. l. 2.
Sed ceſſat contrarietas, & ſuſtinetur mandatum, † ex eo quia de iure certum dr̄
5 eſſe non ſolum, quod eſt per ſe ipſum certum, ſed etiam illud, quod certificatur
facta relatione ad aliud certum. l. certum. ff. ſi cer. pet. l. vbi aũt. §. illud. de Ꝟb.
obl. l. eſſe toto. de hære. inſtit. l. inſtitutio talis. de condit. inſtit. dicta igr̄ conſtitu
tio ꝑ illa verba: Oēſq; alios &c. redditur certa ꝑ relationem reſultantem ex Ꝟbis
6 ſequentib. qui nunc ſunt in Romana Curia, procuratores, & notarios &c. † In-
certitudinis autem vitiantis mãdatum exempla ponunt in d. l. ſecũda Ange &
Albericus poſt Marti. Sil. & Gul. Cun. ſi conſtituatur, qui primus aſcenderit Ca
pitolium, nam talis poſſet aſcendere, qui nollet, vel non poſſet eſſe ꝓcurator: &
ſi plures ſint Titii, conſtituaturq; procurator Titius, non aliter deſignato aliquo
ex illis plurib. Et quanq; ſit extra noſtrum propoſitum: quia tamē eſt affinis ma-
teria, non erit fortaſſe abſurdum, ſi videamus, † quam rationem habere poſſit
7 alia mandati forma, quæ frequenter exercetur. Veniunt enim ſæpe ad Roma-

nã Cu. ex longinquis partibus,veluti ex Germania,Polonia,Scotia,ac ſæpiꝰ e
Gallia Inſtrumẽta mãdatorum,potiſſimum ad reſignandum Eccleſiaſtica bñfi
cia,in quib.vno aut plurib.nominatim deſcriptis procuratorib. iuxta relinqui
album ſpatium,in quo aliorum nomina deſcribi poſsint, quod ideo excogitatũ
fuit,vt ſi forte nominati procuratores eſſent mortui,aut abſentes à Curia,aut nol
lẽt onus mãdati ſuſcipere,is ad cuius manꝰ inſtrumẽta puenerint, poſsit in albo
ſpatio aliorum nomina addere,quorum miniſterio negotium expediat, qđ ple-
rũq; id fieri cõtingit. Hoc & ſi prima fronte videatur abſurdiſsimum:ſua tñ rõ-
ne non caret:nam in effectu id perinde eſſe vr̃,ac ſi ita conſtituens diceret,con-
ſtituo N.& N.& quoſcunq; alios per talem amicum meum Romæ commoran-
tem hic in albo ſpatio deſcribendos, ita enim agi tacite vr̃ habetq; antiquiſsima
conſuetudo,vt ille cui inſtrumenta diriguntur,id facere poſsit: quemadmodum
añdicti Albericus,& Angelus in d.l.ſecunda affirmãt, & tenet Bar.in l inſtitu-
tio talis.ff.de cõdit.inſtit. ✝ Valet mãdatum, ſi conſtituo pcuratorem quem Ti-
8 tius elegerit,ſeu nominauerit,arg.l.hmõi.de vb.oblig. & l. vnum ex familia.§.
j.&.§.ſi de falcidia.ff.de leg 2.& aliorum legum citatarum per Alberi.in l.j.ff.
eo.tit.de pcur. Sicut etiam de iure canonico in c.j.§.j.de pcurato.lib.6.appro-
batur facultas a dño cõſtituente,ſubſtituẽdi alium,etiam certa nõ expſſa ploua
pcuratori conſtituto conceſſa. ✝ Vnum tantummodo remanere vr̃ abſurdum,
9 q facta(ſic vt pfertur) in albo relicto aliorũ nominum deſcriptione, repietur no
tarii pthocolum in ea parte differens,& defectiuum, ſed id parui momenti eſſe
videtur,qñ fraus omnis abeſt,& totum de ipſius conſtituentis voluntate proce-
dit.& hanc partem defendit & comprobat late Boerius,quæſtio 274. an valeat
procuratorium, improbato Caſſaneo,qui contrarium ſenſerat,in comment. Con
ſtit. Burgundiæ,rub.4.§.5.num.8.fol.144.

Quæſtionis ſecundæ.

SVMMARIVM.

1 *An mandatum in obligatione Camerali reuocari poſsit, & quando.*

2 *Per debitorem nullo pacto reuocari poteſt mandatum obligationi Camerali adiectum.*

3 *Iure communi probari poteſt mandatum obligationis Cameralis morte non extingui.*

4 *Mandatum à mera uoluntate mandantis non dependens,morte non finitur.*

5 *Quanuis mandatum morte non finiatur: reuocari tamen per hæredem poteſt.*

6 *Interdum tacitè cenſetur mandatum reuocatum ab hæredibus.*

7 *Cur mandatum obligationis Cameralis neque per conſtituentem, neque per hæredem reuocari poſſe uideatur.*

8 *Quomodo intelligendum ſit illud ſtipulationem ſequi naturam contractus, ſuper quo interponitur.*

9 *De pacto adiecto obligationi Cameralis de non reuocandis procuratoribus.*

10 *Hæres ad omnia pacta defuncti obligatur.*

QVAERI

1 QVAERI etiam hic non immerito poteſt, ✝ An hoc manda
tum per conſtituentem reuocari poſsit? Et ſi non poſsit reuo
cari per eum viuentem, an finiatur morte ipſius conſtituen-
tis? Et ſi non finitur morte, an per hæredem reuocari poſsit?
Pro quarum quæſtionum inſimul facienda reſolutione, tepe-
tenda ſunt memoriæ ea, quæ diximus in prima huius ſecundæ
partis quæſtione, vbi declarauimus: quatenus vis huius obli
2 gationis tranſeat contra hæredes debitoris? ✝ Et quanquàm ſit vſu receptum
quòd per ipſum quidem debitorem nullo pacto reuocari poſsit hoc in obligatio
ne inſertum mandatum, ſed eo mortuo cenſeatur finitum, & contra hæredes
nequaquàm detur via executiua, ſed procedi conſueuerit via iudicii ordinarii:
3 tamen audeo affirmare, ✝ quòd (ſepoſito vſu prædicto) de iure communi
quemadmodum cætera pacta in hæredes tranſitoria durant, ſicut in dicta pri-
ma quæſtio. eſt explicatum, ita hoc ipſum mandatum morte minimè extin-
ctum perduret, poſsitque quilibet ex procuratoribus debitum confiteri, & ſube-
ire executionem realem contra bona defuncti, cum termino conſueto: quia re-
4 gula iuris eſt, ✝ quòd vbi mandatum non pendet a mera voluntate mandan
tis, ſed eſt ſuper eo, ad quod faciendum mandans præciſè compelli poſſet,
tunc mandatum eius morte non finitur. lege, fundi venditor ·§· item ſi ami-
cus. ff. de acquir. poſſeſſ. vbi Paul. Caſtren. dixit textum eſſe ſingul. de iure ci
uili, & ꝙ de iure Can. eſt textus in cap. ſuper gratia. de reſcrip. libro ſexto. & ſe-
quitur ibi. Alex. & Roman. in lege. ſecunda ·§· ſed ſi quis. ff. de donat. & idem
Rom. in conſ. 202. ver. quod primo ꝓbo. & Bal. conſ. 57. punctus q̄onis, nu. 7. li.
5. idem Bal. & Paul. Caſtr. in l. ſi quis cum procuratorio, in prin. ff. de ꝓc. idem
Pau. in l. ſi. ff. de ſolu. Alex. conſ. 170. circa primum dubium. col. 2 ℣ſ. Nec poſ
5 ſet excuſari. lib. 2. Iaſ. in l. eius, q ſuper ℣ſ. placebat. in 8. limit. ff. ſi cert. pet. ✝ Et
quamuis dici ſoleat, ꝙ & ſi tale mandatum morte (vt p̄dictum eſt) non finiatur:
atn̄ per hæredem poteſt reuocari: vt in d. l. fundi venditor. & ibi per Alexan. in
6 vlt. not & in aliis locis ſuperius citatis p eoſdem ferè omnes Doct. ponit. ✝ Imo
& ſi nō exp̄ſsè, interdum etiam tacitè reuocatum cēſetur ex perſona hæredem,
qn̄ contingit hæredes eſſe ſtatus differentis a ſtatu defuncti: puta, ſi hæres ſit pu
pillus, Eccleſia, vel furioſus, qm̄ etiam per talem ſtatus mutationem reuocatur
mandatum, vt ſubtiliter probauit Sozi. Conſ. 112. multum abūdè. col. 6. ver. Ter
tium eſt. in primo lib. refert & ſeqtur Decius in. l. rogaſti ·§· ſi fugitiuꝰ. in 2. not.
7 ff. ſi cert. pet. ✝ Tn̄ in caſu huius obligationis neq; per ipſum conſtituentem, ne-
que per eius hæredes mandatum hoc reuocari pōt: ex quo illud quod in manda
to continetur, deductum eſt in conuentionem, & pactum ſtipulatione vallatum,
Vn̄ etiam eſt alteri parti ius quæſitum: lege aliud. ff. de ſolut & l. vero ꝓcuratori
·§· ſed & ſiquis. & ibi not. Paul. Caſt. eo. tit. Imo alia rōne dici poteſt, ꝙ hoc nō
ſit mandatum, ſed aſſumat naturam alterius contractus: per not. in l. prima. C.
mand. in l. ſalarium. ff. eo. & ·§· in. inſtit. eo. tit. ſup quo alio cōtractu interpoſita
ſtipulatio efficitur irreuocabilis. l. ſicut. C. de acti. & oblig. l. in commodato ·§· ſi
8 cut ff. commod. Ruinus conſ. 115. col. vlt. lib. primo. ✝ & quamuis alias dicatur,
ꝙ ſtipulatio ſequatur naturam contractus, ſup quo interponitur: l. ſi ſtipulatꝰ. ff.
de vſur. cum ſimil. Id ꝓcedit ſolummodo, quo ad effectum, vt qs nō obliget in
pluri, ꝙ̄ ſi ſtipulatio non fuiſſet interpoſita: ſed quo ad effectum, vt obligetur ef-
ficacius, & ita ꝙ reuocari nō poſsit, & ꝙ ab eo per vnum ſolum ex contrahenti-
bus recedi nequeat, in hoc ſtipulatio non ſequitur naturam illius contractus, vt
ꝓbatur in l. miles ·§· decē ff. de re iudic. & ibi not. Imol. & alii poſteriores, & eſt
de mēte Bar. in lege pen. C. de condi. ob cau. & ita concludit Alex. in l. 1. ff. de
pact. & in lege, ſciēdum. & in lege, ſtipulationes nō diuidūtur. de verborum obli
9 gatio. ✝ Accedit tertiò, quia in ſequenti huius obligationis particula ponitur pa
ctum expreſſum, firmatum etiam iuramento, de non reuocando hoc manda-
tum: quo

tum:quo pacto ſtante,pro certo habetur etiam de vſu per Curiam ab antiquiſsimo tempore (vt prædictum eſt) ſeruato,ꝙ ipſe conſtituens non poteſt tale mandatum reuocare,iuxta celeberrimam doctrinam Alberici in lege,ſi ꝓcuratorem, col.penul.verſ.quid ſi in literis.ff.de ꝓcur.qui dicit ita in facto obtinuiſſe. Qui etiam idem tenet in lege,item ad litem.verſ.ſed nunquid pōt.eod.titu. de ꝓcur. etiam ſi non ſit iuratum.allegat potiſsimum dictam l. ſicut. C. de actionibus & obligationibus,& ita eum refert Feli.in cap.ex parte decani.col.6.in fin.verſic. Et ſtatibus ꝑdictis.de reſcript.Quòd ſi non poteſt per ipſum cōſtituentem,multo minus reuocari poterit per hæredem,✝ qui tenetur ſtare omnibus pactis defuncti.lege,cùm a matre.C.de rei vendic.ſicq; poterit nihilominus ꝑ quemlibet ex ꝓcuratorib.fieri debiti confeſsio,& ſuſcipi executio realis contra bona defuncti, niſi ſoluatur in termino conſueto infra tres dies, & ſubinde dari mandatum executiuum,ſicq; durabit via executiua,nec calumnioſi hæredes potientur optato,vt quaſi reuocatis procuratoribus , & extincta etiam obligatione , diſtrahere poſsint creditores per moras ordinarii iudicii trium inſtantiarum, & deinde etiā negotii executiui.

10

Quæſtionis Tertiæ.

SVMMARIVM.

1 *Extipulatione notarij ſine mandato quæritur utilis actio ſine ceſsione tertio rætum habenti.*

2 *Promiſſor pro abſente, etiam ante abſentis acceptationem non poteſt promiſsionem,& mandatum in forma cameræ reuocare.*

3 *Verba addita in noua formula autoris circa procuratorum conſtitutionem.*

4 *Cur mandatum aliàs irreuocabile, defuncto aliquo ſine hærede,deficiat.*

5 *Raró uel nunquam quis ſine hærede decedit.*

6 *Nunquam fiſcus ultra uires hæreditatis tenetur.*

7 *Conditio, ſi ſine hærede deceſſerit, intellecta de hærede ſucceſsionis, nunquam exiſtit,*

8 *Quomodo,& quando quis intelligatur ſine hærede deceſiſſe.*

9 *Quæ dicatur iacens hæreditas.*

10 *Cur per hæredem debitoris reuocari non poſsit mandatum obligationi Camerali adpoſitum.*

QVAERIT ✝ autem hic opportunè poſſa videtur,ſuppoſita pro communi & vera concluſione illa , ꝙ Notarii poſsint validè ſine mandato pro aliis abſentibus ſtipulari , & ꝙ ex tali ſtipulatione quæratur illi, ꝑ quo ſtipulatio facta eſt, vtilis actio ſine ceſſione: ſecuta tamen illorum ratificatione ſeu acceptatione,ita ꝙ ſi illi,pro quibus ſtipulatum eſt , non ratificent,euaneſcat ſtipulatio,glo.in l. Pomponius.§. ſi ita ſcriptum.ff.de procur.& ibi not.Bal.& idem Bal.in l.ſi abſentis.col.1.ver.modo reuoco in dubium.C.ſi cer.pet.His inquam ſuppoſitis ꝑ ut latè ꝓbantur per virum bene doctum And. Tiraquellum in tractatu conſtituti,

2 tuti,partetertia,limit. 30.præſertim num.23.& ſeq. † q̃ro, an is qui promiſit no
tario ſtipulanti ꝑ abſente,poſsit ꝓmiſsionem, & cum de mandatum in hoc obli
gatione factum reuocare,cumq; facti pœnitere: ſaltim antequam ꝑ illum abſen
tem facta ſit acceptatio, & ſic an dicta notarii ſtipulatio ante acceptationem ꝑ
dictam pariat aliquem effectum? Reſpondeo, ꝙ hac in re nihil habet obligatio
noſtra ſpeciale: ſed gñaliter verum eſt, ꝙ promiſſor non poſſit vllo modo etiam
ante acceptationem illius,cui abſenti mediante notario promiſſum eſt, reuoca
re,nec pœnitere,vt Bal.in l.cum a ſocero,col.2.verſic.caue tibi.C.de iure dotr.
& alii multi Doct.quos citat & ſequitur idem Tiraquel in d.30.limit.num.43.
ex quorum cõſenſu dubitari nõ poteſt,quin dici poſſit eam communem eſſe ſen
tentiam.Imo ibi etiam num.79.ſuſtinet,ꝙ acceptatio talis promiſsionis fieri poſ
ſit etiam per hæredem illius,cui abſenti ꝓmiſſum fuerat,ſi res ſit integra,id eſt,ſi
3 viuat adhuc is qui ꝓmiſit. † Et quãuis (iudicio meo) forma ſecundum prædi
cta ſit per ſe ſufficiens,vt mandatum ſit etiam per hæredem irreuocabile: tamen
ꝓ abundãtiori cautela in nouella forma addidi verba, per quæ mãdatum ipſum
cõferatur ad tempus etiam poſt mortem teſtatoris futurum: ſub qua forma factũ
etiam ſimplex mandatum durat,& non finitur morte.lege,mortis cauſa.§.Titia.
ff.de don.cau.mor.l.ſi vero nõ remunerandi.§.fin.cũ lege ſeq.ff.mãd.not.Bar.
in lege fin.ff.de ſolut.& in lege,mãdatum.C.mand.& ibi Bald. & Salic. Ange
lus in diſput. Aſtenſis miles.in prin.Rom.Conſil.202.Cornelius Cõſilio 86.cir
ca prin.in vlt.colum.libro quarto.Sozin.Conſilio 60.in præſenti conſultatione
num.10.& 11.lib.primo.& conſil.87.in præſenti conſultatione, in princip. eo.
lib.primo.ponit Felin.in cap.relatum.in 4.fallen.de offic.deleg. & ibi Dec. in
prin.& idem Dec.in lege,eius,qui in ꝓuincia.§.placebat.in 6.fallen.& ibidem
Iaſ.in 8.fallen ff.ſi cer.petat.Et licet hoc duob. modis ꝑ Doct.declaretur,vide
licet primo,ꝙ intelligatur,dummodo ſic conſtituens decedat cum hærede,alias
4 ſecus,ratio affertur, † quia procurator repræſentat dñm, & ſi defuncto domino
conſtituente non eſt hæres,ſequitur ꝙ nullus eſt dominus principalis, & ſic ille
nullius erit procurator,ita Ang.in præallegata diſput.Ro.in d.§.Titia & in d.
conſilio 202.idem Rom.& Alex.in d.l.fundi venditor.§.item. de acq.ren. poſ
ſeſſ.& ſecundo.niſi per hæredem reuocetur,put reuocari põt: glo.in lege, ſed
interim.§.ſi vxor.primo.ff.de donationib.inter virum,& vxorem Ro. in d.§.
Titia.& conſil.202.Sozi.conſil.49.viſo inſtrumento.in prin.libro quarto:Alex.
in d.lege,fundi,in vltimo not.Dec.in dicto c.relatum in tertia fall. Eæ tñ decla
5 rationes noſtri huius procuratoris officium nequaquam impedient. § Nam pri
mum,ꝙ quis decedat ſine hærede,ſi ſuperſint bona, ſuper quibus faciẽda ſit exe
cutio, vix & raro continget non eſſe hæredem. Nam,vt dixit Iaſ.in lege,non o
mnis.col.3.ver.iſtud dictum.ff.ſi cer pet.nemo dr̃ vnquàm decedere ſine hære
6 de,quia ſaltim vltimo loco habet fiſcum hæredem.lege,ex facto.§.fin.ff.ad Tre
bell. † nec veriſimile eſt fiſcum eſſe repudiaturum, cum nunquam teneri poſsit
7 vltra vires hæreditatis.Bal.in l.fin.in prin.in 4 q C.de iur.delib.& ibi Pau.Ca
ſtrenſis,& Iaſon,& Bartolus,in lege 1.§.an bona ff de iure fiſci. † & hinc pru
denter ait Baldus,in lege finali.in 7.oppoſ.C.de hæred. inſt. ꝙ conditio, ſi ſine
hærede deceſſerit,vbi intelligitur de hærede ſucceſsionis & nõ ſanguinis,eſt cõ
ditio nunquàm extitura,& eam quodammodo impoſsibilem eſſe dicit Dec.in c.
8 in præſentia.col.14.ver.2 cõcluſio.de ꝓba.put etiam dixerat ante eum Abbas
ibidem col.8 ver.in tertia parte glo. † Et ne quis fortè æquiuocet, adhuc puto
eſſe aduertendum,ꝙ deceſsiſſe aliquem ſine hærede nõ intelligitur,eo ipſo,ꝙ ne
mo adiit hæreditatem adhuc iacẽtem,ſed ita demum,qñ apparet neminem vel
le eſſe hæredem: veluti ſi facta diligenti inquiſitione,& citatis iis,quos tangit ꝓ
xima ſucceſſionis cauſa,iuxta doctr.Bar.poſt glo.in l.ſancimus.§.quos autem.
C.ad Trebell.nemo ſe offert,qui velit hæres eſſe,quo facto incipiũt eſſe bona va
cantia ad neminẽ ptinẽtia,añquàm occupẽtur.d.l.1.§.an bona.ff.de iur.fiſci;

9 † alias & ante, q̃ hoc appareat, diceretur, & eſſet hæreditas iacens: quæ repræ-
ſentaret perſonam defuncti. l. hæreditas. ff. de acquirendo rerum dñio. lege, cum
hæreditas. C. depoſ. vbi Bar. & propter illam repræſentationem duraret manda-
tum poſt mortem. Hæc ſunt verba Decii in d. c. relatum. col. 1 ver. ſed tñ aduer-
tendum, ex quib. oſtenditur id, quod dixi, ex dicta prima Doctorum declaratio-
ne, huius noſtri ꝓcuratoris officium nunq̃ aut perquàm rariſſimè impediri poſ-
10 ſe: † Prout neq̃ ꝑ hæredem reuocari pōt mandatum in hac obligatione inſer-
tum, & poſt mortis tempus collatum, factum videlicet non ad commodum ip-
ſius conſtituentis, aut ſui hæredis, ſed ad commodum tertii, cum quo initus eſt
contractus. Bald. in l. id, quod pauperibus, in 24. q. C. de epiſ. & cler. refert & ſe-
quitur Ruinus conſ. 7. col. 3. in fin. lib. 2.

Quæſtio. ad Sextam particulam obligationis Cameralis.

Quæſtionis Primæ.

SVMMARIVM.

1 *An pactum iuratum de nō reuocando procuratorē, ſeruandum ſit neceſſario?*

2 *Cur facultati reuocandi procuratorem renuntiari non poſsit.*

3 *In omnibus reſignationibus, donec per ſuperiorem receptæ non ſunt, reuocari poteſt mandatum.*

4 *Cur non obſtante periurio reuocari poſsit procurator.*

5 *Conſtitutio procuratoris iurata reuocari non poteſt in captionem tertij.*

6 *Clauſula, contenta in inſtrumento eſſe uera, quæ in noua autoris forma adſcripta eſt, quam uim habeat.*

7 *Qua ratione impediatur impetratio relaxationis à iuramento.*

SEQVITVR ſexta, eademq̃ vltima obligationis particula, ha-
bens promiſsionem de adimplendo, ſeruandoq́ conuenta, & non re-
uocando procuratores, addito etiam iuramento. Iuxta quam pro
clariori adhuc antedictorum demonſtratione, reuoco in quæſtionē,
1 † An hoc pactum, promittentis non reuocare procuratores, addito
etiam iuramento, valeat, ita vt promittens teneatur illud inuiolabiliter obſeruare?
Cui q̃ſito ſtatim occurrit glo. cap. fin. in verſ. reuocatus. de pcur. lib. 6 & doctri-
na Bar. in lege, cum precario. ff. de precar. ꝑ quas habetur; † q̃ facultati reuo-
2 candi ꝓcuratorem non pōt renūtiari: quia id eſt contra naturam mandati, vt ſit
irreuocabile, itaq̃ nō firmatur etiam addito iuramento: & ſic poterit eo non ob-
ſtāte mandatum reuocari, licet cōſtituens inde remaneat periurus: qđ latè ꝓbāt
Ang. cōſ. 225. Punctus eſt talis. Martinus &c. & in l. & in ꝑpetuū. ff. de procu-
rato. & Ro. in l. alia. §. eleganter ff. ſoluto matr. & Pau. Caſtr. in cōſ. 57. Venera-
bilis vir. col. 2. ver. Nunc ergo quæritur tertio, & Imo. in c. cum contingat. col.
24. & numero 35. de iureiurān. pōnit latè Feli. in ſupra allegato cap. ex parte de-
cani, & in cap. ſi diligenti. in nona limita. de foro competen qui in vtroq̃ loco ci-
tat illam deciſ. 8. de procuratoribus. in antiq q̃ eſt ſecūdum num. 104, quæ de-
ciſio habet, q̃ conſtituens procuratorē ad reſignandum beneficium ex cauſa
permutationis cum pacto iurato de illum non reuocando, non poſsit valide re-
uocare.

uocare. Quod ſimiliter etiam refert,& ſeqtur Steph. Aufrerii.in addit. ad 260.
3 deciſ. Tholoſan. ſed dicta deciſio Rotæ,quemadmodum ipſi Felino de iure fuit
ſuſpecta,ita ẽt nõ eſt in vſu. ✝ Sed indifferenter prácticatur,ꝙ in quibuſcũq; re-
ſignationibus,ſiue ex cã permutationis, ſiue alias quacunq; rõne correſpectiuis
locus ſit pœnitentiæ,donec reſignatio per ſuperiorem fuerit recepta, & admiſſa,
nec darentur per Cancellariam literæ ad cogendum via iuris partem renitẽtem
vt ſeruaret contrẽta,vt teſtatur ẽt Hier. Pau.in lib.cui titul⁹ eſt. Practica Cancel
lariæ.folio 51. verſ. Duo tractauerunt, & meo tempore in pluribus cauſis Rota
iudicauit: quibus argumẽtis,& rõnibus,non eſt hic dicendi locus. Sed quantum
ad propoſitam a nobis hoc loco quæſtionem attinet,vſus habet iuxta ſuperius ci
tatas Alberici doctrinas,ꝙ hoc mandatum reuocari non poſsit. Quod etiam vo-
4 luit Bald.in Rub.extra de procura.col.4.verſ. Periurium. dicens, ✝ Periurium
non impedit.quin procurator poſsit a domino reuocari: vt in cap. vltimo.de pro
curato.lib.6.in glo.ordin.& rõ eſt,quia ex tali iuramento nulla inſurgit obliga-
tio. Secus,ſi eſſet promiſſum aduerſario de non reuocando,quia ex tali pacto lici
to & honeſto,ne aduerſario illudatur,bñ oritur obligatio.C.de tráſactio. l.ſi qs
maior. Itaque ſumma eſt,ꝙ mandatum ſimplex etiam cum iuramento de nõ re
uocãdo illud,nihilominus reuocari põt,licet reuocãs remaneat periurus. ✝ Sed
5 vbi iuramentum præſtitum eſt alteri habenti intereſſe de non reuocando talem
procuratorem,illud ſit irreuocabile: ſecundum Albericum,& Baldum,& ſecun
dum Ro. Curiæ vſum: rõ (quantum ab antiquioribus audiui) ꝑꝑ quam eſt hic
vſus introductus,eſt illa notiſsima,quia iuramentum hoc ſeruari põt ſine pecca
to,& ſine interitu ſalutis æternæ,quam ponit etiam Iaſon idẽ ſentiẽs in l.ſi non
ſortem.§.ſi cẽtum.col.3.verſ. Dubito de hac deciſ.ff. de condictio.indebi. vbi
etiam citat dictam doctr.Bal.licet in alio loco,quod etiam Iaſ.ſimpliciter imita
tus fecit Doctor Hiſpanus in repet. Rubricæ de donat.inter virum,& vxorem
6 in 6.limita.q̃ in lib.meo eſt folio 52.col.1.verſ. Nec obſt.glo.in cap.fin. ✝ Huic
vltimæ particulæ,in noua forma addita eſt clauſula, per quam partes iurãt cõ
tenta in inſtrumento eſſe vera,quæ inter alia valet,ne poſsit aliqua partium cõ
tra ſic iuratam aſſertionem venire,ſimulationem,aut rem aliter geſtã eſſe dicens:
vt latè Imol.poſt Anto.de Butri.in cap.cum contingat.in 6.membro,de iureiu
ran.& ibi Abb.in verſ.decimus caſus,& in diſputatione. Statuto Ciuitatis Sena
rum.verſ.decimus caſus. Bal.& Salic.in l.fi.C.de nõ nu.pecu. Imola, & Alex.
in l.Seius & Angerius.col.vlt.ff.ad legẽ Falcidiã. Alex.cõſ.36. viſo themate.
col.2.lib.ſecundo.& conſ.132.viſo inſtrumento eo.lib.& in l.nemo põt.ff.de le
7 ga.primo. ✝ Valet inſuper ea clauſula,ne ad effectum impugnãdi inſtrũi,iuramẽ
ti relaxatio poſsit impetrari,vt poſt Franc. Aret.dicit Iaſ.in d.l.nemo põt.col.8
de lega.primo.nam eo ipſo,ꝙ quis peteret ſe a iuramenti nexu abſolui, opus eſ-
ſet vt diceret id,quod iurauit,eſſe falſum,& conſequenter poneret ſe eſſe periu-
rum,& ſic tanquam periurus turpitudinem ſuam detegens eſſet omnino repel-
lendus,vt latè per Bar.in l.iuſiurandum,quod ex conuentione.§.procurator.ff.
de iureiurando.

Quæſtionis ſecundæ.

SVMMARIVM.

1 *An iuramenti relaxatio ſit concedenda obligato in forma Cameræ.*
2 *Ex iuxta cauſa obligatus in forma Cameræ relaxatur à iuramento.*
3 *An in conceſsione relaxationis à iuramento ſit pars citanda.*
4 *Ratio vſus,quo nondatur relaxatio à iuramento ad effectum excipiendi.*

5 *Fruſtra petitur ſolutio uinculi non adſtringentis.*
6 *Abſolutio à iuramento ad effectum excipiendi, paſsim conceditur.*
7 *Qua ratione defendatur iuſtam eſſe conceſsionem relaxationis à iuramento ad effectum agendi.*
8 *Quomodo Staphilei, & Caſſadori dictum intelligatur de abſolutione a iuramento non permiſſa contra obligationes Camerales.*
9 *Auditoris Cameræ priuilegium circa executionem obligationum Cameralium.*
10 *Tactus ſcripturæ in iuramento quando requiratur,*
11 *Corporale iuramentum plus adſtringit, quàm uerbale.*

1 SED † hinc ſumpta occaſione quæro, an ei qui eſt ſub hac
forma obligatus iuramenti, ſit relaxatio concedenda nec'ne?
Ioannes Staphileus (ſi liber ille ſub literarum gratiæ, & iuſti-
tiæ titulo inſcriptus, eſt ſuus) abſolutè dicit ſtilum ſignaturæ
eſſe, ꝙ in ſimilibus obligationibus non detur abſolutio à iura-
mento ad effectum agendi, niſi fortè obligatio talis adiecta ſit
ſimoniacæ tranſactioni, contra quam obligatus abſolutionem
huiuſmodi petens, agere velit, per iura & rationes ibi deſcriptas. Sed quó pacto
ſtilus ille ſe haberet ſuo tempore, ipſe viderit: modernus vſus aliter habet: ideo
puto eſſe conſiderandum, petatur'ne abſolutio ſimpliciter à vinculo iuramenti,
an vero duntaxat ad effectum agendi, ſeu excipiendi tantùm, & in ſingulis arti-
culis, quid ex iuris communis diſpoſitione, quid ſecundum Romanæ Curiæ ſti-
lum ſit obſeruandum, tam ſuper facienda vel non facienda omnino abſolutio-
ne, quàm ſuper eo, ſi vbi fieri poteſt, citanda ſit pars altera, cuius intereſt, an nõ.
Et quantum attinet ad ius commune, materia ſatis tractata eſt per Doctores in
cap. 1. & cap. debitores. de iureiurando. & in aliis vulgatis locis, elucidata clariſ-
2 ſimè per Felinum more ſuo in dicto cap. 1. † Quorum in ſumma ea videtur
eſſe concluſio, quòd indifferenter concedi poſſit, allegando cauſas cauſas conue-
3 nientes. Sep controuerſia ſuper illo eſt, an ſit pars altera citanda, an non? † In
quo communis opinio videtur eſſe, quòd ſi per abſolutionem tollitur obligatio
ex toto, vt ſi iuramentum eſſet contractus validatorium, ita quòd ſine iuramen-
to non valuiſſet. Cuiuſmodi contractuum multa exempla poſuimus ſupra in 3
quæſt. primæ partis, & tunc neceſſario ſit pars citanda, atque audienda. Secus
ſi tantummodo ageretur de habilitanda perſona, quæ iurauit, vt iuramento non
obſtante poſsit contra inſtrumentum dicere, dolumque & fraudem, quibus de-
ceptus fuit, aut aliud tale detegere: quoniam (inquiunt) hoc ſecundo modo
non infertur parti graue præiudicium, ſed remanet illi ſaluum ius ſuum. & in
hanc ſummam eſt deciſio Tholoſana 62. cum ſua additione. Romanæ verò cu-
riæ ſtilus, ſimpliciſsima eademꝗ æquiſsima via in hanc ſummam concluditur,
dico in relaxatione iuramenti ſuper hac, de qua tractamus, forma adiecti. Nam
in aliis p omnia locus eſt diſpoſitioni iuris communis: † eſt inquã ſtilus primũ,
4 ꝙ ad effectum excipiendi nullo pacto detur iuramenti relaxatio, quod fertur ha-
buiſſe originem à quadam formula per Concilium Lateranenſe ſub Papa Leo-
ne X. celebratum ſacræ Pœnitentiariæ officiariis pſcripta, & hẽt eam rõnem, q a
vel talis abſolutio non eſt neceſſaria, vel eſt iniuſta. Nam ſi petatur ad effectum
opponendi aliquam ex exceptionib. quæ (iuxta ſuperius dicta) per ſe iuramẽto
5 nõ obſtãte opponi poſſunt, † fruſtra petitur abſolutio vinculi non adſtringẽtis: ſi
verò exceptio ſit ex illis, q̃ ſtante iuramento per ſe opponi nequeunt, iniuſta eſt,
& calumniæ ſuſpecta petitio, tẽdens ad retardãdum paratam obligationis execu-
tionem, eſtꝗ meritò locus vulgato illi remedio. ſolue, & repete d. cap. debitores.
de iure-

de iureiuran. Similiter nunquam conceditur etiam agere volenti abſolutio ſimplex
6 apta ex toto tollere oblationum. ✝ Ad effectum vero agendi duntaxat cōceditur
abſolutio, ſeu abſoluendi commiſſaria facultas paſsim & indifferenter: hoc tm̄
adhibito moderamine, ꝙ ſi iam ſit ſuper obſeruanda obligatione lis cœpta: tunc
7 abſoluendi (niſi parte citata) non detur facultas. ✝ Sed hæc quoq; ad effectum
agendi commiſſa, aut etiam cōceſſa iuramenti relaxatio nō eſt iniqua, ſed iuſta.
Nam illam petenti, ſi denegaretur, fieri poſſet iniuria: ſi vere cōtractus eſſet inua
lidus aut alias illicitus, ille vero cōtra quem conceditur, conqueri iuſte non po-
teſt, qm̄ propterea non retardatur ſibi ſuæ obligationis executio, iuxta ea q̄ ſupe
rius dicta ſunt, vbi de mutuis petitionibus locuti ſumus, cum etiam reconueni-
ens agat: ſed quamuis debitore ad effectum agendi abſoluto, atque agente, nihilo
8 minus ad obligationis executionem ꝓceditur. ✝ Itaq; dum Staphileus loco ſu-
perius citato, & Caſſad. in ſua deciſ. de mutu. petit. dicunt, non dari abſolutionē
ad effectum agendi cōtra obligationem in forma Cameræ, vel ſubaudiēdum eſt
non dari ſcilicet ad effectum retardandi executionem, vel eorum dictum eſt hoc
9 tempore falſum: ✝ Imo hēt Auditor Cameræ inter alia multa Leonis X an̄dicti
Pont. priuilegium, quo cōceditur, vt ipſe Auditor, ſuuſq; locūtenens in cauſis co
ram eis vigore talium obligationum introductis, abſolutionibus a iuramento, &
aliis ibi exp̄ſsis impedimentis nequaquam obſtantib. tam contra p̄ſonas q̄; cōtra
bona obligatorum vſq; ad effectualem ſolutionem in omnibus & per omnia, p
inde ac ſi prædicta non emanaſſent, procedere valeant. Illud nolo prætermit-
tere, ꝙ vbi in fine obligationis ponitur iuramentum per illa verba, ac, ad, & ſup
ſancta Dei Euangelia)ſcripturis ſacroſanctis per eum corporaliter ſponte tactis
10 iurauit) ✝ clauſula (ſcripturis tactis, &c. non eſt neceſſaria: corporis enim ille
tactus in actu iurandi non requiritur neceſſario, niſi in caſibus quibus iuramen-
tum defertur a iure, vt in iuramento teſtium, iuramento calumniæ, &c. vel vbi de
fert a Iudice, vel a patre ex neceſsitate: in cæteris ſufficit v̄balis iuratio, vt not.
glo. Clemen. prima in. §. porrò. verſ. tacta. de hæreticis. & in cap. vt circa, verſic.
corporali. de hæreticis lib. 6. & de forma iuramenti verbalis, habetur in gl. 22. q.
11 1 in ſumma. ✝ Sed poſtq̄; vſus eam clauſulam recepit, poteſt ita dimitti, maxime
cum videatur plus obligare iuramentum corporale quā in ſolum verbale. l. ſi alte
rius. C. ſi min. ſe maio. dixe. & not. d. glo. verſ. tacta, & Imola in cap. cum cōtin
gat. num. 58. de iureiurando: ita vt hoc ſit abundare in cautela.

TRACTATVS PARS TERTIA,

PRAEFATIO.

DEVENIENDVM nunc eſt ad tertiam principalem hu
ius tractatus partem, quæ concernit proceſſum cauſæ, & di-
ſtinguitur in tres minores particulas, quarum prima continet
præambula ipſius proceſſus, ſecunda proceſſum ipſum. Ter-
tia declarat conſequentia quædam & acceſſoria ipſi p̄ceſſui.
PRIMA vero particula ſubdiuiditur in quinque con
ſiderationes, quas habere debent Aduocati & Procuratores
in initio proceſſus. Prima conſideratio eſt de concernentibus ipſius inſtrumen-
ti exequendi corpus. Secunda de eiuſdem inſtrumenti virtute, & efficacia.
Tertia de perſona petentis executionem. Quarta de ipſo iudice co-
ram quo executio petitur. Quinta de perſona illius
contra quem petitur.

✠

De præambulis ipſius proceſſus.

DE INSTRVMENTO.

Quæſtionis Primæ.

SVMMARIVM.

1 *Quale debeat eſſe inſtrumentum exequendum.*
2 *Abolitio in inſtrumenti parte non ſubſtantialis, non uitiat.*
3 *Probata parte ſubſtantiali corrupta, uel corroſa inſtrumenti producti per teſtes, datur executio inſtrumenti. Secus uero non producti.*
4 *Originali nota tantùm producta, inſtrumenti executio non datur.*

1 QVAERITVR † quale debeat eſſe inſtrumentum exequen-
dum: ſtatim occurrit, ꝙ debet habere omnia publici inſtrumenti
quæſita enumerata per glo. in l. generali. C. de tabular. lib. 10. &
Specula. in tit. de inſtru. edit. in princ. & Bar. in l. ſi quis ex ar-
gentariis. §. initium. ff. de edendo. declarata per Abb. in cap. pri-
mo. col. prima, & ſeq. de fid. inſtrum. explicata latius per Affli-
ctum in conſtitutione Regni, quæ incipit: Baiulos omnes. col. 5. & ſeq. Quib. in
ꝓpoſito addendum & illud eſt: ꝙ inſtrumentum cuius executio petitur, non ſit
abolitum neq; cancellatum, neq; in aliqua ſui parte ſuſpectum, aut diminutum.
Ita dixit Baldus in l. ſecunda. C. vt in poſſeſſ. leg. eat. per textum l. finalis. C. de
edict. diui Adri. col. refert & ſequitur Pau. Caſtren. in d. l. fin. & in l. noſtras. C. de
teſtam. & voluit Bar. in l. j. §. fin. in fin. ff. de his, quæ in teſt. delen.
2 † Quod tñ intelligendum eſt, ſi talis abolitio aut alia ſuſpicio eſſet in loco ſubſtãtiali, alias ſe-
cus dicendũ, ſecundũ eundẽ Caſtren. in d. l. fin.
3 † Sed Bal. in l. ſi. C. de fideicõ.
& in l. ſed & ſi. §. ſi cũ de hæreditate. ff. de iureiurando. tertio, voluit, ꝙ ſi ꝓduca
tur inſtrumentum publicũ corroſum vel corruptũ in aliqua parte ſubſtãtiali, q̃
tñ pars probetur per teſtes, detur nihilominus talis inſtrumenti executio. Si au-
tem non ꝓducatur inſtrumentum, quod dicatur eſſe deperditũ, ſed eius tenor ꝓ-
betur per teſtes, non eſt danda executio, ſicut ſi productum eſſet inſtrumentum.
Bar. in l. 1. ff. de his, quæ in teſtam. delen. col. 1. in fi. & facit quod tenet idẽ Bar.
C. de pign l. 3. col. pen. ver. ꝓdicta intelligo.
4 † Imo etiam ſi ꝓducatur originalis
nota (q̃ vulgo imbreuiatura appellatur) non redacta in mundũ, cũ ſubſcriptio
ne notarii, & aliis publici inſtrumenti ſubſtantialib. non eſt danda executio, per
dicta Ioã. And. in add. Spec. tit. de inſtru. edit. §. videndum, ver. & nota, ꝙ tabell.
& Cyn. in l. cõtractus. in vlt. q. C. de fide inſtr. & Ant. Butr. in c. cum P. tabellio:
de fide inſtr. & Canarius in tract. execut. q. 38. & Tyndarus de inſinuat. q. 24. qđ
videtur eſſe declarandum ſecundum Paul. Caſtren. in d. l. contractus. colum. 1.
in fin. niſi liber prothocoli haberet ſolennem ſubſcriptionem cum ſi-
gno notarii, in prin. vel in fine. Et quamuis prædicta apud
præallegatos Doct. ita ſe habeant: in ſpecie ta-
men noſtræ obligationis, aliter puto
eſſe decernendum.

✠

Queſtionis Secundæ.

SVMMARIVM.

1 *In ipſo contractu non eſt neceſſarium inſtrumentum publicum, ſed in proceſſu tantùm.*

2 *An in obligationibus Cameralibus ſcriptura neceſſario requiratur.*

3 *Neq; procuratoris conſtitutio, neq; probatio neceſſario ſcripturarum requirit.*

4 *Ad executionem obligationis Cameralis, quæ ſine ſcriptura inita ſit, uita executiua procedi non poteſt, & quare.*

5 *Vbi litis conteſtatio neceſſaria eſt, iudicium non poteſt eſſe executiuum.*

6 *Quando obligationis Cameralis ſine ſcriptura contractæ executio parata dari poſsit.*

7 *Qui teſtes lite non conteſtata examinari poſsint, & ſoleant.*

8 *Species facti ab autore defenſa, & in iudicio tractata.*

9 *Iſmeniæ tibicinis præclarum exemplum.*

10 *In quibus caſibus priuata ſcriptura plenè probet.*

11 *Priuata apocha approbata per teſtes, uel comparationem literarum plenè probat, conſuetudine huiuſmodi uigente.*

12 *Scripturæ priuatæ ex ſtatuto vrbis executionem paratam habent.*

13 *Quod cautio etiam publica cauſam non habens, non ualeat, quàm ſit ab omni ratione alienum.*

14 *Nemo ſanæ mentis, & ætatis legitimæ præſumitur in proprio facto errare.*

15 *Ex priuata ſcriptura extenſum obligationis Cameralis inſtrumentum anteriorē hypothecam non probat.*

16 *Publicatio inſtrumenti obligationis ex priuata apocha expreſſa, iure nititur.*

17 *Refert quibus uerbis in priuata apocha pactum ſit de obligatione Camerali extendenda.*

18 *Verborum formula in priuatis apochis adponenda ob extendendum, & publicandum obligationis Cameralis inſtrumentum.*

19 *Declaratio effectus ipſorum uerborum in huiuſmodi formula poſitorum.*

20 *Dei, aut rei ſacræ atteſtatio, iuramenti ſubſtantia eſt.*

21 *Quando ad executionem procedi ſoleat uigore ſimplicis exempli, & litigatorum cautio.*

22 *Exemplum inſtrumenti, cui pars ſtare uelle dicat, probat inter ipſas tantùm partes.*

23 *Proteſtatio de redimendo inſtrumentum ſumptibus debitoris, tunc ſolum neceſſaria eſt, antequàm reus fuerit in mora conſtitutum.*

PRO euidentiori tamen dicendorum perſpicuitate, videtur
opportunum eſſe vt determinemus. an pro huius obligationis
habenda executione de neceſſitate debeat produci publicũ
1 Inſtrumentum an non? qua † in re non eſt multis agendũ:
quia vſus habet pro comperto, ꝙ in ipſo contractu non requi
ratur inſtrumentum publicum, ſed bene requiratur in proceſ
ſu, vt ipſius obligationis vigore procedi poſsit ad executio-
nem. De inſtrumento publico in ipſo contractu non requiſito, non eſt quamob
rem dubitari poſſit, cum nullo id iure caueatur, & quotidie in vſu habeamus, ꝙ
datur executio virtute priuatarum ſcripturarum, in quibus debitores dicunt ſe
obligare in forma Cameræ. Quod qua ratione ſuſtineatur, dicemus inferius. De
2 ſcriptura † vero videri poſſet idem eſſe dicendum, cum inter caſus, in quib. re-
quiritur ſcriptura, qui enumerantur per glo. in cap. primo. in verſ. in ſcriptis. de
cẽſib. lib. ſexto, & ibi Doct. & in aliis locis ibi notatis, non eſt aliquis caſus, qui
comprehendat noſtram hanc obligationem. & licet Io. And. & quidam alii du-
bitauerint de mãdato ꝓcuratorio, ꝙ non poſsint probari per teſtes, ſed requirãt
ſcripturam, vt ſic videri poſsit, ꝙ ſaltim mandatum in noſtra obligatione inſertũ
3 debeat † per ſcripturam ꝓbari: communis tñ opi. eſt in contrarium, ꝙ neq; ipſa
conſtitutio procuratoris, neq; illius probatio de neceſsitate requirat ſcripturam,
vt late probat Abb. poſt glo. in c. 1. de procur. & poſt Bar. quem ſequũtur Imo.
& Alex. in l. 1. C. eo. & Angelus conſ. 296. viſis omnibus. Sed quia non tractã-
mus hic tantummodo de validitate obligationis contractæ, ſed an illius virtute
ꝓcedi poſſit executiue p † viam confeſſionis debiti &c. niſi ea poſsit p̃ ſcriptu-
5 ram ꝓbari, talem effectum non poſſet habere: rõ, quia ſiue ab initio ſine ſcriptu-
ra coram teſtib. contracta obligatione, ſiue poſtea ſcriptura ipſi deperdita teſtes
vel ſup ipſo contractu, vel ſuper tenore perditi inſtrumẽti examinandi eẽnt, tale
examen lite non conteſtata fieri non poſſet: cap. qm̃ frequenter. extra vt lite non
conteſtata. Vbi autem litis conteſtatio facienda eſt, iudicium eſſe non poteſt exe
cutiuum, ꝓut in ſimili caſu notãt omnes Doct. qui ſcripſerũt poſt An. in l. fi. C.
de edic. di. Adri. ſupra gl. ver. depoſitionib. in fi. in quãtum reprobãdo, ſeu veri⁹
declarando dictum Angeli volũt, ꝙ ſi inſtrumenta ex forma ſtatuti habent exe
cutionem paratam, & contractus factus ſit coram teſtib. ſine notario, quanuis eiſ
dem teſtibus examinatis, eorum examen in publicam inſtrumenti formam reda-
ctum fuerit, non tñ dabitur eiuſdem inſtrumenti executio, niſi in caſibus in qui-
6 bus teſtes † poſſunt examinari añ litem conteſtatam: ſecundum quã diſtinctio-
nem noſtræ etiam obligationis executionem dicamus regulariter non dari p̃ eo
quod per teſtes probetur ꝙ quis obligauerit ſe in forma Cameræ, dari autem, ſi
obligatio probetur eſſe contracta ſuper aliquo ex iis, quorum occaſione in iudi-
cio litis conteſtatio non eſt neceſſaria, vt in negotiis decimalib. vſurariis, matri-
monialib. & aliis notatis in dicto capitulo, qm̃ frequenter. qua de re latè tractat,
& in hanc noſtram ſententiam concludit Felin. in cap. cum ſuper. verb. prima
declaratio. de re iudic. Alius † caſus per eandem rationem poſſet ꝓponi, ſi con-
7 tingeret teſtes examinandos eſſe valetudinarios, ſenes, abſuturos, aut alias tales,
qui etiam lite non conteſtata ad futuram rei memoriam iuxta diſpoſitionem di-
8 cti capituli, quoniam. examinari poſſent. Hæc † (vt veriſimile eſt) ignoraus
quidam in agẽdis cauſis bene veſtitus, paſſus eſt me obtinere executionem in ca
ſu, qui fuit talis. Cum Sempronius deberet Caio mille, vrgereturque ad ſol-
uendum, & conueniſſet, quod differretur ſolutio ad certum tempus, ſi Titius
accederet & conſtitueret ſe æquè principaliter debitorem & correum, M cui⁹ ac
ceſſit ad Titium, & coram teſtibus eum rogauit, dicendo, Accedas illi obligatio
ni, & obliga te ſicut Caius voluerit, & ego ex nunc promitto te indemnem re-
leuare, & me tibi obligo omnibus illis modis, formis & obligationibus, quibus
tu te obligaueris: Sub fiducia horũ verborum Titius acceſſit, & obligauit ſe Caio

in forma

in forma Cameræ conſueta,& cum aduenieſſe die coactus fuiſſet ſoluere, & Me
nius de releuatione requiſitus tergiuerſaretur, ego conſultus à Titio experiri vo
lens fortunam pro celeriori amici mei liberatione,iuſsi vt ſimul pduceretur in-
ſtrumentum obligationis factæ per Titium, ſimul etiam producerentur articu-
li continentes ſupraſcripta Meuii verba obligatoria,& ſuper illis inducerētur te
ſtes prædicti,prout inducti,& ſucceſsiue examinati fuerunt, & ſubinde perfecto
examine obtinui mandari extendi obligationem Meuii ſecūdum dicta teſtium,
& obligationem Titii,ad cuius inſtar probabatur ſe obligauiſſe,& ſubinde virtu
te dictæ extenſæ obligationis proceſſum fuit ad confeſsionem debiti, & realem
executionem, nihil niſi meras nugas opponente, neque aduertente illo ſuorum
anulorum ſpectatore,qui etiam a dicto mandato extendendi dictam obligatio-
nem potuiſſet licitè appellare,quod minime fecit:volui autem hoc recenſiſſe,
9 memor Iſmeniæ Tibicinis, qui diſcipulis ſuis non minus oſtendebat malè ca-
nentes,quàm ſcitè canentes,dicentes:ad hunc modum canere oportet, ad hunc
nequaquàm.Concludamus ergo in ſumma,ꝙ (exceptis caſibus ſupraſcriptis)
obligatio aſt per ſcripturam ſiue publicam ſiue priuatam probanda: hoc dico,
10 vbi priuata ſcriptura haberet qualitates requiſitas de iure communi,vt plenè
pbaret. Quod contingit tribus caſibus,quos recenſet poſt antiquiores Iaſon in
repetit.l.admonendi.ff. de iureiurando.num.88. videlicet,ſi is,qui ſcripſit,confi-
tetur eam ſcripturam eſſe manu ſua.l.Publia.ff.depoſi.& ſi habet ſubſcriptionē
partium & teſtiū,& eſt a teſtib. approbata lege,ſcripturas.C.q pot.in pig.hab.
& ſi approbatur p teſtes,q ſubſcripſerunt,& viderunt eam ſcribi, & per compa-
rationem literarum;autent.& ſi contractus,C.de fide inſtar.vel(pter ius commu
11 ne)vbi ſit conſuetudo ꝙ priuata apocha etiam ſola debitoris manu ſubſcripta,
& per comparationem literarum,vel per quoſcunq; duos teſtes pro tali approba
ta,plenè pbet,ſicut eſt hic in Vrbe & in Ro.Curia,eſtq; de iure valida,p ea,quæ
ponit idem Iaſon,vbi ſupra,num.99.verſ.octauus caſus. Et vltra dictam conſue
tudinem,inter Ciues Romanos & alios Vrbis Romæ ſtatutis ſubditos,viget lau
12 dabile ſtatutum, libro primo,capitulo 76,cuius tenor eſt. Quòd apochæ ſcrip
tæ vel ſubſcriptæ manu cuiuſcunque priuatæ perſonæ, contra ipſum ſcriben-
tem,vel ſubſcribentem executioni mandentur, ſicut publica inſtrumenta: non
obſtante, quòd in eis non ſit locus,tempus,cauſa, & partis præſentia. Dixi lau-
dabile eſſe hoc ſtatutum, quia magis eſt conſentaneum rationi, quàm ſint non
nullæ leges ciuiles & canonicæ,quæ volunt ex defectu cauſæ, loci, vel tempo
ris, huiuſmodi apochas reddi inualidas, vt lege, cum de indebito.§.finali.ff. de
13 probat.& cap.ſi cautio.extra de fide inſtr. vbi diſponitur,ꝙ ſi non habeat ex-
pſſam cām cautio,nedum per priuatam,ſed etiam publicam ſcripturam expoſi-
ta,non valeat,ſed (vt dicunt Doct.) præſumatur per errorem facta,niſi creditor
pbet cām. Id enim nihil aliud eſt,ꝙ calumniis viam aperire, & eſt contra ipſa
iuris etiam naturalis principia,cum nemo,qui alias ſit ſanæ mētis, & legitimæ
14 ætatis,præſumatur in facto proprio errare,& propterea ipſe tenetur probare, ꝙ
errauerit.l.1.vbi Bald.C.de fal.cau.adice l.ſi poſt diuiſionem.C.de iur.& fact.
ignor.ſed hæc latiùs apparebūt ex libris,qui ſcripti ſunt de principiis legū: inte
rim iis,quas habemus,legibus eſt viuendum. Vrbis autem ſtatutum, & Romanæ
Curiæ conſuetudo prædicta nobis ſunt pro legē,& quidem laudabili & iuſta. Et
(quemadmodum ſuperiùs dictum eſt) etiam de iure communi valeret huiuſmo
di obligatio,ſine expreſsione cauſæ,ſi ſuper ea eſſet debito modo facta ſuſceptio
cenſuarum,per ea,quæ in ſimili ponit Feli.& autoritate Bal. in dicto capitulo,
15 ſi cautio.in x.fallen. Vnum tamen eſt aduertendum, ꝙ licet ex pacto contra-
hentium detur,ꝙ ex priuata ſcriptura extēdi poſsit publicum noſtræ huius obli
gationis inſtrumentum: tamen in concurſu cum aliis creditoribus ea obligatio
nō pbabit anteriorem hypothecam aduerſus inſtrumentum ab ipſo initio publi
cum p d.l.ſcripturas.C.q pot.in pign.hab.ampliādo vt voluit Anchar.col.14.

rōnes adductæ.quem refert Feli.in c.2.colum.5.de fide inſtr. etiam ſi probetur,
ꝙ prius datus fuit procurator ad faciendum obligationem,& poſtea oſtendatur
ſcriptura priuata mandantis,quia tale añcedens eſt cõtingibile,nõ neceſſarium.
16 Atq; hunc articulum latius explicatum vide per Neguſant.in tract.Pignorum,
parte 4.membro † ſecundo,num.47.ibi,Octauo,quia ſupra &c. cũ plurib.ſeq.
Dicta autem conſuetudo q̃ habet,ꝙ partes conueniant,vt tabellio poſsit ex pri-
17 uata apocha publicare Inſtrumentũ obligationis inter ipſas partes:hẽt iuris fun
damentum,† ex iis,q̃ ponit Abb.in cap.vlt.in prima q.de fide inſt.& alex.in l.
prima·§·eadem.in primo not.ff.de verb.oblig.Sed diligenter aduertendũ eſt,q
bus verbis id pactum in apocha ſit conceptum.ſimul enim refert,poſsit'ne obli-
gationis extenſio & publicatio fieri ipſo ſcribente aliter nõ citato,& cũ iuramen
ti per ſcribentem præſtiti adpoſitione,an non:& propterea conſueui in negotiis
18 amicorum me conſulentium,pactum illud in hanc ſententiam concludere,vide
licet,† Pro quibus ſic adimplendis & obſeruandis obligo me in ampliori forma
Ca.Apo.conſueta,cum iuramento (prout ex nunc per Deũ,vel per Sãcta Euan
gelica iuro) conſtitutione procuratorum,& aliis clauſulis in ſimilibus oblig.po
ni conſuetis,& volo ꝙ deſuper etiam me aliter non citato,per quemcunq; nota
rium,publicum obligationis hmõi inſtrumentum,ſecundum conſuetum notario
rum Ro.Cur.in ſimilibus ſtilum,extendi poſsit. Ex hac formula duas potiſsimũ
19 elicio vtilitates.† Vnam propter illa verba,etiam me aliter non citato &c. pro-
pter q̃ etiam ſi contingat ipſum debitorem abeſſe a loco iudicii,poterit quemad-
modum loco ſuo inferius dicetur,docto de eius abſentia,eo aliter non citato p-
cedi;alioqui citandus eſſet,ſecundum iuris communis depoſitionẽ,ad cõparen
dum videndumq; iurare teſtes ſuper recognitione apothæ,& videndum manda
ri extendi & publicari inſtrumentum obligationis iuxta illius formam.Alteram
q̃a in extẽſione pcul omni dubio poterit notarius adponere etiã iuramẽtum,pro
pter illa verba,prout ex nunc iuro per Dum &c.ſine quibus verbis non careret
difficultate.Nam & ſi vidi multos exiſtimantes ꝙ ſufficiat dixiſſe ſimpliciter:
Obligo me in forma Cameræ,& ſuper illis verbis viderim obligationem cũ for
mali iuramento extendi,quaſi cum in forma Cameræ cõtineatur tale iuramentũ
p relationem ad eam,videatur ſcribens eo mõ iurauiſſe,tñ non deſunt,qui dicãt
id non ſufficere,quinimo nec ſufficere,etiam ſi poſt verba in forma Cameræ ad
deretur,cum iuramento & aliis clauſulis conſuetis:Videtur enim,ꝙ dicere,pro-
mitto cum iuramento,non ſit iurare,cum de ſubſtantia iuramenti ſit,ꝙ diſpoſiti
uẽ adſumatur Deus in teſtem,& ſic non ſufficiat enuntiatiuẽ,ac tranſitoriẽ lo-
qui:ac fortius ꝙ neq; etiam ſufficiat,ſi dicat diſpoſitiuẽ,& ita iuro, ſi nõ addat,
p Deum,vel p Euangelia:aut aliquid tale:cum ex forma iuramenti ſit, vt ſacræ
rei atteſtatione firmetur. Ad has igitur difficultates vitandũ,putaui opportunũ
eſſe ponere verba ſupraſcripta,put ex nũc iuro p Deũ &c.ac nõ eẽt fortaſſe ab-
ſurdũ,ſi p abũdantiori cautela,licet(quẽadmodũ ſuprà dictũ eſt)nõ neceſſaria
21 adderetur verba,tactis ſcripturis &c. Alius eſt caſus,in† quo proceditur ad exe
cutionem vigore ſimplicis exempli etiam p neutram partium ſcripti:cauti.n.li-
tigatores plerũq; antequam moueant litem,vt poſsint recuperare ſumptũ facien
dum in recolligendo inſtrumentum publicum,faciũt citari debitorem ad ſoluen
dum,ſeu faciẽdum id,quod debet,alias vidẽdum fieri proteſtationem de reluen
do illud ſumptibus ſuis,iuxta doctri.Bald.in lege,non ignorat.C.de fructib.& li
tis expenſis.quem refert & ſequitur And.Barb.conſilio 7.colum. penulti. libro
22 † ſecũdo:& ſi citatus dicat velle ſtare ſimplici exẽplo,ne fiat ſumptus inſtrumẽ
ti publici,tũc pculdubio tale exemplum probat,vt tenet Bart. C. de eden.in au
tent.ſi quis in aliquo.vet.Quæro,vtrum inſtrumentum,p legem,optimam.C.de
contrahen.& committen.ſtipul.Quem ſequuntur ibi Alex.in 4.fall.& alii.& cõ
ſequenter illius vigore põt ad executionẽ procedi.Sed hoc intereſt,ꝙ tale exem
plum non probat,niſi contra illum, qui in idipſum conſenſit, non autem con-

tra

23 tra alios: ſecundum ea, q̄ ſuperius dicta ſunt de priuata ſcriptura, p legē, ſcripturas. C. qui pot. in pig. hab † Illud vero non vr̄ eſſe ſine animaduerſione prætereundum, ꝙ dicta præambula proteſtatio de reluendo inſtrumentum, licet a multis indifferenter fiat: non tamen eſt neceſſaria, niſi contra reum nondum in mora conſtitutum: nam ſi per lapſum temporis, aut alias fuerit in mora conſtitutus, tenebitur ad talem ſumptum etiam ea proteſtatione non facta, vt colligitur ex eodem Baldo, in dicta lege, non ignorat. & Abbas, in capitulo, licet heli. columna ſecunda. verſiculo, & inquantum. de ſimon. & ibi Feli. colum. tertia, verſicu. in gloſa verſic inſcriptio.

Quæſtionis Tertiæ,

SVMMARIVM.

1 *An creditor cogere poſsit debitorem ad faciendum ſibi inſtrumentum obligationis in forma Cameræ de debito.*

2 *Guarentigia non in plus obligat, ſed efficacius.*

3 *Ratio, cur obligatus poſsit cogi ad obligandum ſe creditori per inſtrumentum de debito.*

4 *Recuſans obligari per inſtrumentum paratam habens executionem, turpitudinem ſuam detegit.*

1 POTEST † hic non ineptè quæri, ſuppoſito, ꝙ creditor poſsit cogere debitorem ad faciendum ſibi inſtrumentum obligationis debiti, ſecundum Bar. & communiter Doct. in l. ſi pupillus. in prin. ff. de nouat. & not. per glo. & Doct. potiſsimū Felin. in vlt. col. in c. ſignificauerunt. de teſti. An ſimiliter cogi poſsit, vt faciat tale inſtrumentum cum hac obligatione? Ang. & Imo. in d. l. ſi pupillus. loquentes de forma guarentigiæ, tenent ꝙ non, ea rōne, quia grauaretur in eo, in quo non eſſet obligatus: qm̄ ſcilicet p formam guarentigiæ poſſet contra eum incipi ab executione. Benedictus de Barzis in tractatu guarentigiæ in quinta qōne primæ partus, firmat partem contrariam, motus ea rōne: quia præſuppoſita conſuetudine faciendi ſimiles obligationes, ſubinfert, ꝙ debent poni omnes clauſulæ conſuetæ, iuxta doctr. Bar. in lege, prima. § ſi fraudator. ff. de his, quæ in fraud. credit & ad rōnem Angeli &
2 Imolæ reſpondet, ꝙ † per guarentigiam nō dicitur debitor in plus obligari, ſed efficacius: vt dixit Rom. conſil. 121. circa primum. columna prima. & Bal. in l. is, qui acceſſionis. ff. de fideiuſſ. vbi propterea tenuit, ꝙ licet regulariter fideiuſſor non poſſit in plus obligari, inſti. de fideiuſſ. § prterea. lege, græcè. § primo. ff. de fideiuſſ tn̄ poteſt obligari inſtrumēto guarentigiato, quanuis principalis illo non ſit obligatus. Ego non vidi quæſtionem hanc de facto in iudicio agitari:
3 ſed ſi occurreret, appbarē partē affirmatiuam cum Bn̄dicto (ſalua Angeli & Imolæ reuerētia) addendo vltra dicta per Bn̄dictum, ꝙ illa ratio, per quam moti fuerunt Doctores, ad communiter tenendum, ꝙ debitor per inſtrumentum nō obligatus, cogi poſſit facere inſtrumentalem obligationem, videlicet quia ſi debitor denegaret id facere velle, non poſſet in alio fundare denegationem, niſi dicēdo, ꝙ per inſtrumentum facilius probabitur contra eum debitum, quàm ſine inſtrumento: in quo ſecundum Doctores, non eſſet audiendus, quia diceret

iure

turpitudinem ſuam. l. ge, tranſactione finita. C. de trãſactionib. Bald. in lege, in-
ſtrumẽta. C. de fideiuſſorib. Bar. in lege, ſi quis accepto. ff. de condic. ob cauſam.
4 illa inquam ratio non minus procedit hoc caſu, quia ſi debitor † dicat nolle fa-
cere inſtrumentum, per quod habiturus ſit contra ſe paratam executionem, di-
ceret turpitudinem ſuam, ſignificando quòd licet ſit debitor: tamen vult poſſe
diſtrahere creditorem per moras, & cauillationes trium inſtantiarum. Quid
enim aliud eſt dicere, quòd non vult habere contra ſe inſtrumentum, cuius pa-
rata ſit executio?

Quæſtionis Quartæ.

SVMMARIVM

1 *An obligatus in forma Cameræ, ad ſe obligandum de certa ſumma ſoluenda, poſ- ſit cogi uigore huiuſmodi obligationis ſoluere, an uero tantùm ſe ad ſoluendum obligare.*

2 *Statutum loquens de uendente, locum non habet in uolente uendere.*

3 *Aliud eſt agere, aliud uelle agere.*

4 *Dotis promiſsio eandem uim habet, quam eius conſtitutio.*

5 *Circuitus effectum aliquem pariens, non euitatur.*

6 *Promittens ſe obligaturum, quando cogendus ſit id præſtare, ad quod ſe obligaturum promiſerat.*

7 *Exemplum, quando circuitus aliquem affectum utilem parit.*

1 QVAERI † etiam poteſt, ſi producatur inſtrumentum, p quod
aliquis promiſerit alteri obligaturum ſe illi ad ſoluendum certam
ſummam, vel aliquid faciendum, adiecta camerali hac obligatio-
ne, poterit'ne contra illum peti dictæ obligationis executio, vt co
gatur ad ſoluendum ſummam, vel faciendum rem promiſſam? &
prima fronte videretur poſſe negatiuè reſponderi: quia verba con
tractuum ſunt ſtrictè in terminis expreſsis intelligenda. l. quicquid adſtringendæ
ff. de verb. oblig. Et ad ſenſum patet diuerſam eſſe promiſsionem faciendæ obli
gationis de ſoluendo, ab ipſa immediata promiſsione faciendæ ſolutionis, ſicut
2 in ſimili habemus, † ꝙ ſtatutum loquens de vendente, non habet locum in pro-
mittente vendere, ſecundum Iacobum Butri. in lege 1. C. de pac. pign. Facit l.
in bonæfidei. cum ibi notatis. ff. de eo, quod cer. loc. Alex. conſilio 168. ſtantibus
3 veris. in fine. lib. 6. & † aliud eſt agere, aliud velle agere. l. amplius nõ peti. ff. rem
ratam hab. Contraria tñ eſt sñtia Ioannis Andreæ, poſt Alb. Galeoti, quem ci-
tat in addi. Specul. de obligationi: & ſolutio. in rubr. colum. prima quem referũt
& ſequuntur Alex. in l. cùm fundus. in primo not. ff. ſi cert. peta: & Iaſ. in l. dñs
teſtamento. in 4. not. ff. de cond. indebiti. moti rõne vitandi circuitus, de qua in
d. l. dñs. & in Clemen. Auditor. de reſcrip. licet ipſi Alex. & Ia. fateantur, ꝙ mul
ti contrarium dicerent, prout Hipp. ſingula 469. incipien. dixit profecto, aſſerit
id ſibi non placere per rõnes ſuperius a me relatas. Conſilium tñ Neapolitanũ
(vt teſtatur Afflictus deciſ. 61.) per dictam doctrinam Ioan. And. decreuit, ꝙ †
4 pmiſsio dotis haberet eundem effectum, ac ſi fuiſſet conſtituta. Ego nunꝗ hanc
ſpeciem vidi in iudicio agitari: tñ ſi occurreret, putarem eſſe diſtinguendum ex
mente Cardin. in Clemen. Auditor. in 14. quæſtio. qui magiſtraliter docet, ꝙ

5 † cit-

† circuitus tunc debet vitari, qñ non eſt cum aliquo effectu: alias intercedēte ali
5 quo effectu, de circuitu non curatur, de ordin. cognit. cap. tuam. † Qui filii ſint
6 legi. cap. lator. Sic in propoſito, ſi circuitus cogendi eum, q promiſit ſe obligare
prius ad ſe obligandum, deinde iuxta ſecundo loco factam obligationem ad ſol
uendum, vel faciendū, nō eſſet futurus cum aliquo effectu ipſi obligato ꝓficuo:
dicerem eum cogendum eſſe immediatè ad ſoluendum, vel faciendum, nec poſ-
ſet is hoc caſu, niſi cum ſua turpitudine inſiſtere ꝑ faciendo circuitu. Secus aūt,
ſi demōſtraret inde ſibi ꝓficuum effectum eſſe ꝓuenturum. Et huic diſtinction
nō obſtant ſupra ſcripta ꝑ Hyppolitum adducta: quia fateor ita eſſe, quod ſun
diuerſa, ꝓmittere ſe facturum, & facere. Sed dico, quod æquitate ſuadēte euitan-
dus eſt circuitus: ꝑ nota. in d. l. dñs teſtamento. Secus autem vbi non concurrit
æquitas, & multò minùs, vbi concurret iniquitas, † auferreturq; obligato hone-
ſtum commodum ex circuitu ſibi ꝓuenturum: vt ſi quis ꝓmiſiſſet facere pactum
de retrouendendo, dicerem eum non poſſe cogi immediatè ad vendendum, cum
multum interſit inter vtrunq; contractum: ex pacto enim de retrouendendo da-
tur ſolummodo actio perſonalis, nec cogitur præcisè, ſed liberatur promiſſor pre
ſtando intereſſe, cum ex venditione competat ius ad rem. Quod eſt fortius, vt la
tè probat, & decidit Cagnolus in lege, ſecunda. quæſtio. 65. C. de pact. inter em
ptorem, & venditorem.

Quæſtionis quintæ.

SVMMARIVM.

1 *An narratio inſtrumenti in obligatione Camerali facta ſatis ſit, absque eo, ꝙ*
inſtrumentum ipſum producatur.

2 *Quando intelligatur locum habere auten. ſi quis in aliquo documēto.* C. de eden.

AMPLIVS, † nota eſt diſpoſitio Iuris. C. de edendo. quod ſi
1 quis in aliquo documento alterius faciat mentionem documen-
ti, illi non creditur, niſi aliud documentum (cuius memoria in ſe
cundo facta eſt) proferatur, aut alio probationis genere veritas
demonſtretur. Ponamus, ꝙ in inſtrumento obligationis, cuius pe
tēda ſit execucio, narretur alterius inſtrumēti tenor, ex quo naſcit
ſeu fundementū habet actio & obligatio originalis. Verbi grā, petit executio cō
tra fideiuſſorem vigore inſtrumenti obligationis per eum factæ, in quo narratur
tenor inſtrumenti principalis: cuius cauſa fideiuſſor acceſſit, an oporteat exhibe
re ipſum principale inſtrumentum, an verò ſufficiat illius narratiua? Commu-
nis eſt omnium Doct. ſententia in l. ſciendum. ff. de verb. oblig. vbi potiſſimum
Alexan. colum. 2. qui citat antiquiores, & Iaſ. & alii, quod ſi narratiua eſt clara,
ſufficiat ſine exhibitione principalis, per glo. d. l. ſciendum. & dicunt † non ob-
2 ſtare d. autent. ſi quis in aliquo, quia illa procedit inter alias diuerſas perſonas.
Sed inter ipſos contrahentes narrata in inſtrumento probant. l. optimam. C. de
contrahend. & commit. ſtipula. Et tenenda eſt dicta concluſio, dummodo ex nar
ratiua clarè habeatur ſenſus inſtrumenti narrati, & quo ad præiudi-
cium contrahentium tantùm, ſecus quo ad præiudicium a-
liorum: quod etiam latè comprobat in caſu ſuo
Sozi. Conſ. 266. in prin.

De vi inſtrumenti obligationis Cameralis.

SVMMARIVM.

1 Pro uſurario debito non datur executio.

2 Inſtrumenti executio, ante euentum uel tacitæ conditionis, non datur.

3 Pro quantitate expreſſa in inſtrumento, quamuis ad calculi meliorem rationem reſeruata, datur executio.

4 An inſtrumentum promiſsionem incerti continens, non liquidato incerto, mandetur executioni.

5 Qui ex teſtamento agit, non dicitur agere ex inſtrumento liquido.

6 Paria ſunt, inſtrumentum eſſe liquidum, uel breui liquidandum.

7 In executione inſtrumenti Cameralis cum neceſſaria eſt liquidatio, omnes legitimæ exceptiones contra ipſam liquidationem opponi poſſunt.

8 An pro ijs, quæ tantum ex ſententia colligi poſſunt, obligationis Cameralis executio peti poſsit.

9 Regula, quod de uno affirmatur, de alio negatur: & quod de uno negatur, de alio affirmatur, quando locum habeant.

10 Inſtrumenti factum continentis executio peti non poteſt pro intereſſe.

11 Inſtrumentum continens ſimpliciter promiſsionem ipſius intereſſe, mandandum eſt executioni.

12 Cum petitur executio pro non expreſsis in inſtrumento, quando concedenda.

13 An etiam pro ijs, quæ non ex litera inſtrumenti, ſed ex intellectu percipiuntur, detur executio.

14 Pro illatis contingenter uel perſuaſiuè ex inſtrumento, an executio detur.

15 Via executiua non poteſt competere niſi pro expreſsis in inſtrumento obligationis Cameralis.

16 Actionis, & exceptionis diuerſa eſt ratio.

17 Ante diem certum in inſtrumento adpoſitum non poteſt peti executio.

18 An contra conductorem obligatum in forma Cameræ pro penſionibus poſteà tacitæ reconductionis, poſsit uia executiua procedi.

19 An poſt prorogationem termini ad ſoluendum factam à creditore debitori obligato in forma Cameræ, debitor eodem modo remaneat obligatus.

20 Prorogatio termini ita uidetur cum eiſdem qualitatibus facta, ut etiam uinculum iuramenti duret.

21 *Iuſſus Titius ſub pœna excommunicationis ſoluere poſt certum terminum, nec ſoluens, incidit in excommunicationem.*

22 *Ob temporis prorogationem nihil de prioris obligationis qualitate immutatur.*

23 *Fideiuſſor ad certum tempus obligatus, liberatur, facta ſine eo temporis prorogatione. Secus, ſi ſimpliciter obligatus ſit.*

24 *Qualis debeat eſſe temporis prorogatio, ne quid priorem obligationem mutet.*

25 *An lite pendente ſuper abſolutione iuramenti, ad eiuſmodi iuramenti executionem procedi poſsit.*

26 *Inhibitio à iudice nullitatis obligationis Cameralis facta iudici ordinario executori, non impedit, quin exequatur ipſam obligationem.*

SECVNDA conſideratio verſatur potiſſimùm circa ea, de quib.
anteà in expoſitione quartæ particulæ obligationis locuti ſumus,
poſſent'ne contra productum inſtrumentum opponi, an non: ideo
ibi dicta non eſt opus hic repetere, ſed tantummodo addam alia q̃-
dam ibi non dicta. Veluti eſt illud, † ꝙ pro vſurario debito non
datur executio: vt tenet Barzius in d. tract. guarentigiæ. quæſt. 38. Laurus Ro
1 dulphus, in tract. vſurar. quæſtio. 135. in fine, verſic. Vnum tamen volo, & Deci.
in capit. ex parte. ſecunda columna. in fine, in 28. fallen. de officio delegati. †
Et illud, ꝙ quamuis executio inſtrumenti non detur, niſi prius appareat eueniſſe
2 conditionem, ſub qua fuit contractus initus, etiam ſi ſit conditio tacita, vt in pro
miſsione dotis, cui tacita ineſt conditio, ſi matrimonium conſequatur. Et in in-
ſtrumento confeſſionis dotis receptæ, ſi eius vigore mulier ſoluto matrimonio
dotem repetat, cui ineſt conditio, ſi ſolutum eſt matrimonium, vel venit dies re
ſtituendæ dotis: Bald. in lege, cùm in teſtamento. C. de teſtamen. manumiſ. per
text. in lege, illa. ff. de verborum obligatio. vbi Iaſ. in 9. not. adducit legem ſe-
cundam. & quæ ibi not. Bartol. C. de ſententia quæ ſinem ſine cert.
quanti. facit lex, ita ſtipulatus. §. quòd ſi ab inuito. ibi, niſi demonſtra-
tum ſit de verborum obligationibus. idem Bald. in lege, ſi canim. co-
lumna finali, verſic. or mõ quæro. C. de executione rei iudica. Alexander conſi-
lio 119. columna prima, libro primo, Rom. conſilio 211. allegationes Doctoris,
in fine, Soz. conſilio 51. Præſtantiſſimè Doctor. columna tertia, verſiculo tertio
confirmo. & columna quarta, verſiculo ſeptimo, confirmo. libro primo, & Areti.
3 conſilio 132. diligenter conſideratis, in primo dubio. † Tamen ſi in inſtrumẽto
fuit ꝓmiſſa certa q̃titas, cum hoc, ꝙ ſi facto calculo de minori q̃titate appareat,
illa tantum debeatur, vel niſi ex calculo rationis aliter appareret, nihilominus
añ factum calculum pro illa quantitate expreſſa inſtrumẽtum habebit executio
nem paratam. Dec. poſt Soz. in lege, pecuniam, quam. columna 2. in 4. not. ff. ſi
certum petatur. & in lege, quib. diebus. §. quidam Titio. in fine. ff. de conditio.
& demonſtratio. per gloſ. in l. ſecunda. ff. de in diem adiect. refert & ſequitur
4 Tholoſa. Grammaticus deciſio. 58. nume. 10. & 11. Et illud: † ſi obligatio
contineat incertum aliquid præſtandum, an peti poſsit executio, non liquidata
prius illa incertitudine? In quo articulo, duplicem animaduerti eſſe factam
diſtinctionem. Prima eſt, an incertum illud præſtandum, ſit ius vniuerſale, an
particulare? ſi ſit vniuerſale, veluti hæreditas, & ſimilia, tunc intrepide peti poſ-
ſit executio. Ita concludit Rom. cõſil. ſuperius citato 211. ꝑ rõnes ibi adductas.
Si autem obligatio continet ius incertum particulare, tunc ſecundum Imol. in
l. 1. de legatis ſecundo. ſi id quod petitur, poteſt de facili declarari, poteſt ab ini
tio peti executio, & ſimul in eo proceſſu fieri liquidatio, quemadmodum tenue-
rat Bar. ibi in fine. Sed ſi nõ poſſet breui liquidari, ante factam liqdationem nõ
petatur

petatur executio, quod ibi tenuerat Bal. refert & ſequitur Angel. Aret. Inſti qb. modis rer. cõtra. obligat. in fine, princip. ſed in caſu nrę obligationis (vt patebit ex dicẽdis in ſequẽti particula) nihil refert cuiuſmodi ſit, breui, vel ſerius facienda liquidatio, dummodo fiat per legitimas ꝓbationes, & illa facta ilico procedi tur ad executionem. Et ſecundum ante dicta, facta eſt deciſio Conſilii Neapolitani relata per Capicium, numero 48. ✝ Vbi voluerunt, ꝙ licet agẽs ex teſtamento non dicatur agere ex inſtrumento liqido, ex quo pro illius effectu habendo ꝓbari debent aliqua, vt mors teſtatoris, aditio hæreditatis, &c. q̃ probanda reddunt inſtrumentum illiquidum. tamen ibi deciſum fuit non eſſe locum petitioni compromiſſi vigore pragmaticæ cõſtitutionis inter cõiunctos ſuper rebus nõ liquidis faciendi, licet mulier actrix peteret legatum vigore teſtamenti materni.
6 Ratio ✝ fuit eius deciſionis faciendæ: quia paria ſunt, eſſe inſtrumẽtum liqdum, vel breui liquidãdum: per l fin. cum ibi not. C. de compenſationibus. Alexander in lege, quidam. colum. 3. ff. ſi certum petatur, & præalleg. doctr. Bal. in d. l. cum teſtamento. C. de teſtamen. manum. prout contra in caſu liqdationis nõ ita breui faciẽdæ, locum eſſe petitioni compromiſſi, non quidem ſuper inſtrumento, & illius executione, ſed ſuper ipſa liquidatione tenuit Sozin. in dicto conſil. 51. præ
7 ſtãtiſſime doctor. columna ſecunda, verſiculo 3. principaliter. lib. primo. ✝ Qua rõne attendendum vltra ea, quæ dicta ſunt in prima quæſt. 4 particulæ ſecundæ principalis, ſi inſtrumentum non contineat debitum liquidum, quo caſu añ omnia facienda erit illius liquidatio, ſecũdum quod dicetur inferius in principio ſecũdæ ſequentis particulæ, dum ea liquidatio fiet, opponi poterunt omnes legitimæ exceptiones de iure communi competentes, modò tendant nõ contra inſtrumẽtum, ſed contra ipſam liquidationem, ea eſt doctr. Bal. in d. l. ſecunda. col. fi. verſ. Or mõ quæro. C. de execu. rei iudica. refert & ſequitur Sozi. in d. conſ. 51. præſtantiſſimæ doctor. col 2. verſ. tertio confirmo. libro 1. & Canarius, quæſtio.
8 14. ✝ Peti autem poſsit nec ne huius obligationis executio, etiam pro iis, q̃ in inſtrumento, nõ quidem expreſſa, vt ex litera legi poſſint, ſed ex ipſius inſtrumenti ſñtia duntaxat colligi queant? quæſtio eſt multum a Doctoribus agitata ſuperius in prima quæſt. quartæ particulæ ſecũdæ principalis, verſ. itẽ opponi poſſunt, locuti ſumus hac de re, quantum attinebat ad reum cõuentum volẽtem ſa li exceptione impedire executionem, hic autem dicturi ſumus id quod atti et ad ipſum actorem volentem dari ſibi executionem etiam pro iis, quæ exꝓſsis verbis non ſunt exarata. Antonius Butrius in capitulo, trãſlat. de cõſtitu. in quanto no
9 tabili. licet notet, ꝙ regulæ, ✝ Id quod de vno affirmatur, de alio negatur: & id quod de vno negatur, de alio affirmatur, per notata in cap. nõ ne. de ꝓſumption. & in l. maritus. C. de ꝓcurat. non habent locum, vbi tacitum ſit per viam rõnis & naturæ connexum cum exꝓſſo, vel ſe habeat conſecutiuè ad exꝓſſum, iñ poſtea ſubiungit hæc verba: Aduerte, quia non ꝓpterea dr̃ comprehendi expreſsè, ſed intellectiuè. quod nota, ſi ſtatutum velit, ꝙ poſitioni reſpondeatur, verbis expreſsis &c. & ſubiungit ſimiliter, ſi ſtatutum habeat, ꝙ inſtrumentum guarentigiæ in contentis in eo habeat executionem paratam, ſi inſtrumentum continet aliquid, per quod neceſſario concludatur aliud illud ſequi, in conſecutiuo non
10 habebit executionem paratam: & ſic facit, ✝ quòd ſi in inſtrumento comprehendatur factum, executio non poteſt peti pro intereſſe, Id eſt (vt explicat ibi Imola) licet peti poſſit executio, vt ipſum factum promiſſum fiat: tamen peti non poteſt fieri executionem pro intereſſe in inſtrumento exꝓſſe non conuento, licet illud ex iuris diſpoſitione ſubintelligat, qui quidem Imola reſidet in ſñtia Butrii: & cum Butrio & Imola ſentit Iaſ. in l. 1. ff. de edendo. & Dec. in d. c. trãſlato. & in l. certi condictio. in prin. ff. ſi cer. pet. Cõtrarium aſſeruit Lud Ro. in d. l. certi condictio. & hanc Alex. in l iuriſgentium. ꝯ. quod ferè. ff. de pact. dicit eẽ communem opin. & Fel. in d. c. tranſlato. dicit ſñtiam Butrii eſſe male ſuſtentabilem. Sed quia (vt inferius dicam) ea quæſtio nõ pertinet ad huius nrę obligationis

tionis tractatum, omiſſa amplitudine diſputationis puto conſideratis omnib. di
11 ctis Doctorum ſuper ea ſumi poſſe has concluſiones. ✝ Prima ſit, quod ſi inſtrumen
tum habeat rei mentionem, incertam tamen; veluti ſi eſt promiſſum ſimpliciter
intereſſe non expreſſa ſumma, de quo dictum eſt ſupra ver. prox. vel ſit promiſſa
pœna certæ ſummæ, vbi ſimiles pœnæ cõuentionales nõ conſueuerũt in cõdē
nationib. poni, niſi quatenus concurrant cum intereſſe, put habet vſus Rotæ, &
aliorum Rom. Curiæ Iudicum, & dicitur eſſe etiam vſus Conſilii Neapolitani.
Quod teſtatur Grammatic. deciſ. 58. numero ſeptimo, cautumq; eſt expreſſe ſta
tuto Vrbis in nouis reformat. cap. 26. hoc caſu nemo eſt, qui non dicat id inſtru
mentum etiam pro tali intereſſe mereri executionem (licet in eo ſit diſcrepan
tia) de qua nos aptiore loco tractabimus infra in ſequenti particula (An liquida
tio debeat omnino procedere, & ſuper ea debeat iudex pronuntiare, an nõ?) vt ha
betur per Bartolum & oẽs poſt gl. ibi in d. l. prima. ff. de edendo. & in d. l. certi
12 condictio, & in aliis locis ibi citatis. Secũda concluſio, ✝ quod vbi petitur executio
pro aliquo non expreſſo in inſtrumento, ſed quod colligitur ex conſequentia ex
preſſorum; ſi ſtatutum dicat, quod detur executio ſecundum tenorem inſtrumenti,
vel pro omnibus expreſſis ſeu contentis in inſtrumento, aut per alia ſimilia verba re
ſtringentia ſe ad verba ſcripta inſtrumenti, tunc valeat opinio tenentium cõtra
Butrium & ſequaces: quod executio non detur, niſi pro iis, quæ leguntur proueni
untq; immediatè ex ipſo inſtrumento. Tertia concluſio, quod vbi ſtatutum nihil a
liud dicit, niſi prout habet ſtatutum Vrbis, libro primo, capi. 75. quòd publica
inſtrumenta mandentur executioni rejectis omnibus exceptionibus, prætorquàm
13 ſolutionis &c. tunc ✝ detur executio etiam pro iis, quæ non leguntur ex litera,
ſed colliguntur intellectu ex virtute & conſequentia eorum, quæ ſcripta ſunt, ſi
ue talis conſequentia veniat ex rei natura, ſiue ex iuris diſpoſitione, dummodo
ea ſit conſequentia neceſſaria, id eſt, quæ de omni, & ſemper verificetur. ✝
14 Quarta concluſio, quod pro iis, quæ non inferuntur neceſſario, ſed contingenter, vel
(vt dixit Felin.) perſuaſiuè, nõ detur executio. Sed (quemadmodum ſuprà dixi)
ea quõ non habet locum in noſtra obligatione. Nam hic non quærimus ſimplici
ter, an obligatus teneaſ etiam ad ea, quæ licet expreſſis verbis non ſint exarata, veni
unt tamen in eorum, quæ ſcripta ſunt, neceſſariam conſequentiam: quod quidē
ego intrepidè affirmarem; ſed non propterea ſequitur quod pro illis procedi poſſit
vigore obligationis Cameralis inſtrumento adiectæ executiuè per viam confeſ
15 ſionis debiti &c. ✝ talis enim via executiua non poteſt competere, niſi pro expreſſe
ſcriptis in inſtrumento, quia verba obligationis ita ſonãt, & in principio ibi: Pro
quibus omnibus, & ſingulis tenendis &c. & in mandato inſerto, vbi conſtituiſt
procurator ſolummodo ad cõfitendum debitum ſupra ſcriptum, & nemo ignorat
quam ſtrictè intelligēda de iure ſint verba mãdatorum: itaq; hẽt vſus, quod talis via
16 cõfeſſionis debiti nõ pateat, niſi pro expreſſis in textu inſtrumenti. ✝ Nec quem
quam turbare hẽt id quod ſuperius dixi cõtra petẽtem executionem excipi poſ
ſe, etiam de iis, quæ tacitè inſunt inſtrumento. Diuerſa eſt enim in tali ſpecie rõ ex
17 ceptionis ab actione. l. Paulus rñdit. ff. de doli. except. & quæ ibi not. ✝ Añ diem
quoq; certum in inſtrumento adpoſitum non põt peti executio. l. j. in fi. ff. quan
do di. lega. vel fideic. ced. not. Imo. conſ. 136. in cã quæ vertitur, ad finem; refert
18 Decius conſ. 39. Viſis his, quæ. num. 3. ✝ Si cõductor in inſtrumento locationis
& cõductionis factæ ad certum tempus obligauit ſe ſecũdum hãc formulam, &
deinde tempore illo finito perſeueret per modum tacitæ cõductionis, de qua in. l.
item quæritur. §. qui impleto. ff. locat. an poſſit contra eum pro penſionib. tacitæ re
conductionis huiuſmodi executiuè tanquàm contra ſic obligatum procedi? Iaſon de
noſtra hac obligatione loquens, in conſ. 49. videretur, col. fin. ver. ſecundo dr. li
bro 3. tenet nõ poſſe executiuè procedi, allegat not. per Bal. in l. legem. C. loca. Idē
per eadem verba añ Iaſonem tenuerat Canarius. quæſt. 44. & ita vidi iudicari,
19 & tenuit Afflictus deciſ. 365. per inſtrumentum, prope finem. ✝ Si autem poſt

contractã ſub hac formula obligationem, pro ſũma ad certũ diem ſoluenda, cre
ditor proroget tẽps faciendæ ſolutionis, an remaneat eadem obligatio, ita vt poſt
tẽps prorogatum illo non ſoluente procedi poſſit executiue? ſi attenderetur do-
ctri. in ſimili ſpecie Cardin. in Clemen. prima. §. nos itaq; in 5. quæſt. de iureiur.
qui tenet per talem prorogationem remiſſum eſſe iuramentum, videretur in caſu
noſtro dici poſſe, quod ſit remiſſus etiam rigor executionis, ſed tñ veritas eius articu
20 li ſecundum communem opin. eſt in contraria parte, † quod prorogatio videatur
facta cum eiſdem qualitatib. & conſequenter quod etiam in termino prorogato du-
ret vinculum iuramenti, nec dicatur remiſſum. Bar. in l. j. §. & poſt operis. ff. de
oper. no. nunti. Bald. in cap. venerabilem. de elect. & in l. acceptam. qſt. 7. C. de
vſur. Felin. in c. j. de iureiur. Facit glo. 2. in cap. hi qui. de ꝑben. lib 6 & facit glo
ſa prima. cap. fin. de ꝑcar. quæ dicit, quod temporis prorogatio non mutat cãm poſ
21 ſeſſionis, & quod dicunt Innocen. Hoſti. & alii in cap. ꝓterea, de appellat. † quod
ſi præceptum eſt Titio ſub pœna excommunicationis, vt ſoluat Sempronio cen
tum infra dies decem, ſi in termino prorogato non ſoluat Titius, incidat in ex-
22 communicationem: ponit etiam Felin. vbi ſupra, & in cap. ad aures verſ. Quid
autem ſi ante. de ſimon. † per quæ & his ſimilia ſeruatur, quod per ſimplicem pro-
rogationem temporis nihil cenſeatur immutatum de priori obligatione: Quod
melius quàm alibi (quantum ego viderim) declaratur in deciſ. 181. vbi fir-
matur eadem concluſio quo ad omnia etiam acceſſoria prioris obligationis, quæ
dependent à voluntate partium, vt iuramentum, pignora &c. Secus, quo ad ex-
trinſeca & extranea, vt ſunt fideiuſſores, & ſimilia, & ibi etiam eſt additio ſatis
23 nota. quæ quo ad fideiuſſores dicit, † quod fideiuſſor obligatus vſque ad certum
tempus, liberatur, ſi facta ſit eo non interueniente prorogatio temporis, ſimplici-
ter vero obligatus fideiuſſor non liberatur per prorogationem etiam eo ignoran
24 te factam, quia etiam nulla prorogatione facta poſt tempus teneretur. † Cu-
iuſmodi autem eſſe debeat prorogatio, vt non poſſit dici mutauiſſe primam ob-
ligationem, ſed idem de ipſa prorogatione, quod de prima obligatione ſit iudi-
candum, videtur mihi bene colligi poſſe ex iis, quæ poſuit Pariſius conſilio 43.
prorogationes, lib. 1. vbi in ſumma videtur concludere, quod prorogatio debeat eſ-
ſe ſimplex, non habens verba, & de nouo &c. neque habens vllam nouam quali
tatem admiſtam, & in ſumma, quæ nihil aliud contineat ꝑter nudam temporis
25 prorogationem. † Si ſit introducta litis pendentia ſup abſolutione a iuramento,
an interim ꝓcedi poſſit ad executionem huius iuramenti? Conſilium Neapolita
num (vt atteſtatur Afflictus deciſ. 30.) tenuit ꝓcedi poſſe ad executionem, ꝑ ra
tiones per eum adductas, ſed in caſu noſtræ obligationis, prout eſt vſu recepta,
quæſtio non habet difficultatem: quia vt ex antedictis colligi poteſt, ad effectum
excipiẽdi non datur abſolutio, & vt quis agat, abſolutio petita non poteſt execu
tionem impedire, quum vna cauſa ab altera ſit diuerſa, & obligatio noſtra etiam
26 ſine iuramento ſubſiſtere, atq; executionem habere poſſit. † Imo & ſi obligatus
introducat litem ſuper nullitate obligationis, obtineatq; per illum Iudicem in
hiberi ordinario futuro executori huius obligationis, non ꝓpterea impedietur exe
cutor, quin licite poſſit ad executionem ꝓcedere non obſeruata eiuſmodi inhi-
bitione, per eaſdem ꝓxime dictas rationes, & ita tenuit Canarius. q. 52. vbi citat
Innoc. in c. cum in iureiur. ſuper ver. de mãdato. de offic. deleg. ſunt enim diuer
ſæ cauſæ & inhibitio non impedit executionem, ꝓut nec ipſa executio impedit
ꝓceſſum cauſæ nullitatis: & ſi agens ſuper nullitate obtinebit, pariter obtinebit
etiam reuocationem executionis, & ea fuit deciſio Rotæ in nouis. 280. licet per
viam refert & ſequitur Phil. Francus in cap. dilect. col. 11. ver. circa tertium. de
appell. quibus in locis etiam habetur quid iuris ſit, vbi nullitas propo
nitur coram eodem executore ꝑ viam exceptionis, qua de
re ſatis videor mihi dixiſſe ſuperius in tertia
quæſt. primæ partis.

De perſona petente executionem.

SVMMARIVM.

1 *Executio conceditur ſolum eam petenti creditori, non tertio.*
2 *Ceſſionarius propriè dicitur creditor.*
3 *Exceptio excommunicationis cedenti obſtans non obſtat ceſſionario.*
4 *Succeſſor, cum eo, cui ſucceſſit, idem reputatur.*
5 *Fideiuſſor in forma Cameræ obligatus non poteſt, antequàm ſoluat, agere contra principalem, ut releuetur.*
6 *Iura non patiuntur, ut alicuius promiſſio, uel gratificatio ſit inutilis.*
7 *Ad petendam executionem requiritur ſpeciale mandatum.*
8 *Ad appellandum ab executione requiritur mandatum ſpeciale.*
9 *Mandatum generale ad omnes lites, ſatis eſt ad petendam executionem.*
10 *Procurator, alieno nomine qui contraxit, quando executionem inſtrumenti guarentigiati petere poſſit.*
11 *Habentes generalem adminiſtrationem, petere poſſunt executionem inſtrumentorum.*

De perſona petentis executionem.

1 TERTIA † ſuccedit conſideratio perſonæ petentis executionem, in qua videndum, ſi petat ſuo, an alieno nomine: ſi ſuo: Bal in l. ſi pro te. la ſecũda. C. de dotis promiſſ. per illum tex. dixit, ꝙ confeſſionata inſtrumenta mandantur executioni ſolũ modo ad petitionem creditoris, non tertii, etiam ſi illius tertii interſit. Sed intelligendum eſt vocabulum creditoris, ſecũdum ea quæ dicta ſunt in prima, & ſecunda quæſt. ſecundæ partis,
2 vt comprehendat hæredes & ceſſionarios creditoris, ac nominatos ab eo. Facit Rom. Conſ. 142. Quod ceſſionarius, vbi concludit. † quòd ceſſionarius verè dicitur eſſe creditor, etiam ſecundum ſtrictum vocabuli creditoris ſignificatum, & tãto magis ceſſionarius poterit hmõi executionem petere, ſi in inſtrumento ceſſionis poſita ſit clauſula, ꝙ cedens conſtituit eum procuratorem in rem ſuam, poſuitq; eum in locum ſuum &c. nam exinde reducitur ꝑ omnia ad inſtar cedentis, vt Bar. in l. prouinciali. ff. de noui op. nunti. Abſolutè autem, an & qñ poſſit qs
3 agere vigore inſtrumenti inter alios celebrati ꝓ ſuo intereſſe: hr̃ in l. ſi cui legetur. §. ſi. ff de leg primo. † Sed hic vr̃ opportunè quæri poſſe, ſi principalis creditor cum eſſet excommunicatus, ceſſit alii ſuam actionem, vtrum ceſſionarius poſſit agere, anteq̃ cedens abſoluatur, quod eſt dicere, an exceptio excommunicationis, aut alia ſimilis, q̃ obſtabat cedẽti, obſtet ceſſionario? Bar. Brix. poſuit hãc quæſt. inter Veneriales 16. Dubitandi rõnes erant, quia ꝑut habetur in lege, omnibus officiis. ff. de reg. iur. non debet quis eſſe melioris conditionis, q̃ autor ſuus, à quo ius in eum tranſit, † & ſucceſſor cum eo, cui ſucceſſit, ꝓ eodem repu-
4 tatur, extrà de immuni. eccl. aduerſus cõſules, & de offic. iud. ordin. cap. paſtoralis. & nemo plus commodi ad alium trãsferre poteſt, q̃ ipſe habeat. ff. de regu.

hut.lege,nemo plus.Sed contrarium decidit Rõ deciſionis eſt, Quia cum ſola
excommunicatio cã eſſet,quamobrem creditor non poterat agere, quod vitium
perſonæ inhæret,& non rei,ſequitur ꝙ ius ceſſum ſine vitio ꝑſonali ad ſucceſſo
rem trãſiuit.ff de diuerſ.& tempo ꝑſcriptio lege,an vitium. primo reſponſo. &
5 nota.in l.vitia poſſeſſionem.C.de acquir.poſſeſſ. ✝ Quæſitum eſt alias nõ ſine
cã, An fideiuſſor hoc mõ,etiam vt principalis inſolidum obligatus, añ ꝙ ſoluat,
agere poſſit contra principalem,vt releuetur,ſicut agere poteſt,qñ eſt condemna
tus.& in certis aliis caſibus poſitis in tex.& per doct lege,ſi pro ea.C. mãd.& c.
ſi.extra de fideiuſſo.& aliis cumulatis per Hippoly.in repet. rubri. de fideiuſſ.
quæſt.3 .Cynus in lege,certum.C.famil. ercíſ. reſpondit affirmatiuè, loquens
de fideiuſſore obligato per inſtrumentum guarentigiatum: ea motus ratione,qa
ſic obligatus propter confeſſionem,& ꝑceptum Iudicis,quæ(vt declarat idem
Cyn.in l.vii.quæſt.2.C.de confeſſis.& nos ſupra diximus) inſunt guarentigiæ,
habet contra ſe paratam executionem,& ſic eſt perinde,ac ſi eſſet condemnatus,
maximè ſi (vt dixi)obligatus ſit vt principalis,ita ꝙ poſſit incipi ab eo,non facta
excuſſione principalis.Cynum ſecuti ſunt Bal.ibidem Bar.in l.,fideiuſſor ꝑ ven
ditore.ff.de fideiuſſ.& Petrus Vbaldus in tract.duorum fratrum.parte 8. q.12.
& Canarius.quæſt.45.& Hipp.vbi ſupra.ſed ego ſemꝑ vidi cõtrarium iudicari
ꝑ doctrinam Angeli in dicta l.fideiuſſor.quem ſequitur ibidem Paulus Caſtren.
& Barzius in 6.quæſt.ſecũdæ partis tractatus guarentigiæ , quorum ſñtia tanꝗ
naturæ magis conſentanea,proptereaq; magis æqua ſemper mihi quoque potior
viſa eſt: Aſſerit enim Ang.contrarium: quia tempore factæ obligationis certus
fuit fideiuſſor,quòd poterat contra eum ab executione incipi, & fideiubendo,ꝓ
miſit ſoluere,idq; fecit ad principalis debitoris commodum: lege,indebitum.ff.
de condic.indeb.l.trib.ff.de vſufr.earum rerum,quæ vſu conſumũtur . ꝙ ſi ſta-
tim antequàm ſoluat,detur ei regreſſus contra principalem, vt eximatur ab obli
gatione,primum non ſeruabit ꝓmiſſum de ſoluendo, deinde inutilis reddet̃ ſua
6 ꝓmiſſio.lege,qui ſic.ff.de ſolutio.quod iura hñt pro abſurdo. ✝ & ideo volũt,ꝙ
ille,qui commodat vel mutuat,non poſſit ſtatim repetere,ſed cum congrua tem
poris intercapedine,vt per glo.& Doct.in.l.2.commod.& in l.ſi pœnam.de ver-
bor.oblig.alias enim deciperetur amici bñficio:tũnem Cyn.de paritate ſñtiæ,&
inſtrumenti guarentigiati refutat Barzius , eo quia non ſit in hac ſpecie paritas:
nam inter ſñtiam & promiſſionem communiter intercedit magna temporis in-
tercapedo. Quod non occurrit in caſu inſtrumenti guarentigiati.Prætetea ſen
tentia nouat præcedẽtem obligationem,pro qua fideiuſſor interceſſerat. lege pri
ma,& ibi not.C.de iudic.ſed in caſu propoſitæ quæſt.fideiuſſoria obligatio non
reperitur eſſe nouata.Hæc autem eo magis locum hñt in noſtra obligatione , q
(ſecundum ſuperius dicta) niſi facta ſit ab initio cum ſuſceptione cenſurarum
& mandati executiui,non habet paratam executionem,niſi poſtquã illius vigo-
7 re facta fuerit confeſſio in iudicio. ✝ Si autem petat quis executionem huius ob
ligationis nomine alieno,non ſolum opus eſt mandato,ſed etiam requiritur ſpe-
ciale,prout vniuerſale eſt , ꝙ ad petendum executionem requiratur mandatum
ſpeciale,vt nota.in lege,ſi procurator meus.verſ. nec ad eandem rem factus . &
in l.Pomponius ff de ꝓcura.& in l:hoc iure.ff.de ſolut.vbi Bar Quemadmo-
8 dum(diuerſa tñ rõne) ad appellandum ab executione requiritur mãdatum ſpe
ciale,Angel.in l.ab executore.ff.de appel.Soz.conſ.231.alias cum in pñti.col.
3.Felin.in cap.quod ad conſultationem.colum.2.verſic.nota inſuper, de re iu-
dic & in cap primo.colum.6.verſ.ſimiliter,vt lite non conteſt. Dicit tamẽ Bar.
9 in d.l.ſi procurator.& latius in dict.lege,hoc iure. ✝ ꝙ ad petendum executio-
nem ſufficit mandatum gñale ad omnes lites,& ita vidi obſeruari. Addit Paul.
10 Caſtr.in d l.ſi ꝓcurator. ✝ ꝙ ꝓcurator qui alieno nomine contraxit ꝑ inſtrumen
tum guarentigiæ,nõ poteſt petere illius executionem, licet ex eo ſit ſibi qſita a-
ctio directa,quia non ad ſuam vtilitatem:ſed debitor ſibi ſponte ſolueret,ipſe poſ

ſet

ſet virtute directæ accipere,& ſoluẽs liberaret:lege,ſi vnus,poſt prin.ff.de pact.
18 lege,ſi ſeruus.de ſolut. De tutore autem & ſimilibus hñtib' à lege adminiſtra
tionem gñalẽ n ſolũ ad lites (vt ſunt Prælati Eccleſiarũ,Hoſpitalarii & ſimi
les) de quibus hr̃ per Rotam,in nouiſs.deciſ.466.Confeſsio Prælati,poſt glo.in
c.is cui.de elec.6.& Innoc.in c.ex tuæ.de cleri.nõ reſid.propè fin.glo. ſuæ ver
bi remoueat,& Spec.tit.de actore ab vniuerſ.ver.item quod excedit,pro indubi-
tato habetur,quod poſsint etiam huiuſmodi inſtrumentorum executionem pete
re,vt tenet Bar.in d.l.hoc iure ver.contra hoc opp.

De Iudice exequente.

Quarta conſideratio de competentia Iudicis,a quo petitur hæc executio,ſa-
tis videtur expleri poſſe ex iis quæ dicta ſunt in ſecunda particula ſecundæ par
tis principalis,& in duab' vltimis notis ſecũdæ cõſiderationis huius particulæ.

De perſona obligata.

Quintæ ẽt cõſiderationis effectus vr̃ colligi poſſe ex iis,quæ dicta ſunt in prima
& ſecunda q.primæ particulæ,& in ſecunda quæſt.ſecundæ particulæ ſecũdæ
partis principalis,& in tertia quæſt.primæ partis.Quibus addo,ꝙ vbicũq; muta
tur perſona,ſiue ex parte creditoris,ſiue ex parte obligati, nõ põt ad executionẽ
procedi,niſi prius legitima intercedente citatione eiuſmodi perſonæ qualitas an
teà verificetur: vt ſi ex parte creditoris agere velit eius ceſsionari',ſeu eo defun
cto eius hæres,ex & parte debitoris,ſi eo defuncto agendum ſit cõtra illius hære
dem,loca ſunt(ne tranſcribẽdo aliena dicta,librum augeamus) citata p Boẽrũ
deciſ.x.Ceſsionarius cõtra poſſeſſorem,& deciſ.52.Inſup in audientia,in prima
parte,qbus in locis etiam comprobat,ꝙ hæres debitoris (exceptis quibuſdam ca
ſibus) non poteſt conueniri intra tempus conficiendi inuẽtarii: licet bene coga
tur reaſſumere vel repudiare proceſſum inchoatum contra defunctum : ipſe ta-
men poſt finitum tempus deliberationis,etiam nondum lapſo tempore ad inuen
tarium conficiendam ſtatuto,poteſt hæreditarios debitores conuenire: & ſi præ
tereà aliquid deeſt,videtur poſſe ex infra dicendis ſuppleri.

De Proceſſu ipſo.

SVMMARIVM.

1 *In primis inſtrumentum publicum diligenter à patrono inſpiciendum eſt.*

2 *Si inſtrumentum obligationem Cameralem extenſam non habet, quæ nam citatio præmittenda ſit.*

3 *Quam ob rem extenſio formæ obligationis Cameralis facienda ſit.*

4 *Iudex debet eſſe certus de ſua iuriſdictione,& procurator de ſuo mandato.*

5 *Translatio penſionis per executorem facta, non intimatis ei literis translationis non ualet.*

6 *Qui ignorant clauſulas,qualitates,& tenorem rei,rem ipſam ignorare potius uidentur,quàm cognoſcere.*

7 *Quædam ſciri poſſunt ab aliquo, ut à quolibet homine, & ut à iudice, à procuratore, uel ut alia huiuſmodi perſona.*

8 *Et Cameralis obligatio in prothocolo, uel apocha, non extenſa, extendi debet in proceſſu, uel executione.*

9 *Notarius actuarius iudicis, coram quo petitur executio obligationis Cameralis, poteſt ex ſuo officio ſine iudicis decreto illam explicare, & extendere.*

10 *Ante executionem ſiquid liquidatione indiget, liquidandum eſt.*

11 *Qualiter fiat perſonarum liquidatio.*

12 *Liquidatio rerum quæ intelligatur,*

1 AGGREDIENDO ſecundam huius tertiæ principalis partis particulam, in qua quæ ipſum proceſſum concernunt, deſcribere polliciti ſumus, † dico ante omnia ad cauſæ futuri patroni officium ſpectare, vt inſpiciat ſcripturam ad ſe delatam, cuius petenda ſit executio. Nam ſi ſit inſtrumentum publicum habens extenſam obligationis formulam, poterit ilico eo producto pceſ-
2 ſus inchoari. † Si vero eſſet publicum qdem inſtrumentum, nõ tñ hñs obligationem extenſam, ſed duntaxat (quod ſæpe faciunt notarii) habeat, q̃ partes obligauerunt ſe in forma Cameræ &c. tunc præmittẽda eſt citatio ad dicẽdum cõtra inſtrumẽtum pductum, videndumq; iurare teſtes ſuper illius recognitione, ac etiam videndum p Iudicem mãdari extẽdi obligationem in forma Cameræ in ipſo inſtrumẽto cõtentam, & poſtquam recognito inſtrumẽto Iudicis mãdato fue-
3 rit extẽſa obligatio, tum deinde petitur executio. † Quærat fortaſſe hic aliqs, q̃obrem facienda ſit ea extenſio: cùm videatur is eſſe labor ſuperfluus: qñ manifeſta atq; adeo notoria eſt ea forma, vt nedum iudicibus, ſed ruſticis etiam & mulieribus ſit cognita? Hæc quæſtio & ſi videri poteſt a curioſitate pcedere, cum indifferẽter ſeruetur, tãquàm neceſſaria dicta extẽſio in Ro. Curia, nec vnquã, cur id fiat, requiſitum eſſe audiuerim, tamen quia poteſt occurrere caſus etiam extra ipſam Curiam, vbi vſus idem nõ ita inualuerit, & omnino delectat cauſus rerum cognoſcere, nolui quid ſentiam reticere: puto autem vſus prædicti rõnem ab initio fuiſſe, quia non facta eiuſmodi obligationis extenſione, non poſſent Iudex de ſua iuriſdictione, & procurator per quem facienda eſt cõfeſsio debiti, de
4 ſuo mandato certi eſſe: † quæ certitudo in vtroq; requiritur, alias nõ poſſent eorum officium exercere, vt hr per Ioan. Andr. in Clemen. prima. in ver. Receptis. de procurato. ponit elegãter Sozi. In lege, multum intereſt columna. 3. ff. de conditio. & demõſtra. & quo ad Iudicem executorem, ſunt elegãtiſsimæ, doctiſſimæq; deciſiones Rotæ. 458. Circa tertium. in nouis. & altera. 242. ſi vnus ex tribus. Quod etiam in arbitro locum habere probat Aret. Conſ. 68. Excell. Dñe. & quo ad procuratorem eſt exemplare cõſilium Bat. 73. Quæritur vtrum procurator, quod citatur p Addit. deciſio. Rotæ. 145. ſi procurator. in nouis. & multa cõgerit Boẽr. qũ. 274. An valeat procuratorium. in prin. Neq; obſtat ſi dicatur, q̃ ex quo forma ex nota, ſatis videntur eſſe certi Iudex & pcurator, cùm videant in inſtrumento eſſe ſcriptum, q̃ facta eſt obligatio in forma Cameræ, cuius extenſio fit ſemper eodem modo, ſicq; pro Iudicis & procuratoris certioratione in caſu noſtro neceſſaria non ſit dicta extenſio: regula iuris, eum, qui certus. lib. ſexto. put ſimile argumentum facit Beſignetus, de conceſsione pbendarum. deciſ. 4. Quia illa deciſio fuit ſemp exploſa, vt (vltra ſuperius allegatas deciſiones) hr in antiquis deciſ 794. Pronunriatio facta, & per Romanum, conſilio 353. incipientem, quo ad primum. verſ. quo ad tertium Felinum in cap. cã te. §. tẽpus

in 4.

in 4 fallen.& in ca. ſciſcitatus, ad finem, de reſcrip, & Milis in verb. gr͞a. in prin.
5 † per quæ Rota noſtro tẽpore pluries, Aliiſq; Romanæ Curiæ Iudices paſsim
iudicarunt non valere translationem penſionis factam per executorem nõ præ-
ſentatis ei in actu translationis literis, in quibus expreſſa eſſet facultas trãſferendi,
quamuis ea notoria ſit, & ſemper vniformiter in literis extendatur: ſicut notoria
eſt forma tam gratiæ expectatiuæ (quãtum attinet ad deputationem executorũ)
quàm etiam proceſſus pro iuriſdictione ſubexecutorum fieri ſoliti, de quibus ha
betur in deciſionibus ſupra citatis. Et ad rationem Belegneti reſpõdeo, primò ne
gãdo eam, quia & ſi contingat hãc formam notam eſſe aliquibus: tñ negari non
poteſt, quin multis ſit incognita: imo multi etiam iuris periti habentes in confu-
6 ſo eius cognitionem, ignorant clauſulas, & qualitates eius particulares; † &
tales qui ignorant qualitates, clauſulas, & tenorem, non dicuntur ſcire, ſed po-
tius ignorare, vt probat Aretinus, In conſilio ſuperius citato, ſexageſimooctauo.
paulo poſt principium. Imo etiam ſi quis omnia prædicta ſciret, tamen non ſuf
ficeret in propoſito, quia ea eſſet ſcientia contingens, & particularis, non autem
7 vniuerſaliter neceſſaria: † ſciret enim vt homo quilibet, non autem vt Iudex
futurus huius obligationis executor, neq; vt pcurator huius in hac obligatione
obligati, & cuius nomine facturus ẽ debiti cõfeſsionem, quo argumẽto vtitur Ioã.
And. in glo. d. c. eum, qui certus. ibidem. Nã qui certus eſt vt homo, certiorat vt
Iudex. ſecũda quæſt. prima, multi. Vbertinus Zuccardus in repetitio l. fin. C. de
edicto diui Adriani tollen. num 74. format ſimilem quæſtionem, quam dicit eſſe
nouam, Nunquid in terminis illius legis ſufficiat hæredi iudicem certum facere
de tenore, & qualitate teſtamenti, abſq; eo, quod illud oñdat? & determinat nega
8 tiuè. † Et quod proxime dictum eſt de inſtrumento publico habente quidẽ obli
gationis mentionem, ſed nõ ipſam obligationem extenſam, locum habet in nota
ſeu pthocollo nõ extenſo, in cedula ſeu apocha priuata, & in aliis ſcripturis, qua
rum vigore dictũ eſt ſuprà in prima cõſideratione pcedentis particulæ peti poſ
ſe executionem. Itaq; in illis quoq; ſimilis erit pmittenda citatio ad dicendum
cõtra, & videndum iurare teſtes ſup recognitione, ac mandari extendi obligatio
nem. Hoc autem ita intelligendum eſt, niſi (quemadmodum ibi dixi) cõuentum
eſſet poſſe talem extenſionem fieri p quemcũq; ipſo etiam debitore aliter non ci
tato. † Et (quemadmodum habet Rom. Curiæ vſus) niſi pthocolum ſit alicuius
9 ex notariis actuariis, aut alterius Iudicis, coram quo executio petitur: tũc. n. ſuf
ficit illud repetere, & notarius ex ſuo officio facit extenſionem, ſine alio Iudicis
decreto, quod etiam eſt iuri cõſonum, vt notarius de inſtrumentis p eum rogatis
10 liberè poſsit extendere inſtrumenta. † Dato vel in eſſe poſito inſtrumẽto exequi
bili, videndum erit, ſi quid oporteat liquidare, id eſt, docere & liquidum facere p
parte actoris, añquàm poſsit executio inchoari. Eiuſmodi autem liquidatio con
ſiſtit, partim in pſonarum legitimatione, partim in ipſarum rerum pbatione. Per
11 ſonarum inquam, vt † ſi alieno quis nomine compareat, añ omnia doceat de ſuo
mãdato: & ſi pprio, qui habeat cãm, à principali creditore, vt hæres nominatus,
ceſsionarius, & ſimiles, añ omnia verificet ſe eſſe talem, & ſi procurator agat no-
mine alicuius ex proxime dictis ſucceſſoribus, verificet vtrunq;, id eſt, & ſe pcura
12 torem, & principalem ſuum eſſe talem, qualis per eum eſſe proponetur. † Rerũ
autem, vt quod actor adimpleuerit, quæ p eius parte ſunt adimplenda, quod cue
nerit conditio tacitè vel expreſſe in contractu comprehenſa, & cætera talia, de
quibus quoniam videtur abunde dictum eſſe in expoſitione verborum quartæ
particulæ obligationis, & in ſecunda conſideratione præcedentis par
ticulæ, non videtur opus eſſe, vt ibi dicta hic repetam, ſed
tantummodo videntur ea dicenda eſſe, quæ ad
practicam (id quod hoc loco agi-
mus) pertineat.

Quæſtionum de liquidatione.

SVMMARIVM.

1 Verbi huius liquidum, quæ uis, & ſignificatio ſit.
2 Liquidatio facienda eſt parte citata.
3 Liquidatio non habet priuilegium executiuum.
4 Liquidatio, per omne probationis genus fieri poteſt.
5 In facienda liquidatione ſummarius eſt proceſſus.
6 Quando liquidatio facienda ſit.
7 Obligatio Cameralis niſi fuerit cum cenſurarum, & mandati executiui ſuſceptione, non habet uiam executiuam ante debiti confeſsionem.
8 Confeſsio debiti, antequàm id ipſum liquidetur, per procuratorem fieri non poteſt.
9 De commiſsione, qua præfigatur terminus actori ad faciendam liquidationem, impetranda per cautum procuratorem.
10 Liquidatione etiam non facta, ſi ita conuentum ſit, ad executionem procedi poteſt.
11 Cum in obligatione conditio ineſt tacita uel expreſſa, ante executionem neceſſaria eſt liquidatio.
12 obligatione cenſurarum ſuſceptionem continente, quomodo procedi ſoleat circa liquidationem.
13 An, ut dicatur facta liquidatio, ſententia iudicis ſit neceſſaria,
14 Contra confeſſum, de iure ſententia non promulgatur.
15 Quæ ratio ſit uſus illius, quo nulla opus eſt iudicis interlocutione ſuper liquidatione facta, ubi obligatio eſt cum cenſurarum ſuſceptione.
16 In executione obligationis Cameralis nullæ iuris ſolennitas eſt neceſſaria, ſed proceditur de facto.
17 Pronuntiatio, ſiue iudicis interlocutio, eſt de iure ciuili.
18 An ex tacita iudicis pronuntiatione, quæ ex proceſſu ad ulteriora naſcitur, appellare liceat.
19 Appellans à præcepto ſibi poſt confeſsionem ſuam facto, auditur.
A præcepto non merè iudiciali, ſed conuentionali non admittitur appellatio.

De liquidatione.

QVINQVE potiſsimum ad hoc propoſitum facientia circa
liquidationem a doctoribus quæſita eſſe animaduerti. Pri-
mum, quo pacto intelligatur inſtrumentum eſſe liquidum. Se
cundum, quomodo. Tertium, quando facienda ſit liquidatio,
& intra quantum tempus. Quartum, ſi ſuper liquidatione p
ferenda ſit iudicis ſententia, antequàm inſtrumenti vt liquidi
executio peti poſsit: an non? & an ſit locus appellationi, an
non? Quintum, ſi contingat eſſe proceſſum ad executionem
1 liquidatione prius non facta, an ex eo reddatur proceſſus nullus? † Liquidum
(quanquam fortaſſe aliter Latini ſermonis proprietas habeat, ſecũdum ius no
ſtrum accipitur pro claro, & certo. Ita probat text. C. ſi ſec. nupſer muli. lege, pri
ma. ibi omnia, & cum competentibus fructibus ad liquidum deducta rõne reſti-
tuat, & in prima conſtit. ff. §. nos vero tñ. ibi, inſtitutiones ab omnibus turbidis
fontibus in vnum liquidum ſtagnum corriuatas. Et pluribus aliis locis, qb. di-
cuntur probationes liquidæ: quemadmodum & apud Latinos impersonali vbo
dicebatur de cã liquere, vel nõ liquere. Itaq; liquidum inſtrumẽtum intelligen
dum eſt, clarum & certum: liquidatio vero, & liquidare intelligimus eſſe actus
& probationes, quibus mediãtibus de incerto, & obſcuro fiat certum & clarum.
2 † Ad ſecundam quæſtionem de modo faciendi liquidationem, breuis reſpõſio,
quod facienda, eſt omnino parte contra quam fit, citata: & fieri poteſt per quod-
cunq; legitimum pbationis genus: q neceſſaria ſit citatio, vltra id quod vniuer
ſale eſt, p l. de vno quoq; ff. de re iudic. & l. nam ita diuus. de adoptionib. tenet
expſsè Bal. in dicta lege, ſi cãm. verſiculo, ex his apparet. C. de execu. rei iudic.
Qua in re vidi errare nonnullos, qui producto vel repetito inſtrumento, & pba-
ta vel iurata abſentia debitoris, illo aliter nõ citato procedunt ad liqdationẽ, &
faciunt ſuper illa probationes, ſicut fit ſuper ipſo inſtrumẽto liquido (vt inferius
3 dicetur) & malè faciunt: † quia negotium liquidationis eſt diuerſum, & nõ hẽt
priuilegium executiuum, ſed recipit omnes legitimas ordinarii iudicii exceptio
4 nes, vt pbatum eſt ſupra in ſecunda cõſideratione pcedentis particulæ. † Quòd
autem fieri poſsit per omne genus probationis, & ſic p cõfeſsiones, teſtes, iuſiu-
randum, inſtrumenta, & cætera, quæ faciunt rem eſſe legitimè certam, habetur p
Bar. in l. 3. C. de ſenten. quæ ſine cert. quãti. pfer. & Bal. in l. fin. C. de fall. cau.
adiect. leg. & in repetitio. l. petens. C. de pactis. & in d. l. 2. C. de rei vxor. actio.
5 verſ. Pone dicit. † Nõ tñ reqritur libellus, litis cõteſtatio, aut alius ordo iudicia
rius, ſed proceditur ſummariè ſecundum formam l. à Diuo Pio. §. ſi ſup reb. ff.
de re iudica. Bar. in d. l. 2. C. de ſentẽ. q̃ ſine cert. quan. & in l. ſi cũ exceptionẽ.
6 §. hæc autem actio ff. quod metus cã. † Tertia quæſtio, qñ facienda ſit liquida
tio, licet habeat varias opiniones diſſentientib. inter ſe Bartolo, & Baldo, eorũq;
imitatoribus, quos vtrinq; oppoſitos ponit Iaſ. in l. prima. colum. 4. verſ. 3. con-
cluſio. ff. de eden. & quos reducunt ad concordiam Ro. in ſuperius citato conſ.
211. ad finem. & Imola in l. 1. ff. de lega. ſecũdo. & bonus practicus Ang. Aret.
inſtit. quib mod. re. cõtrahi. oblig. quos latius citaui in d. ſecunda cõſideratione
præcedentis particulæ, & hẽ etiam in materia Iudicii poſſeſſorii adipiſcẽdæ p
Doct. in l. fin. C. de edic. diui Adria. tollen. Et apud Barziũ in tract. guarẽtig. in
ſecũda qõ. primæ partis, verſ ſed tñ in hoc qui cõcludit, peti quidem poſſe exe
cutionem etiam non facta liquidatione, ſed q iudex non debeat dare illam, niſi
prius fiat liquidatio, & ſic liquidatio præcedere debeat conceſsionem executio-
nis, non autem q ſit opus ab initio liquidare: imò ipſa liquidatio ſuperueniens
trahatur retro, & operetur ac ſi ab initio añ petitã executionem fuiſſet facta: tñ
7 hac in re nobis non eſt laborandum; † quia noſtra hæc obligatio (niſi ſit cũ cen
ſurarum, & mandati executiui ſuſceptione) antequàm facta ſit confeſſio debiti,

8 non habet vim executiuam. † Cum autem confeſsio per procuratorem fieri ne-
queat, nõ liquidato prius negotio, ſuper quo facienda eſt confeſsio, remanet indu
bitabile, ꝙ añ omnia, & ſeparatim per ſe facienda eſt liquidatio, ad quam facien
dam eadem rõne non eſt tempus determinatum etiam de iure ciuili, ſecundum
Baldum in dicta l. ſecunda. C. de executio. rei iudic. col. ſecunda. verſ. nõ quæ
9 ro. † Sed cauti ꝓcuratores, ſi putant ita expedire reo, quem defendunt, faciũt ꝙ
iudex vel ſua autoritate, vel (quod magis frequẽtatur, & eſt tutius) vigore ſpãlis
commiſsionis, ꝓfigat actori terminum ad perficiendum inceptam liqdationem:
10 & ſi intra terminum non ſit facta, inſtant, vt reus abſoluatur. † Hæc aũt ita intel
ligẽda ſunt, niſi obligatio haberet expreſſe conuentum, ꝙ poſsit procedi ad exe-
cutionem liquidatione nõ facta. Quod tenet Bartolus in l. creditores. in 3. qõ.
verſ. ſed an poſsit adhiberi. C. de pignoribus. Quam ob rem in nouella forma ad
didi talem clauſulam. Pro cuius tamen clauſulæ vſu eſt aduertẽdum, ꝙ illa põt
habere locum in obligatione pura, & ad eſſe tempore cõtractus deducta, licet nõ
liquida, vt in promiſsione damnorum & intereſſe, & ſimilibus, in quibus conſtat
eſſe debitum licet velatum & quantitatis incertæ, q certificatur poſtea ꝑ liquida
11 tionem. † Quòd ſi obligatio non ſit pura, ſed habeat cõditionem tacitam, vel ex-
ꝓſſam, vt dictum eſt in ſecunda cõſideratione ꝓcedentis particulæ, ver. 4. vel nõ
ſit ad eſſe deducta, ſed deducẽda omnino ꝑ liquidationem; veluti ſi ꝓmiſiſti non
facere aliquid ſub pœna mille, ita ꝙ mille deberi nõ poſſunt niſi præcedente fa-
cto cõtrario. His caſibus neceſſarium eſt eſſe, ꝙ præcedat liquidatio, ſine qua nõ
conſtaret iudici aliquid eſſe debitum, & ſic dicta clauſula addita nihil põt ope-
rari: quia repugnat quodammodo naturæ, ꝙ det iudex executionem eius, quod
12 deberi non apparet. † Vbi autem obligatio eſt cum cenſurarum ſuſceptione,
vſus habet, ꝙ producto vel repetito inſtrumento adducuntur probationes ſuper
liquidatione, & eã perfecta petitur relaxari cenſuras, & mandatum executiuum,
iuxta doctrinam Bar. & ſequacium ſuorum, in dicta lege prima ff. de edẽdo. &
13 Barzium loco ſupradicto. † De quarta etiam quæſtione, variæ ſunt ſñiæ Do-
ctorum. Quorum aliqui principe Bartolo volũt nõ poſſe dici factam eẽ liquida
tionem per ſolas partis probationes, ſed ꝙ neceſſaria ſit etiam iudicis ſententia,
ſaltem interlocutoria, quæ dicat rem eſſe liquidam. aliqui oppoſitum; & ꝙ ſatis
ſit factis ꝓbationibus Iudicem procedere ad executionem, quia tunc tacitè cen-
ſetur interloqui factam eſſe liquidationem: quos omnes & eorum rationes late
recẽſet Iaſon in l. ſtipulatio. §. hẽc. ff. de no. ope. nũtiat. qui tandem confirmat
priorem cum Bartolo tanquã magis communem, magiſq; iuri cõſonam: cuius
etiam ſñiæ fuit Barzius in d. ſecũda quæſt. primæ partis. ver. Deſcendo igitur
ad quartum, adhibita tamen diſtinctione, videlicet, ꝙ ſi ꝓbationes factæ ſint ſu-
per eo, quod cadat ſub ſenſum corporeum, tunc illæ ſufficiant abſq; alia Iudi-
cis ſñtia; qm non ſolum ipſæ probationes, ſed etiam quod infertur ex eis, patet
ex actis. ſecus autem ſentit, ſi quod ex probationibus factis infertur, requirat ꝓce
rea iudicium intellectus, vt tunc requiratur iudicis ꝓnuntiatio, veluti vbi ad ꝓ-
bandum quem eſſe furioſum vel prodigum, probati ſunt certi actus, ex quib. de-
bet ſignificari furor aut ꝓdigalitas. Sed hæc quidem disputatio nobis (præſertim
vbi ſimplex eſt noſtra obligatio) non facit difficultatem, excluditur enim ꝑ my
ſterium antedicti in obligatione inſerti mandati ad confitendum debitum, quo
ſtante, cum vſus habeat, quòd factis ſuper liquidatione probationibus, ſi iudici
videtur ſufficienter eſſe probatum, deuenitur per organum procuratoris ad cõ
feſſionem debiti vt liquidati, ea confeſsione data ineptè quæreretur, an ſup li-
quidatione per partem, id eſt, per procuratorem ipſius debitoris cõfeſſata, acce-
dere debeat Iudicis ſententia, † cum contra confeſſum de iure nõ promulgetur
14 ſententia, ſed fiat ei præceptum de ſoluendo: iuxta nota. in cap. dubium. ſecun-
do. de electio. & 2. quæſtio. prima. nos in quemquam. & l. prima. C. de cõfeſſio.
& in l. ſi debitori. ff. de iudic. cuius præcepti formulam ponit Specul. tit. de ſen-

tentia

tentia.§.ſecũdo.ver.Eſt quoq; tertia ſpecies & Angel.in d.l.ſi debitori, Poſſet
fortaſſe ea difficultas poni,vbi obligatio eſt cum ſuſceptione cenſurarum, ſuper
qua non ſolet exigi procuratoris confeſſio,ſed ſtatim facta liquidatione relaxan
tur cenſuræ cum mandato executiuo,quemadmodum inferius dicetur,† & ta-
15 men hic quoque vſus habet,quòd non ſit neceſſaria Iudicis expreſſa interlocu-
tio:cuius vſus ratio ſumpta eſſe poteſt non ſolum ex dictis Doctorum,qui(vt ſu
perius dictum eſt)tenent nõ eſſe neceſſariam Iudicis pnunciationem,ſed etiam
exemplo eius,quod dixit Soz.conſ.69.conſiderata cõtingentia.ver. Nec obſtat
16 ſi dicatur.libro tertio;quia conſuetudo habet † ꝙ in huiuſmodi executionibus
pcedatur de facto ſine ſtrepitu & figura iudicii, quo caſu cẽſetur ſublata omnis
ſolẽnitas iuris ciuilis,& ſeruari debent ſolummodo ſolẽnitates iuris gentium,vt
declarat Bar.in extrauag.ad reprimendum.ver.ſine figura iudicii,& Canoniſtæ
17 in Clemẽ.ſæpe.de ver.ſignifi.† .Sed talis ſolennitas pnũciationis inuenta eſt de
iure ciuili,& eſt etiam in ipſo iure ciuili ſatis dubium,ſi requiratur necẽ'rie,vt ſu
pra dixi,& tenet etiã Ruinus conſ.64.ſup primo.in fi.libro primo. Igitur dicen
dum eſt (attenta conſuetudine prædicta)ꝙ non requiratur,prout etiam ad eam
difficultatem tollendam in ſtatutis Vrbis (q̃ alias iubent ſecũdum ius ciuile iu
dicari.) poſitum eſt.capitulo 26.in nouis reformat.vbi expreſſe cauetur nõ eſſe
opus in tali caſu per iudicem ſuper facienda executione pronunciari , ſed tan-
18 tummodo ꝙ executionem concedat.† .Sed an ſaltim à tali tacita pronuntia-
tione,quæ reſultat ex proceſſu ad vlteriora,liceat appellare ? Si reſpondendum
eſſet abſolutè attenta iuris communis diſpoſitione,videretur affirmatiuè eſſe re-
ſpondendum:arg.eius,quod communiter dicunt Doct.in capitulo, ex parte. ſe-
cundo,de appellat.vbi tenent,ꝙ etiam à tacita reiectione exceptionis,q̃ reſultat
ex proceſſu ad vlteriora,licitum ſit appellare,non minus , quàm ab expreſſa in-
terlocutoria,q ſuper ipſa reiectione fieret. Neq; obſtaret, ſi diceretur ; ꝙ in caſu
noſtro interueniat confeſſio procuratoris:† quia etiam ea communis eſt conclu
19 ſio Doctorum,ꝙ confeſſus à præcepto poſt confeſſionem ſibi facto auditur ap-
pellans,ſi alleget confeſſionem fuiſſe erroneam,Bart.in l.creditor.§.iuſſus. ff.
de appellat.& Ang in d.l.ſi debitori . Sed huius noſtræ obligationis circũſtan
20 tia facit ius oppoſitum:† nam vltra ꝙ vniuerſaliter , vbi pceptum non eſt merè
iudiciale,ſed etiam cõuentionale,put in caſu noſtro,nõ admittatur ab eo appel
latio,vt dixit Bal.in addit.Specul.tit.de appellat.paulò poſt principiũ ſuæ ad
ditionem,Præterea,in hac ſpecie tollitur omnis difficultas,q̃a principalis pmit-
tit hr̃e ſemp ratũ quicquid p pcuratores cõſtitutos, & eorũ quẽlibet geſtũ fue-
rit,& nõ̃ ꝓ cõtradicere,neq; cõtrafacere de iure,& de facto,&c. Dicet aliq̃s quo
ergo remedio ſuccurri poterit,ſi quis fortè fuerit malitia vel errore Iudicis iniu-
ſta executione oppſſus? R̃ndeo duo in vſu eẽ remedia,de quib.dicẽdũ erit infe
rius cõmodiori loco. Ad quẽ locũ reſeruãda eſſe vr̃ ẽt quinta illa q̃õ,quã ppo-
ſui,ſi executio facta nõ pcedente conuenienti liquidatione ſit nulla,nec'ne ?

Reliqua de proceſſu.

SVMMARIVM.

1 Publicato inſtrumento obligationis Cameralis per alium, quàm per notarium iu
dicis, coram quo petitur executio, qui terminus ſeruandus ſit.
2 Cõtra obligatũ in for. Ca. ſi is pñs ſit,omnino procedendũ eſt pꝛuia citatione ,
3 Contra abſentem obligatum in forma Cameræ , ſine citatione procedi poteſt .
4 Rõ,quã ob rẽ contra pñtes neceſſaria ſit citatio; licet obligatos in forma Cam.

33 Iure cautum eſt, ut trina monitio excommunicationem præcedat.

34 De quadrimeſtri dilatione.

35 Quo pacto ingenuè debitum agnoſcentibus in forma Cameræ obligatis honeſta dilatio concedatur xxx. dierum.

36 De moderatione termini xxx. dierum.

37 Quando literæ declaratoriæ decernantur, & quomodo.

38 Forma declarationis.

39 Publicatio Declaratoriarum.

40 Cur proferatur declaratoria ſententia.

41 Non uitandus eſt neceſſariò excommunicatus, donec declaratus ſit.

42 Declaratio ex obligatione Camerali proficiſcens, etiā non citata parte ualeret.

43 Appellatio à declaratoria ab obligatione Camerali proficiſcente, non ſuſpendit, nec impedit executionem.

44 Declaratoria obligationis Cameralis potius publicatoria, & denuntiatoria eſt in curſu excommunicationis, quàm declaratoria.

45 Quomodo procedatur poſt declarationem factam ſatiſfaciente debitore.

46 Quis autor fuerit, & quæ cauſa rationis huiuſmodi proceſſus grauandi, reaggrauandi, interdicendi, & brachium ſeculare inuocandi, ac numeri x. dierum.

47 Formæ procedendi ad ſuſpenſionem, uel priuationem perpetuam officij, uel beneficij.

48 Iudex eccleſiaſticus, ſi habet facultatem exequendi de facto per ſe ipſum, non cogitur in aggrauatione procedere uia cenſurarum.

49 Quod modis ſecularis poteſtas inuocetur.

50 Quando quis dicatur tradi poteſtati ſeculari.

51 Quando propriè dicatur inuocari auxilium brachij ſecularis.

52 Non eſt facienda inuocatio brachij ſecularis, ubi non eſt neceſſaria.

53 Practica inuocandi brachium ſeculare.

54 Iudex eccleſiaſticus ſi poſſet per ſe ipſum facere executionem, deberet immediatè decernere mandatum executiuum.

55 Poſt publicationem x. diebus elapſis, uno, & eodem contextu conceduntur literæ aggrauatoriæ, reaggrauatoriæ, & brachium ſeculare, & quare.

56 Si obligatio ſit facta cum ſuſceptione cenſurarum & mandati executiui, quid faciendum ſit.

57 Creditori debent relaxari quandocunque cenſuræ, & mandatum executiuum, cùm ab initio à debitore ſuſcepta ſunt: quanquis poſteà, oblito creditore prioris ſuſceptionis, iterum debitor in ſe ſuſceperit cenſuras, & mandatum.

DATO igitur inſtrumento vel per ſe puro & exequibili, vel
1 (vbi ſit neceſſaria) illius etiam liquidatione facta, ✝ ſi in-
ſtrumentum aliunde adferatur, hoc eſt, ſi publicatum ſit per
alium, quàm per notarium Iudicis, coram quo fuerit proce-
dendum, ſeruato termino ad dicendum contra ipſum inſtru-
mentum, & illius recognitione præmiſſa, deueniendum eſt ad
executionem, cuius principium a debiti confeſſione ſumendũ
eſt. Ad quam confeſſionem antequàm procedatur in Romana Curia, inſpici-
2 endum, ſi debitor, contra quem eſt procedendum, ſit præſens, an abſens. ✝ Nam
ſi ſit præſens, citandus erit ad ſatisfaciendum, alias ad confitendum ſeu viden-
dum per aliquem ex procuratoribus per eum conſtitutis confiteri debitum, & ſe
3 excommunicari. ✝ Si vero abſit, probata, vel ſaltim iurata illius abſentia, eo ali
ter nõ citato ꝓcedi poteſt. Et quanuis etiam contra pñtes, iuris communis diſpo
ſitione, ac mandati in obligatione inſerti tenore cõſideratis, abſq; alia ipſius prin
cipalis citatione procedi poſſet: attamen ex conſuetudine facta eſt eiuſmodi ci
4 tatio contra præſentes neceſſaria: ✝ quæ conſuetudo iam antiqua originem ha
buit a ſpeciali cõſtitutione deſuper facta p Gregorium Papam, eius nominis 11.
iterata etiam per Nicolaum 5. his verbis: Si debitores occaſione quorũdam debi
torum ſe ſubmiſerint diſtrictioni Ca. Apoſt. cauſarum Auditoris, & ad confiten
dum debitum coram eo certos conſtituerint procuratores, ſi debitores ipſi in Cu
ria pñtes fuerint, & ipſis non vocatis iidem procuratores coram eodem debitum
confiteantur, confeſſiones hmõi, quas ſic fieri contigerit, nullius ſint roboris, vel
momenti. Huius autem conſtitutionis ratio ſi reddenda eſt, videtur fuiſſe fauor
conſuetus præſtari pſentibus in Curia, prout in ſimili ſpecie habetur ſtilus Cu-
riæ relatus per glo. l. obſeruandum. ff. de iudic. & per alios citatos a Feli. in ca.
5 cum olim. col. 5. verſ 3. declaratio. de re iudic. ✝ Igitur citato debitore, ſi ſit p-
ſens in termino citationis, aut abſente aliter non citato comparens creditor, vel
eius procurator: & (ſi contra citatum ſit procedendum) accuſata illius contu-
macia, petit & obtinet per vnum quemlibet ex procuratoribus in mandato com-
phenſis confiteri debitum, & ipſum principalem debitorem ob talem cãm iuriſdi
ctioni & cõpulſioni ac mero examini eiuſdẽ Iudicis & ſuæ Cu. ſubmitti p eun-
dẽ Iudicẽ mãdari, & cũ pcurator eiuſmodi mandato obediẽdo, inſpecto inſtru-
to debitũ cõfeſſus fuerit, ipſumq; debitorẽ iuriſdictioni, cõpulſioni, & coërtioni
6 eiuſdẽ Iudicis ſubmiſerit, & ſuppoſuerit, ✝ Iudex deinde creditore ita petente,
in ſumma vel in re alia cõfeſſata debitorẽ exõicat, atq; vt excommunicatum pu
7 blicari mandat, niſi intra tres proximos dies cum effectu ſatisfecerit. ✝ Sũt q̃ po
nãt, q debito confeſſato iudex in ſumma confeſſata debitorem prius condemnat
poſteà excommunicat: ſed mihi videtur q ſtante confeſſione condemnatio non
ſolum eſt ſuperflua, ſad quæ etiam poſſet debitori pſtare occaſionem appellan-
di, niſi adeſſet pmiſſio ſuprà dicta de non contraueniendo geſtis p procuratores:
8 ✝ Hic quæri probabiliter põt, q ex facto accidiſſe vidi in tali ſpecie: Conſtitue
rat quis abſens procuratorem ad contrahendum, & pro obſeruando contractu
ſe ſub hac forma obligandum, itaq; facta erat obligatio, & cum pteriiſſet ſatisfa
ctioni pfixum tempus, dubitabatur, An pcedi poſſet ad excommunicandum eũ,
quem non conſtabat habuiſſe vnq; notitiam obligationis de ſe per procuratorẽ
factæ? Ratio dubitandi ſumebatur ex duabus deciſio. Caſſadori: vna de reſcrip.
12. altera de penſionibus, ſecunda vbi vult indifferenter, q is, qui conſenſit aſsi-
gnationi penſionis, non per ſe ipſum, ſed mediante procuratore, non poſſit ob nõ
ſolutionem eiuſdem penſionis excommunicari, & priuari bñficio, niſi anteà fue-
9 rint ei intimatæ literæ. Ratio ſua eſt: ✝ quia propter grauitatem præiudicij re-
quiritur certa & indubitata notitia. Ad quod citat dictũ Innoc. in c. fi. de eo, q
mitt. in poſ. cau. rei ſeru. Et quia vidit, q poterat ei obiici, q habebat vel debe-
bat habere notitiam eius rei p ſuum pcuratorem geſtæ, huic tacitæ obiectioni re
ſpondet

ſpondet, ꝙ & ſi habeat aliquam ipſius rei geſtæ notitiam, habet tñ probabilem
ignorantiam de forma ſuppoſitionis & contentorum in ea l.2.cum gl. ver.alie-
no nomine.ff.pro ſuo.& c.ab excommunicato.de reſcript. & dicit ita ſeruare pa
latium. Sed his Caſſadori deciſ.nõ attentis, in illo Iudicio reſolutum deciſum ꝙ
fuit obligatum illum iure excommunicari poſſe. Rões decidendi ſumptæ fue-
rũt ex cõſiliis Raph.Cumani 162. Viſa copia,col.2.verſ.Nec in hoc põt ꝑtendi
10 ignorãtia,& Romani 480. pñtis dubitationis. † qui ꝑclariſsimi Doctores cõclu
dũt non eſſe probabilem ignorantiam rei geſtæ per procuratorem, ꝑſertim ſpe-
cialiter ad id conſtitutum: quia vtrinq; culpa in ipſum principalem recidit, ſiue
fuerit ipſe negligens in requirendo quid ꝓcurator geſſerit, ſiue malam fecerit ele
ctionem, dum conſtituit ꝓcuratorem hominem negligẽtem, qui non curauerit ſi-
bi rem geſtam ſignificare: vt latius patet ex conſiliis ꝑdictis. & ita in executione
11 huius obligationis quotidie ſeruatur, † habita duntaxat rõne, ꝙ inter obligatio
nem factam, & executionem illius vigore faciendam, tm̃ temporis interceſſerit,
ꝙ veriſimiliter obligationis factæ notitia ad obligatum peruenire, & poſt habitã
notitiam obligatus ipſe conuenta adimplere potuerit. Quod etiam ex ipſius Ro
mani dictis colligitur. Ad rões Caſſadori fuit reſponſum, ꝙ cum verba Innoc.
ſint hmõi, Non ſufficit citatio ad domum, vt procedatur ad diffinitiuam ſñtiam
vel vt etiam excommunicetur, cum eam præcedere debeat monitio. c.ſacro. de
ſent.excom. & hæc intellige vera, niſi quis fraude vel malitia ſe abſẽtaſſet. Hæc
in effectu ſunt Innoc. vba, explicata clarius ibidem ꝑ Hoſtien. ſecũdum quæ fa
12 ctæ ſunt plures aliæ deciſiones Rotæ, dicentes † ꝙ regulariter is, qui excommu
nicandus.eſt, anteà debet perſonaliter citari, vt in antiq. 314.338. & in no.271.
Caſſad.de cau.poſſeſſ.& propr.6.cum aliis pleriſq;, Rñſum (inquàm) fuit, ꝙ
illa Innocentii doctrina non excuſat obligatum in propoſita ſpecie, qñ per rõ-
nes Cumani, & Romani ipſe præſumitur habere notitiam, quam exigit Innoc.
Itaq; vel illam habet, vel ſi non habet, cum ipſe ſit ſibi in culpa, non eſt probabi
lis ignorantia, ſed craſſa vel potius affectata. Ex quo tollitur etiam reſponſio da
ta per Caſſadorum tacitæ illi obiectioni, dũ dicit, ꝙ ſi ille debitor penſionis non
penitus ignoret rem geſtam: probabilem tamen habet ignorantiam formæ ſup-
poſitionis & contentorum in ea. Nam ſi iuxta deducta per Cuman. & Roman.
tenetur & præſumitur habere notitiam geſtorum per procuratorem, ſimul etiam
verum eſt, ꝙ tenetur & præſumitur eam notitiam habere exquiſitam cum omni-
bus ſuis qualitatibus, & in hoc etiam concurrunt not. in d.c.ab excommunicato.
in ver.de facto ſuo. vbi habetur, ꝙ craſſa & ſupina ignorantia etiam facti alieni
non excuſat. Et vltra ſuperius dicta, pro iuſtitia huius ſtyli, quẽ dixi ſeruari, vt ꝓ
cedatur cõtra eum, cuius obligatio facta fuit ꝑ procuratorem, ipſo principali ali
ter non citato, inueni Philip. Frãcum in reg. iuris, poſſeſſor. col.3. ver.3. limi. lib.
13 7. vbi dicens ita ante eum tenuiſſe Butrium, & Imolam, tenet † ꝙ obligatus ꝑ
procuratorem habentem ſpeciale mandatum, non poteſt prætendere ignorantiã,
& in propria noſtræ huic ſimili ſpecie ponitur in Neapolitanis collectis per Ca
14 picium deciſ.4. nu.23. 24. † Quibus ſic ſe habentibus fortaſſe non improbè du
bitari põt de iuſtitia deciſionum Caſſadori, & prædictæ obſeruantiæ Palatii, ne
excommunicatur. neq; priuetur is, qui non ſoluit penſionem non intimatis ſi-
bi literis, quãuis illius aſſignationi ꝑ ſpãlem procuratorem cõſenſerit. Ego quia
ſemꝑ fui & ſum illius Tribunalis obſeruãtiſſimus, & quia nõ tanti me facio, rem
aliter nõ determino. Satis fuerit ꝑ hæc excitaſſe animos aliorum, qui doctiores
fuerint, vt deſuper cogitent, ac veritatem diſcernant: Nam ego certè & ſi nõ auſ-
ſim dicere: vereor tamen, ne dicta Rotæ obſeruantia inoleuerit magis ex appro-
priato ſibi nimio quodam benignitatis effectu, quàm ex iuris debito: † ſi quidem
niſi vi quodammodo coacti, nunq̃ volunt declarare quemquam ob inobſeruan
tiam cõtractus, aut alius debiti priuationem, cenſuras, aut alias pœnas incidiſſe.
Quod quàm ſibi conueniat, ipſi viderint. iuſtum certè nõ eſt, & repugnat primis

non

non ſolum iuris noſtri,ſed omnium legum princip is, ſerũdnm q̃ poſt Solonem
boni omnes legum latores ſemper exiſtimauerunt,† Rempublicam duabus re
16 bus contineri,præuio & pœna. Quod ſi mali ciues fidei fractæ,nullam,etiam ex
pacto conuentam,ſentiant pœnam, neceſſe eſt vt ciuitatis ordo conturbetur.
Quod quia in libris principiorum latius eſt explicatum,hic vlterius non diſpu
17 tabo.† Illud ꝑ certo exptus denũtio,quod ex ea impunitatis fiducia,quam ho
mines ex eiuſmodi iudiciorum benignitate hñt,eo deuentum eſt,vt multi,q̃ alio
qui ad diem ſoluiſſent,ꝓpterea ſoluere detrectauerint, multiq; ad manus meas
venerint ꝓceſſus,ex quibus perfidi rerum alienarum conductores,emphyteotæ,
aliiq; ſimiles,qui ꝓp inobſeruantiam,perfidiamq; ſuam alibi caducitatis,aliaſq;
vel ex pacto cõuentas,vel de iure debitas pœnas incurriſſe vel declarati fuerãt
vel declarari formidabãt,dederũt opam vt eorum cauſæ in Rotã intruderẽtur,
& ipſi illic ꝑ pœna impunitate fruerẽtur,quod & pleriſq; accidit:iure vel iniu
18 ria (vt dixi) nõ determino,malo certé exẽplo, & benignitatis illi⁹ nimiũ vulga
to abuſu.† Quãobrẽ nõ infacetè alias vnus ex iis,quib. ea res detrimento erat,
dixiſſe fertur,adhuc in vrbe patere Asylũ,id eſt,ſceleſtorũ hominũ confugiũ.
19 † Nõ ab re aũt cõcepta eſt formula ãndicta excõicandi debitorẽ, niſi infra tres
dies ſatisfecerit:ne.ſ.interim ſit excõicat⁹,cũ ea ſit ei⁹ dictionis,niſi,natura,vt in
ſñtia Iudicis poſita ſignificet conditionẽ ſuſpenſiuã.c ꝑterea.ſecũdo.de appel.
& ibi doct. Bal. in l.qb.dieb. §. qđã Titio.ff đ cõdit.& demõſt.& ibid.Soz.col.
fi.ver.Et ꝑdicta.Qđ ſi Iudex diceret,Excõico eũ donec ſatisfecerit, cẽſeret ex
tũc eẽ excõicat⁹.Cle.1.de deci Fel.in.c.1.col.1.ver.excõicatio.fac.đ iudiciis.
20 † Aduertendũ eſt,q̃ Epi, Archiepi, Pñarchæ & Cardinales de ſtylo Curiæ,put
ẽ hẽmus in c ſanè.2 de officio delegat.& in c. Vritatis,de dolo & contu.nõ ex
cõicantur,ſed vel ſuſpenduntur a diuinorum adminiſtratione, vel interdicitur
eis ingreſſus eccleſiæ,de quarum ſñtiarum natura, & quid inter ſe conueniant,
quidq; differant,hr̃ in d.Clem.1.de decimis,& in c.ad hæc.tertio. & ibi glo. &
Doct.potiſſimum Francus de appellat.& hr̃ in c.ſacro.de ſen.excom.& ea om
nia comprehenduntur appellatione cenſuræ eccleſiaſticæ.c.quærenti. de verb.
21 ſignif.† Eundem reſpectum hñdum eſſe excellentib.laicis,eo q̃ dignitati ſit ſem
ꝑ deferẽdum,dixit Goffred.quem refert Hoſtien.in ſumma de dolo & contu.§.
fin.verſ.ſic & faciendum eſt. Quod tñ non ita ſeruatur in executione nr̃æ obli
gationis,neq; eis,eorumve dignitati ſit iniuria, ſi ꝑ eos in obligatione ſit conſtitu
tus procurator ad conſentiendum,q̃ poſſint excommunicari, & ita fieri contin
22 gat.† Vniuerſitas quoq; ne excommunicetur penitus eſt ꝓhibitum in c.Roma.
§.fi.de ſen.excommu.lib.6.ita q̃ ſi de facto ꝓferatur in Vniuerſitatem ſñtia ex
communicationis,ſit ipſo iure nulla,vt cum gloſ. tenent ibi communiter Doct.
Canoniſtæ & Rota,apud Beſignetum,de dolo & contu.deciſ. 1. refert & ſequi
Feli.in c.dilectio.col.5.ver.an autem excommunice.de except. & hoc ita locũ
habet,niſi conſtaret totam vniuerſitatem eſſe negotii,de quo agitur, participem:
quo caſu (ſecũdum Hoſti.vbi ſupra,in ſumma tit.de contu.§.fi.ver.Ergo ſi con
ſtat) ferri poteſt ſñtia,dicendo,excommunico priores,& omnes de tali collegio,
qui parerẽ noluerũt,vel in caſu noſtræ obligationis,dicendo,excommunico.Præ
poſitum,& omnes de Capitulo,qui ſunt obligati. Quæ practica vtiq; ꝓcedere
poſſit in collegiis ſiue eccleſiaſticis,ſiue ſecularib.in quib.omnes de collegio in
terueniũt in facienda obligatione.Secus tñ eſt in vniuerſitatib.populorum & a
liis,in quib.ſunt mulieres,pueri,infirmi,& alii non interuenientes in conſilio pu
blico,& ideo ꝓferenda eſt in Vniuerſitatem ſñtia interdicti,q̃ etiam pro alterius
delicto proferri poteſt,vt ſubiũgit ibidem Hoſtien & hr̃ in c.ſi ſñtia. de ſenten.
23 excommu.lib 6.† De pupillis,furioſis,& aliis ſimilib.fruſtra hic q̃ritur,ac ex
communicari poſſint?Nam etſi alias pupilli doli capaces poſſint excommuni
cari,vt voluit Angelus in lege,neque.ff de in ius vocando. poſt Speculatorem,
de contumace.§.finali.in fi.tamen in caſu noſtro vix id poteſt contingere,cum

neceſſe

neceſſe ſit, ꝙ præcedat obligatio ſub hac forma, quam pupillus & ſimiles facere
nequeunt: ſed non diſputo vlterius, quia non eſt huius loci. Hoc tantum conclu
do, ꝙ ſi detur validitas obligationis perſonæ propriæ per tales factæ, eo caſu po
24 terunt etiam ipſi excommunicari, & non aliter. ✝ An autem proferenda ſit excom
municatio, & an valeat prolata in eum, de quo certum ſit non eſſe pariturum? pu
ta quia ſit notorie inops, aut alias prauæ naturæ. Ant. de But. in c. Odoar. in pri
ma q̃ō. de ſolut. quo ad inopiam concordãdo opiniones antiquorum, dicit, ꝙ ſi in-
opia ſit notoria, ſn̄tia excommunicationis in eum lata, eſt nulla, velut lata cõtra
notorium, põt poni exemplum eius, qui fuerit ad ceſsionem bonorum admiſſus:
& rõ eſt, quia ceſſat contumacia, quæ eſt cã excommunicationis. Milus in verſ.
Excommunicari non põt. Si autem inopia non ſit notoria, tunc ſn̄tia quidem va
leat, ſed probata inopia tãquam iniuſta ſit retractanda, & excommunicatio ſine
difficultate relaxanda, not. in reg. peccatum. de regu. iur. li. 6. & in cap. a nobis.
de ſenten. excommu. & Cardin. poſt gl. in Clem. 2. §. 1. de hæreti. Quo vero ad
alios veluti tyrãnos ſeu alias obſtinatos, communis Doct. ſn̄tia vr̃ eſſe, vt diſtin-
guatur, ſi ſit ſpes, ꝙ excommunicandus quãlibet obſtinatus qñq; emendetur, vt
tunc, ne ille efficiatur deterior, & ne excommunicatio ſit inutilis, & vilipendio,
nón excommunicetur, imò excommunicatur etiam non petens, & inuitus abſol-
uatur. Si autem pro certo ſit illum ſemper fore obſtinãtum, & impœnitentem, di
mittatur in ptãte ſeu peccati, ea vr̃ fuiſſe ſn̄tia Hoſtien. & Ioan. Andr. in d. cap.
Romana, §. ſed nec. de ſenten. excommu. lib. 6. & Ioan. And. in cap. conſtitutio
25 nem. eod. tit. & in vtroq; loco, Domin. refert & ſequitur Felin. in cap. Apoſtoli-
cæ. col. 1. de except. ✝ Quid autem dicendum ſit, ſi taliter excommunicatus legi
timo impedimẽto coactus intra ſtatutum terminum ſatisfacere nõ poſsit, an in-
currat excõicationem, & debeat excõicatus declarari, & denunciari: determinat
26 per Old. conſ. 277. Quòd abbas monaſterii. & Ant. de But. in cap. 2. de teſti. cog.
✝ Diximus duob. remediis poſſe aduerſus iniuſtã executionem huius obligatio-
nis prouideri. Vnum eſt, vt excommunicatus appellet: põt. n. iudex non ſolum ſic
ſub conditione, ſed etiam ſimpliciter promulgatam excommunicationem in con-
27 trario impio reuocare, cap. ſacro. & ibi not. de ſenten excommu. Itaq; vſus Ro-
manæ Curiæ hȝ, ✝ ꝙ vſq; quo pendet proceſſus: anteꝗ̃ ſit inuocatum auxilium
brachii ſecularis, iudex appellãtem reponit, ſicq; reuocat grauamen, ſi quod eſt,
vt poſsit ſi quid habeat ipſe debitor pro ſuæ iuſtitiæ demonſtratione deducere.
Verum quia plerũq; litigatores ex affectu differendæ executionis, magis q̃ ꝙ iu-
ſte poſsint de grauamine conq̃ri, ſimiles appellationes interponũt, prudẽter vſu
receptum eſt, vt ſi altera pars ab eiuſmodi repoſitione appellet, iudex, ſi viderit
reum nihil qđ releuet adduxiſſe in acta, ſic appellãtem itidem reponat, procedat
que in executionis negotio ad vlteriora. Quòd ſi iterum reus a poſtrema repoſi
tione hmõi appellet, adhuc reuocãdo grauamen, iterum reponitur, ſicq; viciſsim
appellãtes reponuntur, donec inter talium repoſitionem viciſitudines executio
28 ad finem producẽ. ✝ Et ſi quis q̃rat conſuetudinis huius toties vnum, idemq; gra-
uamen reuocãdi, rõnem, duplex ea mihi ſe offert: vna vȝ, quã dixi, vt ſi reus ve-
re habeat iuſtã impediendæ executionis cãm, poſsit illam deducere ac probare,
altera, ne ſi expſſe, vel tacite denegaret reponere, daretur ipſi reo occaſio proſe-
quendi appellationem, & eo prætextu cãm talis grauaminis alteri iudici committi
faciendi, ſicq; de vna plures lites deriuãdi, & executionis effectum in longum tẽ
29 pus protrahendi. ✝ Qua rõne ſimiliter introductum eſt, vt omnes huius Curiæ Iu
dices, dum ab interlocutoriis appellatur, litigatores eodem quo dictum eſt, mo-
do reponãt, donec vel vere probetur eſſe grauamen, vel per earum repoſitionum vi
ces ad finem cã producatur. Quare ratio finiendarum litium facit, vt reiecta Barto
li poſt Dyn. in l. qđ iuſsit. col. pen. ff de re iudic. & aliorum tã anteceſſorum, q̃ qui
poſt eum in d. l. qđ iuſsit. & in cap. cum ceſſante. de appell. ſcripſerunt, Docto-
rum opinione, qui voluerunt vnum, & idem grauamen nõ poſſe niſi ſemel aut

F ad

ad ſummum bis reuocari. potior viſa fuerit opinio Raynerii Foroliuien. quem
30 refert, & ſequitur Cuman. in ea. l. qđ iuſsit. defendentis, ꝙ Iudex poſsit ſæpi⁹
& quãcunq; ſuam interlocutoriam reuocare, per regulam gñalem. l. vbicunq;. ff.
de interrog. actio. & per d. l. quod iuſsit. in verbo, poſsit. quod eſt extenſiuum in
31 futurum. l. ſi ita quis ff. de lega. ſecundo. Illud tñ prætereundum eſſe non vr,
ꝙ ſi Iudex in cauſis non executiuis, vero exiſtente grauamine, procedat nihilo
minus ꝑ repoſitiones antedictas, quãq; interponit ſe Principis autoritas, & ab eius
ſignatura (quam ita appellant) obtinetur commiſsio cauſæ talis appellationis,
adiecto, ꝙ valeat commiſsio, non obſtante ꝙ Iudex (animo forſan magis gra-
uandi) ipſum appellantem repoſuerit: in executiuis autem non committitur
cã appellationis, niſi cum clauſula; ſine præiudicio legitimæ executionis. Cur
32 autem vſus habeat, vt reo, per quem ſeu eius ꝓcuratorem facta eſt confeſsio de-
biti, Iudex ad ſatisfaciendum ſtatuat terminum trium dũtaxat dierum (vt eſt ſu
pra dictum) cum de iure detur quadrimeſtre tempus ad ſoluendum. l. certũ. §.
ſi. de confeſſ. nec debeat melioris eſſe conditionis pertinax litigator, q̃ ſpõte cõ
33 feſſus, ternarii quidem numeri rõ ducta eſſe vr ex eo, quod iure cautum eſt, vt
ſñtiam excommunicationis præcedat trina monitio, vel vna pro tribus: ſ. ca. con-
tingit. ſecundo. & cap. ſacro. de ſenten. excõmu. in antiq. & c. ſtatuimus. & c. cõ
ſtitutionem eo tit lib. 6. Quantitatis autem dierum vr pro rõne ſufficere allega
tio conſuetudinis. Quod cõprobat Abb. in c. quod ad cõſultationem. col. 5. vſ.
Quæro, an hoc tps. de re iudic. Et quãuis Abbas ibi poſt gl. & doct. in ſuperius
allegata lege, ſi debitori. ff de iudic. & idẽ Abb. in c. q̃renti. de officio delegati. di
cat conſuetudinem inualuiſſe, ꝙ detur confeſſo tempus decem dierum, in effectu
noſtra conſuetudo non repugnat illi, quia etiam poſt illos tres dies requiritur de-
claratoria, quæ ſecum trahit terminum decem dierum, vt infra dicet. De qua-
34 drimeſtri autem dilatione, quib tum iudicatis, tum confeſſis, & in quibus cauſis
concedatur, & in quibus non, & qñ incipiat currere, & an ꝓrogari, a rctari ne poſ
ſit, plenam doctrinam ponit Innocentius in dicto cap. q̃renti in glo. ſua. ver. qua
drimeſtre. de officio delega. vbi etiam Felin. more ſuo ponit regulam cũ fallen-
tiis. Sed iis, qui verè volunt agnoſcere debitum, adinuenta eſt practica, ꝑ quã
35 ſuppletur etiam vltra decem dies honeſta dilatio. Nam ſi debitor, nõ ſolũ infra
triduum, ſed etiam poſt factam declarationem (de qua proximè dicet) accedẽs
ad Iudicẽ ſponte ſuſcipiat in ſe oẽs cenſuras, & mãdatum executiuum, indulge
tur ei ex vſu terminus triginta dierum, intra quos debeat ſatisfacere. (Quarũ cen
ſurarum, & mandati executiui ſuſcipiendi forma inferius deſcribetur) ita ꝙ ſi de
ficiat, ꝓteritis triginta dieb. ilico, vnica tñ facta citatione relaxentur contra eum
cenſuræ, & mãdatum executiuum. Eſt verum, ꝙ triginta dierum terminus añ-
36 dictus, quãq; ſi ſumma eſt parua, aut alia ſubſit cã rõnabilis, abbreuiari ſolet: atq;
ad minorem numerum reduci: raro tamen ad minus q̃ viginti, & nunquam ad
minus quàm decem dierum numerum reducitur. Prætcritis ergo tribus illis
37 diebus, ſi non ſit appellatum ilico immediatè: ſi vero appellatum ſit, factaq; ap-
pellantis repoſitio, mediante appellatione ab ipſa repoſitione, ipſoq; actore repo
ſito, ac citato debitore, ad videndum & audiendum ſe declarari eſſe excommu-
nicatum, & literas declaratorias decerni, Iudex pronuntiat ſententiam declara-
toriam, & decernit literas, niſi per totam illam, vel interdum niſi per totam pri-
mam diem ſatisfecerit. Formula declarationis habet, illum ob non ſolutionẽ
38 illius ſummæ, ſeu ob alterius rei non factum implementum, eſſe excommunica-
tum, ſeu a diuinis ſuſpenſum, vel interdictum, & excommunicatum, ſeu ſuſpen-
ſum vel interdictum publicè denuntiandum, & ab omnibus Chriſticolis vitan-
dum fore. Huius autem declaratoriæ ſñtiæ inſtrumentum (quas literas appel
39 lant declaratorias) per actuarium extenſum parti actrici traditum, per Curſo-
rẽ in albo cõſueto publicat, cui⁹ publicationis formula eſt apud Spec. in tit. de
ſñtia. §. de diuerſis ſñtiarum formis. num. 34. verſic. ſed & Aud. D. Papæ & ab

ea

ea publicatione cōputantur dies decem(de quib. eſt ſupra dictū)intra quos ad
alios actus nō pcedirur,hēiq; reus honeſtam(ſi velit)ſatisfaciendi commodita-
tem.Quæ ſit huius decendialis moræ cā,patere pōt ex añ dictis, diceturq; etiā
40 inferius.¶ Proferendæ autem dictæ declaratoriæ rō vñ ſumpta ſit,habere poteſt
intellectum difficiliorem. Vr̃ enim eſſe ſuperflua, qñquidem antea pronunciata
eſt excommunicatio,niſi debitor infra tres dies ſatisfecerit, ita quod lapſu trium
dierum,non facta ſatisfactione,excommunicatio ſuum habet effectum: & eſt pa
tens ex actis.Sed omiſſa diſputatione,rō eſt,quia cum excommunicatio multos
habeat effectus,de quibus non eſt hic tractandi locus,& inter alios,quia ille qui
eſt ea irretitus,debet a Chriſti fidelib. vitari,tractariq;,vt excommunicatus, & a-
lias dubitaretur,an vtcūq; etiam occulte excommunicati eſſent vitandi.Qua de
re conſuluit Petrus de Auch conſ.189.trib.de cāis.col.2.facta ē poſtea in Cō
ſilio Conſtañ.conſtitutio iterata in xx.ſeſſione concilii Baſilienſis hoc ſub teno
re:¶ Ad euitandum ſcandala,& multa pericula,ſubueniendumq; conſcientiis ti
41 moratis,ſtatuit (ſcilicet ſancta ſynodus) q nemo deinceps à communicatione
alicuius in ſacramentorum adminiſtratione,vel receptione,aut aliis quibuſcūq;
diuinis,vel extra,ptextu cuiuſcūq; ſñtiæ aut cenſuræ eccleſiaſticæ,ſeu ſuſpenſio
nis,aut prohibitionis,ab homine,vel a iure gñaliter promulgatæ,teneatur abſti-
nere,vel interdictum eccleſiaſticum obſeruare:niſi ſñtia,prohibitio,ſuſpēſio,vel
cenſura huiõ fuerit,in vel contra perſonam,Collegium,Vniuerſitatem Eccle-
ſiam,aut locum certum,aut certam a Iudice publicata,& denuntiata ſpãliter,&
expſsè,aut ita notoriè in excommunicationis ſñtiam conſtiterit incidiſſe,q nul-
la poſsit tergiuerſatione celari,aut aliquo iuris ſuffragio excuſari,nam a commu
nione illius,licet denuntiatur non fuerit,abſtineri vult iuxta canonicas ſanctio-
nes.Hæc conſtitutio regiſtrata eſt inter acta conſilii Baſilieñ & inter illa p rōnē
Gallicā,in pragmatica ſanctione acceptata de qua ēe atteſtat Abb. in Clemen.
2.de ſenten.excommu.Quòd autem prius edita eſſet a Martino Papa in conſ.
Conſtantienſi,teſtatur Antonius Archiepiſcopus in tractatu cenſurarum, c.38.
& in 2.parte tertiæ partis ſuæ ſummæ,tit.26.cap.vlt.& frater Nicolaus,qui ſup
pleuit ſummā Piſanellā.§.Clericus.tertio.in fi.& quod hæc de cā vſu introdu-
ctum ſit declaratorias huiõi proferri,demonſtrant ipſius formulæ verba ſuperi-
us deſcripta conformia verbis dictæ conſtitutionis.Ex dictis etiam patet hãc de-
clarationem eſſe diuerſam ab illa:de qua in cap.cum ſecundum.de hæret.lib.6
& in aliis locis cumulatis per Feli.in C.Rodulfus char.penul.verſ.ſed declara
toria,de reſcript.quia fiunt ad diuerſos effectus,vt colligitur ex dictis ipſius Fel.
42 ibid. n verſ.limit.4.vbi etiā facit mentionem ſupraſcriptæ conſtitutionis.¶ Et pu
to,q hæc nr̃a declaratio valeret,etiam ſi fieret ſine citatione partis,per ea,q̄ ſub-
43 dit ibid.ipſe Felin.in verſ.citatur etiā pars.¶ Illud vero eſt certum,q lz diſpu-
tetur de appellatione interpoſita a declaratione incurſus excōmunicationis, &
ſimilium pœnarum,an ſit licita,& an ſuſpendat illius effectum Qd ponit ibid.
44 Felin.verſ.Et appellari,de hac noſtra ceſſat omnis difficultas:¶ qa non eſt verè
declaratoria excommunicationis,aut alterius cenſuræ incurſæ. Sed eſt ſolumō
illius publicatoria, & denuntiatoria, quæ non ſolum per appellationem (ſi pp
eam appelletur) nō ſuſpenditur:ſed nec impeditur p appellationem præceden
tem ab ipſa excommunicationis ſñtia interpoſitam capitulo paſtoralis.§.fin.de
appellationibus.& ibi nota.Doct.In cauſis aliis,in quibus ad executionem pce
ditur via cenſurarum,& poſtremo inuocationis auxilii brachii ſecularis, proce-
45 ditur tali mō,¶ q ſi declaratus infra decem dies ſequentes non paruerit, deinde
cum interuallo aliorum decem dierum ab vniuſcuiuſq; ſeqñtium actuum publi
catione pceditur citato ipſo reo declarato ad aggrauationem,reaggrauationem
interdictum,& brachii ſecularis inuocationem. Quæ forma pcedendi quā cām
habeat,conſiderare poſſumus ex añdictis in verſ.Prateritis ergo,&c.Vcz vt cre-
46 ſcente contumacia,creſcat & pœna.¶ Sed eius initij tempus,& autorem,& cur

potiſsimum decem dierum numerus inſtitutus fuerit,nõ memini legiſſe, niſi q̄m is procedendi modus(q̄tum ego meminiſſe q̄am)non ponitur a ſpeculatore,ſed habet eius mentionem Paulus Caſt.credi põt illo intermedio tempore fuiſſe per vſum Rom.Curiæ ita inſtitutum:Verba Pauli in conſ 41.antiquæ impreſsionis quod eſt ſecundum nouam impreſſionẽ in prima parte 321.incipien.; Viſis actis & actitatis verſ.Inquantum vero dicta captura fundatur ſup lr̃a Pantaleonis, inquantum inuocat brachium ſeculare,adhuc clarius vr̃ debere ruere,quia p̄po ſtere facta fuit,& non ſeruata forma dictæ literæ in duobus.Primo enim dicta li tera dirigetur perſonis eccleſiaſticis,mandans eis, q̄ debeant p̄fatum Thomaſiũ denuntiare excommunicatum,grauare,& reaggrauare iuxta ſolitum ſtilum.Po ſtea ſubditur in lr̃a: Demum vero ſi dictus Thomaſius adhuc animo indurato,& ſuæ ſalutis immemor,& cætera. Et ſubiicitur in dictum caſum inuocatio brachii ſecularis,vt ex tenore lr̃æ patet.Nõ ergo potuit recurri ad ſecularem Iudicem, niſi poſtq̃ eccleſia non habebat quid vltra faceret:quia tunc p̄fatus Thomaſius deductus fuiſſet in profundum malorum,iuxta not.in c.cum nõ ab homine.de iudic.& ſic,poſtq̃ dicta aggrauatio,& reaggrauatio p Iudices eccleſiaſticos fa cta fuiſſet:quia ſi poſtulat ordo tam dictæ lr̃æ,q̃ etiam iuris. Hactenus Paulus. Ipſius autem aggrauationis,q̃ ſuo tempore erat in vſu,cãm ſimul, & formulam ponit Spec.in tit.de ſñtia.§.de diuerſis ſñtiarum formis.num. 31. per hæc ver ba.Verum quia excommunicato in ſua contumacia perdurante Iudices volunt q̄nq; ſuam ſñtiam aggrauare,vt contumacia creſcente creſcat & pœna.cap.q̄m de offi.ordin.& quinquageſima diſtinct.quia extra.de cohabitat.cleric. & mul. c.clericos.in fin.C.de ſer.fug.quicũq;.in princ.ff.de pen.l.relegati.quæ ſt.quin ta,q̄n ad fin.poterũt tũc p̄cedere ad ſuſpenſionẽ, vel priuationẽ p̄petuã officii, & bñficii,vt extra de ætat.& qual.cũ bonæ.de teſt.cog.cũ ſup cã.32. diſt. p̄ter hæc.de appell.Paſtoralis.de cohabit.cle.& mul.clericos,&c.ſeq.vel ẽt ad depo ſitionem,vt extra de do.& cont.cap.veritatis.Cuius ſñtiæ forma talis erit.

47 CVM † nos P. Dei miſeratione Epiſcop.talis Eccleſiæ talem ſui exigen te contumacia olim excommunicationis vinculo duxerimus innodandum,ipſe que contemptis clauibus Eccleſiæ velut filius inobedientiæ adhuc in graue ani mæ ſuæ præiudicium,& ſcandalum fidelium pertinaciter in ſua contumacia p̄ ſeueret,& excommunicationis ſententiam,qua ligatus eſt,animo ſuſtineat indu rato,idcirco,ne de ſua contumacia valeat gloriari,& ne facti ſui peruerſitas tran ſeat præſumptoribus in exemplum, ſed potius pœna eius ſit aliorum metus,no ſtram ſñtiam aggrauantes iuxta meritum culpæ illius,eum ab officio & bñficio duximus ſuſpendendum:vt in prædictis concord.& extra de vit & honeſt.cleri cor.vt clericorum.§.ſi quis igr̃.& de iudic.at ſi clerici.de exceſſ.prælat.tãta,de

48 homic.p̄ humani.lib.ſexto.† Ex quib.colligi poteſt, quod vbi iudex eccleſiaſti cus habet facultatem exequendi de facto p ſe ipſum,non cogitur in aggrauatio ne p̄cedere via cenſurarum,ſed põt procedere via facti ad ſuſpẽſionem, ſeu pri uationem officii ſeu bñficii.Et idem dicẽdum eſt de inuocatione auxilii brachii

49 ſecularis.Quod vt clarius liqueat,vr̃ paulo altius eſſe repetendum. † Secula ris ptãs q̄nq; inuocatur,vt puniat degradatum,aut incorrigibilem clericum, ſeu alium corporali pœna afficiendum,cui pœnæ non decet eccleſiã apponere ma

50 num,† & dr̃ tunc reus tradi curiæ ſeculari.qua de re tractant Doct. in dicto c. cum non ab homine.de iudic.Quæ q̄m non eſt noſtri ſubiecti, de illa non vide tur hic amplius eſſe dicẽdum: Neq; tunc proprie dici poteſt inuocari auxilium,

51 ſed dicitur reus tradi poteſtati ſeculari.† Quandoque vero inuocatur auxilium ad adiuuandum,auxiliandumque iudicem eccleſiaſticum,ſi forte timet de rei po tentia,vel ne fugiat,aut quid ſimile. Et tunc proprie eſt inuocatio auxilii, vt de clarat Abb.in dicto capitulo,q̄m.in fin.de offic.ordi.allegat ca.vt famę.de ſent.

52 excommuni.& cap.j.eo.tit.de offi.ordin.† Et hæc inuocatio cadit interdum in obligationis noſtræ executionem.interdum non eſt neceſſaria:& vbi nõ eſt ne ceſſaria

ceſſaria, non eſſet facienda, quoniam iura de ea loquentia ſemper vtũtur verbis: ſi neceſſe fuerit: ſi opus erit: & ſimilib. Vt declarat Oldr. in conſilio 89. in fi. & practicam eius inuocationis faciendæ ponit Hoſtieñ. in cap poſtulaſti. de homic. in
53 glo. verbi ſimpliciter: vt ſi iuxta terminos illius cap. dicat clericus poteſtati ſeculari: † Tales Parrochiani mei ſunt mihi rebelles, excommunicaui eos, ſententiam contemnũt, nõ habeo vltra quid faciam, recurro ad vos, vt ipſos diſtringatis, &
54 mihi ſatisfacere cõpellatis. † Ex quib. (redeũdo illuc, vñ digreſsi ſumus) vbi iudex eccleſiaſticus põt per ſe ipſum facere executionem in beneficiis, ſeu aliis bonis, vel in perſona, & non indiget auxilio ſecularis ptãtis, non eſt neceſſaria aggrauatio excõmunicationis, & impropriè dr̃ brachium ſeculare inuocari: cũ ma
55 gis conueniat, propriumq; ſit immediatè decernere mandatũ executiuum. † Verũtamen, vt vniformis eſſet procedendi modus, ad euitandamq; varietatis confuſionem (vt ego quidẽ exiſtimo) in huius obligationis executione media quædã via fuit electa: nam præteritis à publicatione ſupradicta decem dieb. vno eodemq; contextu reus citatur ad videndum excommunicationem contra ſe fulminatam aggrauari, & reaggrauari, literaſq; aggrauatorias, & reaggrauatorias vſq; ad inuocationem auxilii brachii ſecularis incluſiue decerni, & cõcedi: & ita in termino citationis omnia ſimul decernũtur, & cõcedũtur reproducta prius publicatione literarum declaratoriarum: & ſup tali decreto conficitur inſtrumentũ, cuius virtute poſteà proceditur ad realem executionem. Quæ omnia ex peruulgato ipſorum
56 inſtrumentorũ contextu facilè intelligi, & cognoſci poſſunt. † Si obligatio facta ſit cũ ſuſceptione cenſurarũ, & mãdati executiui, de qua ſæpe ſupius loquuti ſumus, & quo iure illius vſus poſsit ſuſtineri, vt puto docuimus: tunc dato eius inſtrumento autentico, & liquido: & (ſi per aliũ notariũ, quàm per illũ, qui futurus eſt actuarius, ſit rogatũ) recognitio, non requiritur alia citatio, niſi in ipſa obligatione (prout multi cautius agentes, dũ ſe obligãt, poni volũt) dictũ fuerit, quod debeat procedi citatione præmiſſa, ſed immediate creditor petit, obtinetq; extrahi, & ſibi dari inſtrumentũ cenſurarũ, & mandati executiui: Attñ ex vrbanitate interdum pro rerum, & perſonarũ qualitate Iudex mandat citari debitorem ad ſatisfaciendũ,
57 alias videndũ extrahi, & concedi cenſuras, & mandatũ executiuũ. † Circa hãc formã contigit alias hoc dubiũ: Creditor nõ recordatus ab initio clauſulæ ſuſceptionis cenſurarũ, & mandati executiui, tanquam ſi fuiſſet ſimplex obligatio, proceſſit per viam confeſſionis debiti, & obtinuit literas declaratorias, ſed anteq̃ decretũ eſſet brachiũ ſeculare, debitor vt frueretur dilatione xxx. dierum, ſuſcepit in ſe cenſuras, & mãdatum executiuum, ſecũdum ea, quæ dicta ſunt ſuperius. §. ſed iis quæ verè. Quod videns creditor, & animaduertens cenſuras eſſe ſuſceptas in obligatione, inſtabat illas cũ mãdato executiuo ſimul extrahi, & ſibi concedi, nõ expectato lapſu termini xxx. dierũ. Diſputabatur, quid eſſet agendũ? fuit reſolutum quod cẽſuræ, & mandatũ executiuũ extrahi, & cõcedi debebãt, per ea quæ dicit Bar in l. conſentaneũ. C. quomo. & quan. iud. & Iaſon in l. nulli. C. de iudic. col. pen. & facit Ro cõſ. 133. & quædã apoſtilla ad Alex. in l. reſcriptũ. §. ſi pacto. in verſi. liberaſſe ff. de pact & qd' dicit Bal in l. qui legati. C. vt in poſſeſſ. l. Præſertim, quia hic nõ mutatur forma procedendi: ſed intẽtatur remediũ, per quod iudicio perfecto reus cogi poſsit ſoluere: quo caſu vno remedio electo aliud quoque intentari poteſt, per iura præallegata.

Quæſtio. poſt proceſſum incidentium.

SVMMARIVM.

1 *Si obligatio nõ hẽat ſolutioni faciẽdæ diẽ adiectũ, et pceſſũ ſit cõtra obligatũ aliter non monitum confeſſato debito per procura. ita obligatus non tenetur actori ſoluere expenſas.*

2 Proceſſus contra abſentem debitorem uigore inſtrumenti obligationis aliunde allati, & non recogniti, inualidus eſt.

3 Metus iniuſtæ excõicationis ſoluentem excuſat, ut repetere poſsit, iuſtæ nõ excuſat.

4 Sponte ſoluenti, cui competebat releuans exceptio, non admiſsibilis tamen contra obligationis Cameralis executionem datur repetitio.

5 Diſtinctio ſolutis añ latã ſñtiam excõicationis, uel poſt, ut repetere poſsit.

6 Proteſtatio ꝙ ſoluatur metu excõis, et piurij, et aĩo repetẽdi, cautè adhiberi ſolet.

7 Appellatio ab executione obligationis Cameralis in uniuerſũ non admittitur.

8 Appellatio etiam à mero executore interpoſita, tenet, ad finem ut cauſa appellationis deuoluatur, & deferatur ad ſuperiorem.

9 Executor non tenetur probationes admittere.

10 Quando detur commiſsio cum clauſula, ſine præiudicio legitimæ executionis.

11 Remedium contra iniuſtam executionem inuentum.

12 Appellatio ab exceſſu in exequendo alias licita, in executione obligationis Cameralis non conceditur, & qua ratione.

13 Qua ratione appellatio non impedit executionem.

14 Excõicatus põt opponere exceptionẽ nullitatis proceſſus, et ad impediendã executionem per uiam exceptionis, quæ notoria ſit, non per uiam actionis.

15 Abſolutus ab excõicatione dato illi termino ad ſatisfaciẽdum, qñ reincidat, uel denuo excommunicandus ſit, elapſo termino, & non ſatisfacto.

16 Auditor Ca. añ feſta Paſchalia abſoluit excõicatos, ut poſsint ſumere eucharistiã.

17 Abſolutio ab excõicatione quõ cõcedatur, ut reductio in priſtinam excommunicationem neceſſaria non ſit.

18 Excõicatus quis poſteà ſatisfaciat elapſo termino dato, ĩdiget formali abſolutiõe.

19 Remedium, ne quis habens exceptionem certã, abſens excommunicari poſsit.

20 Agere qs põt contra inuitum, ut per iudicem declaretur illum non teneri.

21 An recuperare poſsit poſſeſsionem debitor, in quam ad exequendam obligationẽ Cameralem immiſſus fuerit creditor.

22 In pignore ꝑtorio, imiſsione facta ex primo decreto qñ recuperari poſsit poſſeſsio.

23 In pignore iudiciali, an, & quando poſſeſsio recuperetur.

24 Immiſsio in poſſeſsionem uirtute obligationis Cameralis, cui pignori æquiparetur Prætoriòne, an iudiciali.

25 Quando immiſſus in poſſeſsionem efficiatur poſſeſſor, ut lucretur fructus, & ei competant interdicta poſſeſſoria.

26 Poſt immiſsionem curandum eſt, ut quàm primùm pignora capta per ſubhaſtationem uendantur, & ſatisfiat creditori.

27 Vigore obligatiõis hypothecariæ fieri põt ĩmiſsio ẽt ĩ oĩb. bonis hypothecatis q̃tũcũq; debitæ ſummæ ualorẽ excedẽtib. alias ꝑ mẽſuras tantũ debiti declarati.

28 Vſus

28 *Vſus curiæ in facienda ſubhaſtatione bonorum.*

29 *Iudicialia pignora ſine ſolennitate ſubhaſtationis uendi non poſſunt.*

30 *Qñ creditor ad licitandum pignus admittatur, & quãdo eidẽmet adiudicetur.*

31 *Quo pacto & ordine ſubhaſtationes in curia fiant.*

32 *Immiſsionis nulliter ob minus ſolemnem immiſsionem in bonis debitoris, poteſt uti iure retentionis.*

33 *Executio facta non præcedente conuenienti liquidatione, eſt nulla, & quare.*

34 *De triplici incertitudine circa obligationem.*

35 *Proceſſus factus pro maiori ſumma, quàm deberetur, per uiam confeſsionis per procuratorem, redditur nullus.*

36 *Excõicationis ſñtia eſt indiuiſibilis, nec pro parte põt ſuſtineri; & ꝑ parte non.*

37 *Qui nulliter proceſsit ad publicationem excommunicationis contra debitorem, is tenetur actione iniuriarum debitori.*

38 *Quid ſi pro minori ſumma proceſſum ſit, quàm debeatur.*

39 *Si qs obtinuit ſeqſtrũ, poſteà egit ꝑ executione obligationis Cameralis, ẽt cautione pſtita, nõ relaxatur ſequeſtrum, donec ei ſatisfactum non ſit: alias ſecus.*

40 *Excõicatus ꝑ confeſsionem debiti factam ab aliquo ex ꝓcuratoribus gñaliter cõſtitutis in obligatione Camerali, licet ignorans, eſt inhabilis ad beneficia.*

41 *Rõ, et modus, quo uti debet qs, ad obtinendã executionẽ immediatè ſup bonis, uel iuribus hypothecatis iuxta pactũ pignoris & pcarij in obligatione adpoſiti.*

42 *Remedium, ne creditor indebitè poſſeſſionem bonorum debitoris obligatorum iure pignoris ingrediatur.*

EX dictis, ✝ proceſſu ad finem perducto, conſequenter ponẽtur nõnullæ quæſtiones, quæ poſtea poſſunt occurrere, veluti, ſi obligatio
1 non habeat ſolutioni faciendæ diem adiectum, & proceſſum ſit cõtra obligatum aliter non monitum confeſſato debito per procur. vt moris eſt, an ita obligatus teneatur actori ſoluere expenſas? Cenſerem negatiuè reſpondendum eſſe, autore Abb. in c. licet. colum. 3. verſic. & inquantum Bal. extrà de ſimon. & ibidem Felin. col. 3. ver. in gl. verbi
2 inſcriptio. Item, ✝ ſi fuerit contra debitorem abſentem ꝓceſſum vigore inſtrumẽti obligationis aliunde allati, & nõ recogniti, an ppeà ꝓceſſus dici poſsit eſſe inualidus? Et alias in facti cõtingentia reſolutũ fuit affirmatiuè, p ea, q̃ adducta ſunt in pcedenti particula. ❡. q̃rat fortaſſe hic aliqs. vbi locuti ſumus de exẽſione facieda obligationis. qb. addi põt ẽt Staphileꝰ in tractatu lr̃arum, vbi loqtur de illarũ durabilitate, fol 108. primæ impſsionis, ver. ideo ãt dixi. Nã hic quoq; dici põt iudex añ recognitionẽ inſtrumẽti facultatẽ ſuã ignorare. Itẽ pone, ꝙ obligatꝰ hñs aliquã releuãtem exceptionẽ, q̃ tñ cõtra huius obligationis executionẽ (ſecũdum ſupius dicta) nõ ſit admiſsibilis, ſponte ſoluat, an deb ei poſteà repetitio tantũ indebitè ſoluti, iuxta vulgare dictũ, ſolue & repe. de quo in c. debitores de iureiu. cũ huic obſtare videatur ſpõtanea ſolutio. ff de re. iur. l. cuius p errorẽ. & de cõd. indeb. l. 1. & C. eo. tit. l. indebitũ & ponit latè Iaſ. in l. 1. ff. de cõd. inde. vbi facit duas regulas. Vnã, ꝙ ſoluẽs p errorẽ indebitũ, repetit p cõdictionẽ indeb. Alteram, ꝙ ſoluens ſcienter indebitum, non põt repetere: quia cenſetur donare, & vtrinq; addit plures limitationes. Sed q̃tum attinet ad ꝓpoſitum

noſtrum,puto eſſe attendendum, ꝙ duplex eſt hic metus debitori non ſoluenti
imminens,periurii vez,ſi obligatio ſit iurata,& excommunicationis contra eum
ꝓferendæ,ſi non ſoluat. De metu periurii hr̄ per gl.& Doct.in d c.ſi debitores:
quod ponit Iaſ.vbi ſupra in ſecunda limit.ſecundæ regulæ. & de metu excom-
municationis per Ioan. Andr.& alios poſt eum in cap. cum dilectus.quod met.
3 cau.& in c.olim.de teſtit. ſpo. † q diſtinguũt inter iniuſtam, & iuſtam excōmu
4 nicationem,ita vt iniuſta excuſet,vt ibi videri poteſt. † Et ſecundum eam diſtin
ctionem curia ſeruat,ꝙ ſi verè competebat exceptio, ſicq; in effectu erat indebi
tum,& excommunicationis & periurii,per ſe metus excuſet,ne ſpontanea ſolu-
tio poſtea repetenti obſtet. Rō eſt illa,quia hic vr̄ ſoluens facere neceſſitate ada
ctus:in neceſſitatibus autem nemo cēſetur eſſe liberalis.lege,rem legatā.in fi.de
adim.leg.& vbi poteſt ſumi alia ꝓſumptio,nunq̄ præſumitur donatio. l. ſi cum
aurum.& ibi not.Bar.ff.de ſolut.lege,eleganter.§.qui reprobos.vbi Bar.l.ff.de
pign.acti.Iaſ.in 4.limit.dictæ 2 regulæ. Et in hāc ſn̄tiam conuenit etiam Cana
rius in 5 4.q.ſui tractatus,qui videri poterit,quia loquitur & doctè, & eleganter.
5 † Multum autem intereſſe videtur,an ſolutio fiat añ latam ſententiam excom-
municationis,vel poſtea:nam ſi fiat anteà, tunc eſt omnino locus diſtinctioni ſu
praſcriptæ,poſſet nec'ne ſoluēs iuſtè excōmunicari,& potuiſſet nec'ne audiri,di
ſputādo eſſet'ne debitū an non? Si verò ꝓcedat excommunicatio ſolutionē,tunc
ſi ſit ritè lata & valida,ſicq; iuſta ſit ex ordine & animo ꝓferētis,licet iniuſta ex
cā:vez quia debitum non eſſet iure ſoluendum,vel factum implendum, inducit
iuſtum metum,vt latè probat Rom.Conſ.369.circa primum propoſitæ. verſic.
Quo ad ſecūdum,quo q̄ritur &c.Si autem eſſet nulliter lata:id quod Romanus
6 dicit ex ordine & animo ꝓferentis eſſe iniuſtam,tūc quia in effectu non eſſet ex-
communicatio,non excuſaret. † Cam tñ procuratores ad vitandum difficulta-
tes,curant eiuſmodi ſolutiones fieri cum exp̄ſſa ꝓteſtatione, ꝙ ſoluitur metu per
iurii,vel excommunicationis,aut etiam vtriuſq;,& animo repetendi. De cuius &
ſimilium ꝓteſtationū vallīditate,nōnulli dixerunt eſſe tex.in cap. Cumana . de
elec.& q̄ ponit Bar.in l.non ſolum.§.morte.vbi tractat de ꝓteſtatione declara
toria voluntatis ꝓteſtantis.verſ.Circa ſecundum.prope fin.dicens,ꝙ vbi obliga
tio re contrahitur,ſufficit,ꝙ proteſtatio fiat parti:non tñ requiritur illius conſen
ſus expreſſus.ſed ſatis eſt ſi non contradicendo taceat,vr̄ enim eo mō actus cele-
brari:all.l.1.& 2.ff de ſolu.& diſeruit firmatq; latè & eleganter Ioan. And.Ru
beus in rep.d.§.morte.charta 5.verſ.Sexta colligitur concluſio. Mihi tamen
viſū eſt magis cōuenire caſui pn̄ti ſeq̄ns ibi immediatè poſitū mēbrū diſtinctio
nib.Bartoli,dū vult,ꝙ qñ eiuſmodi ꝓteſtatio fit ſup aliquo actu, ex quo nō indu
citur ꝓpriè obligatio,ſed aliud ꝓiudiciū gñatur,debeat quidē ꝓteſtatio fieri par-
ti,ſed eius cōſenſus nō requiritur:per tex.l codicillis.§.primo.de leg.ſecūdo &
lege,debitor.§.1.ff.quib.mod.pig.vel hyp.ſol.qd' dictum elegāter ibi explicat,
& ab obiectis defendit Ormānotius in ſua repetitio.verſ.vltima concluſio.

An ab huius obligationis executione interpoſita appellatio aliquid operetur,&
quid? Articulus eſt ſatis diſputatus per glo.& Doct.in lege,ab executore.C.quo
appellat.nō rec.& in lege,ab executore.ff.de appellatio . quorū diſputationem
7 nō recito: † quia in ſpecie nr̄æ obligationis abſolutè loquēdo,nō admittitur ap
pellatio ꝑ ea,q̄ adducta ſunt ſuperius in ꝓcedenti particula.§.'de quarta etiam
q.inc.ver.Sed an ſaltim à tali &c.quod tñ declaro in hunc modum,vez, ꝙ non
liceat appellare ad finem,& effectum impediendi executionem,& ipſius execu-
8 toris proceſſum: † ſed quo ad effectum & finem,ſine impedimento, & præiudi-
cio excommunicationis ipſa cauſa appellationis deuoluatur, deferaturque ad
ſuperiorem, tenet appellatio , etiam à mero executore interpoſita,vt not. Spe-
9 cul. in tit. de act. ſeu petit.§.ſuper petitionibus.ver . Sed quid ſi antè . † vbi
etiam concludit non ſuſpendi, nec reuocari executionem,ex eo, quòd appellans
obtulerit exceptionem incontinenti probare: quia executor non tenetur proba-

tiones

tiones admittere:& ſic non impeditur, nec reuocatur executio, niſi demum co-
ram Iudice appellationis probata veritate exceptionum, & iniuſtitia executio-
nis. Quod etiam not. Innoc. de elec. cad. cum inter canonicos. & Ant. de But.
10 in c. dilecto. de appel. col. 2 & ibi Phil. Fran. in vlt. nota. † Et ſecũdum hæc ino
leuit ſtylus ſignaturæ, ꝙ vbicunq; petitur commiſſio cãæ ſimilis appellationis,
11 additur clauſula: ſine ꝑiudicio legitimæ executionis. † Hoc ergo eſt vnum ex re
mediis cõtra iniuſtam executionem inuentis, vt interpoſita appellatio corã Iu-
dice appellationis verificetur, & ſubinde per eum iudicem executio facta reuoce
tur. Limitari etiam ſolet vniuerſale ꝓnuntiatum ꝑdictum. ꝙ ab executione non
recipiat appellatio, niſi in ipſa executione modus excedatur, quia tũc rõne ex-
ceſſus licita eſt appellatio, ſecũdum omnes Doct. in locis ſuperius citatis, q̃ limi
12 tatio quãquam de iure ſit vera: † tñ in facto huius executionis nr̃æ non hẽt lo-
cum, nec ſignatura dat eiuſmodi appellationum commiſſiones, niſi cum dicta li
mitatione ſine ꝑiudicio legitimæ executionis, quod quidem iudicio meo hẽt ean
dem rõnem, quam ipſius principalis appellationis reiectio. Nam iuxta ſupius di
cta ſi nõ ꝓceditur (prout non ꝓceditur) ad confeſſionem debiti, & ad executio-
nem, niſi prius facta liquidatione, & liquidatione ꝑcedente ſubſequitur debiti cõ
feſſio, q̃ ꝑcedit executionem, dici verè nõ poteſt, ꝙ iudex excedat modum: cum
det executionem duntaxat ꝓ ſumma, per partem: ſeu eius procuratorem confeſ-
ſata. Libet hic addere aurea verba Gem. conſ. 59 paulò poſt principium, qui me
13 lius ꝗ̃ alius, quem ego viderim, docet rõnem, † quam ob rem appellatio non ſu
ſpendit executionem: inquit. n. Appellãs ab executione directè, vel indirectè ni-
hil agit regulariter, q̃a nõ ſuſpẽdit id, à quo originatur executio: dat. n. talis ap-
pellãs liberũ anñcedens, à quo dependet executio, & negat cõſeq̃ns ex illo. ſ. exe-
cutionem iudicati: hoc caſu appellatio nõ ꝓdeſt: & iſte ẽ caſus. de appel. c. cõſti
tutus. vbi non fuit appellatũ a confirmatione, ſed ab executione confirmationis,
ꝓpter quod ibi fuit appellatio repulſa: nec admittitur per viã exceptionis, licet
poſtea agere poſſit. Et iſta eſt concluſio Ioan. mon. & Ioan. And. in c. cũ venera
bilib. §. porrò de ſẽt. excom. li. 6. vt ibi ponit Io. And. ſup gl. primo diffinitiuã.
& idem repetit Ioan. mon. eo. tit. is, cui. § fi. dicens, ꝙ dum erat Vicecãcellarius,
multas lr̃as caſſauit, in quib. narrabatur eſſe appellatum non a ꝓuiſione, ſed ab
14 executione prouiſionis. † Excommunicatus ob non implementum huius obliga
tionis, an audiatur opponens nullitatem excõicationis & proceſſus? Ex iis, q̃ Do
cto. tractãt, potiſsimum in c. ſignificauit. de except. ſumpta eſt obſeruantia Cu-
riæ, ꝙ ſi velit agendo intentare iudicium nullitatis, añquam ſit facta executio, nõ
audiatur, prout non auditur quacũq; actione volens reconuenire actorem: ſed ſi
velit opponere nullitatem per viam exceptionis, q̃ quidem exceptio ſit notoria,
tũc audiatur etiam ad impediendum executionem. Ita poſt Ioã. And. Butri. &
Imol. tenent ibi Abb. & cũ eo Barbatia, allegãs Bar. in l. de pupillo. §. fin. ff. de
no. op. nũt. & Feli. col. pe. ver. inq̃tũ Io. And. reprobatis Oſtienſi & Bal. qui con
trariũ ſenſerãt. & ꝓ dicta opi. cõi, & ſtylo curiæ facit Rota in nouiſ 453. fuit du
bitatũ, vtrum in cã, q̃ eſt ſub titulo de excep. 7. & ſic poterit eſſe tertiũ remediũ,
vt ſi proceſſus ſit nullus, opponatur nullitas per viã exceptionis ad impediendũ
15 executionem. † Titius ꝑuia confeſſione debiti excommunicatus, niſi infra tres,
aut etiã poſtea q̃ non facta infra tres dies ſolutione declaratus fuerat, comparens
obtinuit abſolui ab ea excommunicatione, quia promiſit omni exceptione remo
ta ſatisfacere creditori infra certum terminum, puta viginti dierum: ꝙ tñ non fe
cit. quæſitum eſt, ſi per ſolum lapſum temporis reincidat in excommunicationẽ
ꝑ iſtinã: an verò de nouo ſit excommunicãdus? Quæſtio hæc non ẽ huius nr̃i tra
ctatus ꝓpria, magis q̃ omnium ſpecierum, quib. ſint aliqui excommunicati. Attñ
quia & in hac ſpecie facile poteſt contingere, viſum eſt operæ ꝑtium fore, ne ꝑter
mitteretur: formata eſt aũt in deciſ. 399. & 490 in nouiſ. & deciditur diſtinctim,
ita videlicet, vt reincidat ipſo iure, ſi erat excommunicatus a Canone. c. eos. de

ſent.

ſent.excom.lib.6 ſed ſi erat excommunicatus ab homine,debeat p eundem Iu-dicem in eundem ſñtiam reintrudi Quod not.Ioan.mon.in dict.cap.eos.& gloſa Clem.prima.in verſic.Donec.de deciſimis. Sed hoc quoq; ſecundum huius dict.membrum intelligẽdum eſt,vbi abſolutio facta eſt purè,cum pmiſsione vel iniunctione ſatisfactionis. Secus,vbi abſoluentis intentio apparet fuiſſe limitata ad tempus,ſiue tacitum,vt ſi qs abſoluat,vt poſsit teſtificari in certa cã,vt poſ-
16 ſit canonicus intereſſe electioni:ſiue expſſum, ✝ Vt ſæpiſsime facit Auditor Cameræ,qui añ feſta paſchalia abſoluit excommunicatos, vt poſsint ſumere ſacrã euchariſtiam,vſq; ad octauam paſchatis:quod bñ probatur ex iis,q̃ ponit Feli-
17 nus in cap.ad reprimendam,verſ.Reducere nõ omittas.de offic.ordin. ✝ Qui autem cautius agere, atq; has difficultates faciendæ nouæ in priſtinam excom-municationem reductionis vitare volunt, curent vt aduerſario excommunicato detur abſolutio p hæc,vel ſimilia ṽba,vcz: Abſoluimus te, dummodo intra xx. dies proximos ſatisfaciat,alioqui lapſis xx. diebus in eandem excommunicatio nem,ſiue (ſi vlterius erat pceſſum) in eaſdẽ cẽſuras reincidas ipſo iure & facto
18 Excommunicatus aũt ✝ poſt lapſum termini adiecti ſatisfactioni,veluti cũ dici tur,niſi infra tres,etiam quod poſteà ſatisfaciat,indiget formali abſolutione, nec p ſolam ſatisfactionem cẽſetur abſolutus not.gl.in Clem.1.in ver.donec.de deciſi.& in Cle.1.§ſ.obtinere,de conſangui.& affin.Feli.in c.1.col.1.de iudic.

Conſultus fui ab amico,q̃ erat ſub hac forma obligatus, ſed defendi poterat exceptione certa,receſſurus aũt ab vrbe verebatur,ne abſens nõ citatus,& igno rans facta per procuratorem confeſſione debiti excommunicaretur, cupiebatq;
19 occurrere,ne poſſet abſens pptereà excommunicari. ✝ conſului q̃ antequàm diſcederet,imploraret officium ipſius Auditoris Ca.vt declararet, ne poſſet ab illo aduerſario inquietari,& ita factum eſt,ſecũdum doct.Bar.in lege 1.§.primo. colum.2.verſ.item aduerte.ff.quod vi aut clam.& in l.ſi ſocietatem.§.arbitrorum.colum.3.verſic.quæro quo iure.ff.pro Soci.ponit poſt alios Fel.in c.vt aute.in fi.de reſcri.vbi reprobata ſñtia Imolæ,& Saliceti,firmat cõem eẽ opinio.
20 ✝ Qđ lз nõ poſſit qs inuit° cõpelli ad agẽdũ:tñ ob exceptionẽ,quã hẽo,po ſũt agere cõtra te inuitũ Iudicis officio implorato, vt declaret me tibi non teneri.

In fine ſecũdæ qõnis primæ partis, inter alios effectus reſultãtes ex differentia,q̃ eſt inter nr̃am formulam,ac guarẽtigiam,cõfeſsionatũmve inſtrumẽtum, diximus eſſe illum,q̃ hypotheca vigore huius ſimpliciter factæ obligationis cõſtituta,non hз vim pignoris iudicialis,ſicut habet contracta vigore guarẽtigiæ, confeſsionative inſtrumenti,aut etiam huius obligationis cum cẽſurarum,& mãdati executiui ſuſceptione ſtipulatæ,ſed remanet vt ſimplex cõuentionale pign° pp clauſulam obligationis omnium bonorum,de qua ſuperius dictum eſt. Ex il
21 la concluſione decidit alia notab.quæſtio hmõi: ✝ Facta eſt in executionem huius obligationis immiſsio creditoris in poſſeſsionem bonorum debitoris abſentis:deinde compareat debitor,& petit reſtitui ſibi tenutam,reficiendo expenſas,&
22 cauendo de iudicio ſiſti,an ſit audiendus? ✝ Et quidem in pignore prætorio,qñ eſt facta immiſsio ex primo decreto non præcedẽte re iudicata, debitor intra annum in reali,& intra triginta annos,in perſonali põt recuperare tenutam,reficiendo expenſas,& cauendo de iudicio ſiſti:iuxta auten.ei,qui iurat. C. de bonis autoritate iudicis poſsidendis.declarãdo ſecũdum Bar.in lege,ſi finita.§.Iulianus.col.4.verſ.Procedo vlterius,& ibidem Alex.col.16.verſ.Item adde inquã-
23 tum Barto.hic tangit infra quantum tempus.ff de damn. infect. ✝ Sed in pignore iudiciali, videlicet quando facta eſt immiſsio pro executione ſententiæ, non auditur reus volens recuperare tenutam, licet offerat expenſas, & cautionem prædictam:ſed oportet,ſi vult recuperare pignus,vt ſoluat illud,in quo eſt condemnatus. Ita not. Bar. in l.properandum.§.fin autem.C.de iudic. & ibi Bald.& Salyc.& Alexand.& Iaſon. Itaq; ſolutio propoſitæ quæſtionis dependet ab eo,vt dignoſcatur cui ex dictis pignoribus æquiparetur hæc noſtra immiſ

ſio,ꝑtorio,an iudiciali?& determinatio eſt facilis: quia antequam facta ſit con
24 feſsio debiti,nihil aliud eſt,ꝙ pignus conuentionale,non traditum, ſed conſtitu
tum ex clauſula illa gñali obligationis,& hypothecæ omniũ bonorum &c. Cũ
autem facta confeſsione ꝓceditur ad immiſsionem, ꝓculdubio pignus vigore ta
lis immiſsionis captũ eqparatur pignori iudiciali,vt not.Bar.in l.cũ vn°. in fi.
prin.ff.de bon auto iudic.poſsid.cõfirmat Neguſan.in tract.pignorũ.in 3.mẽ
25 bro tertiæ partis principalis. Ex qua deciſio. ſeqtur declaratio aliorũ effectuũ
ꝓuenĩetium ex dicta immiſsione:veluti ſi qratur an ita immiſſus efficiatur poſ
ſeſſor,vt lucretur fructus,& ei competãt interdictat poſſeſſoria, vti poſsidetis, &
vñ vi,an non?in qua qõne diſtinguendum eſt,put faciunt Docto.in l. 3.§.fi.ff.
de acquirẽda poſſeſſione.in cap.cõtingit.de dolo & contum.& in aliis locis,vbi
tractãt materiam primi,& ſecũdi decreti:quib.in locis,& Neguſan. in dicto tra
cta.in ſecũdo membro tertiæ partis,ꝑſertis in 5.& 6.qõ.in ſummam recolligen
do triformẽ faciũt huius immiſsionis ex primo decreto effectum,vt in perſonali
immiſſus non efficiatur vnquam poſſeſſor,etiam ſi pro executione rei iudicatæ,
aut vigore inſtrumenti guarẽtigiati ſine hypotheca fiat immiſsio:ſed dũtaxat ef
ficiatur detentator,cui tñ competat officium iudicis ꝓ illius ſuæ tenutæ recupa
tione:in reali efficiatur poſſeſſor intra annum reuocabiliter, poſt annum irreuo
cabiliter,ita ꝙ in vere reali poſt annũ lucretur etiam fructus à die factæ immiſ
ſionis,in hypothecaria non lucretur fructus,ſed in vtraqꝫ competant præter di
ctum iudicis officium etiam poſſeſſoria interdicta.Cum autẽ noſtra hæc obliga
tio habeat gñalem illam hypothecam,& immiſsio fiat in executionem debiti cõ
feſſati,tenendum eſt,ꝙ in actione perſonali, facta immiſsione in bonis debitoris
26 hypothecatis,immiſſus efficiatur quidẽ poſſeſſor:ſed nõ faciat fructus ſuos. Et
ideo cauti actores poſt factam immiſsionem,cum mora nõ poſſit creditori affer
re fructum,curãt vt quãprimum pignora capta ꝑ ſubhaſtationem vendãtur, &
de ꝑtio ſibi ſatisfiat:vbi autẽ eſt actio realis,immiſsio facta in ipſa re debita,ilico
parit omnes ꝑdictos effectus. Ille quoqꝫ ꝑcipuus eſt dictæ clauſulæ gñalis hy
pothecæ effectus.ꝙ licet regulariter in perſonalibus actionibus immiſsio nõ poſ
ſit hodie fieri in bonis debitoris,niſi pro menſura debiti declarati, vt C.de bonis
auto.iudic.poſsid.auren.& qui iurat.&.ff.ex quib. cau.in poſſeſ.eatur.l. prima
27 huius tñ noſtræ obligationis vigore,queãdmodum in qualibet hypothecaria
fieri põt miſsio indiſcreta etiam in omnibus bonis hypothecatis quantumcunqꝫ
debitæ ſummæ valorem excedẽtib. vt not.glo.penul.in l.eum,qui.C.de ꝓcura.
28 Itaqꝫ hẽt Curiæ vſus,ꝙ pro quamlibet parua ſumma fiat immiſsio:& deinde
ſubhaſtatio bonorũ quãlibet magni ꝑtii ſub dicta hypotheca cõpꝛehenſionum,
& ex ꝑtio ſatisfiat creditori,relicto reſiduo pro ipſo debitore.Quod tñ humani
ter intelligẽdum eſt,vt ſit cum minori ꝙ̃ fieri poſsit,debitoris iactura:ſi enim exi
ſtat vnum (puta)prædium ruſticum,ex cuius ſubhaſtatione poſsit ſumma debi
ta,vel aliquid amplius redigi,nõ patitur Iudex alia ꝑ ſubhaſtationem diſtrahi.
Dixi autem per ſubhaſtationem:quia iudicialia hmõi pignora vẽdi aliter nõ
29 poſſunt,niſi interueniat ſolẽnitas ſubhaſtationis,q̃ ſolẽnitas cuiuſmodi ſit,hr̃ in
l.ordo.C.de execut.rei iud.& in l.ſecunda.& fin.C.de fide inſtrumentorum. &
iure haſtæ fiſcal.Et ponit magiſtraliter Fabianus in tract.empt.& vẽdit.in quin
ta parte qõ.3.verſ.ſequitur de ſolennitate ſubhaſtationis. Quibus in locis etiã
30 determinatur,ꝙ ſi per ſubhaſtationem non inuenitur emptor, aut inuenitur, ſed
non offert pretium iuſtum,poteſt ipſe creditor ad licitandum admitti,eoqꝫ iuſtũ
ꝑtium offerente,põt ei tanquam extraneo pignus vendi. Tex.eſt & ibi Bald.&
Saly.in l.ſecũda.C.ſi in cau.iudic.pign.ca.ſit. Quòd ſi nec ipſe creditor licitari
velit (inuitus enim nõ cogitur)põt ei pignus per iudicem adiudicari.l.fi.C.eo.
31 tit.& ibi Doct.ꝑnominati. Curiæ vſus circa ſubhaſtationẽ ita ſe habet:poſtꝙ̃
creditor vigore mãdati executiui per executorẽ immiſſus pignus accepit,citatur
debitor ad vidẽdum per Iudicem mãdari cõſignari pignus Curſori ad effectũ

illud

illud ſubhaſtādi,quo peracto Curſor inquirit pro inueniēdus emptorib.& facta
aliquot dieb.conuenienti diligentia,deſcriptisq; p ordinem temporis nominibus
illorum,qui obtulerunt ſe empturos,& quantum pretium vnuſquiſq; illorū ob-
tulerit:tādem omnia Iudici in actis cāæ refert.Qua relatione facta iterum citat
debitor ad videndum deliberari rem ſubhaſtatam plus offerenti:& recipiēdum
ſi quid reliqui erit ex ꝑtio,faciendumq; debitam quietantiam,alioqui videndum
illud deponi penes notarium,vt ſtet periculo ſuo,cuius poſtremæ citationis rela
tione facta,iudex deliberat,id eſt adiudicat rem plus offerenti,cū termino trigin
ta dierum ad reluendum illud,id eſt,vt ſi debitor intra illos triginta dies ſoluat,
32 res ſit inempta,pinde ac ſi non eſſet ſubhaſtatio facta. Erat facta immiſſio cre-
ditoris in tenutam ꝑdii debitoris,qđ continebat gñali huius formulæ hypothe-
ca,ſed fuerat inordinatē,ac minus ſolenniter pceſſum, ita q immiſſio erat nulla,
ſeu annullāda,& creditor nihilominus volebat vti iure retentionis,nec dimitte
re ꝑdium:fuit determinatum p̄ſſe retinere.per doctr.Bal.in l.fundus qui Lucii
Titii.in lectura antiq.ff.de reſcin.vend.p tex.& glo.ibid.quam doctri. refert &
33 comprobat Neguſant.in dicto tract.in dicto 2.membro.3.parte q.10. Sup̄ius
vbi de liquidatione tractatum eſt,ad hunc locum reſeruata fuit illa q̄ō,An exe-
cutio facta non ꝑcedente conuenienti liquidatione,ſit nulla nec ne:ſup qua in-
differenter dicendum eſſe arbitror,nullam eſſe executionem:nam triplex incer-
titudo ſit,quam liquidari debere contingit,vt diximus ibi,§ſ. Tertia quæſt.vide
34 licet, ſi obligatio ſit quidem pura,& ad eſſe tempore contractus deducta,vt in
pmiſſione dānorum & intereſſe,& ſimilib. vel habeat in ſe conditionem tacitā,
ſiue exp̄ſſam,vel non ſit obligatio in eſſe deducta:ſed per liquidationem deducē
da veluti ſi pmiſſum eſt aliquid non facere ſub pœna mille, ita q ipſa mille de
beri non poſſunt,niſi p̄cedat factum contrarium,in vnaquaq; ſpecie nō facta añ
confeſſionem debiti liquidatione concurrunt, & mandati & iuriſdictionis defe-
ctus:non poteſt.n.procurator cōfiteri aliquid certum ea de re,ſuper qua nihil ſit
probatum,& non ꝑcedenti valida,& certa confeſſione,iudex non poteſt ſup illa
35 fundare ꝑceptum & executionem ſuam. Si delegatur fuiſſe confeſſatum debi
tum,& pceſſum ad excommunicationem,& executionem p maiori ſumma,q̄ re
vera deberetur,vltra pœnas de iure cōtra plus petentes ordinatas,inſtit.de actio
nib.§.plus petit.Præterea,etiam pceſſus redditur nullus,quia deficit mādatum
pcuratoris confitentis non debitum,cum ſit conſtitutus ad cōfitendum ſolúmō
36 id quod debetur. Et quia excommunicationis ſñtia eſt indiuiſibilis, ita q nō n
poteſt ſuſtineri pro parte,& irrita eſſe pro parte.l.in hoc iudicio & ibi nota.ff fa
miliæ erciſcunde.Cyn.& Bal.in lege prima C.de errore calc Bar in lege ſecun
da.C.de re iudicata.in lege finali.ff.de iuriſdictione omnium iudicū. Abb.& Fe
linus,in cap.cum inter.de re iudica.At ſi proceſſum ſit pro debito iā ſoluto,pu-
nitur ampli⁹ talis aſſert⁹ creditor crimine ſtellionat⁹.l.ſi fideiuſſor.§.in omnib.
iuncta ibidem glo.ff.mandati. Quòd ſi proceſſum ſit in proximè dictis caſibus
37 cōtra debitorem ad publicationem excommunicationis, tenebitur ei creditor ēt
actione iniuriarum:quam ſæpius agitari vidimus ¶ Si aūt proceſsū ſit pro mi
38 nori ſumma,q̄ eſſet debita,proceſſus valet,poteritq; creditor nihilominus reſidu
um petere,etiam nulla de petendo reſiduo ꝑmiſſa proteſtatione,niſi fortè petie-
rit nomine reſidui,vel cū dictione taxatiua.§.ſi min⁹.inſtit de actio & ibi Ioan.
39 Fab.& Aret.& Guido Papæ deciſ.177.fuit etiam concluſio.¶ Communis,no
taq; eſt iuris diſpoſitio,q ſequeſtrum cum ſit cōtra regulas iuris remediū extra-
ordinarium,etiam licitè factum tollitur contrario ſatiſdationis remedio.l.fi.C.
de ordine cognitio.notant omnes Doct.in l.prima.C.de prohibitio.ſeq̄ſtra.Con
tingit aūt q hūs debitorem hac formula obligatū,ſuſpicatus ne certæ illius pe-
cuniæ,aut alia bona diſsiparētur,aut abſconderētur,obtinuit illa ſequeſtrari, &
deinde producto inſtrumento inſtabat p executione obligationis: debitor aūt of
ferendo cautionem,petebat ſequeſtrū relaxari:deciſum fuit , ſequeſtrum nō eſſe
relaxandū.

relaxandum. Rō deciſionis fuit, quia ſeqſtrum non erat ſimpliciter narrato debi to, aut ob litem agitandam factum: ſed pro effectu faciendæ executionis, quo ca ſu nō releuaт ſeqſtrum, ſed opus eſt ſolutione. l ſi pecuniæ. §. fi. & ibi Bar. ff. vt in poſſeſ. lega. & idem Bar. in l. conſentaneum. C. quō, & qñ iud. ponit, & com probat Curt. in tract. ſequeſtr. quæſt. 14. in 2. limit.

40 ¶ Ignorās excommunicatus mediāte confeſſione debiti per vnum ex procuratorib. gñaliter in hac formula conſtitutis, nihilominus eſt inhabilis, vt ei conferri poſſit bñficium: in aliquibus tñ pœnis talis ignorans differt ab eo qui ſcit ſe excommunicari: qua de re viden dus eſt Caſſad. de pben. deciſ. prima, & Aegid. deciſ. 66. verſ. Et hinc eſt.

41 ¶ Sup eſt. vt ponamus practicam obtinendi executionem immediate ſup bonis, vel iu rib. hypothecatis, iuxta pactum pignoris & pcarii per nos in noua formula addi tum ibi: Cum pacto nihilominus adpoſito, & ſolenni ſtipulatione vallato, &c. q via plerūq; eſt magis expedita, nempe ſine diſpendio moræ pcedendi ſupra ſcri pta via cenſuraꝝ. Pōt aūt eius pacti vigore pcedi, vel ſine vllo iudicis miniſte rio, & tūc ſatis eſt, vt creditor volens ingredi rem obligatā, corā notario & teſtib. reuocet pcarium, & declaret ſe velle ingredi, & poſſidere vigore dicti pacti, & de inde ingrediat. Et ſi vult occurrere, ne deinceps debitor eādē poſſeſſionē recu pet, aut ſe ſup illius cōtinuatiōe moleſtet adeat cōpetentē iudicē, & ab illo ob tineat inhibitionē, cū clauſula ſi ſeſerit &c. ſecdm doctr. Iun. in c. in pñtia. de p bat. & Bal. in c. ad hoc ad fi. tit. de Alodiis, in vſib. feudorū, & in l fi. col. 2. vſ. ē notādū. C. de edic. diu. Adri. toll. & q cumulat Feli. in d. c. in pñtia. col. fi. vſ. Po ſtremo ſup hac. & in rubr de Treuga, & pace, col fi. vſ 9. declaratio. Vel ēt, ſi ſit formido rixæ, & ſcādaloꝝ, ad illa vitādum procedi poteſt adhibito iudicis mi niſterio, quod etiam dupliciter implorari pōt, vno mō, ſi quis petat ſe induci, & immitti in poſſeſſionem; qui tñ non eſt bonus modus, quia requirit petitionem in ſcriptis redactam cum citatione partis, & aliquali cāæ cognitione: altero mō, ſi duntaxat petatur, vt Iudex det ſibi ex ſua familia, qui eum aſſocient, dū ingredi tur propria autoritate ad euitandum rixam: & hic modus eſt melior, quia nō re quirit citationem partis, neq; aliam cāæ cognitionem, niſi tñmō, vt oñdatur Iu dici inſtrumentū cū pacto hmōi. Et eſt mirabilis virtus dicti pacti, quia excerce ri pōt, qtūcunq; res trāſierint ad tertios poſſeſſores, etiā illis nō citatis, & non fa cta aliqua crediti liqdatione. Suſtinenт aūt ſingulæ ipſius pacti clauſulæ, ac etiā triplex a me hic poſita practica, p dicta Bar. & Doctoꝝ, ſed potiſsimū Saliceti in l. creditores C. de pignor. redacta breuiter & docte ad qndecim cōcluſiones p Neguſant. in ſæpius allegato ſuo elegātiſsimo tractatu pignoꝝ, parte 4 nu. 8. cū multis ſequen.

42 ¶ Et ſi debitor hñs aliquā exceptionem releuantem, puta quia iā ſatiſfeciſſet debito, vel nondum veniſſet dies, ſeu non extitiſſet, aut defeciſſet con ditio, ſub qua facta eſt obligatio, aut quid ſimile, formidaret, ne creditor iniuſte atq; indebite poſſeſsionem ingrederetur, velletq; occurrere, poſſet ipſe pueniens adeundo Iudicem allegare pdicta, & petere atq; obtinere ſuprаſcriptæ ſimilem inhibitionem, iuxta doct. Innoc. & alioꝝ ſupius citatoꝝ. Hoc n. pacto non poſ ſet creditor ingredi poſſeſsionem niſi prius citato debitore, & dicta inhibitione reuocata ſeu ad viam iuris reducta: & diſcuſſo, competat'ne ſibi executio.

NOVELLAE OBLIGATIONIS FORMVLA

In qua clauſulæ ſemicirculis incluſæ omnes ſunt nouiter additæ.

PRO quibus omnib. & ſingulis tenendis, cōplendis, & inuiolabiliter obſer uādis, idem A. debitor ſe ipſum, & ſuos in poſterū hæredes, & ſucceſſores, ac o mnia & ſingula ſua, & ſuoꝝ pdictorum bona mobilia, & immobilia, præſentia, & futura (actioneſq; & iura quæcunq;, vbicunq; exiſtentia) dicto B. præſenti, & pro ſe ſuiſque hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcunque ſtipulāti, & recipienti, obligauit

obligauit & hypothecauit, acq; rã Reuerendi Patris Domini Epiſcopi huius Ci uitatis N. & ſui Vicarii, ſeu Officialis) q̃ etiam Curiæ cãrum Cameræ Domini N. Papæ, eiuſq; Auditoris, & illius Locumtenentis, ac omnium & ſingulaꝝ aliarum curiarum eccleſiaſticarum, & ſecularium (quarumcũq; aliarum Ciuitatum, & locorum) vbilibet exiſtentium (etiam ipſa Romana Curia diſtantioꝝ) iuriſdictionibus, coërtionibus, compulſionibus, iuribus, rigoribus, ſeli:s, & meris examinibus ſuppoſuit, & ſubmiſit (promiſitq; dictam ſummam ſoluere temporibus & modis ſupraſcriptis, & ſi ceſſauerit ſeu defecerit, voluit contra eum, ſuaq; bona, iura, hæredes & ſucceſſores poſſe ꝓcedi tam in hac Ciuitate N. quam Venetiis, Romæ, & vbiq; locorum, etiam, vt ꝓfertur, diſtãriorum, ſiue ibidem ipſe A aut ſui hæredes & ſucceſſores reperiãtur, etiam ſi reperiantur itinerantes, aut nauigantes, vel quid ſimile facientes: & etiam ſi poſſent allegare formidinem loci non tuti propter potentiam aduerſarii, ſeu alterius inimici, aut alicuius Iudicis auctoritatem. Siue ibidem non reperiantur. Et renũtiauit omnib. & ſingulis legibus, exceptionib. & ſpeciali priuilegio fori, & reuocandi domum, aliiſq; puiſionib. priuilegiis, ſaluis conductib. & gratiis tã factis, q̃ faciendis. Et ꝓmitit in contrarium aliquam moratoriam, ſaluumconductum, inhibitionem, ſignificationem, Priuilegium, vel gratiam quamcunq; non impetrare, neque illis, aut illorum aliqua ſeu aliquo, etiam Motu proprio Principis, ſeu alias quomodolibet conceſſis vti, Et propterea) per Curias prædictas, & earum quamlibet in ſolidum tam coniunctim, q̃ diuiſim voluit, & expſſe conſenſit ſe, & ſuos prædictos poſſe, & debere cogi, compelli, conſtringi, moneri, excommunicari, aggrauari, reaggrauari, & ad brachium ſeculare deponi, arreſtari, capi, incarcerari, & detineri vno, & eodem tempore: vel diuerſis temporib. & per diuerſorũ temporum interualla; vſq; ad plenariam, & integram dictorum tot ducatorum ac dãnorum, intereſſe, & expenſarum occaſione præmiſſorum, forſan, vt ſupra dictum eſt, faciendorum, patiendorum, & ſuſtinendorum ſatisfactionem. Ita tamen (ꝙ pceſſus etiam ordinaria via, ſeu executiue, in vna ex curiis prædictis inchoatus, quominus in eadem, vel altera ex dictis curiis, etiã executiue, & ſimili, vel diuerſa aut diuerſis viis executiuis ꝓcedi poſſit) non impediat nec retardet, iure dicente, ꝙ vbi Iudicium inceptum eſt, ibi finem accipere debet (& ꝙ cãrum continentiæ non diuidantur. Et ꝙ quis teneatur in ea actione, quam intentauit vſq; ac finem litis perſiſtere) & qualibet alia iuris, & facti exceptione in contrarium faciente, nõ obſtante, cũ pacto nihilominus appoſito, & ſolenni ſtipulatione vallato, ꝙ adueniente tempore faciendæ ſolutionis prædictæ, & per ipſum A. debitorem ex parte ſua promiſſis non adimpletis, liceat eidem B. creditori, ſuiſq; hæredibus, & ſucceſſorib. & quibus ipſe dederit, vel illi dederint, ſi & prout eis, & eorum cuilibet placuerit, dicta bona, iura, & actiones, vt ſupra obligata & hypothecata, & q̃libet illorũ ſua propria autoritate, & ſine alicuius curiæ, vel Iudicis licentia, ſeu decreto, & ſine citatione, ſeu vocatione, etiam ſi ſibi aliquam reſiſtentiam per dictum A. debitorem, & ſuos ꝑdictos, aut alios quoſcunq; fieri contingeret, atq; etiam ante factam liquidationem, ſeu declarationem ſummæ, occaſione præmiſſorum, tunc debendæ, & poſtea liquidandæ, etiam ſi opus erit, manu armata ingredi, capere, tenere, poſſidere & vſufructare, ac quicquid ſibi, & ſuis ꝑdictis deinceps placuerit facere, donec eidem B. de dicta ſumma tot ducatorum, damniſq;, expenſis, & intereſſe ꝑdictis fuerit integraliter ſatiſfactum: cui B. creditori, & ſuis prædictis, idem A. debitor etiam ex nunc, prout extunc, & contra, conceſſit, vt bona, iura, & actiones hmõi vſq; ad concurrentem quantitatem ſummæ debitæ, ac damnorũ, expenſarum, & intereſſe prædictorum poſſint, ſi eis placuerit, habere inſolutum, cum pactis, & clauſulis in ſimilibus dationibus in ſolutum apponi conſuetis: Volens etiam, ꝙ eo caſu poſſint B. creditor, & ſui prædicti, bona, iura, & actiones huiuſmodi vſq; ad concurrentem quantitatem prædictam, ſeu pœnes ſe tanquãm in ſolutũ data retinere, ſeu aliis ꝑſonis vendere, donare, & alienare, ac de illis, tanquam

de rebus ſuis propriis pro libito ſuæ voluntatis diſponere,etiam ſi interim bona,iura,& actiones p̄dictæ in toto vel in parte ad alienas manus,& ipſius A.debitoris vniuerſales,aut particulares, etiam ex cauſa oneroſa ſucceſſores, & tertios poſſeſſores quoſcunque tranſierint,lege,canone,iure,vſu,cõſuetudine, & ſtatuto quocunq; in contrarium facientre non obſtante:quia ſic fuit conuentum inter dictas partes,renuntiando expreſsè omnibus, & ſingulis obſtantibus prædictis:& interim idem A.debitor conſtituit ſe,& ſuos prædictos omnia & ſingula, bona,iura,& actiones prædictas præcario nomine dicti B.creditoris & ſuorum p̄dictorum tenere,& poſsidere,quod precarium licet ipſi B.creditori, & ſuis prædictis quandocunq; voluerint propria eorum autoritate, & pro ſuæ libito voluntatis,per ſe vel alium,ſeu alios reuocare. Promiſitq; ſup dictus A. debitor bona, iura,& actiones p̄dictas nõ alienare,neq; de illis aliquem contractum,diſtractũ, ſeu aliu actum facere,ex quo poſsit huic obligationi,& contentis in ea p̄iudiciũ aliquod gñari (Et ſi aliquid tale fieri cõtingat,id ſit omnino irritum,& nullum) Renũtiauit inſuper idem A.debitor exceptioni doli mali,vis,metus, fraudis,læſionis,& machinationis,& dictæ ſummæ p cuius,vt præfertur non habitæ,nõ receptæ,& non numeratæ,ſpeiq; futuræ habitionis,receptionis,& numerationis illius:p̄ñcis contractus,non ſic,vt p̄mittitur facti,celebrari,& initi,& aliter,aut plus vel minus fuiſſe actum,vel dictum,q̄ recitatum,& ſcriptum,& econtrà,omnibus que,& ſingulis aliis exceptionibus,& cautelis,quibus mediantibus A.debitor, & ſui p̄dicti contra p̄miſſa,vel eorum aliqua dicere,facere,venire,aut ſe tueri,quouis mõ poſſent,& ſpecialiter iuri dicenti gñalem renuntiationem nõ valere,niſi p̄ceſſerit ſpãlis,& expreſſa. Et ibidem ſtatim, & incontinenti dictus A.debitor p̄ maiori cautela,& ſecuritate dicti B.creditoris gratis,& ſponte omnib. melioribus mõ,via,iure,cã,& forma,quibus melius,& efficacius potuit,& debuit,fecit,conſtituit,creauit,& ſolẽniter ordinauit ſuos veros,certos,legitimos, & indubitatos p̄curatores,factores,negotiorumq; ſuorum infraſcriptorum geſtores, ac nuntios ſpeciales,& gñales:ita tamen,q̄ ſpecialitas gñalitati non deroget,neque econtrà (etiam irreuocabiles & firmiter,etiam poſt ipſius Domini conſtituentis mortem duraturos,quos p aliquam aliam p̄curatorum cõſtitutionem, aut ſtatus p̄prii ipſius domini conſtituentis,& ſuorum prædictorum mutationem, aut alium quemcunq; actum,vel modum,qui alias forſan de iure tacitam,vel exp̄ſſam reuocationem importaret,reuocari poſſe noluit,nec ſuſpendi) vez p̄uidos viros N.& N. Ciues & notarios huius ciuitatis N.& N.Rom.Curiæ cãum procuratores, ac N.& N.dictæ curiæ cãrum Cam.apoſtolicæ Notarios,omneſq; alios, & ſingulos procuratores,& notarios,qui nunc ſunt,& pro tempore futuro erunt, tam in hac ciuitate N.q̄ in Ro.Curia,quorum nomina,& cognomina haberi voluit p̄ exp̄ſsis abſentes,tanq̄ p̄ñtes,& quemlibet eorum inſolidum: ita tamen,q̄ non ſit melior conditio primitus occupantis,nec deterior ſubſequentis, ſed q̄ vnus inceperit,alter eorum id proſequi terminare,mediare valeat, & finire, ac ad effectum,finemq; debitum perducere (etiam poſt mortem ipſius A. conſtituentis, & tam eius hæreditate adita,q̄ illa non adita,ſed iacente,aut etiam ab omnib. repudiata) ſcilicet ſpecialiter,& expreſsè ad ipſius Domini A.conſtituentis(ſuæ ve iacentis aut repudiatæ hæreditatis,aut hæredum futurorum reſpectiuè) nominib.& pro eis omni tempore,& ſingulis diebus feriatis,& non feriatis,in termino ſolutionis p̄dictorum tot ducatorum auri,& poſt ipſum terminum,& quotiẽs p̄dicto B.creditori,ac ſuis videbitur,& placuerit,coram p̄dicto Auditore,& eius locumtenente,& aliarum curiarum prædictarum officialibus,Iudicibus,ſeu eorum locumtenentib compatendum,Ac ipſum debitum ducatorum auri,ad partem & ex parte ipſius,ſemel & pluries confitendum,& recognoſcendum, Et ad petendum,audiendum,& recipiendum dicti Dñi conſtituẽtis nomine oẽ p̄ceptũ omnemque monitionem,condemnationem,ſententiam, atque mandatum, quæ, quod,& quas,præfati Domini N.& alii Iudices,& officiales ſui ipſorum locũ

tenentes,

tenentes,& eorum quilibet,contra p̃dictum Dñm conſtituentem,eiuſq; hæredes & ſucceſſores,ac bona p̃dicta facere,ferre,& promulgare voluerint,ſeu voluerit & eis ſponte acquieſcendum,nec'non ſumittendum, & reſubmittẽdum ꝑpea ipſum Dominum conſtituentem,pro præmiſsis firmiter obſeruandis,iuriſdictioni curiarum prædictarum,& cuilibet earum,& ad volendum, & conſentiendum,ꝗ ipſi Domini, Auditor,& locumtenens,& alii Iudices, officiales prædicti in ipſm A.debitorem conſtitutum excommunicationis sñtiam ferant,ꝓferant.ꝓmulgẽt, aggrauent,reaggrauent,alioſq; proceſſus reales,& perſonales gerant,& faciant, quos voluerint,& dicto B.creditori placuerit,& viſum fuerit expedire,quouſque de dicto debito tot ducatorum,& expenſarum p̃dictarum ſibi fuerit plenariæ,& integrè ac realiter ſatisfactum,iuxta pñtis publici inſtrumenti ſeriem,& tenorem & gñaliter omnia & ſingula faciẽdum,dicendum,gerendum,exercendum,& ꝓcurandum,quæ in p̃miſsis,& circa neceſſaria fuerit, ſeu etiam q̃ñolibet opportuna.Promittens mihi Notario publico infra ſcripto,vt communi, & publicæ pſonæ pñti,ſtipulanti,& recipienti,vice,& nomine omnium,& ſingulorum,quorum intereſt,intererit,aut intereſſe poterit,q̃ñolibet in futurum, ſe (ſuoſq; hæredes,& ſucceſſores quoſcunq;) omni tempore ratum,gratum,& firmum perpetuò habituros totum id,& quicquid per dictos procuratores ſuos, & eorum quemlibet actum,dictum,factum,geſtum'ue fuerit, & alias q̃ñolibet procuratum in præmiſſis.Releuans nihilominus,& releuare volens procuratores prædictos, & quemlibet ipſorum ab omni onere ſatiſdandi,iudicio ſiſti,& iudicatum ſolui , cum ſuis clauſulis neceſſariis,& opportunis,ſub expreſſa hypotheca, & obligatione omnium & ſingulorũ bonorũ mobiliũ,immobilium,actionũq; & iurium ſuorũ quorumcũq; pñtium,& futurorum,ac ſub omni iuris & facti renũtiatione ad hæc neceſſaria pariter & cautela.Et præmiſſa omnia & ſingula in pñti inſtrumento cõtenta (q̃ partes prædictæ,& ipſarum quælibet reſpectiuè vera fuiſſe, & eſſe mediο iuramento tactis in manibus mei Notarii ſcripturis ſacroſanctis affirmauerunt) tenere,attendere,complere,ac inuiolabiliter obſeruare,& cõtra ea, ſeu eorum aliqua non dicere,facere,vel venire de iure,vel de facto, quouis quæſito colore,dictoſq; procuratores per eum,vt præmittitur conſtitutos,aut eorum aliquẽ quouſq; præfato B.creditori de dicta ſumma tot ducatorum auri,vna cum damnis expenſis,& intereſſe prædictis realiter,plenariè, & integrè ſatisfactum fuerit, & p̃miſſa omnia & ſingula obſeruata,& adimpleta fuerint(neq; per ſe,neq; hæredes,& ſucceſſores ſuos prædictos) eſſe reuocandos promiſit,& cõuenit. Ac ad & ſuper ſancta Dei Euangelia tactis ſimiliter ſacroſanctis ſcripturis,iurauit. De & ſuper quibus omnibus & ſingulis,&c.

Attendatur,ꝗ hæc formula compoſita eſt, vt inſeruiat omnium locorum Notariis: & propterea Notarii Ro.Curiæ,qui ea vti volent in inſtrumentis contractuum,qui fient in ipſa Curia,vt in eadem Curia ſint adimplendi,poterunt omnes illas clauſulas prætermittere , quæ de aliis locis faciunt mentionem. Præterea ſi obligatio recipiatur in Curia per Notarios aliorum tribunalium, de quibus dictum eſt in prima quæſtione ad ſecundam obligationis particulam,in eadem ſecunda obligationis particula poterit poni ſubmiſsio etiam illi tribunali facta.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

F I N I S.

Romæ apud Antonium Bladum Impreſſorem Cameralem.